Melih Özdil Tarih Serisi
-6-

TANRI VE DİN

Melih Özdil

Copyright © 2025 by Melih Ozdil

Tüm hakları saklıdır. Bu kitabın herhangi bir bölümünü, yazarıyla özel bir anlaşma yapılmadığı sürece çoğaltmak yasaktır. Bu kitabın yetkilendirme olmadan veya herhangi bir çoğaltma işlemiyle çoğaltılması, telif hakkının ihlalidir.

Kitabın benden sonraki telif hakları yeğenlerim Defne Özdil ve Deniz Özdil'e aittir.

TANRI VE DİN
Melih Özdil
ISBN 979-8-89971-878-6
Temmuz 2025

TANRI VE DİN

Melih Özdil

ABDİOĞLU - ÖZDİL AİLESİ

Abdi Beğ'in Öyküsü

Uygur Türkleri'nden Abdi Beğ 1820-1825 yıllarında üç oğlunu yanına alır ve Gobi Çölü'nden hareketle hayvanlarını sürerek, Hazar Gölü'nün kuzeyinden dolaşıp Anadolu'ya gelir. Mustafa'yı Trabzon'da, Hüseyin'i Asarcık'ta ve Abdullah'ı Havza'nın Taşkaracaviran (Taşkaracaören) köyünde bırakır. Hayvanlarını bir daha asla göremeyeceği üç oğlu arasında paylaştırır. Yaşamlarını kurmalarını diler ve Moğolistan'da kalan karısı Mihrican Hatun'un yanına döner.

Kutsal Bir Baba

Zarife Hanım'dan Fidase, Şehriban ve Nazife adında üç kız çocuğu olan Ali Osman Abdioğlu, İstanbul'a gider ve Darülfünun-u Osmani Hukuk Mektebi'nde tahsilini sürdürür. Yazlarını Havza'nın Taşkaracaviran köyünde ailesi ile geçiren Ali Osman Abdioğlu'nun Kadir ve Celal adında iki oğlu daha olur. Okulunu bitirdiği sırada Rus Harbi çıkar ve üçüncü oğlu Sefer'e hamile olan eşini dahi göremeden Erzurum'a gitmek için Haydarpaşa Garı'na gelir. Sıhhıye askeri olarak görev yapan amcaoğlu İzzet Demiralp orada kendisini karşılar ve "Sarıkamış'a giden bir daha dönemez, vazgeç ve burada kal" diye ısrar eder. İzzet'i omuzundan yakalayan ve sarsan Ali Osman "Ben savaşa gitmezsem, sen savaşa gitmezsen, bu memleketi ve köydeki evlatlarımızı kim savunacak?" der ve kendisini bırakmak istemeyen amcaoğlunu eliyle itip trene biner. İzzet, gözyaşları içinde "Ahdım olsun ki, bütün sülalene, bir çocuk dahi olsalar, babama gösterdiğim saygı ile eğileceğim." demekten başka bir şey yapamaz. Ali Osman'ın göremediği küçük oğlu Sefer 1990 yılından sonra şehit maaşı ile ödüllendirilir.

Kutsal Bir Ana

Ali Osman Abdioğlu'nun sevgili eşi Zarife Hanım, 1914 yılında en büyüğü 12 yaşında olan altı çocuğu ile dul kalır. Taşkaracaören köyünde, iki çocuğu olan ablası ile birlikte tarlaları sürüp ekinleri biçerler ve evlatlarını büyütürler. Bir gün bir kitap içerisinde Ali Osman Abdioğlu'nun "Bu benimle bitmemeli, çocuklar da okumalı!" notu bulunur. Aile üç erkek çocuğu birden okutmaya muktedir değildir ve Kadir hakkını okumayı çok isteyen kardeşi Celal'a bırakır. Celal köyde okul olmadığı için yedi yaşında Havza İlkokolu'na gönderilir. Bu kutsal analar yağmur kar demeden her hafta Havza'ya odun ve yiyecek taşırlar. Arapça öğrenip tahsilini sürdüren ve yazları kardeşleriyle tarlada çalışan Celal ilkokulu bitirip Merzifon Ortaokulu'na başlar. Annesi ve teyzesi her ay öküz arabası ile kendisine odun ve yiyecek taşımaya devam ederler. Daha sonra İstanbul Haydarpaşa Lisesi'nde okumayı sürdüren Celal üniversiteyi bitirir ve Fransızca öğretmeni olarak göreve başlar. 1934 yılında "Soyadı Kanunu" çıkar ve Abdioğlu sülalesi Celal'in seçimi ile Özdil soyadını alır.

İÇİNDEKİLER

	SÜMER TABLETLERİ	07
1-	**Sümer Tabletleri Işığında Dünya Tarihi**	09
	Gilgamesh	10
	Planet X (10. Planet/Nibiru)	
	Yaratılış'ın Yedi Tableti	
	Gerçek mi, Efsane mi Yoksa Bir Masal mı	11
	Sümer Tabletlerinin Ortaya Koyduğu Gerçek	12
	Sümer Tabletleri, Aaron Sorkin	
	Çeviri İçin Hızlı Bir Kural Yoktur	13
	Tevrat, İncil ve Kuran'da Yazan Öykülerin Kaynağı	14
	Dünya Yılları Ne Zaman Sayılmaya Başlandı	15
	Tufan Ne Zaman Oldu	
	Noah Kaç Yıl Yaşadı	16
	Gilgamesh Ne Zaman Yaşadı	
	I. Kish Krallığı	
	I. Uruk Krallığı	
2-	**Sümer Dini**	23
	Dinlerin Karşılaştırılması	24
3-	**Yaratılış Kitabı**	33
	İSRAİLOĞULLARI	53
1-	**Abraham**	55
	İlk Oğlu	56
	İkinci Oğlu	59
	Tanrı'nın Teklifi	
	Abraham'ın Ölümü	60
	Kuran'da Abraham	63
2-	**Abraham'ın Soyu**	71
	Abraham Ne Zaman Doğdu	
	Sümer Tabletleri'ne Göre Abraham'ın Soyu	72
	Tevrat ve Kuran'a Göre Abraham'ın Soyu	75
3-	**İsrailoğullarının Mısır'a Yerleşmesi, Bible**	81
4-	**Moses**	103
5-	**İsrailoğullarının Mısır'dan Ayrılışı, Bible**	109

6- İsrailoğulları Mısır'dan Nasıl Çıktılar, Manetho - Mısır Tarihi 127

MUHAMMED'İN DİNİ 165

1- Allah 167

2- Muhammed 183
Allah, Daima Peygamberinin İsteklerini Yerine Getirdi 186

3- Kuran 207
Kuran'ın Yazılışı 212

TANRI NASIL GELDİ 215

1- İnsanın Evrimi 217
İnsan Türüne Giden Hominini Neslinin Evrimleşme Süreci
İnsansıların Kökenine Dair Bulgular 218
İnsandan Önce Ne Vardı 219
İnsansıların Evrimsel Gelişimi
Afrika'daki Gelişim
İlk Homo Türlerinin Ortaya Çıkışı 220
Homo Habilis ve Homo Rudolfensis
Homo Gautengensis 221
Homo Ergaster ve Homo Erectus
Homo Georgicus 222
Homo Antecessor ve Homo Cepranensis 223
Homo Heidelbergensis
Homo Rhodesiensis ve Gawis Kafatası 224
Homo Neanderthalensis ve Denisova
Homo Floresiensis 226
Homo Sapiens 227
Afrika'dan Çıkış 228

2- Tanrı Nasıl Geldi 229
Dünya ve İnsanın Yaratılışı
Torah, Kuran ve Hammurabi Kanunları
Kök Tengri ve Allah 231
Tanrı Kavramı 232
Tanrı Yolunda Yürümek

SÜMER TABLETLERİ

1. Bölüm

Melih Özdil

1
Sümer Tabletleri Işığında Dünya Tarihi

Gilgamesh Destanı'nın da yer aldığı cuneiform tabletleri, 1840-1855 yıllarında Irak'ta Musul yakınlarında kazılar yapan **Austen Henry Layard**, **Henry Rawlinson** ve onların Iraklı asistanı **Hormuzd Rassam** tarafından eski adı Nineveh, bu günkü adı Koyuncuk olan yerde ortaya çıkarılan Ashurbanipal kitaplığında bulundu. Tabletler Londra'ya getirildi ve uzun çalışmalardan sonra British Museum'da görevli Asur bilimci **George Smith** tarafından 1872 yılında çözümlendi.

Özellikle Tevrat ve İncil'de bahsi geçen Tufan öyküsünün yer aldığı 10. Tablet'in çözümlenmesi Hristiyan ve Musevi dünyasında büyük bir şoka sebep oldu. Dini önderleri **Abraham**'ın bu öyküyü Gilgamesh Destanı'ndan devşirmiş olması büyük bir hayal kırıklığı yarattı.

Binlerce yıl toprak altında kalan tabletlerin bazı kısımları yok olmuş, bazı kısımları da okunamaz hale gelmişti. Destanın Akkad lisanında yazılmış olması da dikkat çekiciydi! Çünkü bahsi geçen kişiler ve Tanrılar daha önce yaşamış bir ulusa, Sümerlere aitti. Destan'ın başka bir dilden alındığı düşüncesiyle yeni kazılar yapıldı. Bulunan yeni parçalar destanın bin yıl boyunca en az üç kez yazıldığını ortaya koydu. Ashurbanipal kitaplığında bulunan tabletler MÖ 1250 yıllarında Uruk şehrinde yaşayan bilge rahip **Sin-legi-unninni** tarafından derlenmiş, standart hale getirilmiş ve başka şehirlere gönderilmişti. Kazılarda bulunan tabletlere göre destan önce MÖ. 2000 yıllarında, sonra MÖ. 1800 yıllarında iki defa yazılmış ve bütün Mezopotamya'ya yayılmış. Boğazköy ve Ugarit (Suriye) ve Megiddo (Filistin) kazılarında bulunan parçaların birleştirilmesiyle 2.900 satır olduğu tahmin edilen destanın yaklaşık üçte ikisi tamamlanabildi. Destanın orijinal Sümerce kopyasının parçaları da 1890 yıllarında Nippur şehrinin kalıntılarında bulundu.

Ve Tanrı Dünya'yı yarattı

Gilgamesh

Destan'da Tufan'dan sonra kurulan beş şehirden biri olan Uruk'un dördüncü kralı olarak bahsi geçen **Gilgamesh**, **Kral Lugalbanda** ve **Tanrıça Ninsun**'un oğludur ve Kish şehrinin kralı **Agga** ile güç yarışına girmiştir. Bulunan tuğla ve vazolarda adının geçmesi **Gilgamesh**'in bir hayal ürünü olmadığının göstergesi olarak kabul edilmektedir.

Planet X (10. Planet/Nibiru)

Sümerlere göre Tanrılar, Nibiru adlı bir gezegenden Dünya'ya geldiler. Bu gezegen ile ilgili veriler, modern gökbilimcilerin şu anda Güneş sistemimizde aradıkları Planet X'in özelliklerine uymaktadır. Bu gezegenin, Pluto'nun yörüngesinin çok ötesinde, Uzay'ın derinliklerine uzanan eliptik bir yörüngeye sahip olduğuna ve bu nedenle son zamanlarda görülmediğine inanılıyor.

Tanrı, Güneşi ve Ayı yaratıyor. Michelangelo

Yaratılış'ın Yedi Tableti

1876'da İngiliz müzesinden **George Smith**, kırk kil tabletten oluşan kutsal Babil efsanesinin çevirisini yayınladı. **Smith**'in çevirisi İncil'e paralel bir Tufan öyküsünü de içeriyordu. Enuma Elish (Mezopotamya'nın yaratılış efsanesi) olarak bilinen 4.000 yıllık Babil metinleri büyük bir şoka sebep oldu. Çünkü Kutsal Kitap'taki Genesis'den çok daha ayrıntılı olan bir yaratılış efsanesini anlatıyordu. Yine de bazı kesimler tarafından bir masal olarak kabul edildi.

1976'da **Zecharia Sitchin**, Enuma Elish'in 4.6 milyar yıl önce Güneş Sisteminin oluşumunu doğru olarak tanımlayan bilimsel bir öykü olduğunu iddia etti. Bronz ve Tunç çağı dillerinin uzmanlarından biri olan

Sitchin efsanede bahsi geçen Tanrıların aslında gezegenler olduğu iddiasını da ortaya attı. Ayrıca Sümer yazıtlarının Apsu (Güneş) sistemindeki gezegenlerin nasıl oluştuğunu inanılmaz detaylar ile ortaya koyduğunu ileri sürdü.

Gerçek mi, Efsane mi Yoksa Bir Masal mı

Gilgamesh Destanı ilkel bir çocuk masalıdır. Ancak MÖ. 2000 yıllarında yazıldığını da unutmamak gerekir. Kimin yazdığı, kimler tarafından yazdırıldığı bilinmiyor. Kimse mükemmel bir delil ortaya koyamıyor. Her şeyi mantık ölçülerinde değerlendirmek zorundayız. **Abraham**'ın yaşadığı yıllarda yazılmış. **Abraham** kendisine peygamber süsü verenlerin atası. Merak ediyorum Gilgamesh Efsanesi'nin yazımında ne ölçüde rol oynamıştır!

Sümer Tabletleri için bir çocuk masalı tabirini kullanamayız tabii ki. Hayal mahsulü olsa bile, bugün için dahi üst düzeyde bir eser. Şüphesiz günümüzde yazılmış olsaydı Nobel dahil her türlü ödülü rahatlıkla kazanabilirdi. İçerisinde gerçeği yansıtan ve gerçek dışı bir çok öykü barındırıyor bana göre. Ayrıca **Zecharia Sitchin**'in kitabının orijinal öyküye sadık kaldığını da söyleyemeyiz. Güneş sisteminin oluşumu, gezegenler, insanın yaratılışı, DNA ve kromozomlar ile ilgili bilgiler orijinal metinde aynı şekilde anlatılmıyor. **Sitchin** orijinal metini kendisine göre yorumlayıp bu inanılmaz detaylara ulaşmış.

Sümer Tabletleri'ndeki en ilgi çekici detay **Abraham** ile ilgili bölüm. **Abraham** MÖ. 2000 yıllarında yaşamış, demek ki 13. Tablet de o tarihte veya daha sonra yazılmış. Abraham'ın bu tabletin yazılışında üstlendiği rol ne olabilir?

Anu, Enki, Enlil, Ninhursag, Marduk, Inanna ve onların soyundan gelen ölümsüz uzaylı Tanrılara ne oldu? Nibiru niçin 3.600 yıl süren turunu tamamlayıp Dünya'ya yaklaşmıyor. Niçin izine rastlanmıyor? Özellikle Tanrılar arasındaki savaşın galibi ölümsüz Tanrı Marduk'un sonraki yaşamı ve varlığı ile ilgili hiçbir bilgi sahibi olmayışımız; izini rastlamayışımız kesinlikle gösteriyor ki Sümer Yazıtları, içinde Mezopotamya ile ilgili bazı gerçekleri barındıran bir efsaneden ibaret.

Sümer Tabletleri

Sümer Tabletlerinin Ortaya Koyduğu Gerçek

Sümer Tabletlerini bir efsane olarak değerlendirmemiz, doğru bir görüş olabilir ve ben de böyle olduğunu kabul ediyorum. Ancak göz ardı edilemeyecek bir gerçek var. Bu tabletler MÖ. 3500 yılından sonra birileri tarafından yazılmış; Yaratılış ve Tufan öykülerini kesinlikle bu tabletlerden alınıp düzenlenmiş! Asur Kralı 2. Nebuchadnezzar'ın Kudüs'te esir alıp Babylon'a götürdüğü Yahudi bilginler bu tabletlerden adapte ettikleri Yaratılış efsanesini Talmud öykülerine ekleyip Torah'ı (Tevrat) yazmışlar. sonra Eski Ahid adıyla Bible'ye (İncil) ve Kuran'a da aynen Tevrat'ta olduğu gibi kaydedilmiş! Sümer efsanelerinde Annunakilerin işçi insanı yaratma çabalarının başarısız ürünü olan Adam (Adem) dini kitaplarda ilk insan olarak tanıtılıyor. Ayrıca ilgisi olmadığı halde Abraham'ın soyu MÖ. 4000 yıllarında yaşamış olan Adam'a bağlanıyor. Bu apaçık yalan bilgiler 1.000 yıl önce yaşamış insanları dahi asla ikna edemez, fakat günümüzde buna inananların çıkmasını izah etmek hem çok kolay hem de çok zor!

Uruk

Sümer Tabletleri, Aaron Sorkin

1849 yılında İngiliz Arkeolog ve küresel araştırmacı olan Sir Austen Henry Layard, güney Mezopotamya'daki eski Babylon'un kalıntıları arasında arkeolojinin en tartışmalı bulmacalarından biri olan Cuneiform Tabletlerinin ilk parçalarını keşfetti. Bu inanılmaz eski metnin içinde, İncil'in yaratılış hikayelerine, Tanrılara ve hatta insan neslinin yok olduğu büyük bir sele ait öyküler vardı. Uzmanlar bu karmaşık sembolleri çözmeye çalışarak uzun yıllar geçirdi.

31.000 eski tabletin çoğu hala tercüme edilmemiş halde British Museum'da saklanıyor. Bu parçalanmış tabletler eksik metinleri barındırıyor ve birçoğunun içeriğinin tercümesi olası değil. Çivi yazımı tabletlerin büyüleyici yönlerinden birisi, yazı karakterlerinin orijinal Sümer dilinden Akkad ve Asur yazısının kama şeklindeki vuruşlarına doğru evrimleşmesidir. Ancak, bu eski medeniyetin uzak yıldız sistemlerini bildiği ve Dünya dışı yaşamla etkileşime girdiği fikri tartışmalı bir araştırmacı olan Zecharia Sitchin adlı yazar ile başladı. Bu eski Alien teorisi Mezopotamya toplumunun başlangıcını, Anunnaki olarak bilinen ve uzaktaki Nibiru adlı 12. gezegenden gelen bir ırka bağlamaktadır. Arkeoloji çevrelerinde tartışılan tabletlerin en

önemli unsuru bahsi geçen Annunakilerin doğasıdır. Genelde bir yaratılış efsanesi olarak görülen Anunnaki öyküleri Musevi ve Hıristiyan dinlerinin Genesis kitabında bulunabilir. Cennet ve yeryüzünün yaratılması, daha yüksek bir varlığın imajı, "Adem ve Havva" ve "Noah'un Gemisi" öyküleri dahil, bahsi geçen kişilerin isimleri Tevrat'ta değiştirilmiş olmasına rağmen bu öyküler Musevi ve Hristiyan dinlerinin kitaplarında kökenlerine benzer şekilde yer almaktadır. Ancak, şayet bu tabletler Tevrat ve İncil'den daha eski tarihlere aitse, neyin efsane neyin gerçek olduğu sorunu ile karşı karşıya kalırız.

Akkad

Yalnızca Nibiru gezegeninin gerçek olduğu üzerine değil, Anunnakilerin genetik deney ve manipülasyon kapasitesine sahip güçlü uzaylılar olduğuna kadar tartışmalar sürmektedir. En zorlayıcı argümanlardan biri, kısa süre önce bilimin yaklaşık 10.000 yıl önce gerçekleşen küresel bir felaketi, bir seli ortaya çıkardığı gerçeğidir. Bu felaket, insan nüfusunun önemli ölçüde yok olduğunu ve insan neslinin sıfırdan başlamak zorunda kaldığı için uygarlığın da sıfırlanma noktasına gelmiş olduğunu gösterir. Bu sırada toplumu yeniden inşa etmek için nüfusun küçük bir yüzdesini kurtarabilen bir "Ark" ya da bir tür gemi var mıydı? Öyleyse, bu sadece bir uzay gemisi veya gerçek bir tahta tekne için bir metafor muydu? Sitchin'in takipçilerine göre şayet bu öyküler birer metaforsa, bu güçlü varlıklar tarafından kullanılan bir teknolojinin işareti olmalıdır. Şayet türümüz yabancı yaşamın genetik deneylerinin sonucuysa bizi yaratanlar şimdi neredeler?

Çeviri İçin Hızlı Bir Kural Yoktur

Yazarın bir aleti sağdan sola doğru hızlı şekilde yumuşak bir kil tabletine basarak etkili bir şekilde kullanmasına izin veren kama şeklindeki yazıda 1.500 karakter vardı. Yazı sistemi MÖ. 4.000 yılından itibaren Mezopotamya'ya hakim olan Semit halkının etkisini yansıtacak şekilde değişti ve karakter sayısı 600'e düştü.

Sitchin'in, Annunakilerin Dünya'ya gelişi ile ilgili araştırmasına göre "Nibiru evrimleşerek Güneş sistemine girdi ve muhtemelen 445.000 yıl önce Dünya'ya gelen Anunnakiler Afrika'da altın aradılar." sonucuna vardı. Sitchin, bu Tanrıların Nibiru gezegeninden Dünya'ya yapılan sömürge keşif gezilerinin üst düzey yöneticileri olduğunu belirtti. Bu, akademisyenler tarafından son derece mantıksız olduğu düşünülmeyen bir teoriydi ve ilk günden itibaren Dünya çapında arkeologlar tarafından gözden geçirildi. Ampirik kanıt eksikliği ve

tabletlerin uzmanların kabul etmediği bir çevirisi olması nedeniyle Sitchin'in teorisini reddeden birçok teorisyen vardır. Bununla birlikte, birçok modern araştırmacı, Zecharia Sitchin'in eserlerinden bazılarının meşru olduğuna ve bu tabletlerin antik insanların isim ve öyküleri için bir bağ oluşturmak gayesiyle kullanılabileceğine inanıyor. Bu yeni araştırmacılar arasında Sitchin'in geçen yüzyılda yaptığı iddiaların çoğunu destekleyen adli kanıtlar bulduğunu iddia eden Michael Tellinger gibi kaşifler de var. Tellinger, Güney Afrika'nın bir bölümünde altın madenciliğine dair kanıtlar olduğunu ve Sitchin'in metinlerindeki bazı referanslara mükemmel bir şekilde uyan yer işaretleri olduğunu söylüyor.

Sonuç olarak, yaratılış öyküleri ve tarihsel bilgilerin doğası hakkında bir sonuç elde etmek için tarihlendirilip çözülmüş binlerce tablet var. Bu, doğru olup olmadığına bakılmaksızın, ilk elden keşfetmek isteyeceğimiz büyüleyici bir teori. Bu hususta ne düşünüyorsunuz? Kanıtları görmek için Güney Afrika'ya seyahat etmek veya Dünya'daki en eski metinlerin bazılarının çözümlenmesi için eski yazıları öğrenmek ister misiniz?

Lagash

Tevrat, İncil ve Kuran'da Yazan Öykülerin Kaynağı

Tabletlerin içeriği üzerine kesin bir yorum yapmak imkansız. Ancak bu tabletlerde bahsi geçen olaylar kesinlikle Tevrat, İncil ve Kuran'ın yazılış tarihleri öncesine aittir. O halde Tevrat'ta bahsi geçen bu olayların ve değişikliğe uğramış olsalar da bahsi geçen isimlerin Sümer Tabletleri'nden alınmış olduğu tartışılamaz.

Tevrat'ta ve İncil'de bu tarihlerin ve isimlerin değiştirilmiş olduğunu da görüyoruz. Bu Abraham'ın herşeyi kendi görüş ve idealleri çerçevesinde düzenlediğini gösterir. Nitekim bu tabletlerin çözümlendiği 1872 yılında Musevi ve Hristiyan dünyası büyük bir şok yaşamıştır. Peygamberlerinin her şeyi Sümer Tabletlerinden adapte etmiş olması büyük bir hayal kırıklığına sebep olmuştu. Bize gelince, bu tabletlerdeki öyküler İslam dininin bütün esaslarını yerle bir eder. Allah Tevrat'ta bahsi geçen ve gerçeği yansıtmayan bu öyküleri bize göndermiş olamayacağına göre, Muhammed bu öyküleri Tevrat'tan almış ve gayesine uygun olarak düzenledikten sonra Kuran'a kaydetmiştir.

Londra İngiliz Müzesi'nde asistan olan George Smith tarafından 1872 yılında tercüme edilen Sümer Tabletleri 445.000 yıl önce altın bulmak için Dünya'ya gelip Mezopotamya'ya yerleşen uzaylıların öyküsünü anlatıyor. Nibiru'dan gelen Anunnakiler gezegenlerinin atmosferinde oluşan yırtıkları altın tozu ile yamayabileceklerini düşünüyorlardı. Bu tabletler 1976 yılında Zecharia Sitchin tarafından kitap haline getirildi.

"Tarih Sümerler ile Başlar" kitabı Samuel Noah Kramer tarafından yazılmış ve bu görüş bütün tarihçiler tarafından kabul görmüştür. Sümer Tabletleri'nde MÖ. 3500 yıllarından itibaren ye alan öyküler Mezopotomya ve Dünya tarihine ışık tutacak tarihi belgeleri de içinde barındırmaktadır. Daha öncesi için yazılanları bir efsane olarak kabul etmeliyiz. Şüphesiz bu öyküler Tevrat, İncil ve Kuran'a insan eliyle nakledilmiştir.

Dünya Yılları Ne Zaman Sayılmaya Başlandı

Nibiru gezegeninin Apsu (Güneş) çevresindeki turu 3.600 yıldır ve bu zaman aralığı "1 shar" olarak kabul edilir. Tufan 120. Shar'da meydana geliyor. Nibirulıuların Dünya'ya gelişinden itibaren 432.000 yıl sonra (10. Tablet). Nibiru'nun Tanrı Kralı Anu, Tufan'dan 2 shar sonra Dünya'ya geliyor. Nibirulıuların Dünya'ya ilk gelişinden itibaren 439.200 yıl sonra (13. Tablet). Kral Anu'nun gelişi şerefine Nibiru'nun Güneş çevresindeki turuna bağlı olarak uygulanan takvim Dünya'nın Güneş çevresindeki turuna bağlı olarak hesaplanmaya başlıyor.

13. Sümer Tableti Akad Krallığı'nın Dünya yıllarının başlamasından 1500 yıl sonra yıkıldığını yazıyor. Akad Krallığı'nın yıkılış tarihi MÖ. 2154 olduğuna göre Dünya yıllarının MÖ. 3654 tarihinde başladığını söyleyebiliriz.

Uruk

Tufan Ne Zaman Oldu

Sümer Tabletleri Tufan'ın 120. Shar'da olduğunu yazıyor; günümüzden yaklaşık 13.000 yıl önce. Tabletlere göre Tufan Antartika'da büyük bir buz dağının yerinden kopması sonucu oluşuyor ve bütün canlıları yok ediyor. Noah'ın gemisine aldıkları dışında çok az kurtulan oluyor. Bu bilgiye dayanarak Tufan'ın meydana

geliş tarihinin MÖ. 2.000 yılları olması imkansız. Uygarlıkları da yerle bir eden Tufan'ın çok daha önceki bir tarihte meydana gelmiş olması son derece mantıklı.

Noah Kaç Yıl Yaşadı

Noah 110. Shar'da doğmuştu (9. Tablet). Nibirulu Tanrıların kendisine verdiği Gençlik Bitkisi Gilgamesh tarafından çalınana kadar hayattaydı (13. tablet). Gilgamesh Dünya yıllarının sayımından ortalama 750 yıl sonra yaşadı. O halde Noah 14 Shar ve en az 750 yıl daha yaşadı. Bu da yaklaşık 51.000 yıldır.

Gilgamesh Ne Zaman Yaşadı

Sümer Tabletleri, Gilgamesh'tan sonra yedi kral daha geldiğini ve I. Uruk Krallığı'nın 1.000. Dünya yılında (MÖ. 2654) yıkıldığını yazıyor (13. Tablet). Tarih kitapları I. Uruk Hanedanı'nın dördüncü kralı Gilgamesh'in 126; arkasından gelen yedi kralın da toplam 122 yıl hüküm sürdüğünü yazıyor. O halde Gilgamesh'da MÖ. 2922-2776 yıllarında hüküm sürmüş olmalı.

I. Kish Krallığı

Sümer Tabletleri I. Kish Krallığı'nın Dünya yıllarının sayılmaya başlamasından 110 yıl sonra kurulduğunu ve 408 yıl boyunca Asa Şehri olduğunu yazıyor. 23. Kish Kralı Agga'nın, Uruk Kralı Gilgamesh'in hakimiyetini kabul etmesinden sonra Kish Krallığı sona erdi. O halde I. Kish Krallığı MÖ. 3544 yılında kurulmuş ve MÖ. 2900 yıllarında yıkılmış olmalı.

I. Uruk Krallığı

Sümer Tabletleri I. Uruk Krallığı'nın Dünya yıllarının sayılmaya başlamasından 519 yıl sonra kurulduğunu yazıyor. O halde I. Uruk Krallığı MÖ. 3135 yılında kurulmuş olmalı.

Ziggurat, Ur.

SUMERIAN KINGS (SumerianTablets)

I. KISH DYNASTY
BC. 3544 - BC. 2900

- Jushur
- Kullassina-bel
- Nangishlishma
- En-tarahana
- Babum
- Puannum
- Kalibum
- Kalumum
- Zuqaqip
- Atab
- Mashda
- Arwium
- Etana
- Balih
- Enme-nuna
- Melem-Kish
- Barsal-nuna
- Zamug
- Tizqar
- Ilku
- Iltasadum
- Enmebaragesi
- Agga

I. URUK DYNASTY
BC. 3135 - BC. 2654

- Eanna
- Enmerkar
- Banda
- Gilgamesh BC. 2922 - BC. 2776
- Ur-Nungal
- Udul-kalama
- La-bashum
- Ennun-tarahana
- Mesh-he
- Melem-ana
- Lugal-kitun

AKKAD DYNASTY
BC. 2334 - BC. 2154

- Sharru-kin/Sargon BC. 2334 - BC. 2279
- Rimush BC. 2278 - BC. 2270
- Manishtushu BC. 2269 - BC. 2255
- Naram Sin BC. 2254 - BC. 2218
- Shar-Kali-Sharri BC. 2217 - BC. 2193
- Interregnum BC. 2192 - BC. 2190
- Dudu BC. 2189 - BC. 2169
- Shu-turul BC. 2168 - BC. 2154

3. UR DYNASTY
BC. 2055 - BC. 1940

- Utu-Hengal BC. 2055 - BC. 2048
- Ur-Nammu BC. 2047 - BC. 2030
- Shulgi BC. 2029 - BC. 1982
- Amar-Sin BC. 1981 - BC. 1973
- Shu-Sin BC. 1972 - BC. 1964
- Ibbi-Sin BC. 1963 - BC. 1940

I. BABYLONIAN DYNASTY
BC. 1830 - BC. 1531

- Su-abu
- Sumu-la-El
- Sabium
- Apil-Sin
- Sin-Muballit
- Hammurabi BC. 1728 - BC. 1686
- Samsu-Iluna
- Abi-Eshuh
- Ammi-Ditana
- Ammisaduqa
- Samsu-Ditana

Tabletlere ve tarihi verilere bağlı olarak yaptığım Sümer Krallarının listesi. Bu düzenlemenin karmaşaya yer vermeyecek kadar mantıklı olduğu söylenebilir. Listede kırmızı yazılmış Sümer Kralları tabletlerde yer alan isimleri gösteriyor. Lacivert ile yazılmış olanlar ise Wikipedia ve tarih kitaplarına uygun olarak sıralanmışlar.

Melih Özdil

Eridu

Babylon

Akkad Kralı avda.

Akkad Kralı savaşta

Kral Banda

Annunaki savaşçısı

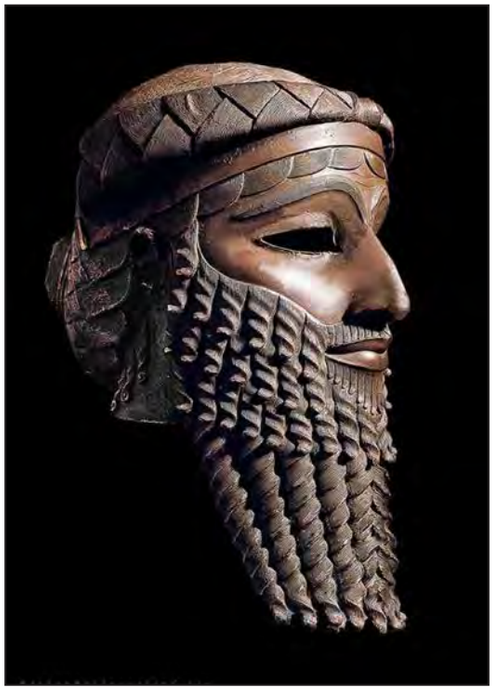

Kral Sargon

Gilgamesh ve Endiku

Kral Sargon ve Akkad İmparatorluğu

2
Sümer Dini

Sümer dini çok Tanrılı bir dindi. Dünya'da, Evren'de, doğada görülen ve hissedilen her nesnenin bir tanrısı vardı. Tanrılar insan görünümünde, fakat insan üstü güçleri olan ölümsüz varlıklardı. İnsanlar gibi, onların da çocuklar ve eşlerinden oluşan aileleri bulunuyordu. Hepsi bir Tanrı Kral'ın altında toplanmışlardı. Tanrılar da insanlar gibi sever, üzülür, kızar, kıskanır, kavga eder, kötülük yapar, hastalanır, hatta yaralanabilirlerdi. Yer, Gök, Hava, Su Tanrıları yaratıcı, diğerleri yönetici ve koruyucu Tanrılardı. Her şehrin bir koruyucu Tanrısı vardı. O Tanrı şehrinden sorumluydu. Onun gücü, şehrinin iyi veya kötü durumda olmasına göre değişirdi. Bu şehir Tanrıları, evrenin yönetimini aralarında bölüşmüşlerdi. Listelerinde 1.500 kadar Tanrı adı bulunması, Sümerlilerin ne kadar çok Tanrı yarattığını göstermektedir. Tanrıları insan şeklinde algılamaları, şehirlerin dışında ise Evren ve Doğa Tanrısı olarak geliştirmeleri ve onları uyumlu bir sistem içine almaları, Sümerlilerin önemli ruhsal başarıları olarak kabul edilmektedir. Tanrılar yalnız evrende yaşamazlar, insanların yaşamına da girerler. Örneğin, yorulmak bilmeden gezen Güneş Tanrısı Utu her şeyi görür, adaleti korur, insanlara yardım eder ve karaciğer falı bakanların piridir. Bilgelik ve Su Tanrısı Enki insanların ve sihirbazların koruyucusudur. Yıldızları simgeleyen Tanrıça Inanna ve Venus aşıkların ve savaşçıların koruyucusudur.

Sümer'de istediklerini yapan Tanrılar insanları yönlendirmiyor, insanlar kendilerinden istenileni onlara sorarak öğreniyorlar ve bu kurban edilen hayvanların karaciğerlerindeki işaretlere bakarak anlaşılıyordu. Bu işaretlerin ne olduğu, neyi anlattığı hususunda rahiplerin danıştığı yazılı kataloglar vardı. Ayrıca rüyalar da Tanrıların istekleri olarak kabul ediliyordu. Tanrı'nın yapılacak bir işi uygun görüp görmediğini anlamak isteyen kişi mabede gider, kurban keser, dua eder, uykuya yatar ve gördüğü rüyanın olumlu veya olumsuz olduğunu da rahiplerden öğrenebilirdi. Sümerliler bu Tanrılar dünyası üzerine pek çok efsane geliştirmişler; şiirler yazmış, ilahiler bestelemiş, törenler düzenlemiş ve bütün bunları yazıya geçirerek zamanımıza kadar ulaşmasını sağlamışlardır. Onların kurdukları çok Tanrılı din, yavaş yavaş tek Tanrı'ya dönüşmüş ve bu günkü dinlerin temelini oluşturmuştur. Bu arada diğer Tanrılar da tamamıyla yok olmamış melekler, şeytanlar, cinler olarak varlıklarını korumuşlardır.

Tanrı Kral Anu

Dinlerin Karşılaştırılması

Tanrının yaratıcı ve yok edici gücü, Tanrı korkusu, Tanrı yargılaması, kurbanlar, törenler, ilahiler, dualar, tütsü ve Tanrı'yı memnun etme düşüncesinin Yahudi, Hıristiyan ve Müslüman dinleriyle Sümer dini arasındak ortak noktalar olduğu söylenebilir.

Sümerle temizliğe önem veriyorlardı. Tapınağa gidenlerin, dua edenlerin, kurban kesenlerin vücutlarının temiz olması gerekiyordu. Düşmanların ele geçirdiği yerler için yazdıkları ağıtlarda "Artık karabaşlı (Sümerliler) halk tören için yıkanamıyor, kirliyi beğenmek onların kaderi oldu, görünüşleri değişti." denmektedir. Yeni yapılan binalar, içine girmeden önce dinsel temizlikten geçirilirdi. Temizlik "Yıkanmamış yemek yeme!" diye Ata sözlerine bile girmiştir.

Sümer Tanrıları insanlara ne istediklerini bildirmiyor; fakat hoşlarına gitmeyen bir iş yapanı cezalandırıyordu. Tanrı bildirilerini alan kimselere Farsça'da "Peygamber" ve Arapça'da "Resul" denir. Peygamberlik Yahudilerden Asurlara geçmiş ve çivi yazılı metinlere göre bu düşünce Asur'a bağlı Filistin'de yaşanan politik ve ekonomik krizler ile başlamıştır. Asur'da Tanrı'dan peygamberler yoluyla alınan haberler tabletlere yazılmıştır. Asurlar Tanrı ile iletişime girenlerin trans halinde olduğunu söylüyor, onları aşağı tabakadan sayıyor ve yaptıklarını büyücülük olarak kabul ediyorlardı. Tanrıçalardan, özellikle Aşk Tanrıçası Ishtar'dan haber getirenler kadınlardı. Peygamberler ya üçüncü şahıs olarak Tanrıların buyruğunu iletiyor ya da birinci şahıs olarak Tanrı'nın ağzından konuşuyorlardı (A. Leo Oppenheim, Ancient Mesopotomia). Kuran'da da aynı ifadeyi buluyoruz. Allah bazen üçüncü şahıs oluyor, bazen doğrudan konuşuyor.

Enlil

Sümerlere göre Tanrılar şehirleri ve bütün kültür varlıklarını meydana getirmiş ve insanlara vermiştir. Aynı düşünceyi Kuran'da da buluyoruz.

Araf Suresi, 26. Ayet

Ey Ademoğulları! Size çirkin yerlerinizi örtecek giysi, süslenecek elbise indirdik. Takva (İman) elbisesi daha hayırlıdır.

Nahl Suresi, 81. Ayet

Allah yarattıklarından sizin için gölgeler yaptı, dağlarda sizin için barınaklar yarattı ve sizi sıcaktan koruyacak elbiseler, savaşta koruyacak zırhlar yarattı.

Yasin Suresi, 42. Ayet

Gemiler gibi, üzerine binip seyahat edecekleri nice şeyler yarattık onlar için.

Bu üç ayette Allah hem birinci şahıs olarak konuşuyor, hem de ondan üçüncü şahıs olarak söz ediliyor.

Yasin Suresi, 82. Ayet

Onun işi, bir şeyi yaratmak istediği vakit ol demektir, o şey hemen olur.

Asur'da Tanrı bildirileri genellikle saraya bağlı olanlara geliyor. Böyle bir bildiriyi Asur Kralı Sennacherib'i (MÖ. 705-681) öldüren ve yerine geçen oğlu Esarhaddon (MÖ 681-669) da alıyor. Aşk Tanrıçası Ishtar ona şöyle sesleniyor:

Ben Arbela'nın Ishtar'ıyım. Ey Esarhaddon*! Asur Kralı! Asur'da, Nineveh'de, Kalah ve Arbela'da uzun zamanlara, sonsuz yıllara kadar benim kralım* Esarhaddon*'u kutsayacağım. Uzun zamanlara, sonsuz yıllara kadar tahtını göğün altında kurdum. Onu altın bir çivi ile göğe bağladım. Elmasların ışığı ile Asur Kralı* Esarhaddon*'u ışıklandırdım.*

Aşk Tanrıçası Isthar

Sümer'de de Tanrılar "ol" der ve her şey oluverir.

Her üç dinde de Tanrıların var edici güçleri yanında yok edici güçleri de var. Sümer'de Tanrı Enlil, Tanrılar meclisinde Ur şehrinin yıkılmasına karar vermiştir. Şehrin Tanrısı buna ne kadar üzülse elinden bir şey gelmez. Gelen ordular Tanrı'nın dünyadaki araçlarıdır. Aynı deyimi Kuran'da da buluyoruz:

Enfal Suresi 17. Ayet

Düşmanı siz onları öldürmediniz, Allah öldürdü. Oku sen atmadın, Allah attı. Şüphesiz ki Allah, herşeyi iştendir, bilendir.

Sümer'de Tanrı kızmaya görsün, kendi ülkesi bile olsa yakıp yıktırır. Sümer Tanrılarının babası Tanrı Enlil, Akad krallarının yaptıklarına kızarak gözlerini dağlara çeviriyor ve oradan barbar ve vahşi Gutileri çekirge sürüleri gibi getirterek Agade'yi ve hemen hemen bütün Sümer'i kırıp geçirtiyor. (Samuel Noah Kramer, The Sumerians)

Tevrat'la da birçok kez Yahweh'in (Yehova) insanlara kızarak onlara yok edici felaketler verdiği, seçtiği komşu milletleri İsrail'in üzerine saldırttığı bildirilmektedir. Aynı olayı Kuran'da da görüyoruz. Birçok ayette Allah'ın çeşitli milletleri nasıl yok ettiği yazılıyor. Bunlardan bazıları:

Hac Suresi 44. Ayet

Ey Muhammed seni yalancı sayıyorlarsa bil ki onlardan önce Nuh milleti, Ad milleti, Semud, İbrahim milleti, Lut milleti ve Medyen halkı da peygamberlerini yalancı saymış, Musa da yalanlamıştı. Ama ben, kafirlere önce mehil verdim, sonra onları yakalayıverdim, beni tanımamak nasılmış görsünler!

Furkan Suresi 38. Ayet

Ad, Semud ve Ress milletini, ayrıca bunların arasında birçok milleti de yerle bir ettik.

Kanatlı Tanrı

Ankebut Suresi 38. Ayet

Ad ve Semud milletlerini de yok ettik.

Fussilet Suresi 13. Ayet

İşte sizi, Ad ve Semud'un başına gelen kasırgaya benzer bir kasırga ile uyardım.

Fussilet Suresi 16. Ayet

Rezillik azabını onlara dünyada tattırmak için üzerlerine dondurucu bir rüzgar gönderdik.

Muhammed Suresi 13. Ayet

Ey Muhammed! Seni yurdundan çıkaranlardan daha güçlü nice toplumları yok ettik, onlara bir yardımcı çıkmadı.

Ahkaf Suresi 27. Ayet

And olsun ki biz çevrenizdeki memleketleri de yok ettik.

Isra Suresi (15-16) Ayetler

Bir ülkeyi yok etmek istediğimizde, o beldenin şımarmış olanlarına önce emrimizi ulaştırırız. Yine kötülük ederlerse biz de orayı yerle bir ederiz.

Sümer'de kralların nasıl sarayları varsa Tanrıların da öyle evleri olmalıydı. Bunun için "Tanrı evi" adı altında görkemli tapınakaklar, yanlarında insanları Tanrılara yaklaştırdığı düşünülen basamaklı kuleler yapılmıştı. Daha sonra bu Tanrı evleri sinagoglara, kiliselere, camilere dönüştü. Camilerin ve minarelerin üstündeki yarım ay, Sümer Ay Tanrısı'nın sembolüdür. Sümer'deki "Tanrı evi" deyimi Kuran'ın Tevbe Suresi 17. ve 18. Ayetlerinde "Allah'ın mesciti" olarak yer almıştır. Sümer'de mabet veya saray anlamına gelen "egal" kelimesi Tevrat'ta "hegal" olmuştur.

Babil toprağında Yahudiler iki yeni düşünce geliştirdiler, bunlar o zamandan beri insanlığın malı oldu. Kurban için Tanrı evi yerine, dinsel toplantı için sinagoglar yaptılar ve buralarda Tanrı'ya kurban sunmak yerine dua etmeyi benimsediler. Sinagoglar Hıristiyanlıkta kiliselere, Müslümanlıkta camilere dönüştü. Dua, bu insanlar arasında Tanrı'ya adanan bir sembol haline geldi. (Max I. Dimont, Jews, God and History)

Sümer dininde Ay kültünün önemli bir yeri vardır. Ay'ın ilk göründüğü gün, 15 günlük olduğunda ve görünmediği günlerde törenler yapılır, hatta bazı yiyecekler yenilmezdi. Islamiyette de oruç ve bayramlar Ay'ın görünüşüne göre düzenlenmiştir.

Sümer kralları, Tanrıların yeryüzündeki vekili sayılıyordu. Bu inanç hıristiyanlıkta Papa, Müslümanlıkta Halife kimliğinde sürdürülmüştür.

Bakara Suresi 30. Ayet

Rab'in meleklere "Ben yeryüzünde bir halife yaratacağım." demişti. Onlar "Orada bozgunculuk yapacak, kan dökecek birini mi yaratacaksın? Oysa biz sana hamd ederek daima seni tesbih ve takdis ediyoruz." demişler. Allah da "Ben sizin bilmediğinizi bilirim." demişti.

Sümer kanunu, Babil Kralı Hammurabi'nin yaptığı kanuna temel olmuş; Moses'i ve Yahudi kanunu, sonra da İslam kanunu etkilemiştir. Hammurabi'nin Güneş Tanrısı'ndan kanunu alışı, Moses'in Tanrı'dan kanunu alışına örnek olmuştur. İslam hukuku da Arapların Irak topraklarını ele geçirmesinden sonra oluşmuştur. Sümer geleneklerinden çıkan sözler, İbrani kanunu Talmud'da bulunuyor.

Moses'in kanununda bulunan anaya babaya saygı, kimseyi öldürmeyeceksin, zina yapmayacaksın, çalmayacaksın, yalan tanıklık etmeyeceksin, komşunun karışma ve malına göz dikmeyeceksin gibi kurallar Sümer kanununda aynen yer alıyor. Ancak Sümer kanununda göze göz, dişe diş gibi cezalar yok. Samiler tarafından yapılan kanunların da Sümer kanunlarına dayandığı şüphe götürmez. Sümer kanununa göre kısır bir kadının kocasına verdiği cariyesi çocuk doğurunca, hanımına karşı büyüklük taslayamaz; öyle yapmaya kalkarsa cezalandırılır. Abraham'ın karısı ve cariyesi arasında yaşananlar bu kanun için iyi bir örnektir.

Tanrı Kral Enki

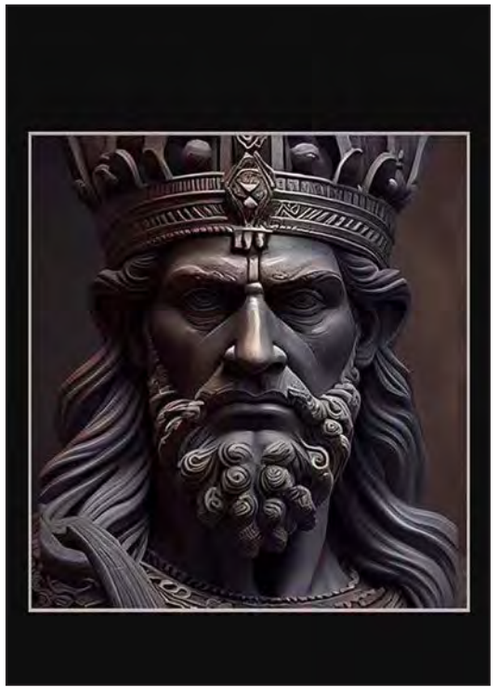

Marduk

Ay Tanrısı Nanna

Annunaki Tanrısı

Yaşlı Annunaki

Tanrıça Inanna

Babylon Tanrısı

Kral Gilgamesh

Kral Hammurabi

3
Yaratılış Kitabı

MÖ. 626 yılında Mezopotamya'da kurulan ve MÖ. 539 yılına kadar devam eden Yeni Babil İmparatorluğu'nun İkinci Kralı II. Nebuchadnezzar MÖ. 605-562 yılları arasında hüküm sürdü. II. Nebuchadnezzar Filistin'i alınca oradaki Yahudi bilginlerini Babil'e götürdü. Sümer bilginlerinin aktardıkları bilgilerden faydalanan Yahudiler, Babil'den döndükten sonra "Eski Ahit" adı altında Torah'ı (Tevrat) yazmaya başladılar. Rab'i edebiyatında "Torah" sözcüğü beş kitabı da ifade eder. Sözlü Torah kuşaktan kuşağa aktarılan öykülerden oluşmaktadır. Torah'da hem yazılı hem de sözlü olan öğretilerin hepsi Moses aracılığıyla, bazıları Sina Dağı'nda, bazıları da tapınakta Tanrı tarafından kendisine iletilmiştir. Tüm bu öğretiler Moses tarafından yazılmış ve sonuçlandırılmıştır.

Yahudi medeni kanununu, tören kurallarını ve efsanelerini kapsayan dini metinlerden oluşan Talmud da Torah'ın Moses tarafından yazıldığını söyler. Moses'in ölümü ve gömülmesini anlatan son sekiz ayet ise Joshua tarafından yazılmıştır. MS. 1040-1105 yılları arasında yaşamış olan ve Rashi namıyla bilinen Rab'i Shlomo Yarchi "Tanrı onunla konuştu ve Moses gözyaşları ile yazdı" diye anlatır. Torah'ın ilahi kökeni Mishnah, Yahudiliğin temel ilkesini içermektedir. Modern bilimciler ise Torah'ın çok sayıda yazarı olduğunu; çeşitli anlatı ve yasaların eklenmesiyle genişletildiğini ve derlenmesinin yüzyıllar boyu devam ettiği görüşündedir.

Tanrı, ışığı oluşturuyor. Julius Schnorr von Carolsfeld

Old Testament (Kehanet) ve New Testament diye iki bölüme ayrılan Hristiyanların kutsal kitabı Bible (İncil), ilk bölümünde Torah'ın beş kitabında yer alan öyküleri anlatır. Torah'ta yer alan öykülerin ana kaynağı MÖ.

2000 yıllarında yaşamış olan Abraham'dır. Yaratılış ve Tufan öykülerini Sümer yazıtlarından devşiren Abraham, bununla yetinmemiş zaman kavramını da farklı boyutlara taşıyarak soyunu Adam ve Eve'ye (Adem ve Havva) bağlamanın yolunu bulmuştur. Yüzyıllar boyu aktarılan bu bilgiler, sonunda Moses tarafından Tanrı'nın emirleri olarak dile getirilmiş ve Torah'a kaydedilmiştir. Kuran'da anlatılan tarihi bilgilerin hemen hepsinin kaynağı da şüphesiz Torah olmalıdır. Özellikle Şeriat kanunlarına dikkat edecek olursanız karşınızda Hammurabi'yi bulursunuz. Bir farkla, sonsuz bir adalet içeren Hammurabi Kanunları herkes için geçerliydi.

Torah'ın ikinci kitabı Exodus, Yahudilerin Mısır'dan çıkış öyküsünü anlatır. Exodus'a göre, On Emir Moses'e Sina Dağı'nda verilmiştir. Rashi'ye göre Moses, Sina Dağı'na çıkmadan önce Yahudilere Yaratılış Kitabı'nın resmi bir versiyonunu sunmuştu. Sina Dağı'nda kırk gün kalan Moses'e kırk dokuz bilgelik kapısı açıldı ve ona ona varlığın sırlarını verdi. Moses- Sina'da öğrendiği yasaları ve kuralları sonraki otuz dokuz yıl boyunca yazdı. Bazen yazıyor, bazen de konuşuyordu. Her şeyi bir araya toplayıp kabilelere dağıtıyordu. Talmud'a göre hayatının sonuna kadar söylemeye, yazmaya ve talimatlar vermeye devam etti.

Tanrı kuşları ve deniz hayvanlarını yaratıyor. Julius Schnorr von Carolsfeld

Torah'ın beş kitabının ilki olan Yaratılış kitabı (Genesis) şöyle anlatıyor:

Bölüm 1 - Başlangıç

1:1 Başlangıçta Tanrı göğü ve yeri yarattı.
1:2 Yer boştu, yeryüzü şekilleri yoktu; engin karanlıklarla kaplıydı. Tanrı'nın Ruhu suların üzerinde dalgalanıyordu.

1:3 Tanrı “Işık olsun.” diye buyurdu ve ışık oldu.
1:4 Tanrı ışığın iyi olduğunu gördü ve onu karanlıktan ayırdı.
1:5 Işığa “gündüz”, karanlığa “gece” adını verdi. Akşam oldu, sabah oldu ve ilk gün oluştu.
1:6 Tanrı “Suların ortasında bir kubbe olsun, suları birbirinden ayırsın.” diye buyurdu.
1:7 Ve öyle oldu. Tanrı gök kubbeyi yarattı. Kubbenin altındaki suları üstündeki sulardan ayırdı.
1:8 Kubbeye “gök” adını verdi. Akşam oldu, sabah oldu ve ikinci gün oluştu.
1:9 Tanrı “Göğün altındaki sular bir yere toplansın, kuru toprak görünsün.” diye buyurdu ve öyle oldu.
1:10 Kuru alana “kara”, toplanan sulara “deniz” adını verdi. Tanrı bunun iyi olduğunu gördü.
1:11 Tanrı “Yeryüzü bitkiler, tohum veren otlar, türüne göre tohumu meyvesinde bulunan meyve ağaçları üretsin.” diye buyurdu ve öyle oldu.
1:12 Yeryüzü bitkiler, türüne göre tohum veren otlar, tohumu meyvesinde bulunan meyve ağaçları yetiştirdi. Tanrı bunun iyi olduğunu gördü.
1:13 Akşam oldu, sabah oldu ve üçüncü gün oluştu.
1:14 Tanrı “Gök kubbede gündüzü geceden ayıracak, yeryüzünü aydınlatacak ışıklar olsun. Belirtileri, mevsimleri, günleri, yılları göstersin.” buyurdu.
1:15 Ve öyle oldu.
1:16 Tanrı büyüğü gündüze, küçüğü geceye egemen olacak iki büyük ışığı ve yıldızları yarattı.
1:17 Yeryüzünü aydınlatmak, gündüze ve geceye egemen olmak, ışığı karanlıktan ayırmak için onları gök kubbeye yerleştirdi.
1:18 Tanrı bunun iyi olduğunu gördü.
1:19 Akşam oldu, sabah oldu ve dördüncü gün oluştu.

Tanrı gezegenleri oluşturuyor. Julius Schnorr von Carolsfeld

1:20 Tanrı “Sular canlı yaratıklarla dolup taşsın, yeryüzünün üzerinde, gökte kuşlar uçuşsun.” buyurdu.
1:21 Tanrı büyük deniz canavarlarını, sularda kaynaşan canlıları ve uçan çeşitli varlıkları yarattı. Bunun iyi olduğunu gördü.
1:22 Tanrı “Verimli olun, çoğalın, denizleri doldurun, yeryüzünde kuşlar çoğalsın.” diyerek onları kutsadı.
1:23 Akşam oldu, sabah oldu ve beşinci gün oluştu.
1:24 Tanrı “Yeryüzü çeşit çeşit canlı yaratık, evcil ve yabanıl hayvan, sürüngen türetsin.” diye buyurdu. Ve öyle oldu.
1:25 Tanrı çeşit çeşit yabanıl hayvan, evcil hayvan, sürüngen yarattı. Bunun iyi olduğunu gördü.
1:26 Tanrı “İnsanı kendi suretimizde, kendimize benzer yaratalım. Denizdeki balıklara, gökteki kuşlara, evcil hayvanlara, sürüngenlere ve yeryüzünün tümüne egemen olsun.” buyurdu.
1:27 Tanrı insanı kendi suretinde yarattı. Böylece insan Tanrı suretinde yaratılmış oldu. İnsanları erkek ve dişi olarak yarattı.
1:28 Onları kutsayarak “Verimli olun, çoğalın. Yeryüzünü doldurun ve denetiminize alın; denizdeki balıklara, gökteki kuşlara, yeryüzünde yaşayan bütün canlılara egemen olun.” dedi.
1:29 “İşte yeryüzünde tohum veren her otu, tohumu meyvesinde bulunan her meyve ağacını size veriyorum. Bunlar size yiyecek olacak.” dedi.
1:30 “Yabanıl hayvanlara, kuşlara, sürüngenlere ve soluk alıp veren bütün hayvanlara yiyecek olarak yeşil otları veriyorum.” dedi. Ve öyle oldu.
1:31 Tanrı yarattıklarına baktı ve her şeyin çok iyi olduğunu gördü. Akşam oldu, sabah oldu ve altıncı gün oluştu.

Tanrı yeryüzünü oluşturuyor. Julius Schnorr von Carolsfeld

Bölüm 2 - Adam ve Eve

2:1 Gök ve yer bütün öğeleriyle tamamlandı.
2:2 Yedinci güne gelindiğinde Tanrı yapmakta olduğu işleri bitirdi ve o gün dinlendi.
2:3 Yedinci günü kutsadı. Onu kutsal bir gün olarak belirledi.
2:4 Rab Tanrı göğü ve yeri Yarattığında,
2:5 Yeryüzünde yabanıl bir fidan, bir ot bile bitmemişti. Çünkü Rab Tanrı henüz yeryüzüne yağmur göndermemişti. Toprağı işleyecek insan da yoktu
2:6 Yerden çıkan su kaynakları bütün toprakları suluyordu.
2:7 Rab Tanrı, Adam'ı topraktan yarattı ve burnuna yaşam soluğunu üfledi. Böylece Adam yaşayan varlık oldu.
2:8 Rab Tanrı doğuda, Aden'de bir bahçe dikti. Yarattığı Adam'ı oraya koydu.
2:9 Bahçede iyi meyve veren türlü türlü güzel ağaç yetiştirdi. Bahçenin ortasında yaşam ağacıyla iyiyle kötüyü bilme ağacı vardı.
2:10 Aden'den bir ırmak doğuyor, bahçeyi sulayıp orada dört kola ayrılıyordu.
2:11 İlk ırmağın adı Pishon'dur. Altın kaynakları olan Havilah sınırları boyunca akar.
2:12 Orada iyi altın, reçine ve oniks bulunur.
2:13 İkinci ırmağın adı Gihon'dur, Cush sınırları boyunca akar.
2:14 Üçüncü ırmağın adı Dicle'dir, Asur'un doğusundan akar. Dördüncü ırmak ise Fırat'tır.
2:15 Rab Tanrı Aden bahçesine bakması, onu işlemesi için Adam'ı oraya koydu.
2:16 Ona "Bahçede istediğin ağacın meyvesini yiyebilirsin" diye buyurdu.

Tanrı gökyüzünü oluşturuyor. Julius Schnorr von Carolsfeld

2:17 "Ama iyiyle kötüyü bilme ağacından yeme. Çünkü ondan yediğin gün kesinlikle ölürsün."
2:18 Sonra "Adam'ın yalnız kalması iyi değil; ona uygun bir yardımcı yaratacağım." dedi.
2:19 Rab Tanrı yerdeki hayvanların, gökteki kuşların tümünü topraktan yaratmıştı. Onlara ne ad vereceğini görmek için hepsini Adam'a getirdi. Adam her birine ne ad verdiyse, o canlı o adla anıldı.
2:20 Adam bütün evcil ve yabanıl hayvanlara, gökte uçan kuşlara ad koydu. Ama kendisi için uygun bir yardımcı bulunmadı.
2:21 Rab Tanrı Adam'a derin bir uyku verdi. Adam uyurken, Rab Tanrı onun kaburga kemiklerinden birini alıp yerini etle kapadı.
2:22 Adam'dan aldığı kaburga kemiğinden bir kadın yaratarak onu Adam'a getirdi.
2:23 Adam "İşte, bu benim kemiklerimden alınmış kemik, etimden alınmış ettir. Ona kadın denilecek, Çünkü o adamdan alındı." dedi.
2:24 Bu nedenle erkek annesini babasını bırakıp karısına bağlanacak, ikisi tek beden olacaklar.
2:25 Adam da karısı da çıplaktılar, henüz utanç nedir bilmiyorlardı.

Ve Tanrı insanı yarattı. Julius Schnorr von Carolsfeld

Bölüm 3 - Adam ve Eve'nin Cennet'ten Kovuluşu

3:1 Rab Tanrı'nın yarattığı yabanıl hayvanların en kurnazı yılandı. Yılan kadına "Tanrı gerçekten bahçedeki ağaçların hiçbirinin meyvesini yemeyin dedi mi?" diye sordu.
3:2 Kadın "Bahçedeki ağaçların meyvelerinden yiyebiliriz" diye yanıtladı,
3:3 Tanrı "Bahçenin ortasındaki ağacın meyvesini yemeyin, ona dokunmayın; yoksa ölürsünüz" dedi.
3:4 Yılan "Kesinlikle ölmezsiniz" dedi.

3:5 "Çünkü Tanrı biliyor ki, o ağacın meyvesini yediğinizde gözleriniz açılacak, iyiyle kötüyü bilerek Tanrı gibi olacaksınız."
3:6 Kadın ağacın güzel, meyvesinin yemek için uygun ve bilgelik kazanmak için çekici olduğunu gördü. Meyveyi koparıp yedi. Yanındaki kocasına verdi, o da yedi.
3:7 İkisinin de gözleri açıldı. Çıplak olduklarını anladılar. Bu yüzden incir yaprakları dikip kendilerine önlük yaptılar.
3:8 Derken, günün serinliğinde bahçede yürüyen Rab Tanrı'nın sesini duydular. O'ndan kaçıp ağaçların arasına gizlendiler.
3:9 Rab Tanrı Adam'a "Neredesin?" diye seslendi.
3:10 Adam "Bahçede sesini duyunca korktum. Çünkü çıplaktım, bu yüzden gizlendim." dedi.
3:11 Rab Tanrı "Çıplak olduğunu sana kim söyledi; meyvesini yeme dediğim ağaçtan mı yedin?" diye sordu.
3:12 Adam "Yanıma koyduğun kadın ağacın meyvesini bana verdi, ben de yedim." diye yanıtladı.
3:13 Rab Tanrı kadına "Nedir bu yaptığın?" diye sordu. Kadın "Yılan beni aldattı, o yüzden yedim." diye karşılık verdi.
3:14 Bunun üzerine Rab Tanrı yılana "Bu yaptığından ötürü bütün evcil ve yabanıl hayvanların en lanetlisi sen olacaksın; karnının üzerinde sürünecek, yaşamın boyunca toprak yiyeceksin." dedi.
3:15 "Seninle kadını, onun soyuyla senin soyunu birbirinize düşman edeceğim. Onun soyu senin başını ezecek, Sen onun topuğuna saldıracaksın."
3:16 Rab Tanrı kadına "Çocuk doğururken sana çok acı çektireceğim. Ağrı çekerek doğum yapacaksın. Kocana istek duyacaksın, seni o yönetecek." dedi.

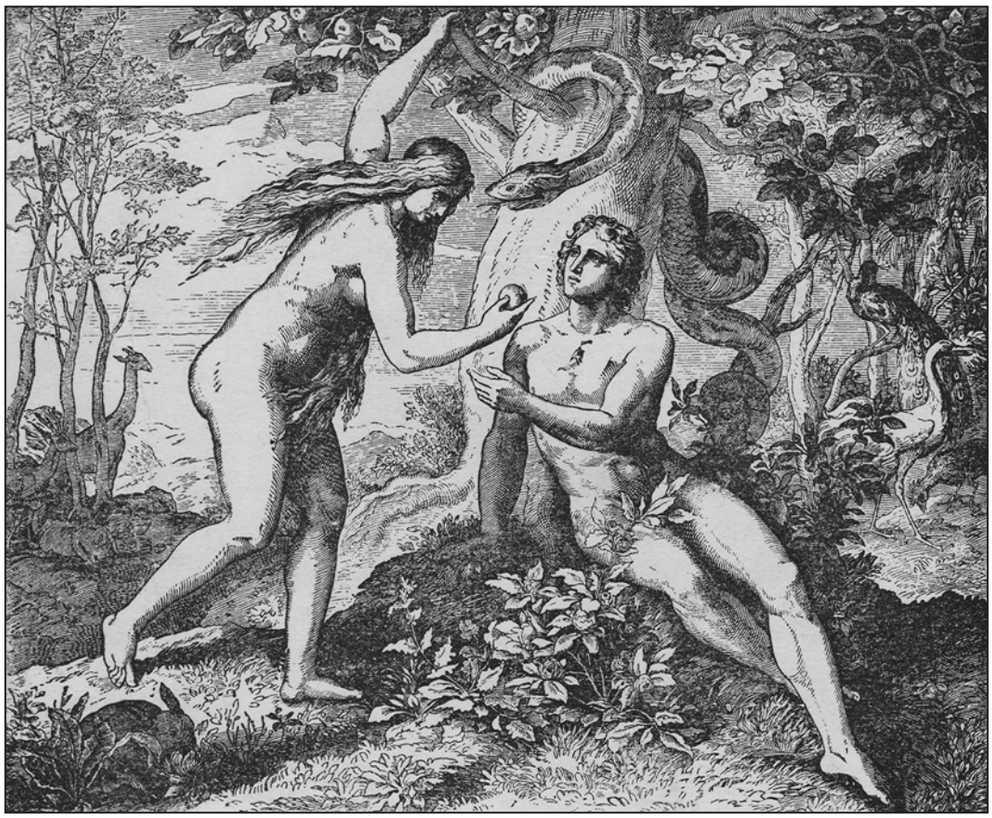

Düşüş. Julius Schnorr von Carolsfeld

3:17 Rab Tanrı Adam'a "Karının sözünü dinlediğin ve sana meyvesini yeme dediğim ağaçtan yediğin için toprak senin yüzünden lanetlendi. Yaşam boyu emek vermeden yiyecek bulamayacaksın." dedi.
3:18 "Toprak sana diken ve çalı verecek, yaban otu yiyeceksin."
3:19 "Toprağa dönünceye dek ekmeğini alın teri dökerek kazanacaksın. Çünkü topraksın, topraktan yaratıldın ve yine toprağa döneceksin."
3:20 Adam karısına Eve adını verdi. Çünkü o bütün insanların annesiydi.
3:21 Rab Tanrı Adam'la karısı için deriden giysiler yaptı, onları giydirdi.
3:22 Sonra "Adam iyiyle kötüyü bilmekle bizlerden biri gibi oldu. Artık yaşam ağacına uzanıp meyve almasına, yiyip ölümsüz olmasına izin verilmemeli." dedi.
3:23 Böylece Rab Tanrı yaratılmış olduğu toprağı işlemek üzere Adam'ı Aden bahçesinden çıkardı.
3:24 Onu kovdu. Yaşam ağacının yolunu denetlemek için de Aden bahçesinin doğusuna Melekler ve her yana dönen alevli bir kılıç yerleştirdi.

Yüzleşme. Julius Schnorr von Carolsfeld

Bölüm 4 - Cain ile Abel (Kabil ile Habil)

4:1 Adam karısı Eve ile yattı. Eve hamile kaldı ve Cain'i doğurdu. "Rab'in yardımıyla bir oğul dünyaya getirdim" dedi.
4:2 Daha sonra Cain'in kardeşi Abel'i doğurdu. Abel çoban oldu, Cain ise çiftçi.
4:3 Günler geçti. Bir gün Cain toprağın ürünlerinden Rab'e sunu getirdi.
4:4 Abel de sürüsünde ilk doğan hayvanlardan bazılarını, özellikle de yağlarını getirdi. Rab Abel'i ve sunusunu kabul etti.

4:5 Cain ile sunusunu ise reddetti. Cain çok öfkelendi, suratını astı.
4:6 Rab, Cain'e "Niçin öfkelendin, niçin surat astın?" diye sordu.
4:7 "Doğru olanı yapsan, seni kabul etmez miyim? Ancak doğru olanı yapmazsan, günah kapıda pusuya yatmış, seni bekliyor. Ona egemen olmalısın." dedi.
4:8 Cain kardeşi Abel'e "Haydi, tarlaya gidelim." dedi ve tarlada kardeşine saldırıp onu öldürdü.
4:9 Rab, Cain'e "Kardeşin Abel nerede?" diye sordu. Cain "Bilmiyorum, kardeşimin bekçisi miyim ben!" diye karşılık verdi.
4:10 Rab "Ne yaptın, kardeşinin kanı topraktan bana sesleniyor!
4:11 Artık döktüğün kardeş kanını içmek için ağzını açan toprağın laneti altındasın.
4:12 İşlediğin toprak bundan böyle sana ürün vermeyecek. Yeryüzünde aylak aylak dolaşacaksın." dedi.
4:13 Cain "Cezam kaldıramayacağım kadar ağır." diye karşılık verdi,
4:14 "Bugün beni bu topraklardan kovdun. Artık huzurundan uzak kalacak, yeryüzünde aylak aylak dolaşacağım. Kim bulsa öldürecek beni."
4:15 Bunun üzerine Rab "Seni kim öldürürse, ondan yedi kez öç alınacak" dedi. Kimse bulup öldürmesin diye Cain'in üzerine bir nişan koydu.
4:16 Cain, Rab'in huzurundan ayrıldı ve Aden bahçesinin doğusunda Nod (Aylak) topraklarına yerleşti.

Kovuluş. Julius Schnorr von Carolsfeld

Cain'in Soyu

4:17 Cain karısıyla yattı. Karısı hamile kaldı ve Enoch'u doğurdu. Cain o sırada bir kent kurmaktaydı. Kente oğlu Enoch'un adını verdi.

4:18 Enoch'tan Irat oldu. Irat'tan Mehujael, Mehujael'den Methushael, Methushael'den Lamech oldu.
4:19 Lamech iki kadınla evlendi. Birinin adı Adah, öbürünün ise Zillah'dı.
4:20 Adah Yuval'ı doğurdu. Yuval sürü sahibi göçebelerin atasıydı.
4:21 Kardeşinin adı Javal'dı. Javal lir ve ney çalanların atasıydı.
4:22 Zillah, Tuval-Cain'i doğurdu. Tuval-Cain tunç ve demirden çeşitli kesici aletler yapardı. Tuval-Cain'in kız kardeşi Naamah'dı.
4:23 Lamech karılarına şöyle dedi: "Ey Adah ve Zillah, beni dinleyin, Ey Lamech'in karıları, sözlerime kulak verin. Beni yaraladığı için bir adam öldürdüm; beni hırpaladığı için bir genci öldürdüm.
4:24 Cain'in yedi kez öcü alınacaksa, Lamech'in yetmiş yedi kez öcü alınmalı."
4:25 Adam karısıyla yine yattı ve Eve bir erkek çocuk doğurdu. "Tanrı Cain'in öldürdüğü Abel'in yerine bana başka bir oğul bağışladı" diyerek çocuğa Bağışlamak anlamına Seth adını verdi. O zaman insanlar Rab'e yakarmaya başladı.
4:26 Seth'in de bir oğlu oldu, adını Enos koydu.

Cennet'ten kovulduktan sonra Adam ve ailesi. Julius Schnorr von Carolsfeld

Bölüm 5 - Adam'dan Noah'a

5:1 Tanrı insanı yarattığında onu kendine benzer kıldı.
5:2 Onları erkek ve dişi olarak yarattı ve kutsadı. Yaratıldıkları gün onlara "İnsan" adını verdi.
5:3 Adam 130 yaşındayken kendi suretinde, kendisine benzer bir oğlu oldu. Ona Shet (Şit) adını verdi.
5:4 Shet'in doğumundan sonra Adam 800 yıl daha yaşadı. Başka oğulları, kızları oldu.
5:5 Adam toplam 930 yıl yaşadıktan sonra öldü.

5:6 Shet 105 yaşındayken oğlu Enos doğdu.
5:7 Enos'un doğumundan sonra Şhet 807 yıl daha yaşadı. Başka oğulları, kızları oldu.
5:8 Shet toplam 912 yıl yaşadıktan sonra öldü.
5:9 Enos 90 yaşındayken oğlu Canaan doğdu.
5:10 Canaan'ın doğumundan sonra Enos 815 yıl daha yaşadı. Başka oğulları, kızları oldu.
5:11 Enos toplam 905 yıl yaşadıktan sonra öldü.
5:12 Canaan 70 yaşındayken oğlu Mahalaleel (Mahalalel) doğdu.
5:13 Mahalaleel'in doğumundan sonra Canaan 840 yıl daha yaşadı. Başka oğulları, kızları oldu.
5:14 Canaan toplam 910 yıl yaşadıktan sonra öldü.
5:15 Mahalalel 65 yaşındayken oğlu Jared (Yeret) doğdu.
5:16 Jared'in doğumundan sonra Mahalaleel 830 yıl daha yaşadı. Başka oğulları, kızları oldu.
5:17 Mahalalel toplam 895 yıl yaşadıktan sonra öldü.
5:18 Jared 162 yaşındayken oğlu Enoch (Hanok) doğdu.
5:19 Enoch'un doğumundan sonra Jared 800 yıl daha yaşadı. Başka oğulları, kızları oldu.
5:20 Jared toplam 962 yıl yaşadıktan sonra öldü.5:21 Enoch 65 yaşındayken oğlu Methuselah doğdu.
5:22 Methuselah'ın doğumundan sonra Enoch 300 yıl Tanrı yolunda yürüdü. Başka oğulları, kızları oldu.
5:23 Enoch toplam 365 yıl yaşadı.
5:24 Tanrı yolunda yürüdü, sonra ortadan kayboldu; çünkü Tanrı onu yanına almıştı.
5:25 Methuselah 187 yaşındayken oğlu Lamech (Lemek) doğdu.
5:26 Lamech'in doğumundan sonra Methuselah 782 yıl daha yaşadı. Başka oğulları, kızları oldu.
5:27 Methuselah toplam 969 yıl yaşadıktan sonra öldü.

Enoch. Julius Schnorr von Carolsfeld

5:28 Lamech 182 yaşındayken bir oğlu oldu.
5:29 Rab'in lanetlediği bu toprak yüzünden çektiğimiz eziyeti, harcadığımız emeği bu çocuk hafifletip bizi rahatlatacak" diyerek çocuğa Rahatlık anlamına Noah adını verdi.
5:30 Noah'ın doğumundan sonra Lamech 595 yıl daha yaşadı. Başka oğulları, kızları oldu.
5:31 Lamech toplam 777 yıl yaşadıktan sonra öldü.
5:32 Noah 500 yıl yaşadıktan sonra Shem (Sam), Ham, Japhet (Yafet) adlı oğulları doğdu.

Noah günleri. Julius Schnorr von Carolsfeld

Bölüm 6 - Dünyadaki Kötülük

6:1 Yeryüzünde insanlar çoğalmaya başladı, kızlar doğdu.
6:2 İlahi varlıklar insan kızlarının güzelliğini görünce beğendikleriyle evlendiler.
6:3 Rab "Ruhum insanda sonsuza dek kalmayacak, çünkü o ölümlüdür." dedi. "İnsanın ömrü yüz yirmi yıl olacak."
6:4 İlahi varlıkların insan kızlarıyla evlenip çocuk sahibi oldukları günlerde ve daha sonra yeryüzünde eski çağ kahramanları, ünlü kişiler (nephilim) vardı.
6:5 Rab baktı, yeryüzünde insanın yaptığı kötülük çok, aklı fikri hep kötülükte.
6:6 İnsanı yarattığına pişman oldu. Yüreği sızladı.
6:7 "Yarattığım insanları, hayvanları, sürüngenleri, kuşları yeryüzünden silip atacağım" dedi. "Çünkü onları yarattığıma pişman oldum."
6:8 Ama Noah Rab'in gözünde lütuf buldu.
6: 9 Noah doğru bir insandı. Çağdaşları arasında kusursuz biriydi. Tanrı yolunda yürüdü.

6:10 Noah'ın Shem, Ham, Japheth adlarında üç oğlu vardı.
6:11 Tanrı'nın gözünde yeryüzü bozulmuş, zorbalıkla dolmuştu.
6:12 Tanrı yeryüzüne baktı ve her şeyin ne denli bozulduğunu gördü. Çünkü insanlar yoldan çıkmıştı.
6:13 Tanrı Noah'a "İnsanlığa son vereceğim. Çünkü onlar yüzünden yeryüzü zorbalıkla doldu. Onlarla birlikte yeryüzünü de yok edeceğim." dedi.
6:14 "Kendine gofer (selvi) ağacından bir gemi yap. İçini dışını ziftle, içine kamaralar yap.
6:15 Geminin uzunluğu üç yüz arşın, genişliği elli arşın ve yüksekliği otuz arşın (13.5 m) olacak.
6:16 Pencere de yap, boyu yukarıya doğru bir arşını bulsun. Kapıyı geminin yan tarafına koy. Alt, orta ve üst güverteler yap.
6:17 Yeryüzüne tufan göndereceğim. Göklerin altında soluk alan bütün canlıları yok edeceğim. Yeryüzündeki her canlı ölecek.
6:18 Ama seninle bir anlaşma yapacağım. Oğulların, karın, gelinlerinle birlikte gemiye bin.
6:19 Sağ kalabilmeleri için her canlı türünden bir erkek, bir dişi olmak üzere birer çifti gemiye al.
6:20 Çeşit çeşit kuşlar, hayvanlar, sürüngenler sağ kalmak için çifter çifter sana gelecekler.
6:21 Yanına hem kendin, hem onlar için yenebilecek ne varsa al, ilerde yemek üzere depola."
6:22 Noah Tanrı'nın bütün buyruklarını yerine getirdi.

Noah'ın gemisi. Julius Schnorr von Carolsfeld

Bölüm 7 - Tufan

7:1 Rab, Noah'a "Ailen ile birlikte gemiye bin. Çünkü bu kuşak içinde yalnız seni doğru buldum." dedi.
7:2 Soyları tükenmesin diye, yanına temiz sayılan hayvanlardan erkek ve dişi olmak üzere yedişer çift al.

7:3 Kirli sayılan hayvanlardan birer çift, kuşlardan yedişer çift al.
7:4 Çünkü yedi gün sonra yeryüzüne kırk gün kırk gece yağmur yağdıracağım. Yarattığım her canlıyı yeryüzünden silip atacağım.”
7:5 Noah, Rab’in bütün buyruklarını yerine getirdi.
7:6 Yeryüzünde Tufan koptuğunda Noah altı yüz yaşındaydı.
7:7 Noah, oğulları, karısı, gelinleri Tufan’dan kurtulmak için hep birlikte gemiye bindiler.
7:8 Noah, Tanrı’nın buyurduğu gibi yaptı.
7:9 Temiz ve kirli sayılan her tür hayvan, kuş ve sürüngenden erkek ve dişi olmak üzere birer çift Noah’a gelip gemiye bindiler.
7:10 Yedi gün sonra Tufan koptu.
7:11 Noah altı yüz yaşındayken, o yılın ikinci ayının on yedinci günü enginlerin bütün kaynakları fışkırdı, göklerin kapakları açıldı.
7:12 Yeryüzüne kırk gün kırk gece yağmur yağdı.
7:13 Noah, karısı, oğulları Shem, Ham, Japheth ve üç gelini tam o gün gemiye bindiler.
7:14 Onlarla birlikte evcil hayvanların, sürüngenlerin, kuşların, uçan yaratıkların her türü gemiye bindi.
7:15 Soluk alan her tür canlı çifter çifter Noah’un yanına gelip gemiye bindi.
7:16 Gemiye giren hayvanlar Tanrı’nın Noah’a buyurduğu gibi erkek ve dişiydi. Rab, Noah’un ardından kapıyı kapadı.
7:17 Tufan kırk gün sürdü. Çoğalan sular gemiyi yerden yukarı kaldırdı.
7:18 Sular yükseldi, çoğaldıkça çoğaldı; gemi suyun üzerinde yüzmeye başladı.

Tufan. Julius Schnorr von Carolsfeld

7:19 Sular öyle yükseldi ki, yeryüzündeki bütün yüksek dağlar su altında kaldı.
7:20 Yükselen sular dağları on beş arşın aştı.
7:21 Yeryüzünde yaşayan bütün canlılar yok oldu.
7:22 Kuşlar, evcil ve yabanıl hayvanlar, sürüngenler, insanlar, soluk alan bütün canlılar öldü.
7:23 Rab insanlardan evcil hayvanlara, sürüngenlerden kuşlara dek bütün canlıları yok etti, yeryüzündeki her şey silinip gitti. Yalnız Noah'la gemidekiler kaldı.
7:24 Sular yüz elli gün boyunca yeryüzünü kapladı.

Noah karaya çıkıyor. Julius Schnorr von Carolsfeld

Bölüm 8 - Tufan'ın Sonu

8:1 Sonra Tanrı, Noah'ı ve gemideki evcil ve yabanıl hayvanları anımsadı. Yeryüzünde bir rüzgar estirdi, sular alçalmaya başladı.
8:2 Enginlerin kaynakları, göklerin kapakları kapandı. Yağmur dindi.
8:3 Sular yeryüzünden çekilmeye başladı. Yüz elli gün geçtikten sonra sular azaldı.
8:4 Gemi yedinci ayın on yedinci günü Ararat dağlarına oturdu.
8:5 Sular onuncu aya kadar sürekli azaldı. Onuncu ayın birinde dağların doruğu göründü.
8:6 Kırk gün sonra Noah yapmış olduğu geminin penceresini açtı.
8:7 Kuzgunu dışarı gönderdi. Kuzgun sular kuruyuncaya kadar dönmedi, uçup durdu.
8:8 Bunun üzerine Noah suların yeryüzünden çekilip çekilmediğini anlamak için güvercini gönderdi.
8:9 Güvercin konacak bir yer bulamadı, çünkü her yer suyla kaplıydı. Gemiye, Noah'ın yanına döndü. Noah uzanıp güvercini tuttu ve gemiye, yanına aldı.

8:10 Yedi gün daha bekledi, sonra güvercini yine dışarı saldı.
8:11 Güvercin gagasında yeni kopmuş bir zeytin yaprağıyla akşamleyin geri döndü. O zaman Noah suların yeryüzünden çekilmiş olduğunu anladı.
8:12 Yedi gün daha bekledikten sonra güvercini yine gönderdi. Bu kez güvercin geri dönmedi.
8:13 Noah altı yüz bir yaşındayken, birinci ayın birinde yeryüzündeki sular kurudu. Noah geminin üstündeki kapağı kaldırınca toprağın kurumuş olduğunu gördü.
8:14 İkinci ayın yirmi yedinci günü toprak tümüyle kurumuştu.
8:15 Tanrı, Noah'a seslendi.
8:16 Karın, oğulların ve gelinlerinle birlikte gemiden çık.
8:17 "Kendinle birlikte bütün canlıları, kuşları, hayvanları, sürüngenleri de çıkar. Üresinler, verimli olsunlar, yeryüzünde çoğalsınlar."
8:18 Noah karısı, oğulları ve gelinleriyle birlikte gemiden çıktı.
8:19 Bütün hayvanlar, sürüngenler, kuşlar, yeryüzünde yaşayan her tür canlı da gemiyi terk etti.
8:20 Noah, Rab'e bir sunak yaptı. Orada bütün temiz sayılan hayvanlar ile kuşlardan yakmalık sunular sundu.
8:21 Güzel kokudan hoşnut olan Rab içinden şöyle dedi: "İnsanlar yüzünden yeryüzünü bir daha lanetlemeyeceğim. Çünkü insan yüreğindeki eğilimler çocukluğundan beri kötüdür. Şimdi yaptığım gibi bütün canlıları bir daha yok etmeyeceğim.
8:22 Dünya durdukça ekin ekmek, biçmek, sıcak, soğuk, yaz, kış, gece, gündüz hep var olacaktır."

Noah, Ham'ı lanetliyor Julius Schnorr von Carolsfeld

Bölüm 9 - Tanrı'nın Noah ile Yaptığı Anlaşma

9:1 Tanrı, Noah'ı ve oğullarını kutsayarak "Verimli olun, çoğalıp yeryüzünü doldurun" dedi,
9:2 "Yerdeki hayvanların, gökteki kuşların tümü sizden korkup ürkecek. Yeryüzündeki bütün canlılar, denizdeki bütün balıklar sizin yönetiminize verilmiştir.
9:3 Bütün canlılar size yiyecek olacak. Yeşil bitkiler gibi, hepsini size veriyorum.
9:4 Yalnız kanlı et yemeyeceksiniz, çünkü kan canı içerir.
9:5 Sizin de kanınız dökülürse, hakkınızı kesinlikle arayacağım. Her hayvandan hesabını soracağım. Her insandan, kardeşinin canına kıyan herkesten hakkınızı arayacağım.
9:6 Kim insan kanı dökerse, Kendi kanı da insan tarafından dökülecektir. Çünkü Tanrı insanı kendi suretinde yarattı.
9:7 Verimli olun, çoğalın. Yeryüzünde üreyin, artın."
9:8 Tanrı Noah'a ve oğullarına
9:9 "Sizinle ve gelecek kuşaklarınızla bir anlaşma yapacağım." dedi.
9:10 "Kuşlar, evcil ve yabanıl hayvanlar, gemiden çıkan bütün hayvanlar ve bütün canlılar ile anlaşmamı sürdürmek istiyorum.
9:11 Bir daha yeryüzünü yok eden Tufan olmayacak.
9:12 Sizinle ve bütün canlılarla yaptığım anlaşma sonsuza dek sürecek.
9:13 Yayımı bulutlara yerleştireceğim ve bu yeryüzüyle aramdaki anlaşmanın belirtisi olacak.
9:14 Yeryüzüne ne zaman bulut göndersem, yayım bulutların arasında ne zaman görünse,

Noah, Tanrı'ya adak sunuyor. Julius Schnorr von Carolsfeld

9:15 Sizinle ve bütün canlı varlıklarla yaptığım anlaşmayı anımsayacağım ve canlıları yok eden Tufan bir daha olmayacak.
9:16 Ne zaman bulutlarda yay görünse, ona bakıp yeryüzünde yaşayan bütün canlılarla yaptığım sonsuza dek geçerli anlaşmayı anımsayacağım."
9:17 Tanrı Noah'a "Kendimle yeryüzündeki bütün canlılar arasında sürdüreceğim anlaşmanın belirtisi budur." dedi.

Noah'ın Oğulları

9:18 Gemiden çıkan Noah'un oğulları Shem, Ham ve Japheth idi. Ham, Canaan'ın babasıydı.
9:19 Noah'un üç oğlu bunlardı. Yeryüzüne yayılan bütün insanlar onlardan üredi. 9:20 Noah çiftçiydi, ilk bağı o dikti.
9:21 Şarap içip sarhoş oldu, çadırının içinde çırılçıplak uzandı.
9:22 Canaan'ın babası olan Ham babasının çıplak olduğunu görünce, dışarı çıkıp iki kardeşine anlattı.
9:23 Shem ile Japheth omuzlarına bir giysi aldılar ve geri geri yürüyerek çıplak babalarını örttüler. Babalarını çıplak görmemek için yüzlerini öbür yana çevirdiler.
9:24 Ayılınca küçük oğlunun ne yaptığını anlayan Noah
9:25 "Canaan'a lanet olsun, Köleler kölesi olsun kardeşlerine.
9:26 Övgüler olsun Shem'in Tanrısı Rab'e, Canaan Shem'e kul olsun.
9:27 Tanrı Japheth'e bolluk versin, Shem'in çadırlarında yaşasın; Canaan Japheth'e kul olsun." dedi.
9:28 Noah Tufan'dan sonra üç yüz elli yıl daha yaşadı.
9:29 Toplam dokuz yüz elli yıl yaşadıktan sonra öldü.

Noah gemisini inşa ediyor. Jacopo da Ponte Bassano

Hayvanlar Noah'ın gemisine giriyorlar. Jacopo da Ponte Bassano

Sarhoş Noah ve oğulları. Giovanni Andrea di Ferrari

Ham, sarhoş babası ile alay ediyor. Alessandro Tiarini

Sarhoş Noah. Camillo Procaccini

Noah Ham'ı lanetliyor. I. Ksenofontov

İSRAİLOĞULLARI

2. Bölüm

Melih Özdil

1
Abraham

Ur'da doğan Rahip Avram günümüzün Tanrı kavramını getiren kişidir ve insanlık tarihinin en etkili insanlarından biri olarak görülür. Dünya'nın en çok taraftarı olan tek Tanrılı üç önemli dini onunla başlamıştır ve günümüzde insanlığın büyük çoğunluğu tarafından bir baba olarak görülmektedir. Bazı kaynaklar Abraham'ın Hint kökenli bir rahip olarak batıya göç ettiğini iddia ederler. Abraham ile Brahma'nın benzer özellikler taşıması dikkat çekicidir. Örneğin kendilerinin ve eşlerinin isimleri, her ikisinin de "halkın babası" olması, Brahma'nın kuşa binmesi ve dört kollu olmasına karşılık Abraham'ın dört kuşu parçalayıp farklı tepelere bırakması ve çağırdığında kuşların canlanıp geri gelmesi gibi.

Abraham adı Sami dillerinde baba anlamına gelen "Ab" ve yüce anlamına gelen "Raam" kelimelerinin birleşiminden oluşmuştur ve "Yüce Baba" veya "Halkın Babası" olarak da nitelendirilebilir. İbranice'de Abraham "Merhametlilerin Babası" anlamlarına gelir. Yahudi ırkının Hindistan ile bağlantılı olduğunu savunan bazı tarihçilere göre Brahma ve Abraham aynı kişidir. "Abraham" Brahma kelimesinin yanlış telaffuzundan başka bir şey değildir. Rahman, Rahim ve Abraham kelimeleri bütün dillerde yaygın olarak kullanılmaktadır. İbranice'de merhamet (rahim) ile Hintçe iyilik tanrısı (Brahma) aynı kökten gelirler. Bu kelimenin Arapça'ya Abraham olarak devşirildiği anlaşılmaktadır.

Torah (Tevrat) Avram'ın öyküsü ile başlar. Kutsal kitaplarda "Yaratılış" onun anlatımı ile açıklanmaktadır. Eski Ahit, Yeni Ahit ve Kuran'da en önemli peygamberlerden biri olarak kabul edilir.

Abraham ve Sarah Pharaoh'un sarayında. Giovanni Muzzioli

Avram MÖ. 21. Yüzyıl'da Terah'ın oğlu olarak doğdu. Yahudi geleneğine göre putperest birinin oğluydu. Kur'an, Avram'ın putlara ibadet ettiği konusunda babasıyla yüzleştiğini ve Babil Kralı Nimrud (Nemrut) tarafından bir fırında yakılmaya mahkum edildiğini, fakat Tanrı'nın onu koruduğunu anlatır. Avram'ın ailesi

daha sonra Ur'dan ayrıldı ve Güneydoğu Anadolu'da Harran şehrine yerleşti. Orada Saray ile evlenen Avram 75 yaşında Canaan (İsrail, Filistin, Lübnan) diyarına gitti. Canaan'da kıtlık olması üzerine kavmi ile birlikte Mısır'a giden Avram, Mısır Kralı Pharoah'ın güzel karısı için kendisini öldürteceğinden korkarak, Saray'ı kızkardeşi olarak tanıtmıştı. Saray'ı beğenen Pharoah da onu cariye olarak haremine almak istedi. Tanrı bu yüzden Pharoah'ı veba ile cezalandırdı ve Saray'da kimliğini açığa vurdu.

Pharaoh, Sarah'ı Abraham'a geri veriyor. Isaac Isaacsz

Avram'a kızan Pharoah, Saray'ı geri gönderdi ve derhal Mısır'ı terketmelerini istedi. Böylece, Avram hazinelerini Mısır'da bırakıp ailesi, takipçileri ve yeğeni Lot (Lut) ile birlikte geri döndü. Canaan'a dönünce Lot ve Avram arasında sürülerini otlatacakları topraklar üzerine anlaşmazlık çıktı. Geleneği bozarak seçimi yeğeninin yapmasını isteyen Avram, Doğu'da kalan verimli toprakları ona verdi, kendisi de Batı'daki dağlık arazilere yerleşti. Lot'un arazisi Sodom ve Gomorrah şehirlerini kapsıyordu. Avram kendi bölgesine yerleştikten sonra Tanrı ona çevresindeki bütün toprakları çocuklarına ve torunlarına miras bırakacağını söyledi.

Sodom'a taşınan Lot, şehre saldıran yerel kabileler tarafından esir alındı. Zengin ve seçkin biri olan Avram adamlarını silahlandırdı ve Lot'u kaçıranların peşine düştü. Tanrı, Lot'u ve mülklerini geri alan Avram'a sözlerini yineledi ve torunları 400 yıl köle olarak yaşadıktan sonra Canaan'ı onlara vereceğini teyit etti.

İlk Oğlu

Tanrı'nın sözlerini dikkate alan Saray, Avram'a bir öneride bulundu. Soyunu devam ettirmek için Mısırlı güzel Hagar'dan bir çocuk yapmasını istedi. Böylece 12 yaşındaki Hagar 86 yaşındaki Avram'ın ilk oğlunu, Ishmael'i Dünya'ya getirdi.

Sarah, Hagar'ı eve getiriyor. Matthias Stom

Sarah, Hagar'ı Abraham'a sunuyor. Matthias Stom

Sarah, Hagar'ı Abraham'a sunuyor. Louis Jean Francois Lagrenee

İkinci Oğlu

Ishmael'in doğumundan 13 yıl sonra tekrar Avram ile görüşen Tanrı, kendini ve oğlunu sünnet ettirmesini isteyerek anlaşmasını hatırlattı. Hatta daha genişleterek adını Bir çok Ulusun Babası anlamına Abraham olarak değiştirdi ve Saray'ın adını da Prenses anlamına Sarah olarak değiştirdi. Tanrı sözlerini Ishmael aracılığı ile değil bir yıl sonra Sarah'ın doğuracağı yeni bir oğul aracılığı ile yerine getireceğini de söyledi. O sırada 99 yaşında olan Abraham bu söze güldü ve kendisi ile 89 yaşındaki Sarah'ın bunu başarmasının imkansız olduğunu söyledi. Tanrı Abraham ve Sarah'a bir yıl sonra bir çocuk sahibi olacaklarını söyleyip adını "gülen" anlamına Isaac koymalarını istedi.

Lot ve ailesi bir meleğin refaketinde Sodom'u terkediyor. Peter Paul Rubens

Daha sonra, Tanrı yoldaşları kılığındaki iki melek ile birlikte bir gezgin kılığında Abraham'a geldi ve kötülükleri yüzünden Sodom'u yıkmaya gittiklerini söyledi. Abraham, yeğeni Lot adına Tanrı ile pazarlık yaptı. Tanrı da "Şayet Sodom'da on dürüst insan bulursan şehri yok etmeyeceğim!" sözünü verdi. Tanrı ve meleklerini ağarlayan, onlara keçi sütü ikram eden Abraham, Sodom'a giderek araştırma yaptı, fakat on dürüst insan bulamadı. Lot'u ve ailesini uyaran Abraham, arkalarına bakmadan şehri terketmelerini istedi. Ancak kaçarken geri dönüp bakan Lot'un karısı taş kesildi.

Bir yıl sonra Isaac'ı doğuran Sarah, kıskandığı Hagar ile oğlu Ishmael'in vahşi doğaya gönderilmesini istedi. Buna razı olmayan Tanrı Ishmael ve annesini kurtarıp Mekke'ye gönderdi. Mekke'de bir ev inşa eden Ishmael 12 çocuk sahibi oldu ve her birinden bir Arap kabilesi üredi. Kuran'a göre Abraham daha sonra sık sık Hagar ve Ishmael'i ziyaret etti.

Tanrı'nın Teklifi

Musevi ve Hristiyan inancına göre birgün Tanrı Abraham'ı denemek için oğlu Isaac'ı kurban etmesini istedi. İslam inancına göre bu oğul Ishmael'dir. O yıllarda Tanrılara kurbanlar kesilir ve bir taş üstünde yakılarak yakarılırdı. Tanrı'nın oğlunu kurban etmesi isteğini kabul eden Abraham cok sevdiği oğlu Isaac'ı Moriah

Tepesi'ne götürdü ve bir sunağın üzerine yatırarak kurban etmeye hazırlandı. Bu sırada elini uzatmasını isteyen Tanrı, Abraham'a çalıların arasından çıkardığı bir koç verdi. Abraham'dan koçu kurban etmesini isteyen Tanrı, deneyi başarıyla geçtiğini söyleyip eski anlaşmanın geçerli olduğunu da hatırlattı.

Tanrı Isaac'ı kurtarıyor.

Abraham'ın Ölümü

Kuran, Sarah'ın ölümünden sora Abraham ve Ishmael'in Mekke'ye giderek Kabe'yi inşa ettiğini anlatır. Bu sırada Ishmael'in akrabaları arasında oğluna bir eş arayan Abraham hizmetkar Rebecca ile tanıştı. Onu alıp geri döndü ve oğlu Isaac ile evlendirdi. Rebecca Isaac'a Jacob ve Esau adında iki oğul doğurdu. Jacob 12 oğul sahibi oldu. Reuben, Simeon, Levi, Judah, Dan, Naphtali, Gad, Asher, Issachar, Zebulun, Joseph ve Benjamin adındaki 12 oğlundan 12 Yahudi kabilesi gelişti. Tanrı'nın Abraham ile yaptığı sözleşme oğlu Joseph ve Judah'ın soyu aracılığı ile devam etti. Daha sonra Keturah ile evlenen ve altı oğul sahibi daha olan Abraham Canaan bölgesini miras alamadan 175 yaşında öldü ve oğulları Ishmael ile Isaac'ın da katıldığı bir cenaze töreni ile Hebron dağında bir mağaraya gömüldü.

Lot ve kızları. Orazio Gentileschi

Lot ve kızları. Simon Vouet

Lot ve ailesi. Giuseppe Dagli Orti

Sodom'un son saatleri.

Lot ve kızları Sodom'dan ayrılıyor. Guido Reni

Kuran'da Abraham

Birçok ayette ismi geçen Abraham, peygamber olarak kabul edilir ve Allah'ın kendisine gösterdiği yakınlıktan ötürü "Khalil Allah" olarak anılır. Ayrıca Abraham'ın Allah'ın birliğine inanan (Hanif) ve Allah'a ortak koşmayan biri olduğu özellikle belirtilmiştir. Abraham'ın oğlu Ishmael ile birlikte Kabe'yi inşa ettiği de Kuran'da yer alır.

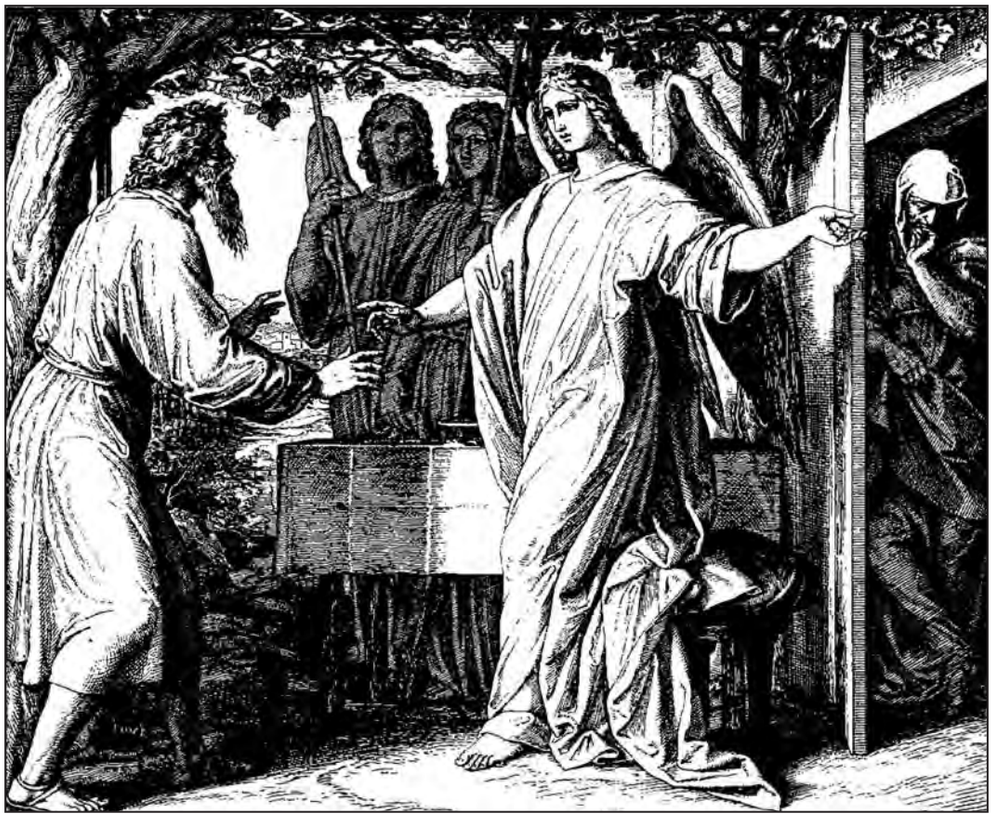

Abraham ve üç Melek. Julius Schnorr von Carolsfeld

Abraham'ın Allah'ı bulma çabası Kuran'da şöyle anlatılır:

Enam Suresi (74-81) Ayetler

Hani İbrahim, babası Azer'e "Sen putları ilah mı ediniyorsun? Şüphesiz, ben seni de, kavmini de apaçık bir sapıklık içinde görüyorum." demişti. Böylece biz, kesin iman edenlerden olması için İbrahim'e göklerdeki ve yeryüzündeki saltanat gösteriyorduk. Üzerine gece karanlığı basınca, bir yıldız gördü ve "İşte Rab'im!" dedi. Yıldız batınca "Ben öyle batanları sevmem." dedi. Ay'ı doğarken görünce de "İşte Rab'im!" dedi. Ay batınca, "Andolsun ki, Rab'im bana doğru yolu göstermezse, mutlaka ben de sapıklardan olurum." dedi. Güneşi doğarken görünce "İşte benim Rab'im! Bu daha büyük." dedi. O da batınca "Ey kavmim! Ben sizin Allah'a ortak koştuğunuz şeylerden uzağım. Ben, hakka yönelen birisi olarak yüzümü gökleri ve yeri yaratana döndürdüm. Ben, Allah'a ortak koşanlardan değilim." dedi. Kavmi onunla tartışmaya girişince onlara "Beni doğru yola iletmişken, Allah hakkında benimle tartışıyor musunuz? Ben sizin O'na ortak koştuğunuz şeylerden korkmam. Ancak, Rab'imin bir şey dilemesi hariç. Rab'imin ilmi herşeyi kuşatmıştır. Hala ibret

almıyor musunuz? Allah'ın, size, hakkında hiçbir delil indirmediği şeyleri O'na ortak koşmaktan korkmuyorsunuz da, ben sizin ortak koştuğunuz şeylerden ne diye korkayım? Öyle ise iki taraftan hangisi güvenilir olmaya daha layıktır? Eğer biliyorsanız söyleyin." diye seslendi.

Bakara Suresi 127. Ayet

Hani İbrahim, İsmail ile birlikte Kabe'nin temellerini yükseltiyor "Ey Rab'imiz! Bizden kabul buyur! Şüphesiz sen hakkıyla işitensin, hakkıyla bilensin" diyorlardı.

Hac Suresi (26-29) Ayetler

Hani biz İbrahim'e "Bana hiçbir şeyi ortak koşmayanlar, evimi tavaf edenler, namaz kılanlar, rüku ve secde edenler için Kabe'nin yerini temizle. İnsanlar arasında haccı ilan et ki, gerek yaya olarak, gerek uzak yollardan gelen yorgun develer üzerinde sana gelsinler. Gelsinler ki, kendilerine ait birtakım menfaatlere şahit olsunlar ve Allah'ın kendilerine rızk olarak verdiği hayvanları kurban ederken Allah'ın adını ansınlar. Onlardan siz de yiyin, yoksula ve fakire de yedirin. Sonra kirlerini gidersinler, adaklarını yerine getirsinler ve Kabe'yi tavaf etsinler." buyurmuştuk.

İslam'da Abraham'ın gördüğü bir rüyayı oğlu Ishmael'i kurban etmesinin istendiği şeklinde yorumladığına, onu kurban etmek üzere götürdüğüne ve bu teslimiyetin Tanrı tarafından ödüllendirilerek kendisine bir melek eşliğinde gökten bir koç indirildiğine inanılır. Bu öykü Kuran'da çocuğun isimi verilmeden anlatılır:

Abraham, Hagar ve Ishmael'i gönderiyor. Julius Schnorr von Carolsfeld

Saffat Suresi (100-109) Ayetler

Dedi ki "Ey Rab'im! Bana salihlerden olacak bir çocuk bağışla.". Biz de ona uysal bir oğul müjdeledik. Çocuk kendisiyle birlikte koşup yürüyecek yaşa gelince İbrahim ona "Yavrum, ben rüyamda seni boğazladığımı gördüm. Düşün bakalım, ne dersin?" diye sordu. O da "Babacığım, sana emredilen şeyi yap. İnşallah beni sabredenlerden bulacaksın." dedi. Nihayet her ikisi de boyun eğip, İbrahim de onu yüz üstü yere yatırınca ona şöyle seslendik "Ey İbrahim! Gördüğün rüyayı yerine getirdin. Biz iyilik yapanları böyle mükafatlandırırız. Şüphesiz bu apaçık bir imtihandır." Biz, İbrahim'e büyük bir kurbanlık vererek onu kurtardık. Sonradan gelenler arasında ona güzel bir ad bıraktık. İbrahim'e selam olsun.

Ali İmran Suresi 67. Ayet

İbrahim ne Yahudi idi ne de Hıristiyan. Fakat O bir hanif bir Müslümandı. Allah'a ortak koşanlardan da değildi.

Kuran'da Abraham'ın putperest kavmiyle ve kendini ilah sayan Kral Nimrud ile yaptığı çetin mücadele de anlatılmaktadır. Bu tartışmalarda ona cevap veremeyenler, onu ateşe atarak cezalandırmak istemişler fakat bunda başarılı olamamışlardır. Ateşin Abraham için bir gül bahçesine dönüştüğü rivayet edilir:

Tanrı, Isaac'ı kurtarıyor. Julius Schnorr von Carolsfeld

Saffat Suresi (91-99) Ayetler

Derken bir kurnazlıkla onların ilahlarına vardı da "Buyursanıza, yemez misiniz?" dedi ve cevap vermediklerini görünce "Neyiniz var da konuşmuyorsunuz?" diye devam etti. Nihayet bir yolunu bulup onlara kuvvetli bir darbe indirdi. Bunun üzerine toplanarak ona doğru yürüdüler. İbrahim dedi ki "Siz kendi yonttuğunuz şeylere mi tapıyorsunuz? Sizi de yaptıklarınızı da Allah yaratmıştır." Onlar "Haydi onun için bir yer yapın ve onu ateşe atın." dediler. Böylece ona bir tuzak kurmak istediler. Biz de kendilerini küçülttük. O da "Ben Rab'ime gidiyorum, O bana doğru yolu gösterir." diye ayrıldı.

Abraham, Harran'dan ayrılıyor. Julius Schnorr von Carolsfeld

Enbiya Suresi (52-68) Ayetler

Hani o babasına ve kavmine "Ne bu tapınıp durduğunuz heykeller?" demişti. "Babalarımızı bunlara ibadet ediyor bulduk." dediler. İbrahim "Andolsun, siz de, atalarınız da apaçık bir sapıklık içindesiniz." dedi. "Bize gerçeği mi getirdin, yoksa sen bizimle eğleniyor musun?" dediler. İbrahim dedi ki "Hayır! Rab'iniz göklerin ve yerin Rab'idir. O bunları yaratandır ve ben de buna şahitlik edenlerdenim. Allah'a yemin ederim ki, siz arkanızı dönüp gittikten sonra ben putlarınıza muhakkak bir tuzak kuracağım." Sonra İbrahim belki kendisine başvururlar diye içlerinden en büyüğünü bırakarak putları paramparça etti. Onlar "Kim yaptı bunu tanrılarımıza! Muhakkak o zalimlerden biridir." dediler. İçlerinden bazıları "İbrahim denilen bir gencin onları diline doladığını duyduk." dediler. Bir kısmı da "O halde onu insanların gözü önüne getirin. Belki bu konuda şahitlik ederler." dediler. O gelince sordular "Sen mi yaptın bunu ilahlarımıza ey İbrahim?". O da "Hayır! Bunu şu en büyükleri yapmıştır. Onlara sorun bakalım cevap verecekler mi?"

karşılığını verdi. Bunun üzerine birbirlerine "Hiç şüphesiz asıl zalimler sizsiniz." dediler. Sonra eski inanç ve inatlarına döndüler ve "Andolsun bunların konuşmayacağını sen de bilirsin." dediler. İbrahim "Öyle ise siz, Allah'ı bırakıp da, size hiçbir fayda ve hiçbir zarar veremeyecek şeylere mi tapacaksınız? Yazıklar olsun, size de, Allah'ı bırakıp tapmakta olduklarınıza da! Aklınızı başınıza almayacak mısınız?" diye karşılık verdi. İçlerinden bazıları "Şayet bir şey yapacaksanız, onu yakın da ilahlarınıza yardım edin." diye söylendiler.

Ankebut Suresi 25. Ayet

Dedi ki "Siz, sırf aranızdaki dünya hayatına has muhabbet uğruna Allah'ı bırakıp birtakım putlar edindiniz. Sonra kıyamet gününde birbirinizi tanımazlıktan gelecek ve birbirinize lanet okuyacaksınız. Varacağınız yer cehennemdir ve hiç yardımcınız da yoktur."

Abraham ve ailesi Canaan yolunda. Julius Schnorr von Carolsfeld

Kuran'da Abraham'ın putperest kavmiyle münakaşasının yanı sıra putperest babasıyla tartışmasına da yer verilmiştir. Babasının adı Torah'ta Terah, Kuran'da Azer olarak yazılır.

Meryem Suresi (42-48) Ayetler

Hani, babasına "Ey babacığım! İşitmeyen, görmeyen, sana hiçbir yarar sağlamayan şeylere niçin kulluk ediyorsun? Babacığım! Doğrusu sana gelmeyen bir ilim bana geldi. Bana uy ki seni doğru yola ileteyim. Babacığım! Şeytan'a kul olma. Muhakkak ki Şeytan, Rahman'a asi oldu. Babacığım! Doğrusu ben sana çok

esirgeyici Rahman tarafından bir azabın dokunmasından, böylece Şeytan'a bir dost olmandan korkuyorum." demişti. Babası da "Ey İbrahim! Sen benim ilahlarımdan yüz mü çeviriyorsun? Eğer vazgeçmezsen mutlaka seni taşa tutarım. Uzun bir süre benden uzaklaş!" dedi. İbrahim "Esen kal! Senin için Rab'imden af dileyeceğim. Şüphesiz O, beni nimetleriyle kuşatmıştır. Sizi ve Allah'tan başka taptıklarınızı terk ediyor ve Rab'ime ibadet ediyorum. Rab'ime ibadet etmekle de mutsuz olmayacağımı umuyorum." cevabını verdi.

Tevbe Suresi 114. Ayet

İbrahim'in babası için af dilemesi, ancak ona verdiği sözü yerine getirmek içindi. Sonra onun Allah'ın düşmanı olduğunu anlayınca ondan vazgeçti. Şüphe yok ki İbrahim çok ağlayıp çok dua eden, insanlara fazlasıyla merhamet eden bir zattı.

Abraham'ın oğlunu kurban olarak sunması ve Nimrud tarafından ateşe atılması Kuran'da şöyle anlatılır:

Bakara Suresi 258. Ayet

Allah kendisine hükümdarlık verdi diye şımarıp böbürlenerek Rab'i hakkında İbrahim ile tartışanı görmedin mi? Hani İbrahim "Benim Rab'im diriltir, öldürür." demiş; o da "Ben de diriltir, öldürürüm." karşılığını vermişti. Bunun üzerine İbrahim "Şüphesiz Allah güneşi doğudan getirir, sen de onu batıdan getir." deyince, kafir şaşırıp kaldı. Zaten Allah zalimler topluluğunu hidayete erdirmez.

Kuran'da Abraham'ın ölülerin nasıl diriltileceğini sorduğu da anlatılır:

Bakara Suresi 260. Ayet

Hani İbrahim "Rab'im! Bana ölüleri nasıl dirilttiğini göster." demişti. Allah "İnanmıyor musun?" diye sorunca "Hayır! İnandım, ancak kalbimin tatmin olması için" karşılığını vermişti. "Öyleyse, dört kuş tut. Onları kendine alıştır. Sonra onları parçalayıp her bir parçasını bir dağın üzerine bırak. Sonra da onları çağır. Sana uçarak gelirler. Bil ki, şüphesiz Allah mutlak güç sahibidir, hüküm ve hikmet sahibidir."

Hagar'ın gelişi ve gönderilişi. Adriaan van der Werff

Melekler Hagar'a yardım ediyor. Giuseppe Bottani

Hagar ve Melek. Nicolas Colombel

2
Abraham'ın Soyu

Abraham Ne Zaman Doğdu

Abraham'ın doğum tarihi ile ilgili kesin bir bilgi yok. Genel kanaat MÖ. 2.000 yılından önce Dünya'ya geldiği üzerine. Buna karşılık, Musevi kaynaklı bir sitede MÖ. 1813 tarihinde doğduğu yazılı. 13. Sümer tabletinde, doğum tarihi yazılı olmasa da, Ibruum (Abraham) ile ilgili bazı öyküler var. Bu öykülerde isimleri geçen devletler ve krallara bağlı bir analiz yaparak Ibruum'un doğum ve ölüm tarihlerini saptamaya çalıştım. Birlikte, bilinenlerden yola çıkarak Ibruum, eşleri ve oğluları ile ilgili bir kronoloji hazırlayabiliriz.

Elimizdeki Tarihi Bilgiler Şöyle:

* Abraham 175 yaşında öldü.
* Abraham 75 yaşında Harran'dan Canaan'a (İsrail, Filistin, Lübnan) gitti.
* Canaan'da kıtlık olduğu için Mısır'a giden Abraham kısa süre sonra geri döndü.
* Abraham 86 yaşındayken Mısırlı kölesinin Hagar adlı kızından Ishmael adında bir oğlu oldu.
* Abraham 100 yaşına bastığında karısı Sarah'tan Isaac adında bir oğlu daha oldu.
* Isaac'ın doğumundan sonra 27 yaşındaki Hagar, 15 yaşındaki oğlu Ishmael ile birlikte Canaan'dan ayrılıp Mekke'ye gitti.
* Abraham'dan on yaş küçük olan Sarah 127 yıl yaşadı.
* Hagar 110 yıl yaşadı.
* Isaac 180 yıl yaşadı.
* Ishmael 137 yıl yaşadı.
* 3. Ur Krallığı MÖ. 2055-1940 yıllarında var oldu. (Short Chronology)
* 3. Ur Krallığı'nın ikinci kralı Ur-Nammu MÖ. 2047-2030 yıllarında hüküm sürdü.
* 3. Ur Krallığı'nın üçüncü kralı Shulgi MÖ. 2029-1982 yıllarında hüküm sürdü.

13. Sümer Tableti'nden Elde Ettiğimiz Bilgiler Şöyle:

* Ur-Nammu, Enlil'in Tirhu'yu (Terah) oğulları ile birlikte Harran'a gönderdiği yıl öldü.
* Ibruum Terah'ın büyük oğluydu!
* Marduk, Abraham'ın Canaan'a gitmesinden bir yıl sonra Harran'a geldi ve 24 yıl orada kaldı.
* Ibruum Harran'ı terkedip Canaan'a gittiğinde Kral Shulgi yaşıyordu.
* Dünya yıllarının sayılmaya başlamasından 1736 yıl sonra Anunnakiler arasında savaş çıktı (MÖ. 1918). Ibruum hayattaydı.

Bu Bilgiler Işığında Abraham'ın Doğum Tarihi:

Kral Shulgi MÖ. 1982 yılında öldü. Bu sırada Abraham Harran'ı terkedip Canaan'a gitmişti. Abraham'ın 75 yaşında Harran'ı terkettiğini bildiğimize göre, doğum tarihinin MÖ. 2070-2060 yılları arasında olduğunu söyleyebiliriz. 13. Sümer tableti, Enlil'in, Kral Shulgi'nin çıkardığı sorunlar sebebiyle Abraham'ı Canaan'a gönderdiğini yazıyor. Bu görüşe bağlı olarak Abraham'ın Shulgi'nin son yıllarında Canaan'a gittiğini varsayabiliriz. Kesin bir rakam söylemek mümkün olmasa da, Abraham'ın kronolijisini yapabilmek için bir doğum tarihi belirlemek zorundayız. Ben de olası on yıl aralığından 2063 yılını seçerek düzenleme yaptım. Sümer Yazıtları'na göre üç yıl fazla veya yedi yıl eksik. Bu arada Hagar'ın 12-13 yaşındayken Ishmael'i doğurduğu da ortaya çıkıyor ve bu bilgi birçok yerde kayıtlı.

Sümer Tabletleri'ne Göre Abraham'ın Soyu

Adamu ve Tiamat'ın öyküsü:

Beşinci sümer Tableti'nde Dünya'da altın çıkartmak için çalışan Nibirulu Igigilerin 40. Shar'da isyan ettikleri yazıyor. 43. Shar'da Eden'de metal şehri Bad-Tibira'nın kurulmasından sonra Igigiler tekrar isyan ettiler. Bunun üzerine Tanrı **Enki** işçi insanın yaratılmasını teklif etti. Tanrıça **Ninmah**'ın taşıyıcı anne olmayı kabullenmesinden sonra birçok deneme yapıldı fakat istenen netice alınamadı. Maymunlardan esinlenen Annunakiler sonunda kendilerine benzeyen bir erkek çocuk yaratmayı başardılar ve ona **Adamu** (Adam-Adem) adını verdiler. **Ninmah**, daha sonra **Adamu**'ya eş olacak bir kız çocuğu daha doğurdu ve ona da **Tiamat** (Eve-Havva) adı verildi. Üreme kabiliyeti olan bu iki insanı Eden'e gönderen Kral **Enki**, daha sonra onların altın madenlerinin olduğu Abzu'ya (Güneydoğu Afrika) gönderilmelerini istedi.

Adapa ve Titi'nin öyküsü:

93. Shar'a gelidiğinde Kral **Enki** Eden'de de işçi insanlar olmasını istedi ve Dünyalı genç bir kız ile ilişki kurarak **Adapa** ve **Titi**'yi onun rahmine yerleştirdi.

Sümer tabletleri Adamu'nun soyu ile ilgili bir bilgi vermiyor. **Abraham**'ın soyunu bağlamak istediği **Noah** ve oğlu **Shem**, **Adapa** ve **Titi**'nin ardılları. Torah ve Kuran'da bahsi geçen ve **Adem**'in oğulları olarak tanıtılan **Kabil** ile **Habil**'in öyküsünü biliyoruz. Sekizinci Sümer Tableti **Cain** (Kabil) ile **Abael**'in (Habil) **Adapa** ve **Titi**'nin oğulları olduğunu söylüyor ve Tevrat ile Kuran'da yazan öyküyü aynen anlatıyor.

Cain, **Abael**'i öldürdükten sonra sürgüne gönderiliyor ve **Adapa** ile **Titi** 95. Shar'da yeni bir evlat Dünya'ya getiriyor. **Noah**'ın sekiz nesil öncesinden atası olan bu çocuğun ismi **Shet** (Şit). Bilindiği gibi **Noah**'ın üç oğlu var. **Shem**, **Ham** ve **Japhet**. Sümer Tabletleri **Ham**'ın oğlu **Canaan** (Kenan) dışında hiçbirinin soyundan bahsetmiyor. Daha sonra Akkad Krallığı'nın kurucusu olarak bahsi geçen **Sharru-kin** (Sargon), Rahip ve komutan olan **Arbakad**'ın oğlu. **Abraham**'ın babası olan **Tirhu** (Terah) **Arbakad**'ın başka bir oğlunun neslinden geliyor, fakat **Tirhu**'nun soyunun **Noah** ve oğlu **Shem** ile bir ilgisi yok.

ADAPA & TITI FAMILY TREE (SumerianTablets)

Melih Özdil

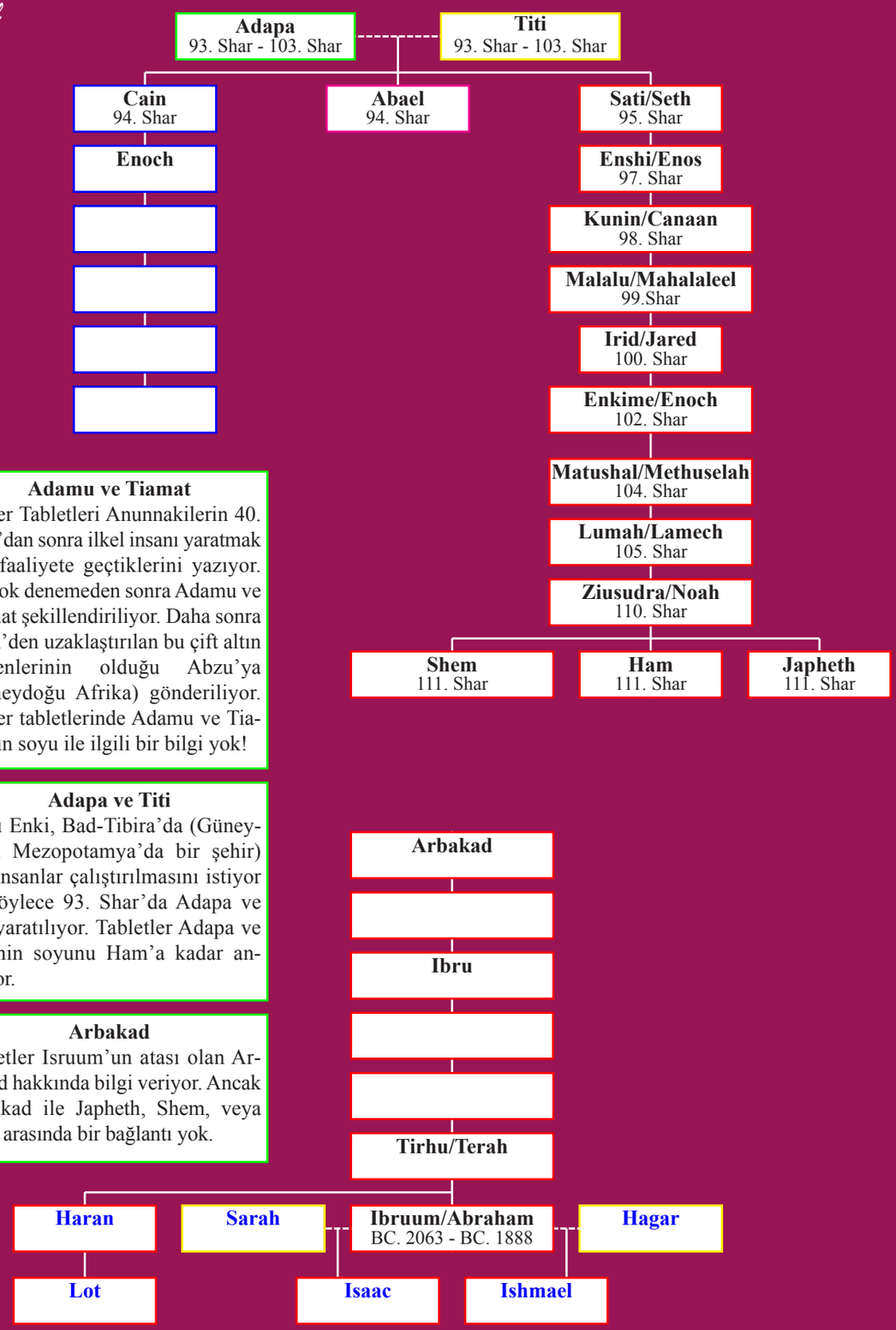

Adamu ve Tiamat

Sümer Tabletleri Anunnakilerin 40. Shar'dan sonra ilkel insanı yaratmak için faaliyete geçtiklerini yazıyor. Bir çok denemeden sonra Adamu ve Tiamat şekillendiriliyor. Daha sonra Eden'den uzaklaştırılan bu çift altın madenlerinin olduğu Abzu'ya (Güneydoğu Afrika) gönderiliyor. Sümer tabletlerinde Adamu ve Tiamat'ın soyu ile ilgili bir bilgi yok!

Adapa ve Titi

Tanrı Enki, Bad-Tibira'da (Güneydoğu Mezopotamya'da bir şehir) işçi insanlar çalıştırılmasını istiyor ve böylece 93. Shar'da Adapa ve Titi yaratılıyor. Tabletler Adapa ve Titi'nin soyunu Ham'a kadar anlatıyor.

Arbakad

Tabletler Isruum'un atası olan Arbakad hakkında bilgi veriyor. Ancak Arbakad ile Japheth, Shem, veya Ham arasında bir bağlantı yok.

Tevrat ve Kuran'a Göre Abraham'ın Soyu

Torah (Tevrat), **Arbakad**'ı, **Arpakhshad** olarak isimlendirip **Shem**'in oğlu olarak gösteriyor ve **Abraham**'ın soyunu **Noah**'a bağlıyor. Tekrar hatırlatmak istiyorum ki **Noah**'ın soyunun **Adam** ve **Eve** ile bir ilgisi yok. **Adapa**'nın neslinden geliyor. Bu öykünün karmaşık bir hal aldığını düşünebilirsiniz. Ben asla bu fikirde değilim. Herşey olabildiğince apaçık ortada. Sümer tabletleri başlangıçta insanın yaratılışını anlatan bir efsane olsa da, I. Kish Krallığı'nın kuruluş tarihi olan MÖ. 3544 yılı sonrasını içeren tabletleri insanlık tarihine ışık tutan başyapıtlar olarak kabul etmeliyiz.

Yaratılış Kitabı

Shem'in Soyunun Öyküsü

11:10 Tufan'dan iki yıl sonra Shem 100 yaşındayken oğlu Arpakhshad doğdu.
11:11 Arpakhshad'ın doğumundan sonra Shem 500 yıl daha yaşadı. Başka oğulları, kızları oldu.
11:12 Arpakhshad 35 yaşındayken oğlu Salah doğdu.
11:13 Salah'ın doğumundan sonra Arpakhshad 403 yıl daha yaşadı. Başka oğulları, kızları oldu
11:14 Salah 30 yaşındayken oğlu Eber doğdu.
11:15 Eber'in doğumundan sonra Salah 403 yıl daha yaşadı. Başka oğulları, kızları oldu.
11:16 Eber 34 yaşındayken oğlu Pelek doğdu.
11:17 Pelek'in doğumundan sonra Eber 430 yıl daha yaşadı. Başka oğulları, kızları oldu.
11:18 Pelek 30 yaşındayken oğlu Reu doğdu.
11:19 Reu'nun doğumundan sonra Pelek 209 yıl daha yaşadı. Başka oğulları, kızları oldu.
11:20 Reu 32 yaşındayken oğlu Serug doğdu.
11:21 Serug'un doğumundan sonra Reu 207 yıl daha yaşadı. Başka oğulları, kızları oldu.
11:22 Serug 30 yaşındayken oğlu Nahor doğdu.
11:23 Nahor'un doğumundan sonra Serug 200 yıl daha yaşadı. Başka oğulları, kızları oldu.
11:24 Nahor 29 yaşındayken oğlu Terah doğdu.
11:25 Terah'ın doğumundan sonra Nahor 119 yıl daha yaşadı. Başka oğulları, kızları oldu.
11:26 Terah'ın yetmiş yaşından sonra Avram (Abraham), Nahor ve Haran adlı oğulları oldu.

Terah Soyunun Öyküsü

11:27 Terah Avram, Nahor ve Haran'ın babasıydı. Haran'ın Lot (Lut) adlı bir oğlu oldu.
11:28 Haran, babası Terah henüz sağken, doğduğu ülkede, Kildaniler'in Ur Kenti'nde öldü.
11:32 Terah iki yüz beş yıl yaşadıktan sonra Harran'da öldü.

Adam ve Eve Ne Zaman Doğdular

Torah (Tevrat) işte böyle anlatıyor. O halde Sümer Tabletlerine bağlı olarak Abraham'ın MÖ. 2063 yılında doğduğu varsayımıyla Adam'a kadar soyunu ilişikteki tabloda olduğu gibi hesaplayabiliriz:

MÖ. 3200 yıllarında çivi yazısının keşfedilmesinin sonra yazılmaya başlayan bu kil tabletlerin on üçüncüsünde Ibruum'un (Abraham) yaşamından bir bölüm de yer alıyor. Böylece anlamış oluyoruz ki tabletlerin yazımı MÖ 19. Yüzyıl'a kadar devam etmiş. Aşağıda listesini verdiğim Sümer Kralları bu tabletlerde tarihe uygun bir sıra ve zaman dilimi ile anlatılıyor:

Kish Kralları **Etana**, **Enmebaragesi**, **Agga**
I. Uruk Kralları **Eanna**, **Ennerkar**, **Banda**, **Gilgamesh**
Akad Kralları **Sargon**, **Naram Sin**
3. Ur Kralları **Ur Nammu** ve MÖ. 1982 yılına kadar hüküm sürmüş olan **Shulgi**

Cain Abel'i öldürüyor. Mihaly Zichy

ADAMU & TIAMAT FAMILY TREE (Torah)

Melih Özdil

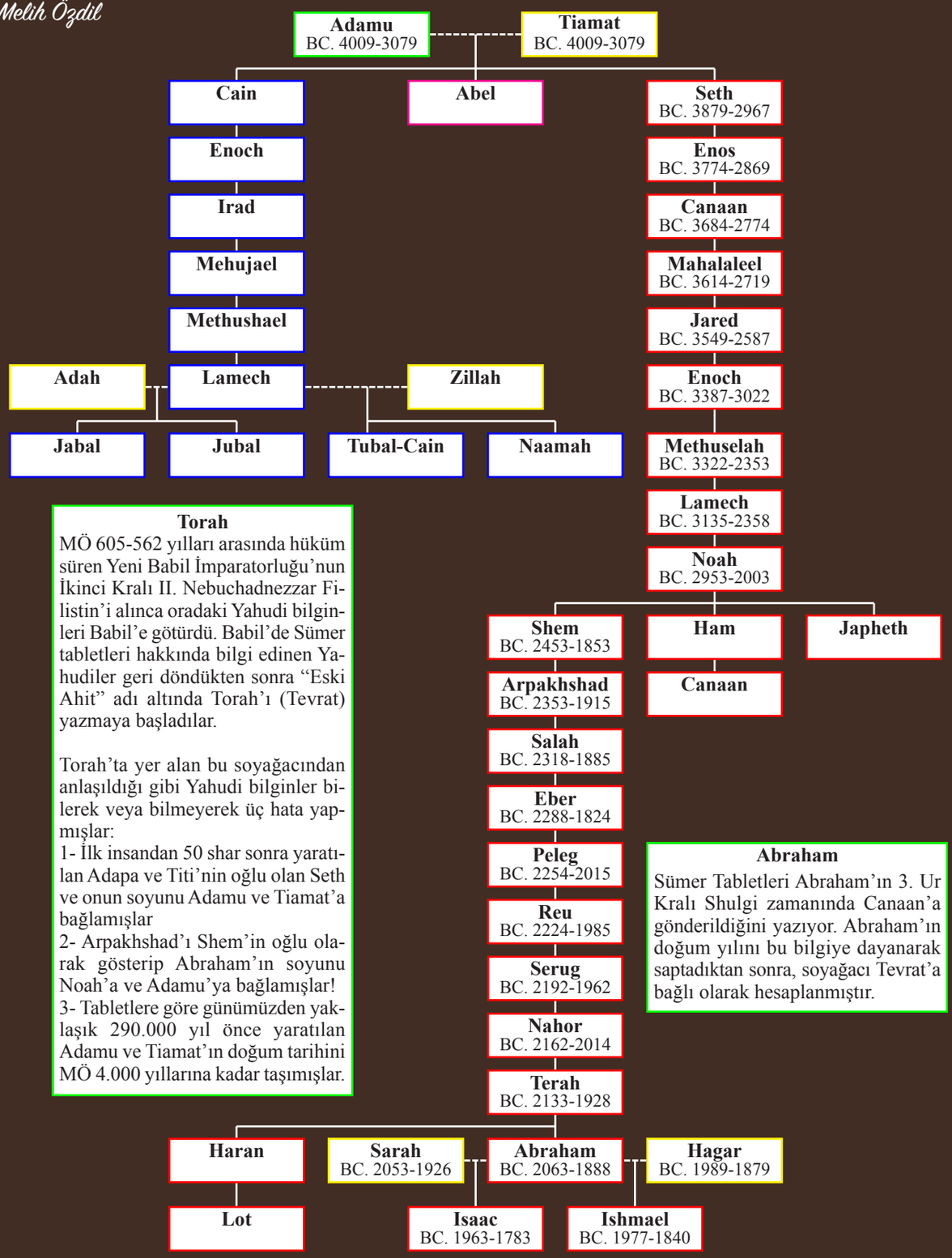

Torah

MÖ 605-562 yılları arasında hüküm süren Yeni Babil İmparatorluğu'nun İkinci Kralı II. Nebuchadnezzar Filistin'i alınca oradaki Yahudi bilginleri Babil'e götürdü. Babil'de Sümer tabletleri hakkında bilgi edinen Yahudiler geri döndükten sonra "Eski Ahit" adı altında Torah'ı (Tevrat) yazmaya başladılar.

Torah'ta yer alan bu soyağacından anlaşıldığı gibi Yahudi bilginler bilerek veya bilmeyerek üç hata yapmışlar:

1- İlk insandan 50 shar sonra yaratılan Adapa ve Titi'nin oğlu olan Seth ve onun soyunu Adamu ve Tiamat'a bağlamışlar

2- Arpakhshad'ı Shem'in oğlu olarak gösterip Abraham'ın soyunu Noah'a ve Adamu'ya bağlamışlar!

3- Tabletlere göre günümüzden yaklaşık 290.000 yıl önce yaratılan Adamu ve Tiamat'ın doğum tarihini MÖ 4.000 yıllarına kadar taşımışlar.

Abraham

Sümer Tabletleri Abraham'ın 3. Ur Kralı Shulgi zamanında Canaan'a gönderildiğini yazıyor. Abraham'ın doğum yılını bu bilgiye dayanarak saptadıktan sonra, soyağacı Tevrat'a bağlı olarak hesaplanmıştır.

Cain, Abel'i öldürüyor. Tiziano Vecellio

Cain-Abel. Gaetano Gandolfi

Abel'in ölümü. Santiago Rebull

Cain-Abel. Pietro Novelli

Cain-Abel. Sebastiano Ricci

BIBLE
3
İsrailoğullarının Mısır'a Yerleşmesi

Genesis 37: Joseph'in Düşleri

Jacob (Israel) babasının yabancı olarak kalmış olduğu Canaan ülkesinde yaşadı. Oğlu Joseph on yedi yaşında bir gençti ve babasının karıları Bilha ve Zilpadan olan üvey kardeşleriyle birlikte sürü güdüyordu. Israel, kardeşlerinin yaptığı kötülükleri babasına anlatan Josephu öbür oğullarının hepsinden çok severdi. Çünkü Joseph onun yaşlılığında doğmuştu. Josepha uzun, renkli bir giysi yaptırmıştı. Josephun kardeşleri babalarının onu kendilerinden çok sevdiğini görünce, ondan nefret ettiler. Joseph'e tatlı söz söylemez oldular.

Joseph bir düş gördü ve kardeşlerine anlattı "Tarlada demet bağlıyorduk. Ansızın benim demetim kalkıp dikildi. Sizinkilerse, çevresine toplanıp önünde eğildiler." Kardeşleri "Başımıza kral mı olacaksın? Bizi sen mi yöneteceksin?" dediler ve ondan büsbütün nefret ettiler. Joseph bir düş daha gördü ve "Güneş, ay ve on bir yıldız önümde eğildiler." diye kardeşlerine anlattı. Babası bunu öğrenince onu azarladı ve "Ne biçim düş bu? Ben, annen, kardeşlerin gelip önünde yere mi eğileceğiz yani?" diye sordu. Kardeşleri Josephu kıskanıyordu, ama bu olay babasının aklına takıldı.

Joseph düşlerini anlatıyor

Bir gün Joseph'in kardeşleri babalarının sürüsünü gütmek için Shechem'e gittiler. Israel Joseph'e "Kardeşlerin Shechem'de sürü güdüyorlar, gel seni de onların yanına göndereyim." dedi. Joseph "Hazırım" diye yanıtladı. Babası "Git kardeşlerine ve sürüye bak ve her şey yolunda mı, değil mi, bana haber getir." diye devam etti. Böylece onu Hebron vadisinden gönderdi ve Joseph Shechem'e vardı.

Kırda dolaşırken bir adam onu görüp "Ne arıyorsun?" diye sordu. Joseph "Kardeşlerimi arıyorum, buralarda sürü güdüyorlar. Nerede olduklarını biliyor musun?" dedi. Adam "Buradan ayrıldılar, Dothana gidelim dediklerini duydum." cevabını verince Joseph kardeşlerinin peşinden gitti ve Dothan'da onları buldu. Kardeşleri onu uzaktan gördüler ve Joseph yanlarına varmadan, onu öldürmek için düzen kurdular. Birbirlerine "İşte düş hastası geliyor. Hadi onu öldürüp kuyulardan birine atalım. Yabanıl bir hayvan yedi deriz. Bakalım o zaman düşleri ne olacak!" dediler.

Joseph kuyuya atılmak üzere getiriliyor, Loggia di Raffaello,

Reuben, Joseph'i kurtarmaya çalıştı "Canına kıymayın ve kan dökmeyin. Onu şu ıssız yerdeki kuyuya atın, ama kendisine dokunmayın." dedi. Amacı Joseph'i kurtarıp babasına geri götürmekti. Joseph yanlarına varınca, kardeşleri sırtındaki renkli uzun giysiyi çekip çıkardılar ve onu susuz, boş bir kuyuya attılar. Yemek yemek için oturduklarında, Gilat yönünden bir İsmaili kervanının geldiğini gördüler. Develeri kitre, pelesenk, laden yüklüydü. Mısır'a gidiyorlardı. Judah, kardeşlerine "Kardeşimizi öldürür, suçumuzu gizlersek ne kazanırız? Gelin onu İsmaililere satalım. Böylece canına dokunmamış oluruz. Çünkü o kardeşimizdir, aynı kanı taşıyoruz." dedi ve kardeşleri bunu kabul ettiler. Midyanlı tüccarlar yanlarından geçerken, kardeşleri Joseph'i kuyudan çekip çıkardılar, yirmi gümüşe İsmaililere sattılar. İsmaililer de Joseph'i Mısıra götürdüler. Kuyuya geri dönen Reuben Joseph'i orada göremeyince üzüntüden giysilerini yırttı. Kardeşlerinin yanına gidip "Çocuk orada yok, ne yapacağım şimdi ben?" diye sordu. Bunun üzerine bir teke keserek Joseph'in renkli uzun giysisini kanına buladılar. Giysiyi babalarına götüüp "Bunu bulduk, bak bakalım oğlunun mu, değil mi?" diye sordular. Jacob giysiyi tanıdı "Evet, bu oğlumun giysisi, onu yabanıl bir hayvan yemiş olmalı." dedi ve üzüntüden giysilerini yırttı; sonra beline çul sardı ve oğlu için uzun süre yas tuttu. Bütün oğulları, kızları onu avutmaya çalıştılarsa da üzüntüsü azalmadı "Oğlumun yanına, ölüler diyarına yas tutarak

gideceğim" diyerek oğlu için ağlamaya devam etti. Bu arada Midyanlılar da Joseph'i Mısır'da firavunun bir görevlisine, muhafız birliği komutanı Potiphar'a sattılar.

İsmaililer Joseph'i satın alıyor. Julius Schnorr von Carolsfeld

Genesis 38: Judah ve Tamar

O sıralarda Judah kardeşlerinden ayrılarak Adullamlı Hirah adında bir adamın yanına gitti. Orada Canaanlı bir kızla karşılaştı. Kızın babasının adı Shua'ydı. Judah kızla evlendi ve karısı ona bir erkek çocuk doğurdu. Judah ona Er adını verdi. Kadın yine hamile kaldı ve bir erkek çocuk daha doğurdu, ona Onan adını verdiler. Kadın yine bir erkek çocuk doğurdu, adını Shelah koydular. Shelah doğduğu zaman Judah Kezib'deydi.

Judah ilk oğlu Er için bir kadın aldı. Kadının adı Tamar'dı. Judah'ın ilk oğlu Er, Rab'in gözünde kötüydü. Bu yüzden Rab onu öldürdü. Judah Onan'a "Kardeşinin karısıyla evlen, kayınbiraderlik görevini yap ve kardeşinin soyunu sürdür." dedie. Ama Onan doğacak çocukların kendisine ait olmayacağını biliyordu. Bu yüzden ne zaman kardeşinin karısıyla yatsa, kardeşine soy yetiştirmemek için menisini yere boşaltıyordu. Bu yaptığı kötüydü ve Rab onu da öldürdü. Bunun üzerine Judah, gelini Tamar'a "Babanın evine dön ve Oğlum Shelah büyüyünceye kadar orada dul olarak yaşa." dedi. Judah, Shelah da kardeşleri gibi ölebilir diye düşünüyordu. Böylece Tamar babasının evine döndü.

Uzun süre sonra Shua'nın kızı olan Judah'ın karısı öldü. Judah yası bittikten sonra arkadaşı Adullamlı Hirah ile birlikte Timnah'a, sürüsünü kırkanların yanına gitti. Tamar'a "Kayınbaban sürüsünü kırkmak için Timnah'a gidiyor" diye haber verdiler. Tamar üzerindeki dul giysilerini çıkardı. Peçesini örttü, sarınıp Timnah yolu üzerindeki Enaim kapısında oturdu. Çünkü Shelah büyüdüğü halde onunla evlenmesine izin

verilmediğini görmüştü. Judah onu görünce fahişe sandı. Çünkü yüzü örtülüydü. Yolun kenarına, ona doğru yürüyerek, kendi gelini olduğunu bilmeden "Hadi gel, seninle yatmak istiyorum" dedi. Tamar "Seninle yatarsam bana ne vereceksin?" diye sordu. Judah "Sürümden sana bir oğlak göndereyim" dedi. Tamar "Oğlağı gönderinceye kadar rehin olarak bana bir şey verebilir misin?" dedi. Judah "Ne vereyim?" diye sordu. Tamar, "Mührünü, kaytanını ve elindeki değneği" yanıtını verdi. Judah bunları verip onunla yattı. Hamile kalan Tamar gidip peçesini çıkardı ve yine dul giysilerini giydi.

Bu arada Judah rehin bıraktığı eşyaları geri almak için Adullamlı arkadaşıyla kadına bir oğlak gönderdi. Ne var ki arkadaşı kadını bulamadı. O çevrede yaşayanlara "Enaim'de, yol kenarında bir fahişe vardı, nerede o?" diye sordu. "Burada öyle bir kadın yok" diye karşılık verdiler. Bunun üzerine Judah'ın yanına dönen adam "Kadını bulamadım. O çevrede yaşayanlar da burada fahişe yok dediler." diye olanları anlattı. Judah "Varsın eşyalar onun olsun, kimseyi kendimize güldürmeyelim. Ben oğlağı gönderdim, ama sen kadını bulamadın." dedi.

Judah ve Tamar. Horace Vernet

Yaklaşık üç ay sonra Judah'a "Gelinin Tamar zina etmiş, şu anda hamile" diye haber verdiler. Judah "Onu dışarıya çıkarıp yakın" dedi. Tamar dışarı çıkarılınca, kayınbabasına "Ben bu eşyaların sahibinden hamile kaldım. Lütfen şunlara bak. Bu mühür, kaytan, değnek kime ait?" diye mesaj gönderdi. Judah eşyaları tanıdı. ve "O benden daha doğru bir kişi. Çünkü onu oğlum Shelah'a almadım." diye düşündü ve bir daha onunla yatmadı. Doğum vakti gelince Tamar'ın rahminde ikiz olduğu anlaşıldı. Doğum yaparken ikizlerden biri elini dışarı çıkardı. Ebe çocuğun elini yakalayıp bileğine kırmızı bir iplik bağlad ve "bu önce doğdu" dedi. Ne var ki, çocuk elini içeri çekti ve o sırada da kardeşi doğdu. Ebe "Kendine böyle mi gedik açtın?" dedi. Bu yüzden çocuğa Perez adı verildi. Sonra bileğine kırmızı iplik bağlı kardeşi doğdu. Ona da Zerah adı verildi.

Jacob, oğlu Joseph'in kaybolduğunu öğreniyor. Diego Velazquez

Genesis 39: Joseph ve Potiphar'ın Karısı

İsmaililer Josep'i Mısır'a götürmüş ve Firavunun görevlisi, muhafız birliği komutanı Mısırlı **Potiphar** onu İsmaililerden satın almıştı. Rab Joseph'le birlikteydi ve onu başarılı kılıyordu. Joseph Mısırlı efendisinin evinde kalıyordu. Efendisi Rab'in Joseph ile birlikte olduğunu, yaptığı her işte onu başarılı kıldığını gördü. Joseph'ten hoşnut kalarak onu özel hizmetine aldı. Evinin ve sahip olduğu her şeyin sorumluluğunu ona verdi. Joseph'i evinin ve sahip olduğu her şeyin sorumlusu olarak atadığı andan itibaren Rab, **Potiphar'ın** evini kutsadı. Ona ait her şeyi bereketli kıldı. **Potiphar** sahip olduğu her şeyin sorumluluğunu Joseph'e verdi; yediği yemek dışında hiçbir şeyle ilgilenmedi. Joseph güzel yapılı ve yakışıklıydı. Bir süre sonra efendisinin karısı ona göz koyarak "Benimle yat" dedi ama Joseph reddetti. "Ben burada olduğum için efendim evdeki hiçbir şeyle ilgilenme gereğini duymuyor. Sahip olduğu her şeyin yönetimini bana verdi. Bu evde ben de onun kadar yetkiliyim. Senin dışında hiçbir şeyi benden esirgemedi. Sen onun karısısın. Nasıl böyle bir kötülük yapar, Tanrıya karşı günah işlerim?" diye karşılık verdi. **Potiphar'ın** karısı her gün kendisiyle yatması ya da birlikte olması için direttiyse de, Joseph onun isteğini kabul etmedi. Bir gün Joseph olağan işlerini yapmak üzere eve gitti. İçerde ev halkından hiç kimse yoktu. **Potiphar'ın** karısı Joseph'in giysisini tutarak "Benimle yat" dedi. Buna rağmen Joseph giysisini onun elinde bırakıp evden dışarı kaçtı. Kadın Joseph'in giysisini bırakıp kaçtığını görünce, uşaklarını çağırdı. "Bakın şuna! Kocamın getirdiği bu İbrani bizi rezil etti. Yanıma geldi, benimle yatmak istedi. Ben de bağırdım. Bağırdığımı duyunca giysisini yanımda bırakıp dışarı kaçtı." diye anlattı. Efendisi eve gelinceye kadar Joseph'in giysisini yanında alıkoydu ve ona da aynı şeyleri anlattı.

Karısının "Kölen bana böyle yaptı" diyerek anlattıklarını duyunca, Joseph'in efendisinin öfkesi tepesine çıktı. Joseph'i yakalayıp zindana, kralın tutsaklarının bağlı olduğu yere attı. Ama Joseph zindandayken de Rab onunla birlikteydi. Zindancıbaşı Joseph'ten hoşnut kaldı. Bütün tutsakların yönetimini ona verdi. Zindanda olup biten her şeyden Joseph sorumluydu. Zindancıbaşı Joseph'in sorumlu olduğu işlerle hiç ilgilenmezdi. Çünkü Rab Joseph ile birlikteydi ve yaptığı her işte onu başarılı kılıyordu.

Joseph ve Potiphar'ın Karısı. Julius Schnorr von Carolsfeld

Genesis 40: Saki ve Fırıncı

Baş Sakisi ve fırıncısına ögkelenen Firavun onları Joseph'in de tutsak olduğu Muhafız Komutanı'nın evindeki zindanda göz altına aldırdı. Muhafız birliği komutanı da Joseph'i onların hizmetine atadı. Saki ve fırıncı tutsak oldukları zindanda aynı gece birer düş gördüler. Düşleri farklı anlamlar taşıyordu. Sabah Joseph yanlarına gittiğinde, onları tedirgin gördü. Efendisinin evinde, kendisiyle birlikte zindanda kalan firavunun görevlilerine "Niçin suratınız asık bugün?" diye sordu. "Düş gördük ama yorumlayacak kimse yok" dediler. Joseph "Yorum Tanrıya özgü değil mi? Lütfen düşünüzü bana anlatın." cevabını verdi.

Baş saki düşünü Josepha anlattı "önümde bir asma ağacı gördüm. Üç dalı vardı. Tomurcuklar açar açmaz çiçeklendi, salkım salkım üzüm verdi. Firavunun kasesi elimdeydi. Üzümleri koparıp firavunun kasesine sıktım ve kaseyi ona verdim." Joseph "Üç dal üç gün demektir.Bu süre içinde firavun seni zindandan çıkaracak, yine eski görevine döneceksin. Geçmişte olduğu gibi yine ona sakilik yapacaksın. Ama her şey yolunda giderse, lütfen beni anımsa. Bir iyilik yap, firavuna benden söz et. Çıkar beni bu zindandan. Çünkü ben İbrani ülkesinden zorla kaçırıldım. Burada da zindana atılacak bir şey yapmadım." dedi.

Fırıncıbaşı bu iyi yorumu duyunca, Joseph'e "Ben de bir düş gördüm. Başımın üstünde üç sepet beyaz ekmek vardı. En üstteki sepette firavun için pişirilmiş çeşitli pastalar vardı. Kuşlar başımın üstündeki sepetten pastaları yiyorlardı." dedi. Joseph "Bu şu anlama gelir. Üç sepet üç gün demektir. Üç gün içinde firavun seni zindandan çıkarıp ağaca asacak ve kuşlar etini yiyecekler." diye açıkladı.

Üç gün sonra, firavun doğum gününde bütün görevlilerine bir şölen verdi ve baş sakisiyle fırıncıbaşını zindandan çıkardı. Josephun yaptığı yoruma uygun olarak baş sakisini eski görevine atadı. Baş saki firavuna şarap sunmaya başladı; fırıncıbaşı ise asıldı. Ancak baş saki Joseph'i anımsamadı ve unuttu gitti.

Joseph, saki ve fırıncının düşlerini yorumluyor.

Genesis 41: Pharaoh'ın Düşleri

Tam iki yıl sonra firavun bir düş gördü! Nil'in kıyısında duruyordu. Nehirden güzel ve semiz yedi inek çıktı. Sazlar arasında otlamaya başladılar. Sonra yedi çirkin ve cılız inek çıktı. Nehrin kıyısında öbür ineklerin yanında durdular. Çirkin ve cılız inekler güzel ve semiz yedi ineği yiyince uyanan firavun, sonra tekrar uykuya daldı ve bu kez başka bir düş gördü. Bir sapta yedi güzel ve dolgun başak bitti. Sonra, cılız ve doğu rüzgarıyla kavrulmuş yedi başak daha bitti. Cılız başaklar, yedi güzel ve dolgun başağı yuttular. Firavun uyandı, düş gördüğünü anladı. Sabah kaygısını gidermek için bütün Mısırlı büyücüleri, bilgeleri çağırttı ve onlara gördüğü düşleri anlattı. Ancak hiçbiri firavunun düşlerini yorumlayamadı.

Bu arada baş saki firavuna "Bugün suçumu itiraf etmeliyim! Kullarına, bana ve fırıncıbaşına öfkelenince bizi muhafız birliği komutanının evinde zindana kapattın. Bir gece ikimiz de düş gördük. Düşlerimiz farklı anlamlar taşıyordu. Orada bizimle birlikte muhafız birliği komutanının kölesi İbrani bir genç vardı. Gördüğümüz düşleri ona anlattık. Bize bir bir yorumladı ve her şey onun yorumladığı gibi çıktı; ben görevime

döndüm, fırıncıbaşıysa asıldı.” diye olanları anlattı. Firavun Joseph’i çağırttı. Zindandan çıkartılan Joseph tıraş olup giysilerini değiştirdikten sonra firavunun huzuruna çıktı. Firavun Joseph’e “Bir düş gördüm, ama kimse yorumlayamadı. Duyduğun her düşü yorumlayabildiğini işittim.” dedi. Joseph “Ben yorumlayamam. Firavuna en uygun yorumu Tanrı yapacaktır.” diye karşılık verdi ve firavun gördüğü rüyaları ona anlattı.

Joseph, Pharaoh’un düşlerini yorumluyor. Julius Schnorr von Carolsfeld

Joseph “Efendim, iki düş de aynı anlamı taşıyor. Tanrı ne yapacağını size bildirmiş. Yedi güzel inek yedi yıl demektir. Yedi güzel başak da yedi yıldır. Aynı anlama geliyor. Daha sonra çıkan yedi cılız, çirkin inek ve doğu rüzgarının kavurduğu yedi solgun başaksa yedi yıl kıtlık olacağı anlamına gelir. Söylediğim gibi, Tanrı ne yapacağını size göstermiş. Mısırda yedi yıl bolluk olacak. Sonra yedi yıl öyle bir kıtlık olacak ki, bolluk yılları hiç anımsanmayacak. Çünkü kıtlık ülkeyi kasıp kavuracak. Bu konuda iki kez düş görmeniz Tanrının kesin kararını verdiğini ve en kısa zamanda uygulayacağını gösteriyor. Firavun akıllı, bilgili bir adam bulup onu Mısır’ın başına getirmesi gerekir. Ülke çapında adamlar görevlendirmeli, bunlar yedi bolluk yılı boyunca ürünlerin beşte birini toplamalı. Firavunun yönetimi altında kentlerde depolayıp korunacak bu yiyecek, gelecek yedi kıtlık yılı boyunca Mısır’da ihtiyat olarak kullanılacak ve ülke kıtlıktan kırılmayacaktır.”

Bu öneri firavun ve görevlilerine iyi göründü. Firavun “Bu adam gibi Tanrı’nın ruhuna sahip birini bulabilir miyiz?” diye sordu. Sonra Joseph’e “Madem Tanrı bütün bunları sana açıkladı, senden daha akıllısı, bilgilisi yoktur. Sarayımın yönetimini sana vereceğim. Bütün halkım buyruklarına uyacak. Tahttan başka senden üstünlüğüm olmayacak.” dedi.

Joseph Mısır'ı Yönetiyor

"Seni bütün Mısıra yönetici atıyorum." diye devam eden Firavun mührünü parmağından çıkarıp Joseph'in parmağına taktı. Ona ince ketenden bir giysi giydirdi. Boynuna altın zincir taktı ve onu kendi yardımcısının arabasına bindirdi. Joseph'in önünde "Yol açın!" diye bağırdılar. Böylece firavun ona bütün Mısır'ın yönetimini verdi. Firavun Joseph'e "Firavun benim, ama Mısırda senden izinsiz kimse elini ayağını oynatmayacak." dedi. Josephun adını Zaphenath-Paneah koydu. Kentinin kahini Potiphera'nın kızı Asenath'ı da ona karı olarak verdi.

Joseph firavunun hizmetine girdiğinde otuz yaşındaydı. Firavunun huzurundan ayrıldıktan sonra bütün Mısırı dolaştı. Yedi bolluk yılı boyunca toprak çok ürün verdi. Joseph Mısırda yedi yıl içinde yetişen bütün ürünleri toplayıp kentlerde depoladı. Her kente o kentin çevresindeki tarlalarda yetişen ürünleri koydu. Denizin kumu kadar çok buğday depoladı; öyle ki, ölçmekten vazgeçti. Çünkü buğday ölçülemeyecek kadar çoktu.

Kıtlık yılları başlamadan, On kentinin kahini Potiferanın kızı Asenat Joseph'e iki erkek çocuk doğurdu. Joseph ilk oğlunun adını Manasseh koydu. "Tanrı bana bütün acılarımı ve babamın ailesini unutturdu sıkıntı çektiğim ülkede beni verimli kıldı" diyerek ikinci oğlunun adını da Ephraim koydu.

Joseph, Mısır'ı yönetiyor. Julius Schnorr von Carolsfeld

Mısırda yedi bolluk yılı sona erdi. Joseph'in söylemiş olduğu gibi yedi kıtlık yılı başgösterdi. Bütün ülkelerde kıtlık vardı, ama Mısır'ın her yanında yiyecek bulunuyordu. Mısırlılar aç kalınca, yiyecek için firavuna yakardılar. Firavun "‹Josepha gidin. O size ne derse öyle yapın." dedi. Kıtlık bütün ülkeyi sarınca, Joseph

depoları açıp Mısırlılara buğday satmaya başladı. Kıtlık Mısırı boydan boya kavuruyordu ve diğer ülkelerden insanlar da buğday satın almak için Joseph'e geliyordu.

Genesis 42: Joseph'in Kardeşleri Mısır'a geliyorlar

Canaan'da kıtlık vardı ve Jacob Mısır'da buğday olduğunu öğrenince, oğullarına "Neden birbirinize bakıp duruyorsunuz? Mısır'da buğday olduğunu duydum. Gidin, satın alın ki, yaşayalım, yoksa öleceğiz." dedi. Böylece Josephun on kardeşi buğday almak için Mısıra gittiler. Ancak Jacob, küçük Joseph'in öz kardeşi Benjamin'i onlarla birlikte göndermedi, çünkü oğlunun başına bir şey gelmesinden korkuyordu.

Jacob oğullarını Mısır'a gönderiyor.

Joseph ülkenin yöneticisiydi, buğday'ı o satıyordu. Kardeşleri gelip onun önünde yere kapandılar. Joseph kardeşlerini görünce tanıdı. Ama onlara yabancı gibi davranarak sertce "Nereden geliyorsunuz?" diye sordu. Onu tanımayan kardeşleri "Canaan ülkesinden, yiyecek satın almaya geldik." diye yanıtladılar.

Joseph onlarla ilgili düşlerini anımsayarak "Siz casussunuz, bu ülkenin zayıf noktalarını öğrenmeye geldiniz." dedi. "Aman, efendim, biz kulların yalnızca yiyecek satın almaya geldik. Hepimiz aynı babanın çocuklarıyız. Biz kulların dürüst insanlarız, casus değiliz." diye karşılık verdiler. Joseph "Hayır! Siz ülkenin zayıf noktalarını öğrenmeye geldiniz." diye yineledi. Kardeşleri "Biz kulların on iki kardeşiz. Hepimiz Canaan ülkesinde yaşayan aynı babanın çocuklarıyız. En küçüğümüz babamızın yanında kaldı, biri de kayboldu." dediler. Joseph "Söylediğim gibi, casussunuz ve sizi sınayacağım. Anlattıklarınız doğru mu, değil mi, öğreneceğiz." dedi ve onları üç gün göz altına aldı.

Üçüncü gün sonunda onları topladı ve "Bir koşulla canınızı bağışlayacağım, Ben Tanrıdan korkarım. Dürüst olduğunuzu kanıtlamak için, içinizden biri göz altında tutulduğunuz evde kalsın, ötekiler gidip aç kalan ailenize buğday götürsün. Sonra küçük kardeşinizi bana getirin. Böylece anlattıklarınızın doğru olduğu ortaya

çıkar ve ölümden kurtulursunuz." dedi. Kabul ettiler ve birbirlerine "Besbelli kardeşimize yaptığımızın cezasını çekiyoruz. Bize yalvardığında nasıl sıkıntı çektiğini gördük, ama dinlemedik. Bunlar o yüzden başımıza geldi." dediler. Reuben "Çocuğa zarar vermeyin diye sizi uyarmadım mı? Ama dinlemediniz. İşte şimdi kanının hesabı soruluyor." diye ekledi. Joseph'in konuştuklarını anladığını farketmediler, çünkü onunla çevirmen aracılığıyla konuşuyorlardı. Joseph kardeşlerinden ayrılıp ağlamaya başladı. Sonra dönüp onlarla konuştu. Aralarından Simeon'u alarak ötekilerin gözleri önünde bağladı. Sonra torbalarına buğday doldurulmasını, paralarının torbalarına geri konulmasını, yol için kendilerine azık verilmesini buyurdu. Bunlar yapıldıktan sonra buğdayları eşeklerine yükleyip oradan ayrıldılar. Konakladıkları yerde içlerinden biri eşeğine yem vermek için torbasını açınca parasını gördü. Kardeşlerine "Paramı geri vermişler. İşte torbamda!" diye seslendi. Yürekleri yerinden oynadı. Titreyerek birbirlerine "Tanrının bize bu yaptığı nedir?" dediler.

Canaan ülkesine, babaları Jacob'un yanına varınca, başlarına gelenleri ve bir kardeşlerini rehin bıraktıklarını ona anlattılar. Hepsi para kesesini torbasında buldu. Para keselerini görünce hem kendileri hem babaları korkuya kapıldı. Jacob "Beni çocuklarımdan yoksun bırakıyorsunuz, Joseph yok, Simeon yok ve şimdi de Benjamin'i götürmek istiyorsunuz. Sıkıntıyı çeken hep benim." dedi. Reuben babasına "Benjamin'i geri getirmezsem, iki oğlumu öldürürsün, onu bana teslim et, ben sana geri getireceğim." dedi. Jacob "Oğlumu sizinle göndermeyeceğim, çünkü kardeşi öldü, yalnız o kaldı. Yolda ona bir zarar gelirse, bu acıyla ak saçlı başımı ölüler diyarına götürürsünüz." diye cevap verdi.

Joseph kardeşlerine mısır ve buğday veriyor.

Genesis 43: Mısır'a İkinci Seyahat

Canaan ülkesinde kıtlık şiddetlenmişti. Mısırdan getirilen buğday tükenince Jacob, oğullarına "Yine gidin, bize biraz yiyecek alın" dedi. Judah "Adam bizi sıkı sıkı uyardı. Kardeşiniz sizinle birlikte gelmezse, yüzümü göremezsiniz dedi. Kardeşimizi bizimle gönderirsen, gider sana yiyecek alırız. Göndermezsen gitmeyiz." yanıtını verdi. Israel "Niçin adama bir kardeşiniz daha olduğunu söyleyerek bana bu kötülüğü yaptınız?" diye sordu. "Adam, babanız yaşıyor mu? Başka kardeşiniz var mı? diye sordu. Bizimle ve akrabalarımızla ilgili öyle sorular sordu ki, yanıt vermek zorunda kaldık. Kardeşinizi getirin diyeceğini nereden bilebilirdik?" dedi.

Judah, babası Israel'e "Çocuğu benimle gönder, gidelim. Sen de biz de yavrularımız da ölmez, yaşarız. Ona ben kefil oluyorum. Beni sorumlu say. Eğer onu geri getirmez, önüne çıkarmazsam, ömrüm boyunca sana karşı suçlu sayılayım. Çünkü gecikmeseydik, şimdiye dek iki kez gidip gelmiş olurduk." diyerek isteğini yineledi. Bunun üzerine Israel "Öyleyse kardeşinizi de alıp gidin. Yalnız, torbalarınıza bu ülkenin en iyi ürünlerinden biraz pelesenk, biraz bal, kitre, laden, fıstık, badem koyun, Mısırın yöneticisine armağan olarak götürün. Yanınıza iki kat para alın. Torbalarınızın ağzına konan parayı da geri götürün. Belki bir yanlışlık olmuştur. Her Şeye Gücü Yeten Tanrı, yüreğine size karşı merhamet koysun da, adam öbür kardeşinizle Benjamin'i size geri versin. Bana gelince, çocuklarımdan yoksun kalacaksam kalayım." dedi.

Joseph kardeşlerini tanıyor. Phillip Medhurst

Böylece kardeşler yanlarına armağanlar, iki kat para ve Benjamin'i de alarak Mısıra gittiler ve Joseph'in huzuruna çıktılar. Joseph Benjamin'i yanlarında görünce, kahyasına "Bu adamları eve götür ve bir hayvan kesip hazırla. Çünkü öğlen benimle birlikte yemek yiyecekler." dedi. Kahya onları Joseph'in evine götürdü.

Ne var ki kardeşleri Joseph'in evine götürüldükleri için korktular ve "İlk gelişimizde torbalarımıza konan para yüzünden götürülüyoruz galiba! Bize saldırıp egemen olmak, bizi köle edip eşeklerimizi almak istiyor." diye düşündüler. Joseph'in kahyasına yaklaşıp evin kapısında onunla konuştular. "Aman, efendim! Buraya ilk kez yiyecek satın almaya gelmiştik. Konakladığımız yerde torbalarımızı açınca, bir de baktık ki, paramız eksiksiz olarak torbalarımızın ağzına konmuş. Onu size geri getirdik. Ayrıca yeniden yiyecek almak için yanımıza başka para da aldık. Paraları torbalarımıza kimin koyduğunu bilmiyoruz." dediler. Kahya "Merak etmeyin, korkmanıza gerek yok. Ben paranızı almıştım; babanızın Tanrısı torbalarınıza iade etmiş." diye açıkladı. Sonra Simeon'u onlara getirdi. Kahya, ayaklarını yıkamaları için su getirdi, eşeklerine yem verdi ve kardeşler Joseph'in geleceği öğlen saatine kadar armağanlarını hazırladılar. Çünkü orada yemek yiyeceklerini öğrenmişlerdi.

Joseph kardeşlerini geri gönderiyor. Phillip Medhurst

Joseph eve gelince, getirdikleri armağanları kendisine sunup önünde yere kapandılar. Joseph hatırlarını sorduktan sonra "Bana sözünü ettiğiniz yaşlı babanız iyi mi?" diye sordu. "Babamız kulunuz iyidir." diye yanıtladılar. Sonra saygıyla eğilip yere kapandılar. Joseph göz gezdirirken kendisiyle aynı anneden olan kardeşi Benjamin'i gördü. "Bana sözünü ettiğiniz küçük kardeşiniz bu mu? Tanrı sana lütfetsin, oğlum." dedi ve hemen oradan ayrıldı, çünkü kardeşini görünce yüreği sızlamıştı. Uygun bir yer aradı ve odasına girip orada ağladı. Yüzünü yıkadıktan sonra dışarı çıktı. Kendisini toparlayadı ve yemeğin getirilmesini istedi. Joseph'e ayrı, kardeşlerine ayrı ve onlarla yemek yiyen Mısırlılara ayrı hizmet edildi. Çünkü Mısırlılar İbranilerle birlikte yemek yemez, bunu iğrenç sayarlardı. Kardeşleri Joseph'in önünde büyükten küçüğe doğru yaş sırasına göre oturdular. Şaşkın şaşkın birbirlerine baktılar. Joseph'in masasından onlara yemek dağıtıldı. Benjamin'in payı ötekilerden beş kat fazlaydı. İçtiler, birlikte hoş vakit geçirdiler.

Genesis 44: Bir Çuvalda Gümüş Bir Kupa

Joseph kahyasına "Bu adamların torbalarına taşıyabilecekleri kadar yiyecek doldur. Her birinin parasını torbasının ağzına koy. En küçüğünün torbasına benim gümüş kasemi ve buğdayının parasını da koy." dedi. Kahya Joseph'in buyruğunu yerine getirdi ve kardeşler sabah erkenden eşekleriyle yolcu edildiler. Onlar kentten pek uzaklaşmamıştı ki Joseph kahyasına "Hemen o adamların peşine düş. Onlara yetişince niçin bu iyiliğe karış kötülük yaptınız? Efendimin şarap içmek, fala bakmak için kullandığı kase değil mi bu? Bunu almakla kötülük ettiniz." de.

Kahya onlara yetişip bu sözleri yineledi. Kardeşler "Efendim, neden böyle konuşuyorsun? Bizden uzak olsun, biz kulların böyle şey yapmayız. Torbalarımızın ağzında bulduğumuz paraları Canaan ülkesinden sana geri getirdik. Nasıl efendinin evinden altın ya da gümüş çalarız? Kullarından birinde çıkarsa öldürülsün, geri kalanlar efendimin kölesi olsun." diye karşılık verdiler.

Kahya "Peki, dediğiniz gibi olsun. Kimde çıkarsa kölem olacak, geri kalanlar suçsuz sayılacak." dedi. Hemen torbalarını indirip açtılar. Kahya büyükten küçüğe doğru hepsinin torbasını aradı. Kase Benjamin'in torbasında çıkınca kardeşleri üzüntüden giysilerini yırttılar. Sonra torbalarını eşeklerine yükleyip kente geri döndüler.

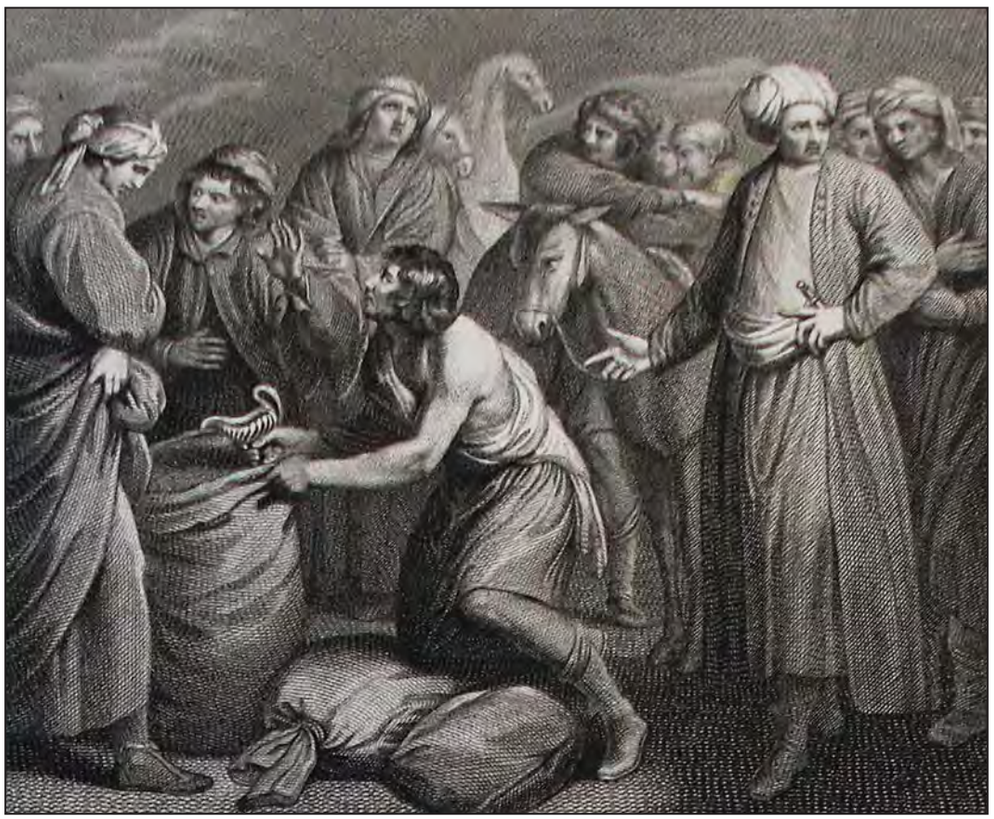

Gümüş kupa Benjamin'in torbasında bulunuyor. Phillip Medhurst

Judah ve kardeşleri evine geldiklerinde Joseph onları bekliyordu. Önünde yere kapandılar. Joseph "Nedir bu yaptığınız? Benim gibi birinin fala bakabileceği aklınıza gelmedi mi?" diye sordu. Judah "Ne diyelim, efendim? Nasıl anlatalım? Kendimizi nasıl temize çıkaralım? Tanrı suçumuzu ortaya çıkardı. Hepimiz köleniz artık, efendim; hem biz hem de kendisinde kase bulunan kardeşimiz." dediler. Joseph "Benden uzak olsun! Yalnız kendisinde kase bulunan kardeşiniz kölem olacak. Siz esenlikle babanızın yanına dönün." diye kararını bildirdi.

Judah yaklaşıp, babasıyla konuşmalarını anlattı, diğer oğlunu kaybeden annesinin tek evladının Benjamin olduğunu hatırlattı. Kendisini hayata bağlayan bu çocuğu ona geri götüremezlerse yaşlı babalarının yaşayamayacağını da ilave etti.

Genesis 45: Joseph Kimliğini Açıklıyor

Joseph adamlarının önünde kendini tutamayıp "Herkesi çıkarın buradan!" diye bağırdı. Kendini kardeşlerine tanıttığında yanında kimse olmasın istiyordu. Sonra o kadar yüksek sesle ağladı ki, Mısırlılar ağlayışını işitti. Bu haber firavunun ev halkına da ulaştı. Joseph kardeşlerine "Ben Joseph'im!" dedi,

Joseph kardeşlerine kimliğini açıklıyor.

Joseph "Lütfen bana yaklaşın" dedi ve onlar yaklaşınca şöyle devam etti:

Mısıra sattığınız kardeşiniz Joseph benim. Beni buraya sattığınız için üzülmeyin. Kendinizi suçlamayın. Tanrı insanlığı korumak için beni önden gönderdi. Çünkü iki yıldır ülkede kıtlık var, beş yıl daha sürecek. Kimse çift süremeyecek, ekin biçemeyecek. Tanrı yeryüzünde soyunuzu korumak ve harika biçimde canınızı kurtarmak için beni önünüzden gönderdi. Beni buraya gönderen siz değilsiniz, Tanrıdır. Beni firavunun başdanışmanı, sarayının efendisi, bütün Mısır ülkesinin yöneticisi yaptı. Hemen babamın yanına gidin, bunları ona anlatın ve "Yanıma gel. Gohen bölgesine yerleşirsin çocukların, torunların, davarların, sığırların ve

sahip olduğun her şeyle birlikte yakınımda olursun. Orada sana bakarım, çünkü kıtlık beş yıl daha sürecek. Yoksa sen de ailen ve sana bağlı olan herkes de perişan olursunuz." dediğimi kendisine iletin. Hepiniz gözlerinizle görüyorsunuz, kardeşim Benjamin, sen de görüyorsun konuşanın gerçekten ben olduğumu. Mısır'da ne denli güçlü olduğumu ve bütün gördüklerinizi anlatıp babamı hemen buraya getirin.

Joseph, kardeşi Benjamin'in boynuna sarılıp ağladı. Benjamin de ağlayarak ona sarıldı. Joseph ağlayarak bütün kardeşlerini öptü. Sonra kardeşleri onunla konuşmaya başladılar. Joseph'in kardeşlerinin geldiği haberi firavunun sarayına ulaşınca, firavun ve görevlileri hoşnut oldular. Firavun Joseph'e "Kardeşlerine hayvanlarını yükleyip Canaan ülkesine gitmelerini, babanızı ve ailelerini buraya getirmelerini söyle. Size Mısır'ın en iyi topraklarını vereceğim. Ülkenin kaymağını yiyeceksiniz. Çocukları ve karıları için Mısırdan arabalar alsınlar ve hep birlikte buraya gelsinler. Gözünüz arkada kalmasın, çünkü Mısır'da en iyi ne varsa sizin olacak." dedi.

İsrael'in oğulları söyleneni yaptı. Firavunun buyruğu üzerine Joseph onlara araba ve yol için azık verdi. Hepsine birer kat yedek giysi, Benjamin'e ise üç yüz parça gümüş ve beş kat yedek giysi verdi. Böylece babasına Mısır'da en iyi ne varsa hepsiyle yüklü on erkek eşek, ayrıca yolculuk için buğday, ekmek ve azık yüklü on dişi eşek gönderdi. Kardeşlerini yolcu ederken onlara yolda kavga etmemelerini de tavsiye etti.

Joseph'in kardeşleri Mısırdan ayrılıp Canaan ülkesine, babaları Jacob'un yanına döndüler. Ona "Joseph yaşıyor! Üstelik Mısırın yöneticisi olmuş." dediler. Babaları donup kaldı, onlara inanmadı. Joseph'in kendilerine bütün söylediklerini anlattılar. Kendisini Mısıra götürmek için Joseph'in gönderdiği arabaları görünce, keyfi yerine gelen Jacob "Tamam! Oğlum Joseph yaşıyor. Ölmeden önce gidip onu göreceğim." dedi.

Joseph kerdeşleri ile kucaklaşıyor. Julius Schnorr von Carolsfeld

Genesis 46: Jacob Mısır'a gidiyor

Israel sahip olduğu her şeyle birlikte yola çıktı. Beersheba'ya varınca, orada babası Isaac'ın Tanrısına kurbanlar kesti. O gece Tanrı bir Israel'e "Jacob, Jacob!" diye seslendi. Jacob "Buradayım" diye yanıtladı. Tanrı "Ben Tanrıyım, babanın Tanrısı. Mısır'a gitmekten çekinme. Soyunu orada büyük bir ulus yapacağım. Seninle birlikte Mısır'a gelecek, sonra soyunu bu ülkeye geri getireceğim. Senin gözlerini Joseph'in elleri kapayacak." diye devam etti.

Jacob, Beersheba'dan ayrıldı. Oğulları firavunun gönderdiği arabalara Jacob ve ailesi ile birlikte kendi çocuklarıyla karılarını da bindirdiler. Böylece Jacob, oğullarını, kızlarını, torunlarını, hayvanlarını ve Canaan ülkesinde kazandığı malları yanına alarak Mısır'a gitti.

Israel'in (Jacob) kendisi ile birlikte Mısıra giden oğullarının ve torunlarının adları şöyle:

* İlk oğlu Rueben ve onun oğulları Hanok, Pallu, Hezron and Karmi.
* Simeon ve onun oğulları Jemuel, Jamin, Ohad, Jakin, Zohar ve Canaanlı bir kadından olma Shaul.
* Levi ve oğulları Gershon, Kohath ve Merari.
* Judah ve oğulları Shelah, Perez ve Zerah (Er ve Onan Canaan'da öldüler).
* Perez ve oğulları Hezron ve Hamul.

* Issachar ve oğulları Tola, Puah, Jashub ve Shimron.
* Zebulun ve oğulları Sered, Elon and Jahleel.

Bunlar Leah'ın Jacob'a doğurduğu oğullarıdır. Leah onları ve kızı Dinah'ı Kuzey-batı Mezopotomya'da Paddan-Aram'da doğurmuştu. Jacobun bu oğulları ve kızları toplam otuz üç kişiydiler.

* Gad ve oğulları Zephon, Haggi, Shuni, Ezbon, Eri, Arodi ve Areli.
* Asher ve oğulları Imnah, Ishvah, Ishvi ve Beriah.
* Beriah ve oğulları Heber ve Malkiel.

Bunlar, Laban'ın kızı Leah'a verdiği Zilpah'ın Jacob'a doğurduğu çocuklardı ve toplam on altı kişiydiler.

* Jacob'un karısı Rachel ve oğulları Joseph ile Benjamin. Joseph'in On kentinin kahini Potiphera'nın kızı Asenath'tan Manasseh ve Ephraim adında iki oğlu oldu.
* Benjamin ve oğulları Bela, Beker, Ashbel, Gera, Naaman, Ehi, Rosh, Muppim, Huppim ve Ard.

Bunlar Jacob'un Rachel'den doğan oğullarıydı ve toplam on dört kişiydiler.

* Dan ve oğlu Hushim.
* Naphtali ve oğulları Jahziel, Guni, Jezer and Shillem.

Bunlar Laban'ın kızı Rachele verdiği Bilhah'ın Jacob'a doğurduğu çocuklardır. Toplam yedi kişiydiler.

Oğullarının karıları dışında Jacob'un soyundan gelen ve onunla birlikte Mısıra gidenler toplam altmış altı kişiydi. Bunların hepsi Jacob'tan olmuştu. Joseph'in Mısır'da doğan iki oğluyla birlikte Mısır'da toplam yetmiş kişi oldular.

Jacob Goshen yolunu göstermesi için Judah'ı önden Joseph'e gönderdi. Onlar Goshen'e varınca, Joseph de arabasıyla oraya geldi. Joseph babasını görür görmez boynuna sarılıp uzun uzun ağladı. Israel Joseph'e "Yüzünü gördüm ya, artık ölsem de gam yemem" dedi. Joseph kardeşleriyle babasının ev halkına şöyle seslendi:

Gidip firavuna haber vereyim, Canaan ülkesinde yaşayan kardeşlerimle babamın ev halkı yanıma geldi› diyeyim. Çoban olduğunuzu, hayvancılık yaptığınızı, bu yüzden davarlarınızla sığırlarınızı ve her şeyinizi birlikte getirdiğinizi anlatayım. Firavun sizi çağırıp da "Ne iş yaparsınız?" diye sorarsa, Atalarımız gibi biz de çocukluktan beri hayvancılık yapıyoruz› dersiniz. Öyle deyin ki, sizi Goshe bölgesine yerleştirsin. Çünkü Mısırlılar çobanlardan iğrenir.

Jacob ve ailesi Mısır'a geliyor. Julius Schnorr von Carolsfeld

Genesis 47: Joseph ve Famine

Joseph gidip firavuna "Babamla kardeşlerim davarları, sığırları ve bütün eşyalarıyla Canaan ülkesinden geldiler. Şu anda Goshen bölgesindeler." diye haber verdi. Sonra kardeşlerinden beşini seçerek firavunun huzuruna çıkardı. Firavun Joseph'in kardeşlerine "Ne iş yapıyorsunuz?" diye sordu. "Biz kulların atalarımız gibi çobanız. Bu ülkeye geçici bir süre için geldik. Çünkü Canaan ülkesinde şiddetli kıtlık var. Davarlarımız için otlak bulamıyoruz. İzin ver Goshen bölgesine yerleşelim." diye yanıt verdiler. Firavun Joseph'e "Baban ve kardeşlerin yanına geldiler, Mısır ülkesi senin sayılır. Onları ülkenin en iyi yerine yerleştir. Goshen bölgesine yerleşsinler. Sence aralarında becerikli olanlar varsa, davarlarıma bakmakla görevlendir." dedi.

Joseph babası Jacob'u getirip firavunun huzuruna çıkardı. Jacob firavunu kutsadı. Firavun, Jacob'a "Kaç yaşındasın?›› diye sordu. Jacob da "Gurbet yıllarım yüz otuz yılı buldu. Ancak yıllar çabuk ve zorlu geçti. Atalarımın gurbet yılları kadar uzun sürmedi." cevabını verdi. Sonra tekrar firavunu kutsayıp huzurundan ayrıldı. Joseph babasıyla kardeşlerini Mısıra yerleştirdi; firavunun buyruğu uyarınca onlara ülkenin en iyi yerinde, Ramses bölgesinde mülk verdi. Ayrıca babasıyla kardeşlerine ve babasının ev halkına, sahip oldukları çocukların sayısına göre yiyecek sağladı.

Kıtlık öyle şiddetlendi ki, hiçbir ülkede yiyecek bulunmaz oldu. Mısır ve Canaan ülkeleri kıtlıktan kırılıyordu. Joseph sattığı buğdaya karşılık Mısır ve Canaan'dan topladığı bütün geliri firavunun sarayına götürdü. Mısır ve Canaan'da para tükenince Mısırlılar Joseph'e gelip "Bize yiyecek ver, gözünün önünde ölelim mi? Paramız bitti." dediler. Joseph "Paranız bittiyse, davarlarınızı getirin. Onlara karşılık size yiyecek vereyim." diye yanıtladı onları. Böylece davarlarını Joseph'e getirdiler. Joseph atlara, davar ve sığır sürülerine, eşeklere karşılık onlara yiyecek verdi. Bir yıl boyunca hayvanlarına karşılık onlara yiyecek sağladı. O yıl bitince, yine geldiler ve Joseph'e "Efendim, gerçeği senden saklayacak değiliz. Paramız tükendi, davarlarımızı da sana verdik. Canımızdan ve toprağımızdan başka verecek bir şeyimiz kalmadı. Gözünün önünde ölelim mi? Toprağımız çöle mi dönsün? Canımıza ve toprağımıza karşılık bize yiyecek sat. Toprağımızla birlikte firavunun kölesi olalım. Bize tohum ver ki ölmeyelim, yaşayalım; toprak da çöle dönmesin." dediler.

Jacob oğlu Joseph ile buluşuyor.

Böylece Joseph Mısır'daki bütün toprakları firavun için satın aldı. Mısırlıların hepsi tarlalarını sattılar, çünkü kıtlık onları buna zorluyordu. Toprakların tümü firavunun oldu. Joseph Mısır'ın bir ucundan öbür ucuna kadar bütün halkı köleleştirdi. Yalnız kahinlerin toprağını satın almadı. Çünkü onlar firavunun bağladığı aylıkla geçiniyorlardı. Bu yüzden topraklarını satmadılar. Joseph halka "Sizi de toprağınızı da firavun için satın aldım. İşte size tohum, toprağı ekin. Ürün devşirdiğinizde, beşte birini firavuna vereceksiniz. Beşte dördünü ise tohumluk olarak kullanacak ve ailelerinizle, çocuklarınızla yiyeceksiniz." dedi. Onu "Canımızı kurtardın. Efendimizin gözünde lütuf bulalım. Firavunun kölesi oluruz." diye yanıtladılar. Joseph ürünün beşte birinin firavuna verilmesini Mısır'da toprak yasası yaptı. Yalnız kahinlerin toprağı firavuna verilmedi.

Israel ve ailesi Mısır'da Goshen bölgesine yerleşti. Orada mülk sahibi oldular, çoğalıp arttılar. Yakup Mısır'da on yedi yıl daha yaşadı ve ömrü toplam yüz kırk yedi yıl sürdü. Ölümü yaklaşınca, oğlu Joseph'i çağırıp "Benden hoşnut kaldınsa, lütfen elini uyluğumun altına koy. Bana sevgi ve sadakat göstereceğine söz ver. Lütfen beni Mısır'da gömme. Atalarıma kavuştuğum zaman beni Mısır'dan çıkarıp onların yanına göm." dedi. Joseph "Dediğin gibi yapacağım" diye karşılık verdi. Israel ant içmesini istedi ve Joseph isteğini yerine getirdikten sonra başını eğip Rab'e ibadet etti.

Jacob, Manasseh ve Ephraim'i kutsuyor. Benjamin West

Genesis 48: Manasseh ve Ephraim

"Baban hasta" diye haber gelince Joseph iki oğlu Manasseh ve Ephraim'i yanına alıp yola çıktı. Jacob'a "Oğlun Joseph geliyor" diye haber verdiler. Israel kendini toparlayıp yatağında oturdu ve Joseph'e şunları söyledi:

Her Şeye Gücü Yeten Tanrı Canaan ülkesinde, Luz'da bana görünerek beni kutsadı. Bana "seni verimli kılacak, çoğaltacağım, soyundan birçok ulus doğuracağım. Senden sonra bu ülkeyi sonsuza dek mülk olarak

senin soyuna vereceğim." dedi. Ben Mısır'a gelmeden önce burada doğan iki oğlun benim sayılır. Ephraim ile Manasseh benim için Rueben ile Simeon gibidir. Onlardan sonra doğacak çocuklar senin olacak; miras aldıkları topraklarda kardeşlerinin adlarıyla anılacaklar. Paddan'dan dönerken, Ephrath'tan (Bethlehem) biraz uzakta Canaan diyarında Rachel öldü. Çok üzüldüm. Onu Ephrath'a giden yolun kenarına gömdüm.

Israel, Joseph'in oğullarını görünce "Bunlar kim?" diye sordu. Joseph "Oğullarım, Tanrı onları bana Mısır'da verdi." diye cevap verdi. Israel "Lütfen onları yanıma getir, kutsayayım" dedi. Israel'in gözleri yaşlılıktan zayıflamıştı, göremiyordu. Joseph oğullarını onun yanına götürdü. Babası onları öpüp kucakladı. Sonra Joseph'e "Senin yüzünü göreceğimi hiç sanmıyordum, ama işte Tanrı bana soyunu bile gösterdi." dedi. Joseph oğullarını babasının kucağından alıp onun önünde yere kapandı. Sonra Ephraim'i sağına alarak İsrailin sol eline, Manasseh'i soluna alarak İsrael'in sağ eline yaklaştırdı. Israel ellerini çapraz olarak uzattı, sağ elini küçük olan Ephraim'in, sol elini de Manasseh'in başına koydu. Oysa ilkin Manasseh doğmuştu. Jacob, Joseph'i kutsayarak şöyle dedi:

Atalarımın önünde durduğu Tanrı
Abraham ve Isaac sadakatle yürüdüler,
Hayatım boyunca çobanım olan Tanrı, bugüne kadar,
Beni her türlü kötülükten kurtaran Melek
bu çocukları kutsasın.
Benim adımla ve atalarım
Abraham ve Isaac'ın adlarıyla anılsınlar.
ve yeryüzünde fazla çoğalsınlar.

Jacob'un ölümü. Henri-Joseph de Forestier

Joseph, babasının sağ elini Ephraim'in başına koyduğunu görünce, bundan hoşlanmadı. Babasının sağ elini Ephraim'in başından kaldırıp Manasseh'in başına koymak istedi. Baba, öyle değil, önce Manasseh doğdu. Sağ elini onun başına koy." dedi. Ancak babası bunu istemedi ve "Biliyorum oğlum, biliyorum. Manasseh'in soyu da büyük bir halk olacak. Ama küçük kardeşinin soyu daha büyük bir halk olacak ve onun soyundan birçok ulus doğacak." dedi. Sonra onları kutsayarak "İsrailliler, Tanrı size Ephraim ve Manasseh gibi yapsın" diye yakardı. Jacob böylece Ephraim'i Manasseh'in önüne geçirdi ve Joseph'e "Ben ölmek üzereyim, Tanrı sizinle olacak. Sizi atalarınızın toprağına geri götürecek. Sana kardeşlerinden bir pay fazla veriyorum; onu Amorlulardan kılıcımla, yayımla aldım." dedi.

Joseph ölen babasını Canaan'a götürüyor.

4
Moses

Bazı tarihçiler İsrailoğullarının MÖ. 1279–1213 yıllarında hüküm süren II. Ramses veya MÖ. 1213–1203 yıllarında hüküm süren olan oğlu Merneptah zamanında; diğerleri ise MÖ. 1479-1427 yıllarında hüküm süren III. Thutmose veya 1427–1397 yıllarında hüküm süren oğlu II. Amenhote zamanında Mısır'dan ayrıldıklarını söylüyorlar. Pharaoh diye tanımlanan Mısır firavununun kim olduğuna bağlı olarak 120 yaşında öldüğü söylenen Moses'in yaşadığı zaman dilimi de tartışma konusu.

Musevi inanışına göre Peygamber Moses, Amram ile Jochebed'in oğludur. Amram'ın babası Kehath ve dedesi de Levi'dir. Zipporah ile evlenip Gershom ile Eliezer adında iki oğlu sahibi olan Moses'in Miriam adında bir kız kardeşi ve Aaron adında bir erkek kardeşi vardı.

Moses doğduğu sırada İsrailoğulları Mısır'da köle olarak en ağır işlerde çalıştırılmaktaydı. İsrailoğulları atalarının toprakları olan Canaan illerine gitmek istiyor, fakat Firavun buna izin vermiyordu. Torah'a göre Firavun gördüğü bir rüya üzerine İsrailoğulları'ndan doğan bütün erkek çocukların öldürülmesini emretti. Erkek çocukların öldürülüp Nil nehrine atılması bazı işlerin aksamasına sebep olunca Firavun yeni doğanların bir yıl öldürülüp sonraki yıl sağ bırakılmasına karar verdi. Moses çocukların öldürüldüğü yıl doğmuştu. Amram ile Jochebed ona üç ay baktıktan sonra Nil nehrine bıraktılar.

Annesi küçük Moses'i Nil nehrine bırakıyor. Giuseppe Mancinelli

Annesi Moses'i zift ile birbirine yapıştırılmış otlardan oluşan bir sepet içerisinde Nil Nehrine bırakır. Musevi kaynaklara göre Firavun'un kızı Thermuthis; Kuran'a göre karısı Bithiah, Moses'i bulur ve saraya alır. Ancak çocuğun Yahudi olduğu kısa sürede anlaşılır. Moses'in ablası onu emzirecek bir Yahudi aile bildiğini söyler ve onu gerçek annesine geri götürür. Firavun bir Yahudi olduğu gerekçesiyle çocuğu istemez, ancak

daha sonra kabullenir. Kuran'da Firavun'un karısının "Benim için de, senin için de bir göz bebek; onu öldürmeyin. Belki bize yararı dokunur veya onu evlat ediniriz." dediği anlatılır. Moses'i İsrailoğulları'nı Firavun'un köleliğinden kurtarmakla görevlendiren Tanrı ona bir asa verir. Moses bu asanın yardımı ile halkını Mısır'dan çıkartır. Tanrı daha sonra Musevilerin kutsal kitabı Torah'ı gönderir ve Moses'i peygamber olarak görevlendirir. Sina yarımadasında bulunan Tur Dağı'nda kavmini toplayan Moses, kendisine gönderilen On Emir'i okuyarak halkına Tanrı'nın buyruklarını iletir.

Küçük Moses bir sepet içinde Nil'de bulunuyor. Nicolas Poussin

Torah'ın Yaratılış bölümünün olduğu gibi Kuran'a aktarıldığını biliyoruz. İsraillilerin Mısır'dan çıkışını anlatan efsaneler de ana hatlarıyla Kuran'ın çeşitli ayetlerinde anlatılmaktadır:

Kasas Suresi 7. Ayet

Ve Musa'nın anasına, onu emzir, bir tehlikeye uğramasından çekinirsen onu nehre bırak ve tasalanma, şüphesiz biz onu sana geri vereceğiz ve peygamberlerden biri yapacağız buyurdu.

Şuara Suresi 63. Ayet

Bunun üzerine Musa'ya "Asan ile denize vur." diye bildirdik. Deniz derhal yarıldı. Her parçası koca bir dağ gibiydi.

Kehf Suresi (60-82) Ayetler

Hani Musa, yardımcısına "Yıllarca yürümem gerekse bile, iki denizin birleştiği yere varıncaya dek, durup

dinlenmeden yoluma devam edeceğim!" demişti. Ve uzun bir yolculuğun ardından, nihayet iki denizin birleştiği yere vardıklarında, yanlarında getirdikleri ve içinde balık olan azıklarını bir kenara bırakarak, dinlenmek üzere bir kayanın gölgesine çekildiler. İkisi de balığı unutmuşlardı. Bu sırada balık, Yuşa'nın şaşkın bakışları altında denize atladı ve uzaklaşıp gitti. Musa olup bitenleri görmemiş Yuşa da bu ilginç olayı Musa'ya anlatmayı unutmuştu. Bu yüzden, burasının buluşma yeri olduğunu anlayamadan, kalkıp tekrar yola koyuldular. Oradan biraz uzaklaşınca, Musa yardımcısına "Azığımızı getir de karnımızı doyuralım. Doğrusu bu yolculuk, bizi epeyce yordu." dedi. Yardımcısı "Tüh, gördün mü? Kayanın yanında mola verdiğimiz sırada balığın kaçıp gittiğini sana söylemeyi unutmuşum. Şeytan beni yönlendirmiş olmalı. Bir görseydin, balık nasıl da şaşılacak biçimde denize atlayıp uzaklaştı." diye cevap verdi. Musa heyecanla "Demek aradığımız yer orasıydı." diye bağırdı ve hemen izlerini takip ederek, gerisin geriye döndüler. Ve o kayanın yanı başında, Peygamber olan Hızır adında bir kulumuzla karşılaştılar. Biz ona katımızdan engin bir lütuf ve rahmet bahşetmiş ve yine katımızdan onu evrenin bilinmezliklerine ve ilahi takdire dair, her peygamberin sahip olmadığı bazı özel bilgilerle donatmıştık. Musa ona sordu "Sana Allah tarafından öğretilen hikmet ve bilgiden bana da öğretip beni bir öğrencin olarak eğitmen için seninle gelebilir miyim?"

Hızır "Elbette, fakat sen bir insan olarak sana bildirilen ilahi kurallara uymakla yükümlü olduğundan, benimle arkadaşlığa kesinlikle dayanamaz ve yaptıklarıma karşı çıkarsın. Öyle ya, iç yüzünü bilemediğin ve daha önce öğrendiğin dini hükümlere ters gibi görünen şeyler karşısında nasıl sabredebilirsin ki?"

Musa "Allah izin verirse ne kadar sabırlı olduğumu göreceksin; sana hiçbir konuda itiraz etmeyeceğim."

Hızır "Pekala, ama peşimden geldiğin takdirde, yaptıklarım hakkında, ben sana gerekli açıklamada bulunmadıkça, bana hiçbir şey sormayacaksın."

İsrailoğulları Kızıldeniz'i geçiyorlar. Nicolas Poussin

Musa bu şartı da kabul etti ve Hızır ile birlikte yola koyuldular. Sahil boyunca yürürken bir yolcu gemisine rast geldiler. Karşı kıyıya geçmek üzere gemiye bindiklerinde, tam denizin ortasındayken, Hızır gizlice gemide bir delik açtı. Bunu gören Musa, hemen öfkeye kapılarak "Ne yaptın sen? İçindeki yolcuları boğmak için mi deldin gemiyi?" diye çıkıştı. Hızır "Ben sana, benimle arkadaşlığa dayanamazsın, dememiş miydim?" dedi. Musa da "Unutarak yaptığım bir şeyden dolayı beni suçlama ve şu ilim ve hikmet öğrenme işimde bana lütfen güçlük çıkarma." diye özür diledi. Sonra gemiden inip yollarına devam ederken yolda bir çocuğa rastladılar. Hızır ani bir hareketle onu öldürüverdi. Dehşetten donakalan Musa "Hiç suçu olmadığı halde, masum bir cana nasıl kıydın sen. İşte şimdi, gerçekten korkunç bir iş yaptın." diye haykırdı. Hızır yine "Ben sana, benimle arkadaşlığa dayanamazsın, dememiş miydim?" dedi. Bunun üzerine Musa "Tamam, bir daha sana itiraz amacıyla bir şey soracak olursam, artık benimle arkadaşlık etme; o takdirde, benden ayrılmakta mazur sayılırsın." karşılığını verdi.

Moses, Aaaron ve Hur Sina dağında. Joseph von Fuhrich

Yollarına devam ettiler. Derken, bir kasabaya varıp halkından yiyecek bir şeyler istediler fakat hiç kimse onları ağırlamaya yanaşmadı. Orada dolaşırlarken, kasabanın ortasında yıkılmaya yüz tutmuş yüksekçe bir duvar gördüler. Hızır kasabalıları rahatsız eden bu duvarı güzelce tamir ederek düzeltti. Musa yine dayanamayıp "Bir parça ekmeği Tanrı misafirinden esirgeyen bu insanlara, bizi aç bıraktılar diye mükafat mı veriyorsun? İsteseydin, bu hizmetine karşılık bir ücret alabilirdin! Hiç değilse karnımızı doyursaydık olmaz mıydı?" diye sordu. Hızır da "İşte bu yollarımızın ayrılmasına sebep olan son itirazın oldu. Şimdi sana, dayanamayıp itiraz ettiğin olayların iç yüzünü anlatacağım." dedi ve şöyle devam etti:

O hasar verdiğim gemi, geçimini denizden sağlayan yoksul insanlara aitti. Onu bilerek kusurlu hale getirmek istedim; çünkü güzergahları üzerinde, bütün sağlam gemilere zorla el koyan ve sahiplerini esir eden zalim bir kral vardı. Gemiye verdiğim küçük bir zarar, çok daha büyük bir zararı önlemiş olduk. Öldürdüğüm o

çocuğa gellince; onun anası babası tertemiz birer mümindi. Biz bu evladın sonunda onları azgınlık ve inkara sürükleyeceğini biliyorduk, onlara rahmetimizden dolayı, işte o yüzden onu öldürdük ve onun yerine, Rab'in onlara daha temiz ve daha merhametli bir çocuk vermesini diledik. Böylece, onların biricik yavruların ellerinden almakla, aslında onlara en büyük iyiliği yapmış olduk. Düzelttiğim o duvara gelince; o şehirde yaşayan iki yetim çocuğa aitti ve yıkılmak üzere olan bu duvarın altında, vaktiyle onlar icin saklanan bir hazine gömülüydü. Rahmetli babaları da cok iyi bir insandı. Bu yüzden Rab'in bu çocukların ergenlik çağına ulaşıp hazinelerini çıkarmalarını diledi. Bunun için duvarın bir süre daha ayakta kalması gerekiyordu. Çocuklar henüz küçükken duvar yıkılacak olsaydı, hazine ortaya çıkacak ve o zalim kasaba halkı tarafından yağma edilecekti. Biz o duvarı düzeltmekle, misafirlerinden bir lokma yiyeceği esirgeyecek derecede alçalan o kasaba halkına mükafat değil, ceza vermiş olduk ve aynı zamanda, yetimlere ait hazinenin korunmasını sağladık.

Moses Sina dağında. jean Leon Geromes

Tanrı, Moses'e on emrini bildiriyor. Joseph von Fuhrich

BIBLE
5
İsrailoğullarının Mısır'dan Ayrılışı

Exodus 11. Bölüm

İlk Doğanların Başına Gelen Bela

Rab Moses'e "Firavun'a ve Mısır'a bir bela daha getireceğim. Sonra sizi serbest bırakacak ve Mısır'dan kovacaktır. Halka söyle, kadın erkek herkes komşularından gümüş ve altın eşya istesin." Rab, Mısırlıların halka karşı olumlu bir tutum sergilemesini sağlamıştı; Moses de Mısır'da Firavun'un görevlileri ve halk tarafından çok saygı görüyordu.

Moses Rab'in sözlerini Firavun'a aktardı "Gece yarısı Mısır'ı boydan boya geçeceğim. Tahtta oturan Firavun'un ilk oğlundan, değirmende çalışan cariyenin ilk oğluna ve hayvanların ilk doğanlarına kadar Mısır'daki bütün ilk doğanlar ölecek. Mısır'da, daha önce hiç görülmemiş ve hiç görülmeyecek kadar şiddetli bir feryat kopacak. İsraillilerin arasında bir köpek bile hiçbir insana ya da hayvana havlamayacak. O zaman Rab'ın Mısır ile İsrail arasında ayrım yaptığını anlayacaksınız. Bütün görevlileriniz yanıma gelip önümde eğilecek ve halkın ile birlikte gidin diyecekler ve ben gideceğim."

Firavun, onun sözlerini ciddiye almadı ve Moses öfkeyle saraydan ayrıldı.

Mısır'da köle İsrailoğulları. Julius Schnorr von Carolsfeld

Rab Moses'e "Firavun sizi dinlemeyecek, böylece Mısır mucizelerime tanık olacak." demişti. Moses ve Aaron, Firavun'un önünde bütün bu harikaları sergilediler fakat Rab Firavun'un yüreğini katılaştırdı ve İsrailoğulları'nın ülkesinden çıkmasına izin vermedi.

Moses, Firavun'un önünde asayı yınana dönüştürüyor.
Julius Schnorr von Carolsfeld

Exodus 12. Bölüm

Pesah Bayramı

Rab, Mısır'da Moses ve Aaron'a dedi ki:

Bu ay sizin için yılın ilk ayı olacak. Bütün İsrail topluluğuna bildirin ki, bu ayın onuncu gününde her adam ailesi için bir kuzu alacak, her ev için bir tane. Eğer bir ev bütün bir kuzu için çok azsa, kişi sayısını göz önünde bulundurarak en yakın komşusuyla paylaşacak. Her kişinin yiyeceği miktara göre gereken kuzu miktarını belirleyeceksiniz. Seçeceğiniz hayvanlar, bir yaşında, kusursuz bir erkek koyun veya keçi olmalı. Ayın on dördüncü gününe kadar onlara bakın. O zaman İsrail topluluğunun bütün üyeleri alacakaranlıkta onları kesecekler. Sonra kandan biraz alıp kuzuları yedikleri evlerin kapılarının yanlarına ve üstlerine sürecekler. Aynı gece, ateşte kızartılmış eti acı otlar ve mayasız ekmekle birlikte yiyecekler. Eti çiğ veya haşlanmış olarak yemeyin. Suda haşlayın, ama başını, bacaklarını ve iç organlarını ateşte kızartın. Sabaha kadar hiçbir şey bırakmayın; eğer sabaha kadar kalırsa, yakmalısınız. Onu yerken giysiniz üzerinizde, çarıklarınız ayağınızda ve asanız elinizde olsun. Çabuk yiyin; bu Rab'in Pesah Bayramı'dır.

O gece Mısır'dan geçeceğim, hem insanların hem de hayvanların bütün ilk doğanlarını öldüreceğim ve Mısır'ın bütün tanrılarını yargılayacağım. Ben Rab'im. Bulunduğunuz evlerin üzerinde kan sizin için bir işaret olacak ve kanı gördüğümde üzerinizden geçeceğim. Mısır'ı vurduğumda size hiçbir yıkıcı bela dokunmayacak.

Bu, anma gününüzdür; gelecek kuşaklar boyunca Rab'e adanmış bir bayram, kalıcı bir yasa olarak kutlayacaksınız. Yedi gün boyunca mayasız ekmek yiyeceksiniz. İlk gün evlerinizden mayayı çıkarın. Çünkü birinci günden yedinci güne kadar mayalı bir şey yiyen herkes İsrail'den atılacaktır. İlk gün kutsal toplantı düzenleyin, yedinci gün de bir toplantı daha yapın. Bu günlerde hiçbir iş yapmayın, yalnızca herkesin yiyeceği yemeği hazırlayın; tek yapabileceğiniz budur.

Pesah Bayramı ve ilk doğanların ölümü. Julius Schnorr von Carolsfeld

Pesah Bayramı'nın ilanı

Moses, İsrail'in bütün ileri gelenlerini çağırıp onlara şöyle dedi: "Hemen gidin, aileleriniz için hayvanlar seçin ve Pesah kuzusunu kesin. Bir demet tarhana otu alın, leğendeki kana batırın, kanını kapınızın üstüne ve yanlarına sürün. Sabah oluncaya kadar hiçbiriniz evinizin kapısından dışarı çıkmayacaksınız. Rab Mısırlıları öldürmek için ülkeyi dolaştığında, kapınızın üstündeki ve yanlarındaki kanı görecek ve kapının üzerinden geçecek ve yıkıcının evlerinize girip sizi öldürmesine izin vermeyecek.

Bu buyruklara, siz ve soyunuz için kalıcı bir kural olarak uyun. Rab'in size vaat ettiği ülkeye girdiğinizde, bu töreni yerine getirin. Çocuklarınız size "Bu törenin sizin için anlamı nedir?" diye sorduklarında, onlara,

"Bu, Mısır'da İsrailoğullarının evlerinin üzerinden geçip, Mısırlıları yok ederken evlerimizi bağışlayan Rab'e sunulan Pesah kurbanıdır." deyin. Bunun üzerine önce ibaded eden İsrailoğulları, sonra Rab'in emirlerini yerine getirdiler

İlk Doğanların Ölümü

Gece yarısı Rab, tahtta oturan Firavun'un ilk çocuğundan, zindandaki tutuklunun ilk çocuğuna ve bütün hayvanların ilk çocuğuna kadar Mısır'daki bütün ilk doğanları öldürdü. Firavun, bütün görevlileri ve bütün Mısırlılar geceleyin kalktılar ve Mısır'da yüksek sesle feryatlar koptu, çünkü ölü olmayan ev kalmamıştı.

Firavun'un ilk oğlunun ölümü. Lawrence Alma-Tadema

Mısır'dan ayrılış

Geceleyin Firavun, Moses ve Aaron'u çağırıp, "Kalkın! Siz ve İsrailoğulları, halkımı bırakın! Gidin, istediğiniz gibi Rab'e ibadet edin. Söylediğiniz gibi koyunlarınızı ve sığırlarınızı da alın ve gidin; beni de kutsayın." dedi.

Mısırlılar, halkı acele edip ülkeyi terk etmeye çağırdılar. "Yoksa, hepimiz öleceğiz!" dediler. Bunun üzerine halk, maya eklenmeden önce hamurunu alıp, giysilere sarılı yoğurma teknelerini de omuzlarında taşıdı. İsrailoğulları, Moses'in talimatını yerine getirerek Mısırlılardan gümüş, altın eşyalar ve giysiler istediler. Rab, Mısırlıların halkına karşı olumlu bir tutum sergilemesini sağlamıştı ve onlar da istediklerini verdiler; böylece Mısırlıları yağmaladılar.

İsrailoğulları Ramses'ten Sukkot'a doğru yola çıktılar. Kadınlar ve çocukların yanı sıra yaklaşık altı yüz bin yaya erkek de vardı. Onlarla birlikte birçok insan ve büyükbaş ve küçükbaş hayvan sürüleri de geldi. İsrailoğullarının Mısır'dan getirdikleri hamurla mayasız ekmek pişirdiler. Hamur mayasızdı çünkü Mısır'dan kovulmuşlardı ve kendilerine yiyecek hazırlamaya vakitleri yoktu.

İsrailoğullarının Mısır'da yaşadığı süre 430 yıldı. Ve sonunda, gün Rab'in tüm birlikleri Mısır'ı terk etti. Rab o gece onları Mısır'dan çıkarmak için nöbet tuttuğu için, nesiller boyunca bu gece tüm İsrailoğulları Rab'i onurlandırmak üzere nöbet tutacaklardı.

Firavun, İsrailoğullarının Mısır'dan ayrılmasına izin veriyor
Julius Schnorr von Carolsfeld

Pesah Yasası

Rab, Moses ve Aaron'a Pesah yemeğinin kurallarını anlattı:

Hiçbir yabancı Pesah yemeğini yiyemez. Satın aldığınız herhangi bir köle, sünnet edildikten sonra yiyebilir; ancak geçici ikamet eden biri veya ücretli bir işçi yiyemez. Evde yenmelidir; evin dışına çıkarmayın. Etin kemiklerini kırmayın. Bütün İsrail topluluğu Pesah yemeğini kutlamalıdır. Aranızda yaşayan bir yabancı, Rab'in Pesah Bayramı'nı kutlamak isterse, evindeki bütün erkekleri sünnet ettirmelidir; sonra ülkede doğmuş biri gibi size katılabilir. Sünnetsiz hiçbir erkek Fısıh yemeğini yiyemez. Aynı kural hem yerliler hem de aranızda yaşayan yabancılar için geçerlidir.

Bütün İsrailliler, Rab'in Moses ve Aaron'a emrettiği gibi yaptılar. Ve Rab o gün İsraillileri bölük bölük Mısır'dan çıkardı.

Exodus 13. Bölüm

İlk Doğanların Adanması

Rab Moses'e "İlk doğan her erkek çocuğu bana adayın. İsrailoğulları arasında her rahmin ilk çocuğu, ister insan ister hayvan olsun, bana aittir." dedi.

Moses halka şöyle seslendi:

Mısır'dan, kölelik ülkesinden çıktığınız bu günü anacaksınız. Çünkü Rab sizi oradan güçlü eliyle çıkardı. Mayalı hiçbir şey yemeyin. Bugün, Aviv ayında gidiyorsunuz. Rab sizi Canaanlılar, Hititler, Amorlular, Hivliler ve Yebuslular topraklarına, atalarınıza ant içerek söz verdiği süt ve bal akan ülkeye götürdüğünde, her yıl bu ayda tören yapacaksınız. Yedi gün mayasız ekmek yiyeceksiniz, aranızda mayalı hiçbir şey görülmeyecek, ülkenizin hiçbir yerinde de maya bulunmayacak. Yedinci gün Rab'i kutlamak için bayram yapacaksınız. O gün oğlunuza "Mısır'dan çıktığımda Rab'in benim için yaptıklarından dolayı bunları yapıyorum." deyin. Bu anma sizin elinizde bir işaret ve alnınızda Rab'in bu yasasının dudaklarınızda olması gerektiğini hatırlatan bir işaret olacak. Çünkü Rab sizi güçlü eliyle Mısır'dan çıkardı.

Rab sizi Canaan diyarına getirip yerleştirdikten sonra, size ve atalarınıza ant içerek söylediği gibi, her rahmin ilk doğanlarını Rab'e sunacaksınız. Hayvanlarınızın ilk doğan erkek çocukları da Rab'e aittir. İlk doğan her eşeğin bedelini bir kuzuyla ödeyin, ama ödemezseniz boynunu kırın. Oğullarınızın ilk doğanlarının bedelini de ödeyin. Gelecekte oğlunuz size "Bunun anlamı ne?" diye sorduğunda, ona deyin ki "Rab bizi güçlü eliyle Mısır'dan, kölelik ülkesinden çıkardı. Firavun bizi bırakmamakta inat edince, Rab Mısır'da hem insanların hem de hayvanların ilk doğanlarını öldürdü. Bu yüzden her rahmin ilk erkek çocuklarını Rab'e kurban ediyorum ve ilk doğan oğullarımın her birini bedel olarak ödüyorum."

Mısır'dan ayrılış

Kızıldeniz'in Geçilmesi

Firavun halkın gitmesine izin verdiğinde, Tanrı onları Filistin topraklarından geçen yola çıkarmadı, oysa bu yol daha kısaydı. Çünkü Tanrı "Savaşla karşılaşırlarsa fikirlerini değiştirip Mısır'a dönebilirler" demişti. Bu yüzden Tanrı, halkı çöl yolundan Kızıldeniz'e doğru yönlendirdi. İsrailoğulları savaşa hazır bir şekilde Mısır'dan çıktılar. Moses, Joseph'in kemiklerini de yanına aldı çünkü Joseph, İsrailoğullarına yemin ettirmiş ve "Tanrı mutlaka size yardım edecek ve kemiklerimi buradan yanınızda götüreceksiniz" demişti.

Sukkot'tan ayrıldıktan sonra çölün kenarındaki Etam'da konakladılar. Rab, gündüzleri yollarında onlara rehberlik etmek için bir bulut sütunuyla, geceleri ise ışık vermek için bir ateş sütunuyla önlerinden gidiyordu. Böylece hem gündüz hem de gece yolculuk edebiliyorlardı. Ne gündüz bulut sütunu ne de gece ateş sütunu halkın önünden ayrılmadı.

Moses, Kızıldeniz'i nasıl geçeceklerini anlatıyor. Christoffer Wilhelm Eckersberg

Exodus 14. Bölüm

Rab Moses'e "İsraillilere söyle, dönsünler, Pi-Hahirot yakınlarında, Migdol ile deniz arasında, Baal-Zephon'un karşısında deniz kıyısında konaklasınlar. Firavun "İsrailliler ülkede şaşkın şaşkın dolaşıyorlar, çöl onları kuşatmıştır." diye düşünecektir. Firavunu inatçı yapacağım. Onların peşine düşecek ve firavunla ordusunu yenerek yücelik kazanacağım. Mısırlılar bilecek ki, ben Rab'im." İsrailliler söyleneni yaptılar.

Halkın kaçtığı bildirilince, firavunla görevlileri onlara ilişkin düşüncelerini değiştirdiler. "Biz ne yaptık? İsraillileri salıvermekle kölelerimizi kaybetmiş olduk!" dediler. Firavun savaş arabasını ve ordusunu hazırlattı. Seçme altı yüz savaş arabasını sürücüleriyle birlikte yanına aldı.

Rab onu inatçı yaptı ve Firavun zafer havası içinde ilerleyen İsraillilerin peşine düştü. Mısırlılar firavunun bütün atları, savaş arabaları, atlıları, askerleriyle onların ardına düştüler ve deniz kıyısında, Pi-Hahirot yakınlarında, Baal-Zephon'un karşısında konaklarken onlara yetiştiler.

Kızıldeniz'i geçerken

Firavun yaklaşırken, İsrailliler Mısırlıların arkalarından geldiğini görünce dehşete kapılarak Rab'e feryat ettiler. Moses'e "Mısır'da mezar mı yoktu da bizi çöle ölmeye getirdin? Bak, Mısırdan çıkarmakla bize ne yaptın! Mısır'da sana "Bırak bizi, Mısırlılara kulluk edelim demedik mi? Çölde ölmektense Mısırlılara kulluk etsek bizim için daha iyi olurdu." dediler. Moses onlara "Korkmayın! Yerinizde durup bekleyin, Rab bugün sizi nasıl kurtaracak izleyin. Bugün gördüğünüz Mısırlıları bir daha hiç görmeyeceksiniz. Rab sizin için savaşacak, siz sakin olun yeter." diye karşılık verdi.

Rab Moses'e "Niçin bana feryat ediyorsun? İsraillilere söyle, ilerlesinler. Sen değneğini kaldır, elini denizin üzerine uzat. Sular yarılacak ve İsrailliler kuru toprak üzerinde yürüyerek denizi geçecekler. Ben Mısırlıları inatçı yapacağım ki, artlarına düşsünler. Firavunu, bütün ordusunu, savaş arabalarını, atlılarını yenerek yücelik kazanacağım. Firavun, savaş arabaları ve atlılarından ötürü yücelik kazandığım zaman, Mısırlılar bilecek ki, ben Rab'im.

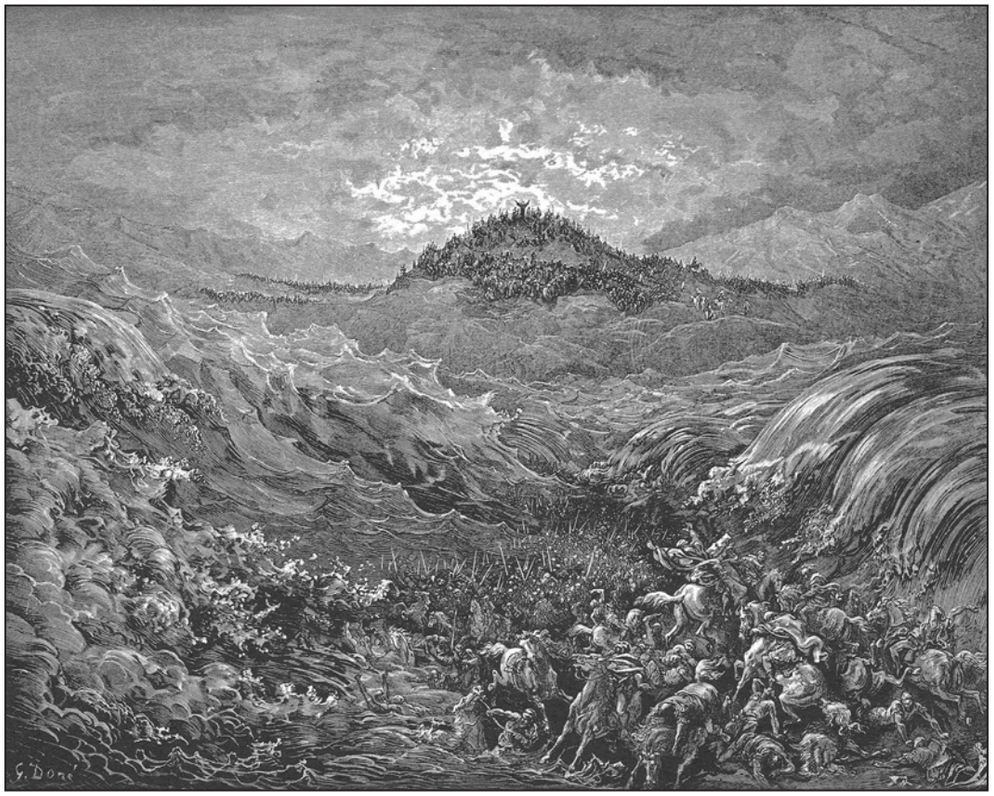

İsrailoğulları Kızıldeniz'i geçiyorlar. Gustave Dore

İsrail ordusunun önünde yürüyen Tanrı'nın meleği, yerini değiştirip arkaya geçti. Önlerindeki bulut sütunu da yerini değiştirip arkalarına, Mısır ve İsrail ordularının arasına geldi. Gece boyunca bulut bir yanı karartıyor, öbür yanı aydınlatıyordu. Bu yüzden, bütün gece iki taraf birbirine yaklaşamadı. Moses elini denizin

üzerine uzattı. Rab bütün gece güçlü doğu rüzgarıyla suları geri itti, denizi karaya çevirdi. Sular ikiye bölündü ve İsrailliler kuru toprak üzerinde yürüyerek denizi geçtiler. Sular sağlarında, sollarında onlara duvar oluşturdu. Mısırlılar artlarından geliyordu. Firavunun bütün atları, savaş arabaları, atlıları denizde onları izliyordu.

Mısırlıların Hezimeti

Sabah nöbetinde Rab ateş ve bulut sütunundan Mısır ordusuna baktı ve onları şaşkına çevirdi. Arabalarının tekerleklerini çıkardı; öyle ki, arabalarını zorlukla sürdüler. Mısırlılar "İsraillilerden kaçalım! Çünkü Rab onlar için bizimle savaşıyor." dediler.

Rab Moses'e "Elini denizin üzerine uzat. Sular Mısırlıların, savaş arabalarının, atlılarının üzerine dönsün." dedi. Moses elini denizin üzerine uzattı ve sabaha karşı deniz olağan haline döndü. Mısırlılar sulardan kaçarken Rab onları denizin ortasında silkip attı. Geri dönen sular savaş arabalarını, atlıları, İsraillilerin peşinden denize dalan firavunun bütün ordusunu yuttu. Onlardan bir kişi bile sağ kalmadı.

İsrailliler denizi kuru toprakta yürüyerek geçmişlerdi. Sular sağlarında, sollarında onlara duvar oluşturmuştu. Rab o gün İsraillileri Mısırlıların elinden kurtardı. İsrailliler deniz kıyısında Mısırlıların ölülerini gördüler. Rab'in Mısırlılara gösterdiği büyük gücü gören İsrail halkı Rab'den korkup O'na ve kulu Moses'e güvendi.

Miriam'ın şarkısı. Julius Schnorr von Carolsfeld

Exodus 19. Bölüm

Sina'ya Varış

İsrailliler Mısırdan çıktıktan tam üç ay sonra Sina Çölüne vardılar. Rephidim'den yola çıkıp Sina çölüne girdiler. Orada, Sina dağının karşısında konakladılar. Moses, Tanrı'nın huzuruna çıktı. Rab dağdan kendisine seslendi:

Halkına söyle! *Mısırlılara ne yaptığımı, sizi nasıl kartal kanatları üzerinde taşıyarak yanıma getirdiğimi gördünüz. Şimdi sözümü dikkatle dinler, anlaşmama uyarsanız, bütün uluslar içinde öz halkım olursunuz. Çünkü yeryüzünün tümü benimdir. Siz benim için kahinler krallığı, kutsal ulus olacaksınız. Tanrıya kurban sunmak gibi dinsel işlerle uğraşan bir görevli kahinin büyücülük, falcılık, sihirbazlık, gaipten haber vermek gibi işlerle uğraşması söz konusu değildir.*

Moses gidip halkın ileri gelenlerini çağırdı ve Rab'in kendisine buyurduğu her şeyi onlara anlattı. Halk bir ağızdan "Rab'in söylediği her şeyi yapacağız" diye yanıtladılar. Moses halkın yanıtını Rab'e iletti. Rab Moses'e "Sana koyu bir bulut içinde geleceğim. Öyle ki, seninle konuşurken halk işitsin ve her zaman sana güvensin." dedi.

Kayalıkta mucizevi yiyecek manna ve su buldular. Julius Schnorr von Carolsfeld

Rab Moses'e dedi ki:

Git, bugün ve yarın halkı arındır. Giysilerini yıkasınlar. Üçüncü güne hazır olsunlar. Çünkü üçüncü gün bütün halkın gözü önünde ben Sina dağına ineceğim. Dağın çevresine sınır çiz ve halka "Sakın dağa çıkmayın ve dağın eteğine de yaklaşmayın! Kim dağa dokunursa, kesinlikle öldürülecektir. Ya taşlanacak, ya da okla vurulacak; ona insan eli değmeyecek. İster hayvan olsun ister insan, yaşamasına izin verilmeyecek." de. Ancak boru uzun uzun çalınınca dağa çıkabilirler.

Sonra Moses dağdan halkın yanına inip onları arındırdı. Herkes giysilerini yıkadı. Moses halka "Üçüncü güne hazır olun. Bu süre içinde cinsel ilişkide bulunmayın." dedi. Üçüncü günün sabahı gök gürledi, şimşekler çaktı. Dağın üzerinde koyu bir bulut vardı. Derken, çok güçlü bir boru sesi duyuldu. Ordugahta herkes titremeye başladı. Moses halkın Tanrı'yla görüşmek üzere ordugahtan çıkmasına öncülük etti. Dağın eteğinde durdular. Sina dağının her yanından duman tütüyordu. Çünkü Rab dağın üstüne ateş içinde inmişti. Dağdan ocak dumanı gibi duman çıkıyor, bütün dağ şiddetle sarsılıyordu. Boru sesi gitgide yükselince, Moses konuştu ve Tanrı gök gürlemeleriyle onu yanıtladı. Rab Sina dağının üzerine indi ve Moses'i dağın tepesine çağırdı.

Moses tepeye çıktı ve Rab "Aşağı inip halkı uyar. Sakın beni görmek için sınırı geçmesinler, yoksa birçoğu ölür. Bana yaklaşan kahinler de kendilerini kutsasınlar, yoksa onları şiddetle cezalandırırım." dedi. Moses, "Halk Sina Dağına çıkamaz. Çünkü sen "Dağın çevresine sınır çiz, onu kutsal kıl' diyerek bizi uyardın." diye karşılık verdi. Rab "Aşağı inip Aaron'u getir, ama kahinlerle halk huzuruma gelmek için sınırı geçmesinler. Yoksa onları şiddetle cezalandırırım." diye yineledi. Bunun üzerine Moses aşağı inip durumu halka anlattı.

Amalekliler ile savaş. Julius Schnorr von Carolsfeld

Exodus 20. Bölüm

On Emir

Tanrı şöyle konuştu:

* *Seni Mısır'dan, köle olduğun ülkeden çıkaran Tanrın Rab benim. Benden başka tanrın olmayacak.*
* *Kendine yukarıda gökyüzünde, aşağıda yeryüzünde ya da yer altındaki sularda yaşayan herhangi bir canlıya benzer put yapmayacaksın. Putların önünde eğilmeyecek, onlara tapmayacaksın. Çünkü ben, Tanrın Rab, kıskanç bir Tanrıyım. Benden nefret edenin babasının işlediği suçun hesabını çocuklarından, üçüncü, dördüncü kuşaklardan sorarım; ama beni seven, buyruklarıma uyan binlerce kuşağa sevgi gösteririm.*
* *Tanrın Rab'in adını boş yere ağzına almayacaksın. Çünkü Rab, adını boş yere ağzına alanları cezasız bırakmayacaktır.*
* *Sabbath gününü kutsal sayarak anımsa. Altı gün çalışacak, bütün işlerini yapacaksın; ama yedinci gün bana, Tanrın Rab'e Sabbath günü olarak adanmıştır. O gün sen, oğlun, kızın, erkek ve kadın kölen, hayvanların, aranızdaki yabancılar dahil, hiçbir iş yapmayacaksınız. Çünkü ben, Rab yeri göğü, denizi ve bütün canlıları altı günde yarattım, yedinci gün dinlendim. Bu yüzden Şabat Gününü kutsadım ve kutsal bir gün olarak belirledim.*
* *Annene babana saygı göster. Öyle ki, Tanrın Rab'in sana vereceği ülkede ömrün uzun olsun.*
* *Adam öldürmeyeceksin.*
* *Zina etmeyeceksin.*
* *Çalmayacaksın.*
* *Komşuna karşı yalan yere tanıklık etmeyeceksin.*
* *Komşunun evine, karısına, erkek ve kadın kölesine, öküzüne, eşeğine, hiçbir şeyine göz dikmeyeceksin.*

İsrailoğulları Sina dağı önünde. Jan ve Kaspar Luiken

Moses Aracı Olarak Kabul Edildi

Halk gök gürlemelerini, boru sesini duyup şimşekleri ve dağın başındaki dumanı görünce korkudan titremeye başladı. Uzakta durarak Moses'e "Bizimle sen konuş, dinleyelim; ama Tanrı konuşmasın, yoksa ölürüz" dediler. Moses "Korkmayın! Tanrı sizi denemek için geldi; Tanrı korkusu üzerinizde olsun, günah işlemeyesiniz diye." karşılığını verdi. Moses. Tanrının içinde bulunduğu koyu karanlığa yaklaşırken halk uzakta durdu.

Sözleşme Kodu

Rab Moses'e şöyle dedi:

İsraillilere de ki "Göklerden sizinle konuştuğumu gördünüz. Benim yanımsıra başka ilahlar yapmayacaksınız, altın ya da gümüş ilahlar dökmeyeceksiniz. Benim için toprak bir sunak yapacaksınız. Yakmalık ve esenlik sunularınızı, davarlarınızı, sığırlarınızı onun üzerinde sunacaksınız. Adımı anımsattığım her yere gelip sizi kutsayacağım. Şayet bana taş sunak yaparsanız, yontma taş kullanmayın. Çünkü kullanacağınız alet sunağın kutsallığını bozar. Sunağımın üzerine basamakla çıkmayacaksınız. Çünkü çıplak yeriniz görünebilir."

Tanrı emirlerini Moses'e iletiyor. Julius Schnorr von Carolsfeld

Exodus 32. Bölüm

Altın Buzağı

Halk Moses'in dağdan inmediğini, geciktiğini görünce Aaron'un çevresine toplandı. Ona "Kalk, bize öncülük edecek bir ilah yap. Bizi Mısırdan çıkaran adama, Moses'e ne oldu bilmiyoruz!" dediler. Aaron "Karılarınızın, oğullarınızın, kızlarınızın kulağındaki altın küpeleri çıkarıp bana getirin." dedi. Herkes kulağındaki küpeyi çıkarıp Aaron'a getirdi. Aaron altınları topladı, oymacı aletiyle buzağı biçiminde dökme bir put yaptı. Halk "Ey İsrailliler, sizi Mısırdan çıkaran Tanrınız budur!" dedi. Aaron bunu görünce, buzağının önünde bir sunak yaptı ve "Yarın Rab'in onuruna bayram olacak." diye ilan etti. Ertesi gün erkenden kalkan halk yakmalık sunular sundu, esenlik sunuları getirdi, yiyip içmeye oturdu ve sonra kalkıp çılgınca eğlendi.

Altın buzağı. Julius Schnorr von Carolsfeld

Rab Moses'e şöyle dedi:

Aşağı in, Mısır'dan çıkardığın halkın baştan çıktı. Buyurduğum yoldan hemen saptılar. Kendilerine dökme bir buzağı yaparak önünde tapındılar, kurban kestiler. Ey İsrailliler, sizi Mısırdan çıkaran ilahınız budur dediler. Bu halkın ne inatçı olduğunu biliyorum. Şimdi bana engel olma, bırak öfkem alevlensin, onları yok edeyim. Sonra seni büyük bir ulus yapacağım.

Moses Tanrısı Rab'e yalvardı "Ya Rab, niçin kendi halkına karşı öfken alevlensin? Onları Mısırdan büyük kudretinle, güçlü elinle çıkardın. Neden Mısırlılar Tanrı kötü amaçla, dağlarda öldürmek, yeryüzünden

silmek için onları Mısırdan çıkardı desinler? Öfkelenme, vazgeç halkına yapacağın kötülükten. Kulların Abraham'ı, Isaac'ı, Israel'i anımsa. Onlara ant içtin, soyunuzu gökteki yıldızlar kadar çoğaltacağım; bu ülkenin tümünü soyunuza vereceğim. Sonsuza dek onlara miras olacak diye söz verdin.

Böylece Rab halkına yapacağını söylediği kötülükten vazgeçti. Moses elinde antlaşma koşulları yazılı iki taş levhayla dağdan indi. Levhaların ön ve arka iki yüzü de yazılıydı.

Onları Tanrı yapmıştı, üzerlerindeki oyma yazılar O'nun yazısıydı. Joshua bağrışan halkın sesini duyunca, Moses'e "Ordugahtan savaş sesleri geliyor!" dedi. Moses onu şöyle yanıtladı:

Ne yenenlerin,
Ne de yenilenlerin sesidir bu;
Ezgiler duyuyorum ben.

Moses ordugaha yaklaşınca, buzağıyı ve oynayan insanları gördü; çok öfkelendi. Elindeki taş levhaları fırlatıp dağın eteğinde parçaladı.Yaptıkları buzağıyı alıp yaktı, toz haline gelinceye dek ezdi, sonra suya serperek İsraillilere içirdi. Aaron'a "Bu halk sana ne yaptı ki, onları bu korkunç günaha sürükledin? diye sordu. Aaron "Öfkelenme, efendim! Bilirsin, halk kötülüğe eğilimlidir. Bana "Bize öncülük edecek bir ilah yap. Bizi Mısırdan çıkaran adama, Moses'e ne oldu bilmiyoruz." dediler. Ben de "Kimde altın varsa çıkarsın› dedim. Altınlarını bana verdiler ve onları ateşe atınca, bu buzağı ortaya çıktı!

Moses halkına Tanrı'nın on emrini bildiriyor. Julius Schnorr von Carolsfeld

Moses halkın başıboş hale geldiğini gördü. Çünkü Aaron onları dizginlememiş, düşmanlarına alay konusu olmalarına neden olmuştu. Moses ordugahın girişinde durdu ve "Rab'den yana olanlar yanıma gelsin!" dedi. Bütün Levililer çevresine toplandı. Moses "İsrailin Tanrısı Rab herkes kılıcını kuşansın. Ordugahta kapı kapı dolaşarak kardeşini, komşusunu, yakınını öldürsün." istiyor diye devam etti. Levililer Moses'in buyruğunu yerine getirdiler ve o gün halktan üç bine yakın insan öldürüldü.

Moses "Bugün kendinizi Rab'e adamış oldunuz. Herkes öz oğluna, öz kardeşine düşman kesildiği için bugün Rab sizi kutsadı." dedi.

Kefaret

Moses ertesi gün halka "Korkunç bir günah işlediniz. Şimdi sizi Rab'in huzuruna çıkacağım, belki günahınızı bağışlatabilirim." diye seslendi. Sonra Rab'e dönerek "Çok yazık, bu halk korkunç bir günah işledi. Kendilerine altın put yaptılar, lütfen günahlarını bağışla, yoksa yazdığın kitaptan adımı sil." diye yakardı.

Rab "Kim bana karşı günah işlediyse onun adını sileceğim. Şimdi git, halkı sana söylediğim yere götür. Meleğim sana öncülük edecek. Ama zamanı gelince günahlarından ötürü onları cezalandıracağım." diye karşılık verdi.

Rab halkı cezalandırdı. Çünkü Aaron'a buzağı yaptırmışlardı.

Moses buzağıya tapanları cezalandırıyor. Julius Schnorr von Carolsfeld

Exodus 33. Bölüm

Sina'dan Ayrılma Emri

Rab Moses'e "Buradan git. Sen ve Mısır'dan çıkardığın halk Abraham'a, Isaac'a, Jacob'a orayı senin soyuna vereceğim diye ant içtiğim topraklara gidin. Süt ve bal akan ülkeye senden önce bir melek gönderecek, Kenan, Amor, Hitit, Periz, Hiv ve Yebus halklarını oradan kovacağım. Ben sizinle gelmeyeceğim, çünkü inatçı insanlarsınız. Belki sizi yolda yok ederim." dedi.

Halk bu kötü haberi duyunca yasa büründü. Kimse takı takmadı. Çünkü Rab Moses'e "üzerinizdeki takıları çıkarın, size ne yapacağıma karar vereyim." demişti.

Böylece Horeb dağından sonra İsrailliler takılarını çıkardılar.

Çadır Toplantısı

Moses bir çadır alır, ordugahın dışına, biraz öteye kurardı. Ona "Buluşma Çadırı" derdi. Kim Rab'e danışmak istese, ordugahın dışındaki Buluşma Çadırına giderdi. Moses ne zaman çadıra gitse, bütün halk kalkar, herkes çadırının girişinde durarak Moses içeri girinceye kadar arkasından bakardı. Moses çadıra girince, bir bulut sütunu aşağı iniyor ve Rab Moses'le konuştuğu sürece girişi kapatıyordu. Bulut sütununun çadırın girişinde durduğunu gören herkes kendi çadırının girişinde ibaded ediyordu. Rab ile iki arkadaş gibi yüz yüze konuşan Moses sonra ordugaha dönüyordu, ama genç yardımcısı Nun ile oğlu Joshua çadırlarından çıkmıyorlardı.

Buluşma çadırı. Phillip Medhurst

Moses'in Tanrı ile Yakınlığı

Moses Rab'e "Bana, bu halka öncülük et diyorsun, ama kimi benimle göndereceğini söylemedin. Bana, seni adınla tanıyorum, senden hoşnudum demiştin. Şayet benden hoşnutsan, lütfen şimdi bana yollarını göster ki, seni daha iyi tanıyıp hoşnut etmeye devam edeyim. Unutma, bu ulus senin halkındır." diye seslendi.

Rab "Varlığım sana eşlik edecek, seni rahata kavuşturacağım." diye yanıt verdi.

Moses "Şayet varlığın bize eşlik etmeyecekse, bizi buradan çıkarma. Yoksa benden ve halkından hoşnut kaldığın nereden bilinecek? Bize eşlik etmenden, öyle değil mi? Ancak o zaman benimle halkın yeryüzünün öteki halklarından ayırt edilebiliriz." diye devam etti.

Rab "Söylediğin gibi yapacağım. Çünkü senden hoşnut kaldım ve adınla tanıyorum seni." dedi.

Moses "Lütfen ihtişamını bana göster" diye isteğini iletti.

Rab "Bütün iyiliğimi önünden geçireceğim. Adımı, Rab adını senin önünde duyuracağım. Merhamet ettiğine merhamet edeceğim, acıdığına acıyacağım. Ancak, yüzümü görmene izin veremem. Çünkü yüzümü gören yaşayamaz." cevabını verdi. Sonra "Yakınımda bir yer var, orada, kayanın üzerinde dur. Oradan geçerken seni kayanın kovuğuna sokup geçinceye kadar elimle örteceğim. Elimi kaldırdığımda, sırtımı göreceksin. Ama yüzüm görülmeyecek." diye devam etti.

Tanrı. Moses'e vadedilmiş toprakları gösteriyor. Julius Schnorr von Carolsfeld

MANETHO - MISIR TARİHİ
6
İsrailoğulları Mısır'dan Nasıl Çıktılar

Armstrong, Institute Of Biblical Archaelogy/Christopher Eames, 27 Kasım 2024

Bazı tarihçiler İsrailoğullarının MÖ. 1279–1213 yıllarında hüküm süren II. Ramses veya MÖ. 1213–1203 yıllarında hüküm süren olan oğlu Merneptah zamanında; diğerleri ise MÖ. 1479-1427 yıllarında hüküm süren III. Thutmose veya 1427–1397 yıllarında hüküm süren oğlu II. Amenhote zamanında Mısır'dan ayrıldıklarını söylüyorlar. Pharaoh diye tanımlanan Mısır firavununun kim olduğuna bağlı olarak 120 yaşında öldüğü söylenen Moses'in kimliği ve yaşadığı zaman dilimi de tartışma konusu.

Firavun Amenophis, History of Egypt, Manetho

Rahip Manetho, kitabında İsrailoğullarının Mısır'dan ayrılması sırasında Firavunun Amenhoteplerden biri olduğunu söyler. Bu, Mısır'dan Çıkış'ın daha erken tarihlerde olduğu iddiasının temel direğidir.

Çıkış'ın tarihlendirilmesiyle ilgili tartışmada, nispeten popüler olan geç tarih (MÖ 13. yüzyıl) yerine erken tarih (MÖ 15. yüzyıl) iddiasını ayrıntılı olarak ele aldık. Temel kutsal metin pasajları arasında 1. Krallar 6:1'deki 480 yıl, 1. Tarihler 6'daki 19 nesil, Hakimler 11:26'daki 300 yıl, Çıkış 1:11'i çevreleyen ayrıntılar (Yaratılış 47:11 ve Çıkış 2:23 ışığında) ve çeşitli diğer içsel Kutsal Kitap kanıtları yer alır. Çıkış'ı Mısır'ın daha erken 18. Hanedanlığı'na (MÖ 16. yüzyılın ortalarından 14. yüzyıla kadar uzanan büyük Thutmose ve Amenhotep hanedanı yerleştirmek yerine, Mısır'ın daha geç 19. Hanedanlığı'na (MÖ 13. yüzyıldan 12. yüzyıla kadar uzanan Ramesside hanedanı) yerleştirmek için, İncil dışı önemli kanıtlardan biri Rahip Manetho'nun tanıklığıdır.

Manetho, MÖ 3. yüzyılın başlarında yaşamış bir Ptolemaios Mısır tarihçisi ve Serapis kültü rahibiydi. Aegyptiaca adlı ayrıntılı bir Mısır tarihi derlemesiyle tanınır. Ne yazık ki, eserin büyük bir kısmı tarih sahnesinden silinmiştir. Manetho'nun yazılarından yalnızca parçalar günümüze ulaşmıştır; bunlar daha sonraki metinlerde alıntılanmıştır; en dikkat çekeni ise MS 1. yüzyıl Yahudi tarihçisi Josephus'un kitabında yer alan yazılarıdır. Josephus'un Manetho'dan yaptığı uzun alıntılar, Moses ve Mısır'dan Çıkış dönemindeki firavunun "Amenophis" olduğunu ortaya koymaktadır; bu isim, Amenhotep isminin Yunanca bir versiyonudur. Bu, erken dönem savunucuları tarafından, 18. Hanedanlığın dört firavununda biri olan II. Amenhotep'in hükümdarlığı sırasında gerçekleşen erken dönem Mısır'dan Çıkış'ın İncil dışı kanıtı olarak öne sürülmektedir. Manetho'nun kimliği, yalnızca İncil dışı, dış bir kaynaktan gelmesi değil, aynı zamanda Mısır'dan Çıkış firavununun adını doğrudan veren bilinen en eski referans olması bakımından özellikle önemlidir. Ayrıca, bir Mısır kaynağından ve ulusunun tarihine dair kaynaklara daha fazla erişimi olan bir rahipten de gelmektedir.

Doğal olarak, geç dönem Ramesside Mısır'dan Çıkış savunucuları arasında Manetho'ya yapılan bu tür atıflara karşı bir itiraz vardır. Karşıt argümanlar, Mısır'dan Çıkış firavununun bu şekilde tanımlanmasını zayıflatıyor mu?

Dört Farklı Versiyon - Hangisi?

2022 yılında YouTube'da Çıkış (Exodus) MÖ 15. Yüzyıl başlarında yaşanmıştır tezinin savunucusu Dr. Titus Kennedy ile MÖ 13. Yüzyıl sonlarında yaşamıştır diyen Dr. David Falk konuyu tartıştılar. Her ikisi de Exodus'un tarihlendirilmesi konusundaki görüşlerinin sadık savunucularıdır. Doğal olarak Dr. Kennedy kanıtları arasında Manetho'yu da gösterdi ve Dr. Falk kendisine şu yanıtı verdi:

Çıkış sırasında kimin Mısır firavunu olduğuna dair dört farklı görüş var. Josephus'un Manetho versiyonu II. Amenhotep'i işaret ediyor. Sonra Eusebius, Akhenaten'in; Africanus, I. Ahmose'nin; Theophilus ise IV. Thutmose'nin adlarını veriyorlar. Bunların hangisi doğru? Manetho'nun MÖ 3. yüzyılda yaşamış bir Mısır rahibi olduğu düşünüldüğünde, yüksek olasılıkla bunların hiçbirisi doğru değildir. Bir Ptolemaios rahibinin bunu umursamayacağı ve anlatılanların daha sonraki Hristiyan ve Yahudi yazarların editoryal bir yorumlaması olduğu da söylenebilir.

Dr. Kennedy "*İlginç bir itiraz. Manetho'nun yazılarından günümüze ulaşan alıntılar üzerine iyi bilsi sahibi olmasak da onlara güvenemez miyiz?*"

Dr. Falk "*En başından şunu söyleyeyim ki, Manetho'nun Çıkış sırasındaki firavunun adını vermesini değerli bulsam da, ben bunu alt düzey bir kanıt olarak görüyorum. Yine de, Manetho'nun Exodus firavununun yukarıdaki şekilde reddedilmesi samimiyetsiz görünüyor. Peki ya Eusebius, Africanus ve Theophilus?*"

Mısır'dan Çıkış sırasında kimin firavun olduğuna dair iddialar şöyle:

* MS 1. yüzyıl tarihçisi Josephus, Exodus sırasında firavunun Amenophis olduğunu yazar. (II. Amenhotep, MÖ 1427–1401 yıllarında hüküm sürdü)

* MS 2. yüzyılın sonlarında yaşayan piskopos Theophilus, Exodus sırasında firavunun Thutmose olduğunu yazar. (IV. Thutmose, 1401–1391 yılladında hüküm sürdü)

* MS 2. yüzyılın sonu ve 3. yüzyılın başlarında yaşayan tarihçi Sextus Julius Africanus, Exodus sırasında firavunun Amos olduğunu yazar. (I. Ahmose, 1570-1546 yıllarında hüküm sürdü)

* MS 3. yüzyılın sonları ve 4. yüzyılın başlarında yaşayan tarihçi Eusebius, Exodus sırasında firavunun Achencheres olduğunu yazar. (Akhenaten 1353–1336 yıllarında hüküm sürdü)

Bu alıntıların bir derlemesine buradan ulaşabilirsiniz. İlginçtir ki, bunların hepsi zaten 18. Hanedan firavunlarıdır; dolayısıyla hepsi Çıkış'ın aynı erken dönemine işaret eder. Yine de, Manetho'nun Çıkış firavunu için böylesine karışık bir isim listesi gerçekten doğru mu? Manetho'nun Çıkış firavununun kimliği gerçekten bu kadar şüpheli mi?

Sextus Julius Africanus (MS 180-250)

Josephus'un uzun Manethoan alıntıları yerine, Africanus ve Eusebius tarafından aktarılan bölümler 18. Hanedanlık için ardışık firavunları ve saltanat sürelerini veren basit kral listeleridir. Bu listelerde yer alan bazı hükümdarlar hakkında ek bilgi veren notlar da eklenmiştir. Africanus ve Eusebius tarafından verilen bu listeler, aslında bize özellikle MS 8. yüzyıl Bizanslı tarihçi George Syncellus'un yazıları aracılığıyla ulaşmıştır. Syncellus aracılığıyla aktarıldığı şekliyle Africanus'un listesi, Theophilus'unkine benzer şekilde "18. Hanedan, Diospolis'in 16 kralından oluşuyordu." önsözü ile başlar. Bunlardan ilki, Moses'in Mısır'dan çıktığı dönemde Amos'tu (I. Ahmose); ancak mevcut hesaplamanın ikna edici kanıtlarına göre, Moses bu dönemde hala gençti (Manetho Mısır Tarihi ve Diğer Eserler). Syncellus daha sonra, ardışık hükümdarları ve saltanat sürelerini içeren Manetho listesini takip ederek Africanus'tan alıntı yapmaya devam ediyor:

Africanus'a göre 18. Hanedan'ın ikinci kralı, 13 yıl hüküm süren Chebros'tu. Üçüncü kral Amenophthis 21 yıl hüküm sürdü. Dördüncü kral (kraliçe) Amensis 22 yıl hüküm sürdü.

Bu bilginin giriş kısmı, Manetho'nun Mısır'dan Çıkış firavununu I. Ahmose olarak tanımlamasının bir alıntısı mı? Hayal gücünün sınırlarını zorlayacak şekilde hayır. Paragrafın dili bunu fazlasıyla açık bir şekilde ortaya koyuyor. Loeb'in "Manetho'nun Mısır Tarihi ve Diğer Eserler" adlı eserindeki dipnotlarda görülen "burada beyan ettiğim gibi" ifadesi, Africanus'un Mısır'dan Çıkış firavununun I. Ahmose olduğu yönündeki kişisel görüşünün bir alıntısı olduğunu da açıkça belirtiyor. Ancak "mevcut hesaplamanın ikna edici kanıtlarına göre, I. Ahmose'nin saltanatı sırasında Moses'in henüz genç olduğu sonucu çıkıyor" ifadesi, Syncellus'un Africanus'un tanımlamasına itiraz eden kendi görüşünü temsil ediyor.

O halde Africanus, Mısır'dan Çıkış firavununun adını I. Ahmose olarak tanımlarken Manetho'dan çelişkili alıntılar sunmuyor. Syncellus, Manetho'nun firavunlar listesinin giriş bölümüne kendi görüşünü de ekler. Bu, Eusebius'un listesiyle daha da kanıtlanır.

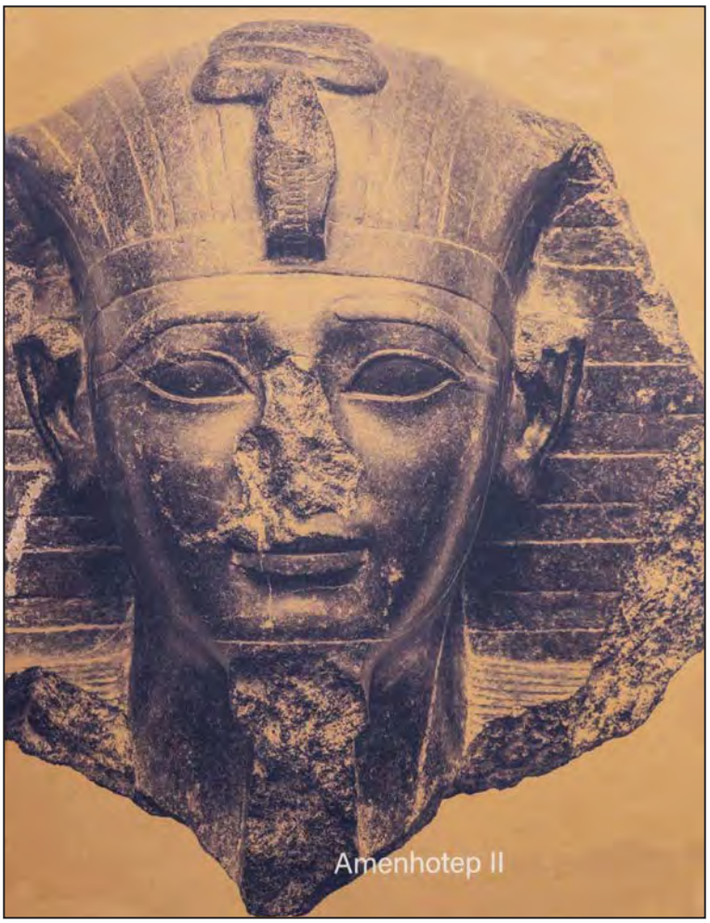

II. Amenhotep

Antioch'dan (Antakya) Theophilus (MS 183 veya185 yılında öldü)

Manetho'dan yapılan bu alıntılar biçim olarak bize iki farklı şekilde ulaşmaktadır. Josephus, metninin Manetho'dan uzun blok alıntılar ve basitleştirilmiş bir firavun listesinden oluşması bakımından benzersizdir. Diğer üç kaynak ise yalnızca Manetho'nun Mısır firavunlarının bir listesini aktarır. Bu nedenle, bunlar genellikle iki Manetho kaynağından alıntı olarak görülür: Birincisi, ayrıntılı olarak Manetho Mısır Tarihi'nden türetilen materyal; ikincisi, Mısır firavunlarının listesindeki basit özetler.

Bu bilgileri içeren bu dört kaynak daha da ayrılabilir. İkinci yüzyılda Theophilus'un anlatımı aslında "tamamen Josephus'tan türetilmiş, herhangi bir sapma varsa Josephus'un metninin tahrif edilmesiyle üretilmiş" olarak görülmektedir. Theophilus'un, Mısır'dan Çıkış firavunu olarak Tethmosis (Thutmose) ismini vermesi ise kesinlikle Manetho'dan alıntı değildir. Theophilus'un bir önsözünde "Moses, daha önce de söylediğim gibi, Tethmosis adındaki firavun tarafından Mısır'dan kovulduklarında Yahudilerin lideriydi. Tethmosis, Manetho'nun hesabına göre 25 yıl dört ay hüküm sürmüştür (Ad Autolycum 3.19). Theophilus daha sonra Manetho'dan türetilen Mısır hükümdarlarının basit bir listesini verir. Bu anlatım Theophilus'un Josephus'u takip ettiğinin göstergesidir. Çünkü Josephus, Exodus firavununun Tethmosis olduğunu iddia eder ve Manetho'nun Amenophi'i işaret ettiğini de vurgulayarak aslında bu Mısırlı rahibin kimliğini reddeder. Josephus, Manetho'nun listesinde Tethmosis'in Exodus firavunu olduğuna dair bir gerekçe oluşturmaya da çalışır. Bu durumda Theophilus'un Tethmosis'i, tartışmasız olarak Manetho'nun bir versiyonundan alıntı değildir.

Caesarea'dan Eusebius (MS 260-339)

Syncellus'un bu Mısır hanedanı için Eusebius'tan yaptığı alıntı şöyledir:

18. Hanedan, Diospolis'in 14 kralından oluşuyordu. Bunlardan ilki, Amosis 25 yıl hüküm sürdü. İkincisi, Chebron, 13 yıl hüküm sürdü. Sonra Ammenophis 21 yıl ve Miphres 12 yıl hüküm sürdü.

Eusebius, Africanus'ta bulunan Manetho listesini aynen takip eder. Ancak, başlangıçta Exodus firavunu ile ilgili bir ekleme olmadığına dikkat edin. Bu, aynı kral listesini takip ederek, Africanus ve Syncellus'un kendi kişisel düşünce ve görüşleriyle listeye eklemeler yaptığını açıkça göstermektedir. Exodus firavununu Amos/Amosis/Ahmose olarak aktarırken kesinlikle Manetho'dan alıntı yapmamışlardır. Buna rağmen "Manetho'nun Eusebius'un versiyonu Akhenaten'in Exodus firavunu olduğunu iddia ediyor" diye yorum yaptıklarını da unutmamak gerekir.

"Eusebius, İsrail'in Moses dönemindeki göçünü tek başına bu saltanat dönemine yerleştirmiştir; ancak onu destekleyen hiçbir kanıt yoktur, ancak tüm selefleri, onun ifadesine göre, karşıt bir görüşe sahiptir." diye bir açıklama yapan Syncellus, Eusebius'un firavunlar listesine de şöyle bir ekleme yapmış:

"*Cencheres 16 yıl boyunca hüküm sürdü. Bu sıralarda Moses, Yahudilerin Mısır'dan çıkışına önderlik etti.*"

Eusebius'un "Achencheres 16 yıl boyunca hüküm sürdü. Onun döneminde Moses, Mısır'dan göç eden İbranilerin lideriydi." şeklinde açıklamasını aktaran bir Ermeni versiyonu daha vardır:

Burada yine, Exodus firavununu Achencheres (veya Cencheres; her iki çeviride de aynı Mısır firavunu Akhenaten'e atıfta bulunulmaktadır) olarak tanımlanmasının bizzat Eusebius'un yaptığı bir ekleme olduğu açıktır. Syncellus'un yorumunda da görüldüğü gibi, Exodus firavunu hakkındaki bu görüş sadece Eusebius'a dayanmaktadır. Ayrıca, bu noktada firavun listesine böyle bir ekleme yapılmayan Africanus'un eşdeğer

listesiyle basit bir karşılaştırma da görülmektedir. Bu metinlerde Exodus firavunu hakkında Manetho'nun iddiasına yakın bir şey bulamayız.

Josephus Flavius'un Manetho'su

Manetho'dan atıfta bulunan üç diğer kaynağı incelerken, bunları Manetho'nun en eski alıntılarıyla, yani birinci yüzyılda Josephus'un aktardıklarıyla karşılaştırmak öğretici olacaktır. Josephus, yalnızca basit kral listelerini aktarmak yerine, Manetho'dan blok halinde alıntılar yapar ve yukarıdaki kaynakların aksine, alıntılarını kesin bir dille tekrar tekrar işaretler. (Apion'a Karşı, 1. Kitap):

Peki Josephus'un aktardıkları bile şüpheli mi? Falk'ın iddia ettiği gibi "Manetho'nun MÖ 3. yüzyılda yaşamış bir Mısırlı rahip olduğu göz önüne alındığında, bunların Josephus'un anlatısı da dahil olmak üzere gerçeği yansıtma ihtimalinin düşük olduğu" doğru mu? Yoksa bu, sonraki Hristiyan ve Yahudi yazarların editoryal yorumlaması mıdır?

En basit karşılaştırmayla, Josephus'un anlatısının lehine olan şey, onun metninin söz konusu tüm kaynaklar arasında en eski olmasıdır. Bir sonraki en eski yazar Theophilus, tam bir yüzyıl sonra yazmıştır. Manetho'nun firavunlar hakkında verdiği bilgiler Africanus'tan daha gerçekçidir ve Eusebius'da daha fazla değişikliğe uğramıştır.

Ancak Manetho'dan alıntılarındaki özgünlüğe rağmen, Josephus'un onunla aynı fikirde olmadığını da görüyoruz. Josephus, Exodus firavununu Tethmosis (Tutmose adlı firavunlardan biri) olarak tanımlayarak yine kendi görüşüne sahip. Dolayısıyla, Manetho'dan defalarca alıntı yaparken Josephus, Manetho'nun Amenophis'ini reddedilyor ve bunun hayali bir firavun olduğuna inanıyor. Josephus, Manetho'nun Exodus firavunu için bir isim uydurur, sonra da dönüp buna karşı çıkar mıydı? Kesinlikle hayır. Peki ya Josephus'un anlatımında yer alan bu Amenophis'in, Çıkış firavunun adına Josephus öncesi, Manethos sonrası eklenmiş bir açıklama olabileceği şeklindeki şüpheci görüşe ne demeli? İşte burada spekülatif saçmalık alanına girmeye başlıyoruz. Ancak buna cevap olarak başka bir nokta daha var. Josephus'un Çıkış firavununun adını veren başka bir Mısır metnini, yani Chaeremon'u gündeme getirmesi gerçeği.

Modern akademik çalışmalar bizi şüpheci olmaya alıştırdı. Josephus'un savunmacı amaçları, başka kaynaklar mevcut olmadığında, ifadelerinin çoğundan sorumlu tutuluyor. Ancak yukarıda incelenen vakalar, dikkatli olmanın gerekliliğine işaret ediyor. Josephus'un yalan söylediğini, kaynağını doğru bir şekilde belirtmediğini veya kullandığı kaynağın niteliğinin farkında olmadığını söylediğimizde, kanıt sunmalıyız.

Mısır'dan Çıkış ve Vaat Edilen Toprakların Fethi için Doğru Zaman Dilimi Nedir?

Manetho'nun Amenophis'ten Exodus firavunu olarak bahsetmesi özellikle Theophilus, Africanus, Eusebius ve diğerlerinin ışığında, gerçekten de inanılmaz derecede şüpheli ve bilinmez mi? Kesinlikle hayır. Gördüğümüz gibi, bu kaynakların hiçbiri, Josephus hariç, Moses'in rakibinin adını verirken Manetho'dan alıntı yapmıyor. Dahası, Josephus, onu aynı isimle tanımlayan iki Mısır kaynağı da sunuyor. Ancak, geç dönem Exodus savunucularının bu tür metinsel kaynakları reddetmesi olağandır. İster İncil anlatısındaki ipuçlarının reddedilmesi olsun; isterse Manetho, Chaeremon, Josephus, Theophilus, Africanus, Eusebius veya Syncellus gibi klasik yazarların daha sonraki İncil dışı anlatılarından ve görüşlerinden ipuçlarının reddedilmesi olsun. Sonuçta, Çıkış firavunu hakkındaki tüm bu görüşlere bakıldığında, sonraki kaynaklar arasında ne kadar çeşitli olsalar da hiçbiri geç tarihli bir Çıkış'la örtüşmüyor. Tersine, bunların hepsi, bir dereceye kadar, erken tarihli bir Çıkış'la örtüşüyor.

Mısır'dan Çıkış ve İsrailoğullarının Canaan'a girişi ne zaman gerçekleşti? Bu, gerçekleşip gerçekleşmediği de dahil olmak üzere tartışmalı bir soru. Kesin bir kanıt sunamasalar dahi genel akademik fikir birliği İsrailoğullarının MÖ 13. yüzyılda Mısır'dan çıkıp Canaan'a yerleştiğini ileri sürmektedir.

İncil Kronolojisi Ne Diyor?

İsrail kralları dönemi, ayrıntılı İncil kronolojik bilgilerinin tarihlenebilir arkeolojik keşiflerle bir araya getirilmesiyle iyi bir şekilde belirlenmiştir. Çok sayıda yabancı yazıtta, aynı dönemde yaşamış krallardan bahsedilir. Örneğin, Kral Ahab, Kurkh Monoliti'nde Qarqar Muharebesi (MÖ 853) bağlamında anılır ve bu da onun saltanatını diğer birçok bölgesel hükümdar ve kronolojiyle ilişkilendirir. Ayrıca, Kral Jehu'nun (MÖ 841) yaptıklarından bahseden Kara Dikilitaş da bulunmaktadır.

Bu tür bilgileri alıp İncil kronolojilerini geriye doğru yorumlamak, MÖ 10. yüzyıla ait olduğu evrensel olarak kabul edilen Davut ve Solomon gibi krallar yönetimindeki birleşik İsrail monarşisi için bize iyi bir çözüm sunar. Süleyman'ın saltanatı MÖ 971'de, tapınağın inşası ise MÖ 967'de başlamıştır (Eski Ahit 2 Tarihler 3:2). Bu tarih, tapınağın inşası için yaygın olarak kabul edilen tarihtir ve yalnızca antik eserler ve İncil kronolojileri tarafından değil, aynı zamanda her ikisinden bağımsız olarak da, klasik antik çağ tarihçileri tarafından korunan ve dikkate değer ölçüde uyumlu veriler kullanılarak en yakın yıla kadar rafine edilmiştir. Tapınağın inşası için bu tarihin nasıl elde edildiği hakkında daha fazla bilgiyi burada bulabilirsiniz.

Ve MÖ 967 tarihi bu tartışma için kritik öneme sahiptir. Eski Ahit 1. Krallar 6:1 "İsrailoğullarının Mısır diyarından çıkışının dört yüz sekseninci yılında, Süleyman'ın İsrail üzerindeki krallığının dördüncü yılında, ikinci ay olan Ziv ayında, Rab'in evini yapmaya başladı." diye anlatıyor. Buradan basit bir matematik çıkar: MÖ 967 yılından 480 yıl öncesi, Çıkış tarihini MÖ 1447 yılına getiriyor. Çölde geçen 40 yılı çıkarırsak (Joshua 5:6), MÖ 1407 yılı civarında Canaan'a varıldığı anlaşılır.

1. Krallar 6:1 oldukça net. Dolayısıyla bazıları, doğal olarak, bu pasajın yazarının basitçe yanılmış olup olmadığını, yoksa bu ayetin yalnızca gerçek olmayan, sembolik, nesiller arası bir sayı olarak mı kastedildiğini merak ediyor. Bu önerinin tuhaflığının yanı sıra Kutsal Kitap'ta, lehine veya aleyhine başka bir kanıt var mı?

Monarşi döneminden önce, sahnede bulunan sonraki İncil yargıçlarından biri Jephthah'tı (Eski Ahit, Yargıçlar 11-12). Bu kitabındaki iç tarihlere bakılırsa, Davut'tan yaklaşık bir asır önce, MÖ 1100 yıllarında sahnedeydi. Jephthah'ın yargıçlık yaptığı dönemde, Moses'in ölümünden hemen önce İsrail'in fetihleri konusunda Ammonlularla bir toprak anlaşmazlığı çıktı. Jephthah, Ammon kralının toprakları geri alma arzusunun zamanlamasını sorguladı! Eski Ahit, Yargıçlar 11:26 "İsrailliler Arnon kıyısındaki bu bölgede üç yüz yıl yaşadılar; neden bu süre içinde sözünü ettikleri toprakları geri almadılar?" yazıyor. Matematik yine basit: MÖ 1100 yılından 300 yıl öncesi, Vaat Edilmiş Topraklara giriş tarihi olarak MÖ 1400 civarını veriyor. Kırk yıl önceki yolculuk da bizi Mısır'dan Çıkış tarihine getiriyor. Bu da Solomon ve Jephthah'ı kesin bir şekilde aynı görüşte birleştiriyor. İncil'e göre Mısır'dan Çıkış'ın MÖ 15. yüzyılın ortalarında ve Vaat Edilmiş Topraklara giriş de o yüzyılın sonunda gerçekleşmiştir.

İç Kanıtlar

Aynı kronolojik sonuca işaret eden başka birçok İncil ayrıntısı da vardır. Yargıçlar kitabındaki baskı dönemlerini izleyen barış dönemlerinin yıllarını topladığımızda, ilk bakışta kabaca 400 yıla denk gelir (Yargıçlar 3:8, 11, 14, 30; 4:3; 5:31; 6:1; 8:28; 9:22; 10:2-3, 8; 12:7, 9, 11, 14; 13:1; 16:31). Olaylar tutarlı bir şekilde, monarşi döneminden yaklaşık 400 yıl önce başlayan uzun bir Yargıçlar dönemine işaret etmektedir.

Aynı nakarat, Yeni Ahit'te dindar bir Ferisi olarak eğitim görmüş Saul (sonradan Pavlus olarak anılacaktır) tarafından da dile getirilir (Filipililer 3:4-6). Saul ilk konuşmalarından birinde, eski İsrail tarihini "Ve bundan sonra onlara dört yüz elli yıllık bir süre boyunca yargıçlar verdi ..." diye özetler (Elçilerin İşleri 13:20). Bu pasajın çevirisi konusunda bazı tartışmalar vardır; ancak İsrail'in ilk yargıçı olan Moses'den Samuel'e kadar olan dönemi de hesaba kattığımızda, Pavlus'un izahatı oldukça yerindedir. Pavlus'un çağdaşı olan MS birinci yüzyılda yaşamış Yahudi tarihçisi Josephus da Yargıçlar dönemini benzer şekilde verir.

Kanıtlar aynı zamanda soyağaçları biçiminde de mevcuttur. Örneğin, 1. Tarihler 6:18-22, Mısır'dan Çıkış zamanından Davut zamanına kadar 19 nesli ayrıntılı olarak anlatır (diğer çevirilerde 33-37. ayetler). Mısır'dan Çıkış gerçekten 13. yüzyılda gerçekleştiyse, o yüzyıl içindeki başlangıç noktasına bağlı olarak, bu 1. Tarihler 6 örneğinde olduğu gibi, her kutsallaştırılmış Levili neslinin ortalama 19 yaşında ilk çocuğu için gebe kaldığı anlamına gelir. Ancak soyağaçları, 15. yüzyıl Mısır'ından Çıkış için mükemmel bir şekilde işliyor ve her neslin babası ortalama 25 yaşında oluyor.

Bunlar, çok daha erken bir tarihte, MÖ 15. yüzyılda gerçekleşen bir Çıkış'a dair daha belirgin ve anlaşılır, İncil'deki kanıtlardan örnekler. Bunun dışında başka kanıtlar da var. Özetle, İncil kronolojisi, Çıkış'ın hiçbir şekilde MÖ 13. yüzyılda gerçekleşemeyeceğini açık ve tutarlı bir şekilde ortaya koyuyor. Peki bu tarih nereden geldi? Neden İncil'deki Çıkış dönemi olarak lanse ediliyor ve aynı zamanda İncil'e karşı kanıt olarak kullanılıyor?

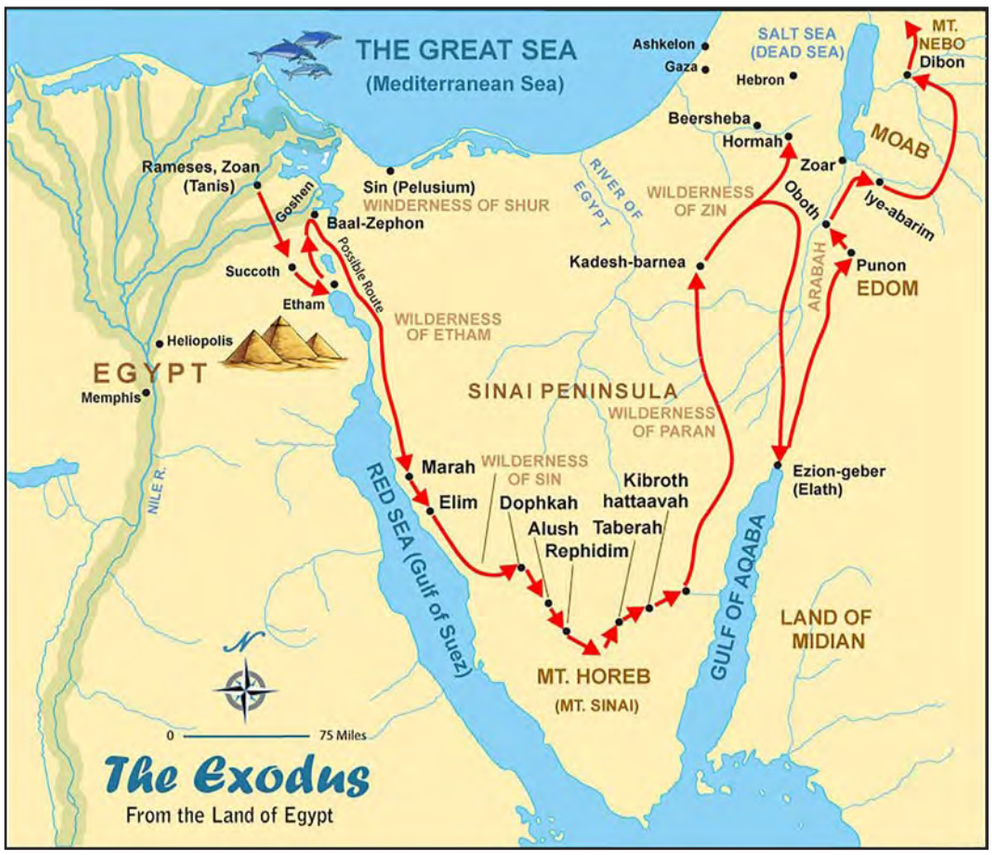

İsrailoğullarının Mısır'dan çıkışlarında izledikleri yol.

Ramsesler ve Yıkımlar

Bu metinsel kanıtlar göz önüne alındığında, 13. yüzyılda Çıkış'ın dayanağı, İncil'in özünde kusurlu, çelişkili ve güvenilmez olur; dolayısıyla yukarıdaki kronolojik materyalin zorunlu olarak reddedilmesi gerekir. Bu, 1. Krallar 6:1'de yazan 480 yılın sembolik, gerçek olmayan bir sayı olduğu; Jephthah'ın üç yüz yılının ağlayan bir aptalın güvenilmez saçmalıkları olduğu; ve 1. Tarihler 6'da yazan soy ağaçlarının bir tür yapay uzantının ürünü olduğu mantığını da içerir.

Dolayısıyla, 13. yüzyıl savunucuları, bu başlangıç noktasından hareketle, özellikle İsrailoğullarının Mısır'da köle olarak yaşarken inşa ettikleri Pithom ve Ramses adlı kentlere işaret ederler (Çıkış 1:11). Rames ayrıca Çıkış'ın birkaç başka ayetinde de coğrafi işaret olarak kullanılmıştır (Çıkış 12:37, Sayılar 33:3-5).

I. Ramses ile II. Ramses MÖ 13. yüzyılda ve III. Ramses MÖ 12. yüzyılda sahneye çıktılar. Bu nedenle, Mısır tarihinin en büyük firavunlarından biri olan II. Ramses (MÖ 1279-1213), genellikle Mısır'dan Çıkış firavunu olarak anılır. Yeni başkenti Pi-Ramesses, genellikle bu İsrailliler tarafından inşa edilen başkent olarak tanımlanır. 12. yüzyılda yaşamış III. Ramses de bazen Mısır'dan Çıkış için alternatif bir firavun olarak gösterilir. Bu nedenle İncil'deki anlatı genellikle bu büyük, inşaatçı firavunun yönetimi altındaki köleliğin biraz belirsiz, geç bir anısı olarak kabul edilir. Buna paralel olarak, Canaan çevresinde MÖ 13. yüzyıla ait bazı yıkım kalıntıları bulunmuş ve bu da İsrailoğullarının fethine bağlantı olarak sunulmuştur. Aakademik çalışmalarda İsraillilerin, ayaklanan ve diğer Canaanlıları deviren bir grup olarak görüldüğünü ve Mısır'dan önemli bir İsrailli göçü olmadığını unutmayın. Ayrıca, 13. yüzyıldan itibaren, daha sonraki monarşik döneme doğru giden süreçte, arkeolojik kalıntılarda bir miktar maddi değişim görmeye başlıyoruz. Dolayısıyla 13. yüzyıldaki bir Çıkış ve fetih için sınırlı kanıt olarak sunulan şey, kesinlikle İncil'de anlatılanlar ile uyuşmuyor.

Anakronizm

Öncelikle, önemli bir noktaya, bir yere Rames adı verilmesine bir göz atalım. Anakronizm daha eski ve daha az bilinen bir döneme ait bir şeye verilen, daha sonradan gelen ve genellikle daha iyi bilinen bir isimdir. Hem antik hem de modern tarih kitaplarında oldukça sık kullanılır.

İncil, çeşitli kitapların ne zaman derlenip düzenlendiğine bağlı olarak birçok anakronizm içerir. Örneğin, Abraham ve adamları Mezopotamya ordularını kuzeye, Dan'a doğru kovalarken tasvir edilir (Yaratılış 14:14). Bu bölge, yaklaşık 400 yıl sonra, Yargıçlar döneminde Abraham'ın torununun adını almıştır (Yargıçlar 18:29). Bu anakronik kullanımın nedeni İncil'de açıktır. Dan, İsrail topraklarının en kuzeydeki sınırlarını tanımlamak için en sık kullanılan sınır terimlerinden biridir (Yargıçlar 20:1; 1. Samuel 3:20; 2. Samuel 24:15; 1. Krallar 5:5; 2. Tarihler 30:5). Dolayısıyla, sonraki İsrail halkının Abraham'ın ne kadar kuzeye gittiğini anlaması için Dan terimi kullanılmıştır.

Peki ya bir yere Ramses adı verilmesi? Yukarıda bahsedilen diğer tutarlı kronolojik kutsal kitap referanslarıyla karşılaştırıldığında, bu coğrafi ismin İncil'de de anakronik olarak kullanıldığı kolayca söylenebilir. Bu sonuç, Ramses'in, daha eski ve daha az bilinen bir yeri tanımlamak için sonradan verilen bir isim olması Çıkış'ın 15. yüzyılda gerçekleştiğini söyleyen MÖ 3. yüzyıl tarihçisi Manetho'nun tanıklığıyla örtüşmektedir.

Manetho, İsrailoğullarını daha önceki şehir Avaris ile tekrar tekrar ilişkilendirir (Apion'a Karşı). II. Ramses daha sonra başkenti Pi-Ramesses'i, Avaris topraklarının kuzey ucunda, eski, orijinal şehrin bulunduğu yerin yakınında inşa etti.

Mısır'dan Çıkış firavunun adı ve kimliğine gelince: Bu konu hakkında sayısız spekülasyon yapılmış ve Mısır'dan Çıkış'ın arkasındaki figür olarak onlarca farklı Mısır firavunu onlarca araştırmacı tarafından aday gösterilmiştir. Aslında, İncil'deki anlatıda özellikle adının geçmemesinin oldukça geçerli bir tarihsel nedeni vardır. Yine de Mısırlı tarihçi Manetho, onu Amenhotep adında bir firavun olarak tanımlar. Bu adı taşıyan firavunlar, MÖ 16. yüzyılın sonlarından 14. yüzyılın ortalarına kadar Mısır'ı yönetmiştir. Bu da yine İncil'deki 15. yüzyıl Mısır'dan Çıkış zaman çizelgesine tam olarak uymaktadır.

Yıkımlar ve Varsayımlar

Peki ya 13. yüzyılda Kutsal Topraklar çevresindeki şehir yıkımları ve 15. yüzyılın başlarında görünürdeki yokluk? Bu, Mısır'dan Çıkış'ın ardından 13. yüzyılda Canaan'ın işgal edildiğine dair bir kanıt mı?

Canaan'ın işgalinin nasıl gerçekleştiğine dair birçok varsayım var. Birçoğu yanlış görünüyor. İncil'deki Canaan işgalinin şehir şehir yıkım olmadığını biliyor muydunuz? Aslında İncil, İsrailliler tarafından yalnızca üç surlu şehrin Eriha, Ay ve Hazor yakılıp yıkıldığını belirtir. İncil, Canaan şehir yapılarını yok etmek yerine, onları korumaktan bahsetmeye özen gösterir (Joshua 11:13). Ancak İsrailliler Jericho ve Ai'nin yıkımından sonra höyükleri üzerinde duran şehirlerden Hazor dışında hiçbirini yakmadı. Bunun yerine İncil, Canaanlılar ile çok sayıda kara savaşını yapıldığını anlatır. Şehir yıkımları, daha sonraki kanlı Yargıçlar dönemiyle oldukça uyumludur.

Bunun yanı sıra, yeni bir nüfusa yönelik kültürel değişimin konutlarda, çanak çömleklerde kesin bir kanıtının olmaması; ayrıca bu değişimin 13. yüzyıla ve sonrasına kadar daha belirgin hale gelmemesi dikkat çekicidir. Kutsal Kitap bunun böyle olacağını belirtir.

Tesniye (Deuteronomy) 6, İsrailoğullarının onları yok etmek yerine, mevcut Canaan şehirlerine yerleşeceklerini ve onların ekipmanlarını kullanmaya ve tarlalarında çalışmaya devam edeceklerini ortaya koyar. Tesniye 10-11 bunu "Sana inşa etmediğin büyük ve güzel şehirler, doldurmadığın her türlü güzellikle dolu evler, yontulmadığın sarnıçlar, dikmediğin bağlar ve zeytin ağaçları vermek için" sözleriyle açıklar!

Ayrıca, Kutsal Kitap, İsrailoğullarının Canaanlı nüfusun büyük bir kısmını kovmayı başaramadıklarını ve hatta kendilerinin Canaan putperestliğine döndüklerini ortaya koyar (Yargıçlar 1-3). Kutsal Kitap'ın iç kronolojisine göre, Yargıçlar 5, MÖ 13. yüzyıl civarında geçer. Bu bölümde yer alan Deborah'ın Şarkısı, İsrail ulusunun o zamana kadar içinde bulunduğu yoksulluğu ağıt olarak sunar:

Yollar durdu, Yolcular yan yollardan yürüdü. İsrail'de yöneticiler durdular ve yeni tanrılar seçtiler. Kapılarda savaş vardı; İsrail'de kırk bin kişi arasında bir kalkan veya mızrak görüldü mü? (Yargıçlar: 6-8). Uyanın, uyanın, kalkın ve İsrailli kurtulanlar olarak soylular ve halk üzerinde egemenlik kurun, Canaanlıları ezerek (Yargıçlar: 12-13).

Bu pasaj, MÖ 13. yüzyılda İsrail'in belirsizlikten ve Canaanlıların baskısından kurtularak daha büyük bir topluluk olarak yükselişini anlatmaya devam ediyor.

Dış Kanıtlar

Peki İsrailoğullarının 15. yüzyılın sonlarında ve 14. yüzyılda Canaan diyarına girişleri hakkında bundan daha açıklayıcı bir şey söylenebilir mi?

Yukarıda belirtildiği gibi, fetih sırasında Jericho, Ai ve Hazor'un yıkıldığı anlatılır. Ai'nin kesin konumu hala tartışılmaktadır; ancak önerilen Khirbet el-Maqatir bölgesinde, MÖ 1400 yıllarına ait olduğu kabul edilen bir yıkım tabakası da dahil olmak üzere bazı büyüleyici kanıtlar bulunmuştur. Hazor'da bulunan MÖ 13. yüzyıla ait bir yıkım tabakası daha sonraki dönem savunucuları tarafından genellikle o dönemdeki fethin kanıtı olarak gösterilmektedir. Bununla birlikte, bölgede 15. yüzyılda bir yıkım olduğuna dair kanıtlar da bulunmuştur. Ayrıca, 13. yüzyıldaki yıkım, Yargıçlar dönemindeki belirli bir olayla oldukça uyumludur. Yine de, yukarıdaki iki şehir, tartışmanın her iki tarafı için de kesin bir çözüm sunmamaktadır. Ancak, İncil'de geçen surların yıkıldığı ünlü Jericho bölgesi tamamen farklı bir hikayedir. Alan kesin olarak tespit edilip kazılmasına rağmen bu şehir ve çevresi için 13. yüzyıla ait geç tarihli bir yıkım kalıntısı bulunmamıştır. Buna karşılık, İncil'de anlatılan bu yıkıma dair erken Çıkış zaman dönemine ait çarpıcı paralel kanıtlar mevcuttur.

Tel Jericho, ilk olarak İngiliz arkeolog John Garstang tarafından kazıldı. Garstang'ın 1930 yıllarındaki çalışmaları Jericho'nun MÖ 1400 civarında önemli bir yıkıma uğradığını doğruladı. Şehir alanı, 1950 yıllarında İngiliz arkeolog Kathleen Kenyon tarafından tekrar kazıldı ve çöken dış duvar yıkım tabakasının biraz daha erken, yaklaşık MÖ 1550 yılıda oluştuğunu ortaya koydu. Bu tarihleme, 15. yüzyıl İncil kronolojisinden biraz daha erkendir. Ancak, ister Garstang'ın ister onun yorumuna bağlı kalınsın, her ikisi de açıkça İncil'deki daha eski Çıkış kronolojisinin genel zaman çerçevesi içindedir. O zamandan beri sunulan arkeolojik kanıtlar, Garstang'ın ilk sonucuna, yaklaşık MÖ 1400 yıllarındaki bir yıkıma işaret ediyor.

Ancak şehirler bir yana, yukarıda da belirtildiği gibi, MÖ 1400 yıllarından MS 14. yüzyıla kadar fetihler esas olarak kara savaşları ile toprak ele geçirmek üzerineydi. Fiziksel kanıt eksikliği genellikle bir İsrail fethine karşı kanıt olarak gösterilse de, bu biraz yanıltıcıdır çünkü bol miktarda metinsel kanıt vardır.

Amarna mektupları, MÖ 14. yüzyılın başlarından ortalarına kadar uzanan ve Mısır'ın Amarna şehrinde ortaya çıkarılan bir Canaan belgeleri hazinesidir. Çivi yazılı tabletler, Canaan'ın dört bir yanındaki liderler tarafından o dönemde Canaan'ı büyük ölçüde kontrol eden firavuna gönderilmiştir. Mektupların çoğu, askeri yardım için duyulan çaresizliğin ifadesi olarak yazılmış ve tüm ülkenin Habiru adlı istilacı bir halk tarafından istila edildiğini anlatmaktadır. İşte bazı örnekler:

* *Firavun topraklarını korusun! Efendim, kralın bütün toprakları terk edildi. Bütün valiler kayboldu; Kralın, efendimin elinde bir vali kalmadı. Kralın toprağı kalmadı. Habiru, kralın bütün topraklarını yağmaladı. Bu yıl okçular gönderirse, kralın, efendimin toprakları kalacaktır.* (EA 286, Kudüs Valisinden)

* *Habiru bizden daha güçlü olduğundan, efendim kral bana yardım etsin ve efendim Kral beni Habiru'dan kurtarsın, yoksa Habiru bizi yok eder.* (EA 299, Gezer Kralından)

* *Kralın toprakları kaybedildi. Beni duymuyor musunuz? Bütün liderler kaybedildi; Kralın, efendimin tek bir valisi bile kalmadı. Habiru, Pharaoh'ın topraklarını yağmalıyor. Okçular olmazsa, efendimin tüm toprakları kaybedilecek!* (EA 288, Kudüs Valisinden).

Habiru'nun İncil'deki İbraniler olarak kimliğine ve Amarna mektuplarının İsraillilerin Pharaoh'ın geniş topraklarını, Canaan'ı fethetmelerini anlattığına dikkat edin. Amarna mektuplarının, İncil'deki kronoloji ve anlatımla birçok açıdan çarpıcı bir şekilde paralellik gösterdiğini söylemek yeterli olacaktır. 15. yüzyılın sonundan 14. yüzyılın ilk yarısına kadar İsrail'in bu topraklarda kurulduğuna dair kanıtların listesi uzayıp gidebilir. 13. yüzyıldan kalma "MerneptahAnıtı" İsrail'in o dönemde Canaan'da köklü bir varlık olduğunu doğrudan belirtir. Ayrıca "Berlin Pedestal" de, İsrail'in MÖ 14. yüzyılda, hatta 15. yüzyıl gibi erken bir tarihte o topraklarda var olduğuna işaret etmektedir.

Mısır'daki İsrailoğullarının köleliğinin belki de en çarpıcı örneği, Çıkış 5'te anlatılan tuğla yapımı türünden, Mısırlı soylu Rekhmire'nin mezar resminde yer almaktadır. Bu tasvir, doğulu Sami kölelerin, Mısır'dan özgür bırakılmalarından hemen önce, zulmedilerek tuğla yaptıklarını göstermektedir. Bu mezar resmi MÖ 15. yüzyılın ortalarına aittir. Rekhmire'nin mezarındaki yazıtlar da Çıkış 1:11'deki firavunun tapınağının inşası anlatımıyla örtüşmektedir.

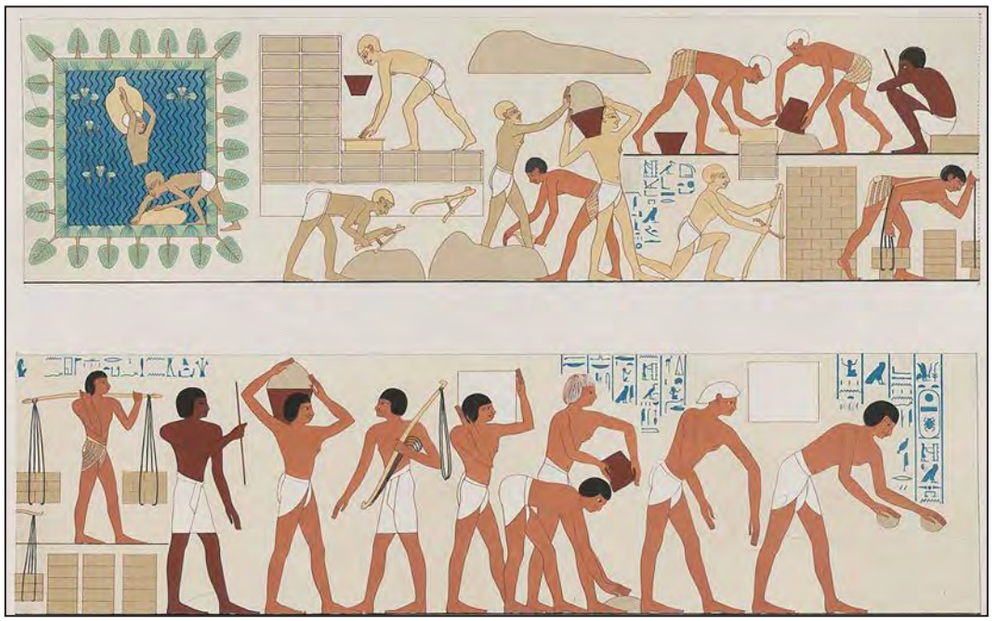

Rekhmire'nin mezar resmi

Çıkış'ın Firavunu Kimdi?

İncil arkeolojisi dünyasında "Mısır'dan Çıkış'ın firavunu kimdi?" en çok sorulan sorulardan biridir. Bu firavun İncil'de defalarca geçer. Ancak gerçek adı ve Mısır tarihindeki kesin yeri, yüzyıllardır, hatta binlerce yıldır inananları, filozofları, arkeologları, tarihçileri ve diğer akademisyenleri rahatsız etmektedir. Bu firavunun kimliği hakkında sonsuz teori vardır. Prof. Emmanuel Anati, MÖ 24. yüzyıl gibi erken bir tarihte sahnede olan bir firavun olan Pepi I olduğuna inanıyor. Prof. Israel Finkelstein ise Mısır'dan Çıkış öyküsünün MÖ yedinci yüzyılın sonlarında yaşamış firavun II. Necho'dan esinlenerek yazıldığına inanıyor.

İncil maksimalistleri arasında favorilerden biri II. Amenhotep'tir (MÖ 15. yüzyıl). Kronolojik revizyonistlerin teorileri de vardır: David Rohl, II. Dedumose olduğuna inanır; Immanuel Velikovsky onu, başka türlü meçhul olan "Tom-Taoui-Toth" olarak tanımlar. David Down, I. Neferhotep olduğunu ileri sürmüştür. Alfred Edersheim, II. Tutmose olduğuna inanmıştır. Başlangıçta bir Velikovski kronolojisi biçimini izleyen Herman Hoeh, başlangıçta II. Merenre Nemtyemsaf olduğuna inanmış olmasına rağmen, daha sonra daha geleneksel bir kronolojiyi izleyerek II. Amenhotep'te karar kılmıştır. Isaac Asimov ise Merneptah olduğuna inanmıştır. Sigmund Freud'a göre Akhenaten, Çıkış öyküsünün kilit figürüdür.

İlk tarihçilerin de teorileri vardır. MS 1. yüzyıl Yahudi yazarı Josephus, Tutmose adlı firavunlardan biri olduğuna inanıyordu. MÖ 3. yüzyıl Mısırlı tarihçi Manetho, onu Amenhoteps'lerden biri olarak tanımladı.

MS 1. yüzyıl Romalı tarihçi Tacitus ise onu Bakenranef olarak tanımladı. Bitmek bilmeyen spekülasyonlara karşı John Gee'nin 1997 tarihli dergi makalesinin başlığı olan "Çıkış'ın Firavunu Kim Değildi?" de takdir toplamıştır.

İncil'de Krallar, Tarihler ve Jeremiah kitaplarında sonraki birkaç firavunun adı verilir. Peki, İbranice İncil'in ilk beş kitabı olan Torah neden tek bir firavunun adını vermez? Aslında bunun mantıklı bir açıklaması vardır. ("Kenar Çubuğu 1, Çıkış Firavunu Neden Belirsiz?" bölümüne bakın).

Bu soruyu cevaplamak, tarihsel kronolojilerin kapsamlı bir şekilde gözden geçirilmesini mi gerektirir? Tersine, seküler tarihi İncil'deki tarihle uzlaştırmak için çeşitli İncil ayetlerini görmezden gelmemiz veya reddetmemiz mi gerekir? O helde İncil arkeolojisindeki en yaygın ve karmaşık sorulardan birine dalalım:

Mısır Dönemi'nin Belirlenmesi

Mısır, insanlık tarihinin en eski ve en iyi belgelenmiş medeniyetlerinden biridir. Çok sayıda arkeolojik kanıt ve sayısız tarihi metinden yararlanarak, tarihini dönemlere ayırabiliriz. Bilim insanlarının çoğu, İncil'deki Mısır'dan Çıkış öyküsünün, İsrail monarşisi döneminden hemen önce, MÖ 2. bin yılın ikinci yarısını (yaklaşık MÖ 1570-1070) kapsayan Mısır'ın Yeni Krallık Dönemi'ne denk geldiği konusunda hemfikirdir. Kronolojik olarak bu zaman dilimi, Mısır'dan Çıkış döneminin tamamını, İsrail'in çöldeki serüvenini ve Yargıçlar dönemini kapsar.

Bu Yeni Krallık dönemi, İncil'deki Mısır'dan Çıkış ile ilgili olaylarla tam olarak örtüşmekle kalmaz, aynı zamanda Tevrat'ın edebi yapısıyla da uyumludur. Moses kitapları, çeşitli firavun ifadelerinden kişisel isimlere kadar, Mısır'ın Yeni Krallığı ile benzersiz bir şekilde ilişkilendirilen dil, göndermeler ve nüanslarla doludur. (Örneğin, Tesniye kitabında kayıtlı Moses'in konuşması, Yeni Krallık döneminde yaygın olan düzinelerce egemenlik antlaşmasının düzeniyle neredeyse aynıdır.

Yeni Krallık, Mısır tarihinde İkinci Ara Dönem (yaklaşık MÖ 1670-1570) adı verilen benzersiz bir dönemi takip etti. Bu dönemde Mısır ikiye bölünmüştü. Güney Mısır (yüksekliği nedeniyle "Yukarı Mısır" olarak bilinir), yerli Mısır firavunları tarafından yönetiliyordu. Bu arada, yemyeşil Nil deltasını (İncil'de Goshen olarak geçer) kapsayan Kuzey Mısır (Aşağı Mısır), Canaan'dan göç etmiş Sami "çoban" Kralları tarafından yönetiliyordu. Mısır tarihi, bu Sami çobanları "Hyksos" olarak tanımlar.

Hyksosların Mısır'daki yönetimi, İsrailoğullarının Mısır'daki ilk dönemlerine dair İncil'deki anlatımla oldukça örtüşmektedir. 3500 yıl sonra bile, Hyksoslar ile İsrailliler arasındaki bağ Mısırlıların hafızasında fazlasıyla yer etmiştir. Günümüzde bile Mısır'daki ortalama bir kişi Hyksosların Yahudi olduğunu düşünür ve onları yıkım ve kaosla ilişkilendirir.

Hyksos egemenliği dönemi MÖ 16. yüzyılın ortalarında sona erdi (bu aynı zamanda İkinci Ara Dönem'in de sonunu işaret ediyordu). Bu dönemde Hyksoslar, Yukarı Mısır'dan hüküm süren yerli, aşırı milliyetçi firavunlardan oluşan bir hanedan tarafından fethedildi. Bu firavunlar Hyksosları boyunduruk altına aldı ve iki bölgeyi tek bir yönetim altında birleştirdi. Firavun I. Ahmose ile başlayan Mısır'ın birleşmesi, krallığı bir "altın çağa" sürükledi ve bu Yeni Krallık döneminin başlangıcını işaret etti.

Mısır'ın Hyksosları devirmesi de Çıkış 1'de kaydedilen olaylarla inanılmaz benzerlikler taşıyor:

İsrailoğulları verimli oldular, çoğaldılar, çoğaldılar ve çok güçlendiler; ülke onlarla doldu. Sonra Mısır'da

Joseph'i tanımayan yeni bir kral ortaya çıktı. Halkına "İşte, İsrailoğulları'nın halkı bizden çok kalabalık ve çok güçlü; gelin, onlara karşı akıllıca davranalım" dedi (Exodus: 7-10).

Fakat Hangi Mısır Hanedanı?

Mısır'dan Çıkış, genel Yeni Krallık dönemiyle gayet iyi örtüşüyor. Tarihçiler Yeni Krallığı üç farklı hanedana ayırır. İlki, 18. Hanedan veya Thutmosid Hanedanı olarak bilinir. Bu hanedan, Mısır'ı MÖ 1300 yılına kadar yönetti. İkinci ve üçüncü (19. ve 20. hanedanlar) ise, yaklaşık MÖ 1300 yılından MÖ 1070 yılına kadar uzanan Ramses Hanedanları olarak anılır.

En popüler teorilerden biri, Mısır'dan Çıkış sırasında firavunun 13. yüzyılda yaşamış bir firavun olan II. Ramses olduğunu iddia eder. Bu yaygın tanımlamaya rağmen, Ramses taraftarlarının vurguladığı ayet "Çıkış 1:11" de dahil olmak üzere çok sayıda İncil pasajı ne II. Ramses'in ne de Ramses Hanedanlığı firavunlarından hiçbirinin Mısır'dan Çıkış firavunu olamayacağını ortaya koymaktadır.

İncil kronolojisi söz konusu olduğunda, İncil metni açıkça Mısır'dan Çıkış'ın MÖ 15. yüzyılda, Thutmosid Hanedanlığı döneminde gerçekleştiğine işaret eder.

Mısır'dan Çıkış'ı Solomon Mabedi'nin inşasına bağlayan "1. Krallar 6:1" ayeti, önemli bir kanıttır. "İsrailoğulları'nın Mısır diyarından çıkışının dört yüz sekseninci yılında ve saltanatının dördüncü yılında, Solomon Rab'in evini inşa etmeye başladı." Solomon'un saltanatı, MÖ 10. yüzyılın ortalarına kadar uzanmaktadır. (Birçok bilim insanı Süleyman Mabedi'nin inşasının MÖ 967 yılında başladığını belirtmektedir.)

1. Krallar 6:1 sayesinde, Mısır'dan Çıkış tarihini hesaplamak basit bir aritmetik işlemdir: MÖ 10. yüzyılın başlarından ortalarına kadar olan süreçin 480 yıl öncesi, Mısır'dan Çıkış'ı MÖ 15. yüzyılın ortalarına, İsrail'in Canaan'a girişini ise 40 yıl sonraya, o yüzyılın sonlarına yerleştirir. Yaygın olarak kabul gören MÖ 967 tarihini kullanırsak, Mısır'dan Çıkış MÖ 1446 yılına; İsrail'in Canaan'a girişi ise 40 yıl sonra, MÖ 1406 yılına denk gelir. Ancak 1. Krallar 6:1 tek başına yeterli değildir; Mısır'dan Çıkış'ın MÖ 15. yüzyıla tarihlendiğini doğrulamak için başka pasajlar da kullanılabilir. Örneğin, Yargıçlar 11:26, Hakim Jephthah döneminde (yaklaşık MÖ 1100) İsrailoğullarının Canaan topraklarında yaklaşık "üç yüz yıl" yaşadığını belirtir. Bu da onların varış tarihini MÖ 1400 civarına denk getirir. Ayrıca, 1. Tarihler 6' ile belgelenen Levili soyağacı bilgileri de mevcuttur ve bu bilgiler Mısır'dan Çıkış'tan Solomon Mabedi'nin inşasına kadar 19 nesli listeler. Bu, 13. yüzyıldaki bir Ramses Çıkışı'na sığdırılamayacak kadar büyük bir sayıdır, ancak Thutmosid Hanedanlığı dönemindeki 15. yüzyıl Mısır'dan Çıkış'ın zaman dilimine tam olarak uymaktadır.

Mısır'dan Çıkış'ın genel İncil zaman çerçevesi belirlendikten ve böylece araştırmamızı Mısır'ın Thutmosid Hanedanlığı (MÖ 1570-1300) ile sınırlandırdıktan sonra, Mısır'dan Çıkış ile ilişkili olaylara dair kanıtları ve ayrıca o dönemdeki Mısır Firavunu'nun kimliğini ortaya çıkarabilecek kanıtları daha yakından inceleyebiliriz. Ancak bunu yapmak için, bu tartışmadaki tuzaklardan biri olduğuna inandığım şeyden kaçınmalıyız: Kendimizi en başından itibaren aşırı katı, yıl bazında bir kronolojik yeniden yapılandırmaya hapsetmemeliyiz. Bunun yerine, belirli tarihler söz konusu olduğunda makul miktarda esnekliği korumalı, olayların daha geniş ilerleyişini daha ayrıntılı bir şekilde incelemeli ve ardından aşırı özgüllükle yakınlaştırmalıyız. Karmaşık ve özgül kronolojiler oluşturmak büyüleyici olsa da, aynı zamanda değişkendir. Bu olay yaklaşık 3.500 yıl önce gerçekleşti; birçok olay için kesin tarihler belirlemek neredeyse imkansız olabilir. Yeni Krallık dönemi için de kesin tarihler konusunda önemli tartışmalar var. Kısa kronolojiye mi bağlı kalmalıyız? Orta kronolojiye mi? Uzun kronolojiye mi? Bunların varyasyonlarına mı? Dahası, devam eden keşifler, bilim insanlarının zaman çizelgelerini sürekli olarak ince ayar yapmasını ve iyileştirmesini gerektiriyor.

Bu özel makale kapsamında, belirli tarihlere odaklanmaktan kaçınacağız. Bundan sonra, belirli yıllardan ziyade daha genel zaman dilimlerinden bahsedeceğiz. Elimizde bir dönem var, Yeni Krallık. Bir hanedanımız var, Tutmosid. Böylece belirli firavunlara daha yakından bakabiliriz.

Akhenaten

MÖ 14. yüzyılın başlarında ve ortalarında yaşayan Firavun Akhenaten ile başlayacağız

Akhenaten'in saltanatı, o dönemde Mısır tarafından gevşek bir şekilde kontrol edilen Canaan'da büyük bir ayaklanma dönemini işaret ediyordu. Bu kargaşanın temel nedeni, Amarna mektuplarında belgelendiği gibi, Habiru halkının Canaan'da gerçekleştirdiği şiddetli fetihlerdi. Habiruların Canaan'ı işgali, Akhenaten'in babası III. Amenhotep'in saltanatı sırasında, MÖ 1400 yıllarında başladı ve 30-50 yıl sürdü. Bu İsrail'in Canaan'ı fethine dair İncil'deki anlatıya oldukça uyuyor.

III. Amenhotep

Akhenaten'den önce Mısır, babası Firavun III. Amenhotep tarafından yönetiliyordu. III. Amenhotep, 15. yüzyılın sonlarından 14. yüzyılın başlarına kadar yaklaşık 40 yıl hüküm sürdü. Bazı Mısırbilimciler, Akhenaten döneminde gerçekleşen dini dönüşümün temelini onun attığına inanıyor.

Oğlu gibi ve çoğu firavunun aksine, III. Amenhotep de barışsever olarak nitelendirilir. Uzun saltanatına rağmen, yalnızca bir askeri sefere katıldığı bilinmektedir. Bu sefer, daha önceki birkaç firavunun sefere çıktığı Canaan'a doğru doğuya değil, Mısır'ın güneyine doğruydu.

IV. Thutmose

III. Amenhotep'in babası ve selefi, Firavun IV. Thutmose idi. Bu firavun, 15. yüzyılın ikinci yarısında sadece dokuz yıl hüküm sürdü. Kısa da olsa, Thutmose'nin hükümdarlığı bir sürprizdi. Bunu "Rüya Anıtı" sayesinde biliyoruz.

Rüya Anıtı, Giza'daki Büyük Sfenks'in pençeleri arasına yerleştirilmiş yaklaşık 4 metre yüksekliğinde bir granit yazıttır. Bu devasa anıt, IV. Thutmose'nin saltanatının ilk yılında dikilmiştir. IV. Thutmose tarafından yazdırılan metin, özünde onun saltanatı için benzersiz ve sıra dışı bir ilahi gerekçe teşkil etmektedir.

IV. Thutmose neden ilahi olarak tahta çıktığını kamuoyuna açıklamak zorunda kaldı? Çünkü Mısır tahtının ilk doğan, olası varisi değildi. Mısırbilimci Peter Der Manuelian "IV Thutmose'nin tahta çıkışıyla ilgili olayların bu kadar karanlıkta kalması talihsiz bir durumdur, özellikle de Büyük Sfenks'in pençeleri arasında bulunan Rüya Anıtı, onun başlangıçta tahtın varisi olarak düşünülmediğini göstermektedir" diye yazıyor.

Thutmose'nin yerini aldığı ilk doğana ne oldu? Bazı akademisyenler, onun tahta çıkarken cinayet işleyip işlemediğini merak ediyor. Ancak bu görüşü destekleyecek hiçbir kanıt yok ve bu yorumla ilgili çeşitli zorluklar var. Yine de IV. Thutmose'nin ilk doğan oğul olmaması ve Mısır tahtını beklenmedik bir şekilde üstlenmesi, İncil'deki anlatımla (10. Bela), yani Mısır veliahtını da içeren ilk doğanların ölümüyle tam olarak örtüşüyor. "Ve gece yarısı vaki oldu ki, Rab Mısır ülkesindeki bütün ilk doğanları vurdu; tahtında oturan Firavun'un ilk çocuğundan zindandaki tutsağın ilk çocuğuna kadar. Çıkış 12:29)"

I. Thutmose

İsrailoğullarının MÖ 15. yüzyılın sonlarında, III. Amenhotep döneminde Canaan'a girmesiyle, Moses'in hayatını bir zaman çizelgesi oluşturmak için kullanabiliriz. İncil'deki kayıt, Moses'in 120 yaşında öldüğünü ve hayatının üç 40 yıllık döneme bölündüğünü gösterir: İlk olarak, Mısır'da bir prensti; ikinci olarak, Midian çölünde yaşadı; ve üçüncü olarak, 80 yaşında, İsrailoğullarını Mısır'dan kurtarmak ve 40 yıl boyunca onları Canaan'a götürmek üzere görevlendirildi (Çıkış 7:7; Tesniye 29:4). İsrailoğulları 15. yüzyılın sonunda Canaan'a girdiyse, Moses MÖ 16. yüzyılın son yarısında doğmuş olmalıdır. Ölümünü tam olarak III. Amenhotep döneminde nereye dayandırdığımıza bağlı olarak, bu durum Moses'in doğumunu I. Thutmose döneminde bir yere yerleştirir.

Yeni Krallık'ın atası I. Ahmose'nin torunu veya damadı olan Firavun I. Thutmose, Mısır'ın sınırlarını büyük ölçüde genişletmesiyle tanınan güçlü bir firavundu. Mısır kayıtları, I. Thutmose'nin Mısır genelinde büyük bir iş gücü gerektiren büyük inşaat projeleri başlattığını gösteriyor. Bu nedenle I. Thutmose, İsrailoğullarının zulme uğradığı dönemin firavunlarından biri olarak çok uygundur.

I. Thutmose'nin çocukları özellikle ilgi çekicidir. Bu firavunun, büyük kraliyet eşi Ahmose'den doğan Hatshepsut adında kraliyet mensubu bir kızı ve küçük eşi Mutnofret'ten doğan yarı kraliyet mensubu bir oğlu II. Thutmose vardı. Oğlunun Mısır tahtındaki haklı yerini güvence altına almak için I. Thutmose, 18 yaşındaki oğlunu 24 yaşındaki üvey kız kardeşiyle evlendirdi.

Aton ışınları altında Akhenaton ve Nefertiti'nin üç kızını tasvir eden kabartma

II. Thutmose

II. Tutmosis zayıf ve görünüşte hasta bir firavundu. Saltanatı kısa sürdü; saltanatı belki de sadece üç yıl kadar sürmüştü. Buna rağmen II. Thutmose de aynı derecede acımasızdı: Saltanatı sırasında ortaya çıkan oldukça dikkat çekici bir keşif, o dönemde Mısır'da düşmanların erkek çocuklarını öldürme geleneğini gözler önüne seriyor.

II. Thutmose'nin saltanatının ilk yılından kalma Aswan Yazıtı aşağılık Kush'a karşı güneyde yapılan bir sefer hakkında şunları kaydeder:

Yaşadığım sürece, Ra beni sevdiği sürece, tanrıların efendisi babam beni övdüğü sürece, tek bir erkeği canlı bırakmayacağım! Majestelerinin ordusu bu yabancıları devirdi, Majestelerinin emirlerine göre her erkeğin canını aldılar; ancak Kush prensinin çocuklarından biri, majestelerinin sarayına canlı esir olarak getirildi."

Tanıdık geliyor mu? Çıkış 1:22, firavunun İbrani annelerden doğan erkek bebeklerin öldürülmesi emrini kaydeder. "Firavun bütün halkına doğan her erkek çocuğu nehre atacaksınız, her kızı da sağ bırakacaksınız." emrini verir. Bu durumun MÖ 16. yüzyılın sonlarında Mısır'da yerleşik bir uygulama olduğu anlaşılıyor. Moses, elbette, Nil Nehri'ne bir sepet içinde bırakılıp "firavunun kızı" tarafından bulunmasıyla mucizevi bir şekilde böyle bir kaderden kurtulmuştu. Moses'i kurtaran I. Tutmosis'in kraliyet kızı ve II. Tutmosis'in karısı ve üvey kız kardeşi Hatşepsut muydu?

Hatshepsut

Hatshepsut, II. Thutmose için bir erkek varis üretemedi. II. Thutmose, Iset adlı bir cariye aracılığıyla halefi III. Thutmose'yi doğurdu. Ancak III. Thutmose babası öldüğünde henüz 2 yaşındaydı, bu yüzden Hatshepsut, III. Thutmose için 22 yıl süren bir vekalet ilişkisi başlattı ve kendi başına güçlü bir firavun oldu. Hatshepsut'un saltanatından, Çıkış'ta bahsedilen ünlü "firavunun kızı" olarak tanımlanmasına işaret eden ilginç bilgiler ediniyoruz. Hatshepsut, babası I. Thutmose çoktan ölmüş olmasına rağmen, anıtlarda kendisinden sık sık firavunun kraliyet "kızı" olarak söz ederek, görünüşe göre tamamen kraliyet soyundan geldiğini vurguluyordu.

Mısır arkeolojisinin babası Sir William Flinders Petrie, Firavun Hatshepsut'un faaliyetlerinin, ülke için bir huzur çağı olduğunu ve tamamen barışçıl girişimlere odaklanmış gibi göründüğünü belirtmiştir (Mısır Tarihi, Cilt II). Speos Artemidos'taki tapınağının cephesindeki dikkat çekici bir yazıtta kısmen "Ruhum yabancı insanlara meyilliydi. Roshau ve İuu halkı benden saklanmadı." yazar. Başka bir yazıtta ise "sevgi dolu bir kalp" betimlenmektedir. Bu olağanüstü duygular, İncil'de yabancı bir çocuğu evlat edinen bir "firavun kızı" tasviriyle örtüşmektedir.

Ne yazık ki, 22 yıllık barışçıl mirası, Hatshepsut'un anıtlarını, heykellerini, yazıtlarını tamamen tahrip ve tahrif eden, üzerlerine sıva yapıp alternatif metinler yazan daha sonraki bir firavun tarafından yok edildi. Bu damnatio memoriae eylemi sistematik ve neredeyse tamdı. Peki suçlu kimdi? Birçok bilim insanı onu, Mısır'dan Çıkış firavunumuz IV. Thutmose'nin babası olarak tanımlıyor.

Hatshepsut'un mirasının neden bu kadar acımasızca yok edildi? Bazı akademisyenler, bunun sadece bir kadın hükümdar olmasından kaynaklandığını öne sürüyor. Ancak bu pek yeterli görünmüyor. Hikayenin devamı var mı? Mısır'dan Çıkış firavunu, Hatshepsut'un yabancı insanlara olan sevgisinden rahatsız olduğu

için mi onun anısını silmeye çalıştı? Hatshepsut'u, Moses'i Mısır kraliyet sarayında yetiştirdiği ve nihayetinde İsrail'in dramatik Mısır'dan Çıkış'ına ve Mısır'ın yıkımına yol açan olaylara sebep olduğu için suçlamış olabilir mi?

İlginçtir ki, Hatshepsut'un saltanatı sırasında sahneye çıkan dikkat çekici bir figür vardı! Köylü ve sıradan biri, ne olduğu belirsiz bir nedenle, Hatshepsut'un hükümdarlığı sırasında Mısır yönetiminin ve prensliğinin en üst seviyelerine fırlatılmıştı ve ardından MÖ 1480 yıllarında iz bırakmadan ortadan kayboldu. Bu kişi ve Moses aynı kişi olabilir mi?

III. Thutmose

Üvey annesi Hatshepsut ile birlikteliği de hesaba katıldığında, III. Thutmose 54 yıl hüküm sürdü; bu, Mısır tarihinin en uzun sürelerinden biriydi. Tek başına hükümdar olan III. Thutmose, tartışmasız Mısır'ın en büyük ve en güçlü firavunu olma yolunda ilerledi. Şüphesiz, Mısır'ın en büyük fatihiydi. Çeşitli seferleriyle, Mısır'ın gördüğü en büyük imparatorluğu kurdu. Çıkış firavununu Mısır'ın en etkileyici hükümdarı olarak hayal etmek kolaydır. Ancak bu övgünün ondan önceki firavuna ait olması daha mantıklıdır. Nitekim, Moses'in İsrailoğullarını kurtarmak için ilahi çağrıda bulunmasından hemen önce, Çıkış firavunun babasının saltanatı sırasında, İsrailoğulları "esaretten dolayı acı çektiler, ağladılar ve feryatları Tanrı'ya ulaştı" (Çıkış 2:23).

III. Thutmose'nin uzun saltanatı, MÖ 15. yüzyılın ilk yarısının büyük bir bölümünü kapsıyordu. Bu uzun süre boyunca, Moses'in Mısır kraliyet sarayında olması ve ardından önemli bir süre yaşadığı Midian çölüne kaçmasıyla kronolojik olarak iyi bir uyum vardır:

Ve o uzun günler boyunca (Moses Midian'dayken) Mısır kralı öldü. Ve Rab Midian'da Moses'e "Git, Mısır'a dön; çünkü canını almak isteyen bütün adamlar öldüler'" (Çıkış 2:23, 4:19).

"Uzun günler" ifadesi yalnızca Moses'in Midian'da uzun süre kalmasına değil, aynı zamanda o dönemdeki Mısır firavununun uzun saltanatına da açık bir göndermedir. Kısacası, Mısır'ın en uzun süre tahtta kalan hükümdarlarından biri olan Firavun III. Thutmose ile iyi bir uyuşma.

III. Thutmose Mısır'dan Çıkış firavununundan önce yaşamışsa, ilk oğlu ve varisi olan kraliyet prensi Amenemhat muhtemelen Mısır'dan Çıkış firavunu olurdu. Ancak Mısır kayıtlarında Amenemhat, neredeyse hiç tarihsel dipnot olarak yer almaz. Çünkü III. Thutmose'nin ilk oğlu babasından önce ölmüştü. Firavun III. Thutmose öldüğünde, Mısır tahtı ilk doğan olmayan bir oğula miras kalmıştı. Adı II. Amenhotep.

II. Amenhotep

Mısır kayıtları, Firavun II. Amenhotep'in 18 yaşındayken tahta çıktığını ve 26 yıl hüküm sürdüğünü gösteriyor. Genç kral, babasının izinden giderek güçlü bir şekilde hükümdarlığını sürdürdü. Birkaç kraliyet yazıtı II. Amenhotep'in üç büyük askeri sefer başlattığını gösteriyor; bu fetihler, hükümdarlığının ilk yarısında, 3., 7. ve 9. yıllarda gerçekleşti. Üçüncü seferi sırasında II. Amenhotep'in Levant'tan Mısır'a 101.000'den fazla esir getirdiği anlaşılıyor (bir firavunun Mısır'a getirdiği en yüksek köle sayısı). Böyle bir köle gücü, doğal olarak köle sahiplerine ihtiyaç duyar. Ve II. Amenhotep'in önde gelen yetkililerinden biri olan vezir Rekhmire'den daha ünlüsü yoktur. Rekhmire'nin 15. yüzyıl ortalarından kalma mezarının duvarları, Sami kölelerin çamur, su ve samandan tuğla yaptığını gösteren resimlerle süslenmiştir (Çıkış 5'te ayrıntılı olarak açıklanan tarifi tam olarak izleyerek). Rekhmire'nin mezarındaki yazıtta "Sevin, ey prens, bütün işlerin yolunda gidiyor. Hazineler dolup taşıyor." yazıyor.

Bunu, İsrailli kölelerin hazine şehirleri (Kral James versiyonu) inşa ettiğini açıkça belirten Çıkış 1:11 ile karşılaştırın. İlginç bir şekilde, Çıkış 1:11'in MÖ 3. yüzyıl Septuagint versiyonu, Heliopolis'i o dönemdeki önemli Mısır hazine şehirlerinden biri olarak tanımlar. Aynı şehrin, antik yazıtlarda defalarca II. Amenhotep ile ilişkilendirildiği görülür; birkaç yazıtta firavundan "Heliopolis'te hüküm süren tanrı Amenhotep" olarak bahsedilir. II. Amenhotep'in fetihleri ve inşaat projeleri babasınınki kadar etkileyici değildi. Ancak bu firavun başka zulmüyle daha kötü bir üne sahipti.

Bu durum, Manuelian'ın II. Amenhotep için yazdığı yetkin eseri "II. Amenhotep Saltanatı Üzerine Çalışmalar" kitabında ayrıntılı olarak vurgulanmıştır. Manuelian, firavunun Amada ve Elephantine yazıtlarında "her şeyden önce, aşırı zulüm örnekleri aracılığıyla kralın yüceltilmesini vurguluyor gibi göründüğünü" yazar. Yazıtlar kralın düşmanlarına uyguladığı korkunç muameleyi ortaya koymaktadır. Örneğin, II. Amenhotep'in 3. yıl seferini belgeleyen yazıtlarda, düşman liderlerini baş aşağı bağlı bir şekilde kraliyet gemisinin pruvasına nasıl taşıdığı ve daha sonra ellerini kesip Thebes ve Napata surlarına nasıl çivilediği anlatılır.

Manuelian, "Hem Karnak hem de Memphis anlatıları, kralın kudretini ve vahşetini tasvir eder," diye açıklıyor. 9. Yıl seferinde II. Amenhotep'in hendekler kazılmasını emrettiği ve ardından bu hendekleri bir soykırım ile ateşe verdiği "oldukça ürkütücü bir olaya" dikkat çekiyor. Manuelian, daha önceki seferlerinin emsaline dayanarak "9. Yıl seferinde düşmanlarına karşı böylesine acımasız bir muamele, II. Amenhotep'in yaptıkları dikkate alınınca bizi şaşırtmamalı," diye yazıyor. Bu anlatımlar, firavunun sefer sırasında Mısır'daki çeşitli sanatsal tasvirleriyle de örtüşüyor. Bu görsellerde Kral savaş arabasında, bağlı tutsaklarla tasvir ediliyor.

Bu kaydı, Mısır'dan Çıkış firavununu defalarca "katı bir kalbe" sahip olarak tanımlayan İncil metniyle karşılaştırın. "Aşırı zalimliğin firavunu ve kraliyet acımasızlığını yeni uçlara taşıyan' olarak II. Amenhotep'ten daha uygun bir isim var mı? Belki de II. Amenhotep'in arkeolojik kayıtlarıyla ilgili en dikkat çekici gözlem 26 yıllık saltanatının ikinci yarısına ilişkindir. Kısacası, neredeyse yok denecek kadar azdır!

Ne Oldu?

II. Amenhotep 3., 7. ve 9. yıllarda seferlere çıkmasıyla bilinir. Ancak üçüncü seferinden sonra, saltanatına dair neredeyse hiçbir kayıt yoktur. Sir William Petrie "saltanatının geri kalanı hakkında hiçbir şey bilmiyoruz" diye yazmıştır. Manuelian'ın ifadesiyle "bu sessizlik II. Amenhotep'in politikalarını değerlendirmede çok büyük bir rol oynuyor, çünkü tarihsel öneme sahip bir eylem veya kararnameyi anlatan tek bir metin bile günümüze ulaşmamıştır."

Aynı durum, Petrie'nin yazdığı gibi, hiçbiri "beşinci yıldan daha eskiye tarihlenemeyen" anıtları için de geçerlidir. Dahası, II. Amenhotep'in saltanatından kalan anıtların bazıları kısmen tamamlanmıştır. Petrie "Mısır'ın en önemli yapılarının hala ayakta kalmış gibi göründüğü hasar ve karmaşa durumundan daha sıra dışı bir şey yok. En görkemli eserler, yarı yıkık ve tamamlanmamış salonların ortasında duruyordu. Diğer kısımlar hasarlı anıtları gizlemek için duvarlarla çevrilmişti; bazı yapılar ise ya tamamlanmamış ya da yarı yıkıktı. Bu duruma o dönemde Hatshepsut'un anıtlarının yıkılmasını da ekleyin." diye anlatır.

II. Amenhotep'in saltanatının son dönemlerinde neler oldu ve saltanatı, en azından babasınınkine kıyasla neden bu kadar kısaydı? Manuelian'ın da belirttiği gibi, II. Amenhotep genç ve sağlıklıydı; tartışmasız Mısır'ın en atletik firavunu olarak, okçuluk ve savaş arabacılığındaki olağanüstü yeteneğiyle de bilinir. Ancak II. Amenhotep 40'lı yaşlarının başında öldü; bu mumyasının analiziyle de doğrulanmıştır. (CG 61069, KV35 numaralı mezarda).

1907 yılında, II. Amenhotep'in mumyalanmış bedeni incelendiğinde, bilim insanları vücudun her yerinde sıra dışı tüberküllerin varlığını fark ettiler. Cesedi inceleyen Grafton Elliot Smith, tüberküllerin mumyalama işlemi sırasında mı oluştuğunu yoksa bir hastalığın ürünü mü olduğunu merak etti. O yıl yazdığı "Biban el Molouk'taki II. Amenhotep'in Mezarındaki Mumyalar Üzerine Bir Not" adlı eserinde şöyle anlatıyor:

II. Amenhotep'in tüm vücudundaki deri, küçük çıkıntılar veya tüberküllerle yoğun bir şekilde bezelidir. Şu anda bunların bir hastalığın sonucu mu yoksa sadece mumyalayıcının tuz banyosunun etkileri mi olduğunu belirleyemiyorum, ancak kesinlikle sıra dışı oldukları kesin.

Amenhopis

II. Amenhotep'in kesin ölüm nedeni bilinmiyor, ancak hastalığa dair kanıtlar, İncil'deki veba anlatımıyla kesinlikle uyuşuyor.

II. Amenhotep'in saltanatının 23. yılına ait özel bir yazıt bulunmaktadır. II. Amenhotep, Nubia'daki valisi Usersatet'e yazdığı özel bir mektupta, Levant'ın "tamamen değersiz ve güvenilmez" halkından yakınmıştır. Usersatet'i, yönettiği yabancılara karşı dikkatli olması için "Nubialılara güvenmeyin, halklarına ve büyücülerine karşı dikkatli olun. Sözlerine ve mesajlarına kulak asmayın." sözleriyle uyarmıştır. Usersatet bu mektuptan o kadar etkilenmiş ki, mektubu Usersatet Semna Yazıtı olarak bilinen taşa kazıtmış ve böylece metni korumuştur.

Yabancıların ve özellikle de büyücülerinin tehlikeleri, II. Amenhotep'in saltanatının son dönemlerinde neden aklındaydı? Ayrıca, İncil metninin Moses ve Aaron'dan önceki dönemde Mısır büyücülerinin başarısız olduklarını anlatması bir tesadüf mü? (Örneğin, Çıkış 8:14-15).

Son bir nokta, yukarıda bahsedilen ve Canaan'dan Kuzey Mısır'a göç eden Hyksoslar/Semitler ile bağlantılı. Avaris/Tell el-Daba olarak bilinen bir alan, uzun zamandır işgallerinin başlıca merkezi olarak tanımlanıyor. Daha önceki yüzyıllarda burada hüküm sürdüler ve Yeni Krallık döneminin başlangıcında devrilmelerinin ardından da burada yaşamaya devam ettiler. Tell el-Daba'nın baş kazıcısı Dr. Manfred Bietak, MÖ 16. yüzyılda devrilmelerinin ardından "bu nüfusun büyük bir kısmının Mısır'da kaldığını ve yeni efendilerine çeşitli görevlerde hizmet ettiğini gösteren giderek artan kanıtlar olduğunu" belirtti ("Hyksoslar Nereden Geldi ve Nereye Gittiler?").

Ancak, bizim buradaki amacımız açısından daha da dikkat çekici olanı, bu şehrin Sami halkı tarafından terk edildiği zamandır. Arkeolog Dr. Scott Stripling "Beş Görüş Üzerine Çıkış: Tarihsellik, Kronoloji ve Teolojik Sonuçlar" adlı eserinde şunları vurgulamaktadır:

Bietak'ın, stratigrafik Tell el-Daba analizi II. Amenhotep döneminde veya sonrasında, 18. Hanedanlığın ortalarında açık bir terk edilmeyi ortaya koymaktadır. Tespit edilebilen en son çanak çömlek II. Amenhotep dönemine tarihlenmiştir. Avaris'in terkedilen büyük bir kısmı, gizemli terk edilmeye kadar Sami bir nüfusun varlığına işaret eder.

Başka kimse var mı?

İncil, arkeolojisi alanında bazen eşzamanlılıklara atıfta bulunulur. Bu terim, kapsayıcı bir sonucu destekleyen birkaç benzersiz veya bağımsız faktörün bir araya gelmesini ifade eder. Tek başına ele alınan tek bir keşif ikna edici olmayabilir veya spekülatif kalabilir, ancak bu tür eşzamanlılıkların dizisi mantıksal bir sonuca ulaşmayı daraltır.

Mısır tarihini İncil metniyle birlikte incelediğimizde, eşzamanlılıkların zenginliğini fark etmemek elde değildir. II. Thutmose'nin yabancı katlini, Hatshepsut'un bir oğlunun olmayışını ve yabancılara eğilimli ruhunu, III. Thutmose'nin eşsiz gücünü ve uzun saltanatını hatırlayalım. Sonra II. Amenhotep'in zulmünü, Hatshepsut'un anıtlarını yıkmasını, yabancı büyücülere karşı temkinliliğini, tüberküllerle dolu bedenini ve saltanatının ikinci yarısının kayıp olmasını hatırlayalım. IV. Tutmosis'in sürpriz tahta çıkışını, III. Amenhotep'in bahsettiği göçebeleri, Akhenaten'in Amenhotep ismini ve Mısır'ın birçok tanrısını tamamen reddetmesini hatırlayalım. Tüm bunlar, Canaan'ın Habiru tarafından fethedildiği sırada gerçekleşmiştir. Tüm bu anlatılar, yalnızca öz olarak değil, aynı zamanda kronolojik olarak da İncil metninde yer alan bilgilerle doğrudan paralellik göstermektedir!

Yüzeysel olarak bakıldığında, Mısır'dan Çıkış firavunun kimliğini tespit etmek için pek çok seçenek var gibi görünüyor. Ancak ayrıntılara inildiğinde, hiçbir Mısır dönemi, hanedanı ve firavunun, Yeni Krallık döneminin Thutmosid Hanedanı firavunu II. Amenhotep kadar İncil metnine yakın olmadığı ortaya çıkıyor!

Ve böylece, hem antik hem de modern bilim insanlarının Mısır'dan Çıkış firavunun kimliği hakkında ortaya attığı çok sayıda teori arasında, adını ilk kez anan tarihçilerin üstelik Mısırlıların doğru tahminlerde bulunması şaşırtıcı mı? 2.000 yıldan uzun bir süre önce, hem Mısırlı rahipler hem de tarihçiler olan Manetho ve Chaeremon, Mısır'dan Çıkış firavununun, Ptolemaios Yunancası'nda tanımladıkları gibi, Amenophis (Amenhotep) adında bir firavun olduğunda ısrar ettiler. II. Amenhotep Mısır'dan Çıkış firavunudur.

Kenar Çubuğu 1: Firavun'dan Çıkış Konusundaki Belirsizlik Neden?

Erken dönem Mısır firavunlarının, özellikle de Mısır'dan Çıkış firavunun kimliğiyle ilgili tarih neden bu kadar belirsiz? Bunun bariz arkeolojik nedenlerinden biri, Mısır'daki hafızanın kazanması (damnatio memoriae) uygulamasıdır. Bu, utanç verici eylemleri, kişileri ve yenilgileri tarihsel kayıtlardan çıkarma eylemidir. Eski Mısır liderlerinin kendi tarihlerini yok etmekte usta oldukları bilinmektedir.

Bunun tipik bir örneği, 2003 yılında Vali Sobeknakht'ın MÖ 16. yüzyıldan kalma mezarının keşfiyle ortaya çıktı. Mezardaki bir yazıt, Mısır'ın Kushi (Etiyopya) istilasıyla neredeyse tamamen yok edildiğini ortaya koyuyordu. Times gazetesinin haberine göre, daha önce bilinmeyen bu olayın şaşırtıcı keşfi, eski Mısırlıların "savaştaki en aşağılayıcı yenilgilerinden birini tarihten sildiğini" ortaya koyuyor. Mısırbilimci Vivian Davies "Mısır'ı işgal etmeye devam etselerdi, Kushiler onu yok edebilirdi." diyor. Ama buna gerek olmamalıydı. Neden? Çünkü bu travmatik olay, MÖ 1. yüzyılda yaşamış Yahudi tarihçi Josephus tarafından "Yahudilerin Eski Eserleri" (2.10.1-2) adlı eserinde uzun uzadıya açıkça belgelenmiştir. Ne yazık ki, arkeolojik kanıtların yetersizliği nedeniyle, Josephus'un yazıları tıpkı İncil metni gibi bilim insanları tarafından, yazdıklarını doğrulayan bir eser ortaya çıkarılana kadar görmezden gelinmiştir.

Şayet böylesine neredeyse "yok oluşa yakın bir olay Mısır tarihinden bu kadar kolay silinip atılabiliyorsa" İsrail'in Mısır'dan Çıkışı'nı çevreleyen olayların da aynı kaderi paylaşması mümkün, hatta muhtemel değil midir? Peki ya İncil'deki firavunun sinir bozucu derecede belirsiz ismi? Tevrat'taki sayısız firavunun hiçbirinin ismi neden geçmiyor? Aslında, firavunların İncil'de anılmaya başlaması, Firavun I. Shishak ile başlayan MÖ 10. yüzyıla kadar gerçekleşmemiştir.

Bunun büyüleyici bir tarihsel nedeni de var. Bu, Moses'in Tevrat'ı yazdığı dönem olan Mısır'ın Yeni Krallık döneminde alışılmadık bir durum değildi. Firavunun resmi adını kullanmak yerine, o dönemde ona yalnızca unvanıyla atıfta bulunuluyordu. Mısırbilimci Prof. James K. Hoffmeier, İsrail'deki Mısır'da "Ramses döneminde (MÖ 1300-1100) Pharaoh yaygın olarak kullanılıyor." diye yazmıştı. "Başlangıcından 10. yüzyıla kadar Pharaoh terimi, kişisel adlarla yan yana gelmeden tek başına kullanılıyordu." Bu, MÖ 10. yüzyılda kişisel firavun adlarının ortaya çıkmasıyla, İncil'deki anlatımla tam olarak örtüştü. Ancak bu firavunu çevreleyen İncil'deki belirsizliğin başka bir olası nedeni daha var. İncil'de tekrar eden bir motif, düşmanın adını silme fikridir (örneğin 2. Krallar 14:26-27; Tesniye 29:19; Mezmur 83:5). Çıkış 32:32'de Moses bile Tanrı'yla, kendi adının yazdığın kitabından silinmesi olasılığını tartışır!

Mısır'dan Çıkış firavunu örneğinde, isminin İncil metninden kasıtlı olarak silindiğini akla getiren bazı pasajlar mevcuttur. Isaiah 26:13-14 ""Ey Tanrımız Rab, Senden başka efendiler de bize egemen oldu; ama biz sadece senin adıyla anıyoruz. Onları cezalandırdın ve yok ettin, Ve bütün anılarını yok ettin."

Bu gibi ayetler, Mısır'dan Çıkış firavunun kimliği hakkındaki kafa karışıklığı ve anlaşmazlık düzeyini açıklamaya kesinlikle yardımcı olur. Ancak firavunun kesin olarak bilinemeyeceğini ortaya koymazlar. Bu nedenle, araştırmamıza Kral Solomon'un "Tanrı'nın yüceliği bir şeyi gizlemektir; kralların yüceliği ise bir şeyi araştırmaktır" sözleriyle yaklaştık (Özdeyişler 25:2).

Kenar Çubuğu 3: 18. Hanedan Firavunları

Mısır'ın Yeni Krallık döneminin tarihlendirilmesi çok daha rafine hale gelmiş olsa da, önemli tartışmalar devam etmektedir. Farklı kronolojik çerçeveler arasında daha erken bir uzun kronoloji, bir orta kronoloji ve daha sonraki bir kısa kronoloji bulunmaktadır. Belirtildiği gibi, bu makale uzun kronolojiyi desteklemektedir.

Aşağıdakiler, bu makaleyle ilgili oldukça standart uzun kronoloji tarihleridir. Kısa kronoloji bu tarihlerden bazılarını yirmi veya üç on yıl geriye çekerken, orta kronoloji bunların arasında bir yerdedir:

Ahmose I	= MÖ. 1570–1546
Amenhotep I	= MÖ. 1546–1526
Thutmose I	= MÖ. 1526–1512
Thutmose II	= MÖ. 1512–1504
Hatshepsut	= MÖ. 1504–1483
Thutmose III	= MÖ. 1504–1451
Amenhotep II	= MÖ. 1453–1426
Thutmose IV	= MÖ. 1426–1416
Amenhotep III	= MÖ. 1416–1377
Akhenaten	= MÖ. 1377–1360

Örneğin Prof. Douglas Petrovich, II. Amenhotep'in uzun kronolojik bir saltanatının MÖ 1453 yılında başladığını ve Çıkış tarihinin MÖ 1446 olduğunu (MÖ 967 yılındaki bir tapınak inşa tarihinden 480 yıl önce türetilmiştir) kabul eder ve böylece Çıkış'ı saltanatının 9. yılına yerleştirir. Petrovich ayrıca, II. Amenhotep'in 101.000'den fazla esir aldığı 9. yıl seferinin, Çıkış olayını takip eden aylarda köle tabanını yenileme girişimi olduğunu ileri sürer. İlginç bir teori, ancak İncil'de vebalarla ilgili anlatılanlardan sonra Mısır'ın tamamen yıkılması ve aşağılanması, firavunun seçkin savaş arabalarının yok edilmesinden bahsetmiyorum bile. II. Amenhotep'in sadece aylar sonra geri dönüp tarihin en başarılı köle toplama askeri seferlerinden birine giriştiğine inanmak mantıklı mı?

Dr. Hoeh, II. Amenhotep'in tahta çıkış tarihinin MÖ 1453 olduğunu kabul etti, ancak tapınağın inşa tarihini de MÖ 964 olarak belirledi ve dolayısıyla Çıkış'ı da MÖ 1443 yılına yerleştirdi; bu II. Amenhotep'in 10. yılıdır ve dolayısıyla saltanatının en önemli 9. Yıl seferinin hemen ardından, kayda geçmemiş yılları içinde yer almaktadır.

Belirtildiği gibi, en başından itibaren kendimizi bu kadar katı kronolojik sistemlere hapsetmemeyi seçtik. Uzun, orta ve kısa kronoloji arasında bir tartışma vardır. II. Thutmose'nin saltanatı 13 yıl kadar uzun muydu, yoksa üç yıl kadar kısa mıydı? Genellikle ilki tercih edilir, ancak ikincisi sonraki kronolojik şemaları önemli ölçüde ayarlayacaktır. Peki ya III. Amenhotep ve oğlu Akhenaten? Genellikle eş zamanlılık tercih edilmez, ancak bazı akademisyenler 12 yıla kadar uzun bir eş zamanlılık varsayarlar. Diğerleri ise Akhenaten'in saltanatının başlangıcını MÖ 1382 kadar erken bir tarihe yerleştirirler. Liste uzayıp gidiyor.

Genellikle, mümkün olduğunca, bu tür kronolojiler astronomik verilere (Sothic Döngüsü gibi) dayanır ve yazıtlarda belgelenen astronomik gözlemlere atıfta bulunur. Ancak bunlar nadirdir. Dahası, bu tür eski gözlemlerin nerede yapıldığı, hatta tam olarak ne zaman yapıldığı konusunda bile tartışmalar vardır ki her ikisi de tarihlemeyi yıllar hatta on yıllar mertebesinde kökten etkiler.

Peter Der Manuelian "II. Amenophis Dönemi Üzerine Çalışmalar" adlı eserinde, II. Amenhotep'in astronomik veriler kullanılarak tarihlendirilmesi konusundaki tartışmayı ayrıntılı bir şekilde ele alıyor. Bu tartışmalara, Mısırbilimcilerin kronolojideki çelişkileri gidermek için bazı yazıtları "düzeltme" ve varsayılan "hataları" yapay olarak düzeltme girişimleri de dahil! Bu tartışma "bilim insanları arasındaki görüş çeşitliliğini ve bu tarihlerle ilgili olarak ele alınan çok sayıda faktörü ortaya koyuyor" diye sonuca varıyor. Bu yazarın görüşüne göre, sorun şu anda mevcut verilerle kesin olarak çözülemez. Çok fazla çözüm düzeltmelere bağlıdır. Bu nedenle, en az tartışılan tarihe, yani Megiddo Muharebesi için Ay kökenli bir tarihe yöneliyor.

Megiddo Muharebesi'nin düzeltilmemiş hali temelinde, III. Tuthmose'nin tarihleri için iki seçenekle karşı karşıyayız! Oğlu II. Amenhotep'in tarihlerinin çıkarıldığı zaman MÖ 1504 yılında tahta çıkıp MÖ 1450 yılında ölmesi (uzun kronoloji) ya da MÖ 1479 yılında tahta çıkıp MÖ 1425 yılında ölmesi (kısa kronoloji).

III. Tuthmose

Elbette, astronomik verileri uzlaştırmak için böyle bir çaba, İncil'e inananlar için sürpriz olmayacaktır. Nitekim, Joshua 10:13 "Güneş durdu, ay da yerinde kaldı" ve Isaiah 38:8 "Güneş on derece döndü" gibi anlatımlar astronomik sonuçlara olan bu güveni zaten şüpheye düşürmektedir. Kelimenin tam anlamıyla İncil'e dayalı bir bakış açısıyla, araştırmadaki mevcut zorluklar bir yana, bu tür potansiyel astronomik değişimler temelinde, astronomik tarihleme ne kadar güvenilir olabilir?

Peki ya Manuelian'ın vurguladığı bu iki önemli kronolojik farklılık (uzun ve kısa) ne olacak? Çıkış taslağı, nispeten popüler olan kısa kronolojiye göre mi yoksa uzun kronolojiye göre mi hesaplanmalıdır?

Hayır, hiç de değil. İlginçtir ki, MÖ ikinci yüzyıl Septuagint'inde (LXX) 1. Krallar 6:1'in metinsel bir varyantı vardır ve bu varyantta Mısır'dan Çıkış'tan Solomon Mabedi'nin inşasına başlanmasına kadar 440 yıl geçer. LXX 440 yıl verirken, Geleneksel Metin'in (MT) İncil'de olduğıu gibi 480 yıl vermesi tartışılmaktadır. Bunlardan biri veya diğeri, bir kopyacının sayısal bir sembolü yazarken yaptığı hatadan mı, yoksa tamamen başka bir şeyden mi kaynaklanıyor? Durum ne olursa olsun, bu alternatif 440 yıllık dönem, Mısır'dan Çıkış'ı kısa kronoloji şemasında II. Amenhotep'in saltanatının sonuna yakın bir zamana yerleştirir; böylece olayların geri kalanını aynı firavunlarla ilişkilendirir.

Antik Mısır tarihindeki bu olaylar zincirinin Joseph'i tanımayan firavun Kamose'den başlayıp Canaan'ın fethinin sonlarına doğru gelen firavun Akhenaten'e kadar İncil'deki olaylar zincirine uyan mükemmellikte olduğunu iddia ediyorum. Ve yine, uzun kronolojinin, MT'nin 480 yıllık dönemiyle birlikte doğru şema olduğunu da iddia ediyorum. Ancak Mısır kronolojisinin bu özel yorumuna itiraz edebilecek olanlar, kısa kronoloji ile LXX'in 440 yıllık dönemi arasında da aynı sonuçlara varabilirler.

Kenar Çubuğu 4: Exodus Firavunu Nasıl Öldü?

Birçok kişi, Mısır'dan Çıkış firavunun Kızıldeniz'de öldüğüne inanır. Mezmur 106:11, Mısır ordusundan tek bir kişinin bile hayatta kalmadığını söyler. Ancak, II. Amenhotep'in savunucularının çoğu özellikle de Mısır'dan Çıkış olayını onun saltanatının daha erken bir dönemine tarihlendirenler, II. Amenhotep'in Kızıldeniz'de ordusunun yenilgisinden sağ olarak çıktığına inanır. O halde II. Amenhotep'in hayatta kalması, İncil'deki anlatımı geçersiz kılar mı?

Keith Stump da "Çıkış Döneminin Firavunları" adlı makalesinde, II. Amenhotep'in 10. yılında bir Çıkış olduğunu varsayarak "Çıkış Firavunu hakkındaki yaygın inanışın aksine, II. Amenhotep ordusuyla birlikte Kızıldeniz'de boğulmadı. Çıkış 14:23-31'i dikkatlice okuyun. Eski kayıtlar, II. Amenhotep'in saltanatının en az 26. yılına kadar sürdüğünü ortaya koyuyor. Bu 26 yılın on altısı Çıkış'ı takip etti." diye anlatır.

Prof. Douglas Petrovich, 2021 yılında Digging for Truth bloğunda yayınlanan "Çıkış'ın Firavunu II. Amenhotep" başlıklı röportajında, Firavun'un Kızıldeniz'deki ölümüne dair sıkça alıntılanan kanıt metinlerini ele aldı. Petrovich "Mezmur 106:11 ve Mezmur 136:15'de David'in kullandığı devrildi anlamına gelen İbranice kelime, Mezmur 109:23'te yaşamı boyunca kendisi için de kullanılır" diye açıkladı.

Kanaatimce, yukarıdaki tüm veriler göz önüne alındığında, Mısır'dan Çıkış olayını II. Amenhotep'in saltanatının sonlarına yerleştirmek daha uygundur. Solomon tapınağının inşa tarihi veya 18. Hanedan firavunlarının kronolojisi veya başka bir açıklama farklı bir sonuça işaret etse dahi! Elbette, Mısır'dan Çıkış'ı II. Amenhotep'in saltanatının sonuyla ilişkilendirmek, ilk bakışta İncil anlatısına çok uygun gibi görünüyor. Aynı zamanda II. Amenhotep'in 23. Yıl anıtına, nispeten genç yaştaki ölümüne ve özellikle de küçük oğlu IV. Thutmose'nin sürpriz şekilde halef olmasına da dayanıyor. Böyle bir kronolojik ayarlama, İsrailoğullarının Canaan'a girişini III. Amenhotep'in saltanatının sonuna ve Akhenaten'in döneminin başlangıcına daha yakın bir tarihe yerleştiriyor. Moses'in Midian'a kaçışı, III. Thutmose'nin tek başına hüküm sürdüğü dönemde ve Hatshepsut'un ölümünden hemen sonra gerçekleştirecektir.

İlginçtir ki, kendisinden önce ölen II. Amenhotep'in en büyük oğlu (Prens Amenhotep) hakkında Manuelian "Mısırbilimci Donald Redford'a göre, bu prens Amenhotep, II. Amenhotep'in saltanatının ilk beş yılında doğmuştur." diye yazar.

Bu Prens Amenhotep'in kimliği konusunda, gerçekten II. Amenhotep'in oğlu ve halefi olup olmadığı konusunda bazı tartışmalar var. Ancak bu oğlun babasının saltanatının 20. yılından sonra ölmesi, "ilk doğan çocuğun ölümü" ve Mısır'dan Çıkış'ın II. Amenhotep'in saltanatının sonlarına denk gelmesi nedeniyle tartışmayı kesinlikle sonlandıracaktır.

II. Amenhotep'in mumyası (CG 61069) teşhis edildi. Cesedi yine alışılmadık ve yaygın bir hastalıktan izler taşıyordu. M. E. Habicht, A. S. Bouwman ve F. J. Rühli, 18. Hanedan mumyalarının 2016 yılındaki yeniden analizlerinde, mumyanın kimliği konusunda çekincelerini dile getirmiş olsalar da "aksi kanıtlanana kadar II. Amenhotep olarak kabul edilmesi gerektiği" sonucuna vardılar.

Dolayısıyla, iki ilginç senaryomuz var:

Birincisi, mumyanın veba veya hastalık izleri taşıyan bir bedene sahip II. Amenhotep olması; ikincisi ise, firavunun bedeninin ortalıkta dolaştığı belki de Kızıldeniz'de kaybolduğu ve mumyanın o dönemden tamamen farklı birinin olması!

Toplu kanıtlara dayanarak, mumyanın II. Amenhotep'e ait olması gerçeğe daha uygun. Ancak, II. Amenhotep'in bedeninin Mısır'ın Kızıldeniz'deki yenilgisinden sonra bulunmuş ve ardından Mısır geleneklerine uygun olarak mumyalanmış olma ihtimali de mümkün. Çıkış 14:30, Mısırlı cesetlerin kıyıya vurduğunu belirtir. Ancak her iki durumda da, sonucun İncil metninin doğruluğu üzerinde hiçbir etkisi yoktur.

Bu Moses mi?

Mart-Nisan 2024 "Let the Stones Speak" dergisinden:

"Mısır'dan Çıkış'ın firavunu kimdi?" Bu İncil arkeolojisi dünyasının en büyük sorularından birisi. Mısır'dan Çıkış'ın firavunu kimdi? Bu soruyu "Let the Stones Speak" dergisinde yazılanlara bağlı olarak ayrıntılı olarak ele aldık. Peki ya Firavun'un baş düşmanı kim ve eski Mısır'da Moses'e dair bir kanıt var mı?

Şüpheciler için cevap basittir. Hayır. Moses, hakkında hiçbir maddi kanıtımız olmayan kurgusal bir İncil karakteridir. Gerçekten Moses'in kişiliğine dair hiçbir kanıt yok mu?

Yeni Krallık Dönemi Mısır tarihinde, birçok açıdan Moses'in İncil'deki anlatımıyla dikkate değer bir benzerlik gösteren bir Prens vardır. Benzerlikler o kadar yakındır ki, kilit savunucular kanıtların güvenilir olduğuna inanır: Bu kişi "Eski Ahit'in Çıkış kitabının ve Tevrat'ın diğer dört kitabının geleneksel yazarı olan, Moses olarak bilinen aynı kişidir. (Patlama Dönemi.)

Moses'in Mısır tarihindeki kimliği sorunu çözüldü mü?

Öncelikle temel bir kronolojik çerçeveye ihtiyacımız var. "Çıkış'ın Firavunu Kimdi?" başlıklı yazımızda belirttiğimiz gibi, İncil kronolojisi Çıkış'ı MÖ 15. yüzyıla yerleştirir. Bu konuda önemli tartışmalar olduğu doğrudur; makalemiz bu zaman dilimini ayrıntılı olarak açıklamaktadır. Kısacası 1. Krallar 6:1, Çıkış ile yaygın olarak MÖ 967'de başladığı kabul edilen Solomon Mabedi'nin inşası arasında 480 yıl geçtiğini belirtir. Bu, Çıkış'ı MÖ 1446 yılına, İsrail'in Canaana girişinin 40 yıl sonra MÖ 1406 yılına ve yüzyılın sonunda Canaan'ın fethinin ise MÖ 14. yüzyıla denk geldiğini gösterir. İncil'deki diğer bazı pasajlar da aynı genel zaman dilimine işaret eder (Yargıçlar 11:26 ve 1 Tarihler 6).

İncil metnine dayanan bu Çıkış zaman çizelgesi, arkeolojik kayıtlardaki ipuçlarıyla dikkate değer bir şekilde örtüşmektedir. Örneğin Amarna mektuplarında (MÖ 14. yüzyıl), paniğe kapılan Canaanlı liderler Habiru (İbraniler) olarak adlandırılan ve giderek tüm toprakları ele geçiren bir istilacı halktan bahsederler.

Bu genel kronolojik tablo, Mısır tarihinin genel seyriyle de dikkate değer bir şekilde örtüşmektedir. "Çıkış'ın Firavunu Kimdi?" başlıklı makalede özetlendiği gibi, uzun kronolojik zaman çizelgesini izlemek, barışçıl Amarna dönemi firavunu IV. Amenhotep/Akhenaten'i Canaan'ın fethi sırasındaki firavun olarak; babası III. Amenhotep'i ise çöl yolculuğunun firavunu olarak konumlandırır. III. Amenhotep saltanatı aynı zamanda Şifa Tanrıçası Sekhmet'e yapılan vurguyla da dikkat çekicidir. Olayların bu şekilde sıralanması, Akhenaten'in babası IV. Thutmose'yi Çıkış firavunun halefi konumuna getirir; II. Amenhotep'i (aynı zamanda ilk doğan olmayan) de Mısır'dan Çıkış firavunumuz yapar. IV. Thutmose, ilk doğan değildi ve tahtı şüpheli koşullar altında devralmışt (Rüya Anıtı onu haklı gösterir).

İlginçtir ki, MÖ üçüncü yüzyılda yaşayan Mısırlı rahip-tarihçi Manetho ve MS birinci yüzyılda yaşayan Mısırlı rahip Chaeremon, Çıkış firavununu "Amenophis" adıyla tanımlar; bu Amenhotep'in sonraki Yunanca söylemidir. II. Amenhotep'in saltanatı, firavunun sadist zulmünün hızla ün kazanmasıyla dikkate değer bir

öfke ve fetihle başladı. Onun saltanatının son kısmı hakkında neredeyse hiçbir şey bilmiyoruz. Sadece Usersatet'in Semna Anıtı'nda valilere, yabancılara ve büyücülere karşı dikkatli olması yönünde bir uyarı ve gerçekten ona aitse mumyalanmış tuhaf tüberküllerle kaplı bir beden var. Bu da, II. Amenhotep'in babası 54 yıl hüküm süren III. Thutmose'yi (tartışmasız Mısır'ın en büyük firavunu ve en uzun süre hüküm sürenlerden biri), Moses'in 40 yıl boyunca çölde olduğu dönemin baş firavunu yapar. III. Thutmose'nin üvey annesi Hatshepsut'u, İncil'deki "firavunun kızı" olarak gösterir. Tek başına güçlü bir hükümdar olan Hatshepsut'un "sevgi dolu bir yüreğe ve ruhunun yabancılara meyilli" olduğu anlatılır. Hatshepsut ile ilgili yazıtlar tuhaf bir şekilde, Mısır'dan Çıkış firavunumuz II. Amenhotep'in hükümdarlığı sırasında tahrip edilmiştir. Çıkış 2'nin ilk bölümünde anlatıldığı gibi babası I. Thutmose, üvey kardeşi olan hasta kocası da III. Thutmose'nin babası olan II. Thutmose'dir.

Son olarak, bu şemada, Çıkış 1'de bahsi geçen, Joseph'i tanımayan firavunun Kamose olduğunu ileri sürüyorum. Kamose, kuzey Mısır'daki yabancı Sami hükümdarlarını devirmek ve Delta'yı tek başına Mısır yönetimi altına almak için bir sefer başlatan ve Çıkış 1:8-10'daki kayıtlara oldukça benzeyen bir ferman (Carnarvon Tableti) yayınlayan Güney Mısır firavunuydu. Kamose savaş sırasında öldürüldü ve süreci sona erdiren kardeşi I. Ahmose, Mısır'ın 18. Hanedanlığı ile Yeni Krallık Dönemi'ni başlattı.

Bu girişten sonra, şimdi söz konusu döneme, yani MÖ 16. yüzyılın sonlarına, Kraliçe/Firavun Hatshepsut ve onun yönetimindeki bir prensin yoksulluktan zenginliğe ve ortadan kayboluşa uzanan dikkat çekici hikayesine odaklanabiliriz.

Hatshepsut, Firavun'un Kızı, Kraliçe ve Mısır'ın Önemli Figürü

İncil, Moses'in 120 yıl yaşadığını ve ömrünün üç eşit parçaya bölündüğünü belirtir. İlk 40 yılını Mısır'da bir prens olarak, ardından 40 yılını Midian'da sürgün olarak ve son 40 yılını da İsrailoğullarının lideri olarak geçirdi (Çıkış 7:7; Sayılar 14:33; Tesniye 29:4; 34:7...). Moses, İsrailoğullarının Vaadedilmiş Topraklara varmasından hemen önce öldü (Tesniye 31:2). Bu ayrıntıyı İsrailoğullarının Canaan'a giriş tarihine (yaklaşık MÖ 1406) uyarladığımızda, Moses'in doğumunun MÖ 1526 civarında olduğunu görürüz.

Bu, doğumunun Firavun I. Thutmose'nin saltanatına denk geldiği anlamına gelir. Uzun kronoloji çerçevesinde, I. Thutmose'nin saltanatı MÖ. 1526-1512 yılları arasına tarihlenir. Prof. Douglas Petrovich biraz daha erken bir zaman dilimi, M.Ö. 1529-1516 civarı, veriyor. Antonio Crasto ise daha da erken bir saltanat dönemi, M.Ö. 1532-1519 tarihlerini veriyor.

I. Thutmose'nin kraliyet ailesi son derece ilginçtir. Bu firavunun, kraliyet ailesinden olan eşi Ahmose'den doğan Hatshepsut adında tamamen kraliyet ailesine mensup bir kızı ve küçük eşi Mutnofret'ten doğan II. Thutmose adında yarı kraliyet ailesi mensubu bir oğlu vardı. Ölen I. Thutmose, onun Mısır tahtındaki yerini sağlamlaştırmak için 18 yaşındaki oğlunu 24 yaşındaki üvey kız kardeşiyle evlendirdi.

Firavun'un kızına yapılan İncil vurgusu, o dönemdeki saray entrikaları bağlamında iki kat daha ilgi çekicidir. Ne de olsa, bu, firavunun tam anlamıyla kraliyet kızı olarak Hatshepsut'a yapılan vurguyla aynıydı. Aynı zamanda Hatshepsut'un, babası I. Thutmose'nin ölümünden çok sonra bile, saltanatı boyunca anıtlarında vurgulamaya devam ettiği bir konum ve ünvandı.

Uzun kronoloji tarihlerini uyguladığımızda, Hatshepsut, İncil'deki Moses'in keşfi sırasında yaklaşık 10 yaşındaydı. Petrovich, Hatshepsut'un o sırada 12 yaşında olduğunu belirtir. Buna karşılık Crasto'nun kronolojisini Moses ve Mısır'dan Çıkış tarihlerimize uyguladığımızda, Hatshepsut yaklaşık 15 yaşında olur.

II. Thutmose'nin evli olduğu kız kardeşi kraliçe Hatshepsut ile saltanatı ne uzun ne de etkileyiciydi. Hatshepsut ona bir erkek varis değil de Neferure adında bir kız doğurmuştu. II. Thutmose hasta bir firavundu, fakat babası gibi o da cariyesi Iset aracılığıyla bir erkek çocuk sahibi oldu. III. Tutmose babası öldüğünde henüz 2 yaşındaydı. Bu nedenle, üvey annesi Hatshepsut, 22 yıllık bir vekalet dönemi başlattı ve bu süre zarfında kendi başına gerçekten olağanüstü bir firavun oldu.

Mısır arkeolojisinin babası Sir William Flinders Petrie (1853-1942), Firavun Hatshepsut'un faaliyetlerinin, tamamen barışçıl girişimlere odaklanmış gibi göründüğünü ve ülke için huzur çağı olduğunu belirtmiştir (Mısır Tarihi, Cilt II). Speos Artemidos'taki tapınağının cephesindeki dikkat çekici bir yazıtta kısmen "Ruhum yabancı insanlara meyilliydi. Roshau ve Iuu halkı benden saklanmadılar." yazar. Başka bir yazıtta ise "sevgi dolu bir kalp" betimlenir. Bu olağanüstü duygular, İncil'de yabancı bir çocuğu yoksulluktan kurtarıp prensliğe yükseltecek bir "firavun kızı" tasviriyle örtüşmektedir.

Tesadüfen, Hatshepsut'un hükümdarlığı sırasında sıradan biri, Mısır yönetiminin ve prensliğinin en üst kademelerine yükseltilmiştir.

Hatshepsut

Annesinin Kardeşi!

Mısır tarihi, bu adamın kesinlikle kraliyet ailesinden olmadığını, sıradan bir kökene sahip olduğunu açıkça göstermektedir. Ancak Mısır'daki yaşamının sonuna doğru MÖ 1480 yıllarında ortalarında gizemli bir şekilde ortadan kaybolmasından önce Mısır toplumunun en üst kademelerine yükselmişti. Bu prens genellikle Senenmut veya Senmut olarak anılır. Yazar ve araştırmacı gazeteci Scott Alan Roberts ve Antonio Crasto onu Moses'in ta kendisi olarak tanımlarlar.

Alan Roberts, 2014 yılında John Richard Ward ile birlikte yazdığı kitabında " Firavun Hatshepsut'un gözde saray mensubu Senenmut, bizim Moses olarak bildiğimiz adamla aynı kişidir." diyor. "Senenmut, Hatshepsut'un lütufkâr ve iyiliksever bakışları altında yaşadı; hatta bazı kaynaklar, aralarındaki yaklaşık 10 yıllık yaş farkına rağmen, onları olası sevgililer olarak bile görüyor."

Aslen kraliyet mensubu olmayan bu kişiye, şaşırtıcı bir şekilde "Hatshepsut tarafından yaklaşık 90 unvan verildi; bunlar arasında Mısır'ın Kalıtsal Veliaht Prensi, Kont, Tek Yoldaş, Tüm Halkın Efendisi, Tüm Ülkenin Şefi, Kraliyet Veziri ve Baş Kraliyet Mimarı da vardı."

Senenmut'un kraliyet atamaları arasında kralın tüm işlerini yürüten baş kahya ve kralın sırdaşı, sağ elinin özel danışmanı, Hatshepsut'un kızı Prenses Nefrure'nin baş kahyası da vardı. Senenmut'un kraliyet mührünü taşıyan, Amun'un kahyası, Amun'un ambarının gözetmeni gibi ünvanları da vardı. Ayrıca Hermonthis'teki Montu peygamberlerinin lideri olarak dini bir ünvana da sahipti.

Catharine Roehrig, Renee Dreyfus ve Cathleen Keller tarafından düzenlenen "Hatshepsut: Kraliçeden Firavuna" adlı eserde özetlendiği gibi "Senenmut o kadar çok görev üstlendi ki, bunlarla ilişkili işlerin küçük bir kısmını bile nasıl yerine getirebildiğini anlamak zor."

Bu kişinin İncil'deki Moses figürü olup olmadığını araştırırken, ilk sorumuz elbette ismiyle ilgili olmalı. Şayet bunlar aynı kişiyse, neden "Moses" olmasın? Roberts'a göre:

Hatshepsut'un ona bahşettiği önemli bir unvan, ismini "annesinin kardeşi" anlamına gelen Senenmut olarak değiştirilmesiydi. Özünde bu, bir oğlu annesiyle eşit statüye yükselten ve ona bu firavun ebeveyniyle eşit "Tanrıların kardeşi" statüsünü talep etme hakkı veren bir unvandı.

Mısırlı liderler genellikle birden fazla isim kullanırdı (bu, antik kaynaklar arasında çapraz kimlik tespitini özellikle zorlaştıran şeylerden biridir). Mısırlı tarihçi Manetho, Moses'in Mısır mahkemelerinde tamamen farklı bir Mısır ismi kullandığını, ancak İsrailoğulları tarafından özellikle "Moses" olarak anıldığını anlatır (Josephus, Apion'a Karşı 1.26). Mısırlı rahip Chaeremon da aynı şeyi kaydeder. "Moses" ismi yalnızca İsrailoğulları arasında kullanılırdı (Apion'a Karşı 1.32).

Moses zaten bir Mısır ismi değil miydi? Tıpkı isimleri mose/mosis ile biten çeşitli Mısır kraliyet mensupları gibi? Bu yaygın bir yorum; ancak Mısırbilimci Prof. Kenneth Kitchen'ın şiddetle karşı çıktığı bir yorum. Bunun yerine, ismin yazılışına ve Çıkış 2:10'da verilen İncil etimolojisine dayanarak Moses'in aslında tamamen İbranice bir isim olduğunu ve bu isimle anılmasının, firavunun kızına ücretli bakıcı olarak hizmet eden annesi aracılığıyla verildiğini savunuyor. 2003 tarihli "Eski Ahit'in Güvenilirliği Üzerine" adlı kitabında özetlediği gibi:

Moses isminin Mısır'a ait olduğu yaygın olarak kabul edilir ve şekli İncil bilginleri tarafından sıklıkla yanlış yorumlanır. Sıklıkla "çocuk" anlamına gelen Mısırca Mose kelimesiyle eş tutulur ve bir Tanrının ismiyle birleştirilmiş bir ismin kısaltması olduğu belirtilir. Nitekim, Amen-mose, Ptah-mose, Ra-mose, Hor-mose gibi adlar ile anılan birçok Mısırlı vardır. Ancak bu açıklama yanlıştır. Moses'in adı ilk etapta büyük ihtimalle Mısırlı değil! Telaffuz olması gerektiği gibi uyuşmuyor ve bu açıklanamıyor. Çocuğun kendi annesi tarafından verilen iesmi "uzaklaştırılan" anlamına gelen Mashu idi (Çıkış 2:10b). Bu, halkını kölelikten çıkardığında "uzaklaştıran" anlamına gelen Moshe'ye dönüşmüştür diye kabul edilebilir.

Doğruysa, bu Manetho ve Chaeremon'un "Moses" isminin Mısırlılar arasında değil, İsrailoğulları arasında kullanıldığı yönündeki iddialarını açıklar. Ayrıca, mantıksal olarak Mısır tarihinde farklı isme sahip bir birey aramayı gerektirir. Bu, İncil'deki İbranice isim yerine, Moses'in yaşam öyküsüne uyan bir isimdir.

Alışılmadık "Senenmut" ismi, genç firavunun kızının evlat edinilmiş çocuğuna yakışır bir şekilde mantıklı olur. Bu durumda, Hatshepsut kendini mecazi olarak hem bu bireyin "annesi" hem de "kardeşi" olarak kabul ediyor ve ona ilahi bir ayrıcalık da veriyordu.

Bu amaçla, Yeni Ahit'te başka bir ilginç isim bağlantısı bulunabilir. İbraniler 11:24-25'te şöyle der:

İmanı sayesinde Moses, daha sonra Firavun'un kızının oğlu olarak anılmayı reddetti. Halkıyla birlikte sıkıntı çekmeyi yeğledi" (Darby İncil Çevirisi). İlk bakışta "Firavun'un kızının oğlu" olarak anılmak, Moses'in evlat edinilme statüsüne sadece yüzeysel bir gönderme gibi görünebilir. Mısır mahkemelerinde kullandığı gerçek ismi yerine "Annesinin Kardeşi" diye çağırılması bir işaret olabilir mi? Yoksa bu İbrani kardeşleriyle birlikte olmaya karar verip büyüklüğe ulaştıktan sonra vazgeçtiği bir unvan mı?

Mütevazi Kökenler

Senenmut'un büyüklüğe ulaşmadan önceki mütevazı kökenleri yaygın olarak bilinmektedir. Ebeveynleri kraliyet unvanı taşımazken, önemli bir güce ulaşmadan önce ölen babasına başlangıçta çok sade bir cenaze töreni düzenlenmiştir. "Hatshepsut: Kraliçeden Firavuna" kitabından devam edersek:

Senenmut, 18. Hanedanlığın en seçkin ve etkili kişilerinden biri olarak tanımlanabilir, ancak geçmişinde gelecekte büyük bir şöhrete işaret eden hiçbir şey yoktur. Ebeveynleri nispeten düşük bir kökene sahipti ve ikisi de öne çıkmamış veya herhangi bir idari veya dini görevde bulunmamış gibi görünüyor. Görünüşe göre Senenmut güçlendikçe, onlara yeniden daha iyi bir cenaze töreni yapmıştır. Yine de, ailesini, kısaca "Ramose ve Hatnofer" olarak anılan anne ve babasını çevreleyen bir gizem var. Ramose, belki de Moses'in babasının İncil'deki adı olan Amram'a çok benzemiyor; bu bağlamda, Moses'in kız kardeşi Miriam'ın İncil'deki adını, varsayılan Mısır eşdeğeri Meri-Amun ile karşılaştırın. Senenmut'un bu ebeveynleri bazen "taşralı" veya "köylü" olarak tanımlanıyor. Roehrig ve arkadaşları Senenmut'un ebeveynleri ve akrabaları bağlamında "Gerçekten de Mısır'daki nüfus grupları hakkında bilmediğimiz çok şey var. Levant'tan üç kadın III. Tutmose'nin haremine alındı; Batı Sami isimleri cenaze eşyalarına yazılmamış olsaydı etnik kimlikleri öğrenilemezdi." diye devam ediyorlar. Ancak göçmenler genellikle Mısır isimleri almış veya isimleri hiç kaydedilmemiş, bu da bize hikayelerini anlatmak için yalnızca bedenlerini, eşyalarını ve muhtemelen mezar tiplerini bırakmıştır. Örneğin, Senenmut'un ebeveynlerinin mezarına sade bir şekilde gömülen örgülü saçlı kadınlar için ne yapacağız? Dahası, gömülmeleriyle ilgili olarak, "iki dikdörtgen tabutta, hepsi isimsiz ve neredeyse kesinlikle yakın aile üyeleri olan altı ek mumya daha vardı. Senenmut'un kademeli olarak iktidara yükselişinin, Hatshepsut'un babası zamanında başladığı anlaşılıyor. Ve ilk yükselişinin bir kısmı, Etiyopyalılara karşı gösterdiği askeri başarı bağlamında görünüyor.

Senenmut'un Başarıları

Senenmut, gençliğinin sonlarından itibaren askerlik hizmetinde yükselmiş gibi görünüyor. Crasto, Kush ülkesindeki (Etiyopya) askeri harekatlara katıldığını ve burada muhtemelen tugay komutanı rütbesine ulaştığını belirtiyor. Moses'in hayatına dair klasik anlatılara aşina olanlar için bu önemlidir; çünkü Etiyopya'daki başarıları İncil'de belirtilmese de (Sayılar 12:1'de küçük bir ipucu var), bazı klasik tarihçiler tarafından uzun uzadıya anlatılmıştır.

Josephus, "Yahudilerin Eski Eserleri" kitabının bir bölümünü Moses'in Etiyopya'daki askeri başarılarına ayırır (Eski Eserler 2.10). Benzer bir anlatı, MÖ 3. yüzyıl Yahudi tarihçisi Artapanus'ta da vardır. Senenmut, Hatshepsut'un kendisine verdiği ünvanlar ile rütbe atlatmaya ancak o iktidara gelince başladı. Öyle ki, Mısırbilimci Prof. Joyce Tyldesley, Senenmut'tan, "En etkili saray mensubu; büyüklerin en büyüğü; aslında Senenmut Mısır'ın hükümdarıydı" diye söz eder (Hatchepsut: Kadın Firavun).

Senenmut ve Hatshepsut'un inanılmaz derecede yakın olduklarının en büyük işareti, Senenmut ile Hatshepsut'un kızı ve öğretmenliğini yaptığı Neferure arasındaki yakınlıktı. Birkaç heykel, genç prenses Neferure'yi kucağında otururken tasvir ediyordu. Normalde, kraliyet ailesinden olmayanların, hele ki bir firavunun kızının, kraliyet ailesi mensuplarıyla dahi yakın temas kurmasına izin verilmezdi. Roehrig ve arkadaşları, "Heykellerde kraliyet ailesinden Neferure ve kraliyet ailesinden olmayan birinin (Senenmut) birlikte tasvir edilmesi eşi benzeri görülmemiş bir durumdur ve Mısır sarayının görünüşte dokunulmaz olan birçok kuralını geçersiz kılmaktadır," diye açıklıyorlar. "Bunlar arasında, kraliyet mensubu bir kişinin, hatta bir çocuğun, kraliyet ailesinden olmayan birinden daha büyük bir ölçekte temsil edilmesi; kraliyet mensubu bir bireye, başka bir kraliyet mensubu veya bir Tanrı dışında asla dokunulmaması ve kraliyet mensubu bir kişinin, daha düşük rütbeli bir kişiyle asla belirgin bir şekilde etkileşime girmemesi gibi genel kurallar yer alır."

T. George Allen, 1927 tarihli "Senmut'un Benzersiz Heykeli" adlı makalesinde bu heykelleri "Şaşırtıcı bir yenilik; Senmut gibi sıradan, kraliyet ailesinden olmayan birinin, kendisini Tanrısal bir soylu ile böylesine yakın bir ilişki içinde, hem de en az beş kez resmetmeye cesaret etmesi, kraliçesinin eşsiz nezaketinin nihai bir kanıtıdır." diye nitelendiriyor.

Bu adamla ilgili heykellerin genel sayısı bile dikkat çekicidir. "Senenmut'un heykellerinin çoğu günümüze ulaştığı için, heykellerinin büyüklüğü yalnızca kraliyet ailesiyle karşılaştırılabilir. Yine de, soylu olmayan Senenmut, bazı seçkin çağdaşları gibi, geniş ailesini tasvir ederek sonsuz bir yenilenme döngüsüne katılımını ima edemezdi. Görünüşe göre çocuğu da yoktu, bu yüzden cenaze kültünü sürdürecek gelecek nesiller olmayacaktı; tek başına ayakta duruyordu" (Hatshepsut: Kraliçeden Firavuna).

Karısı ve çocuklarının olmaması böylesine yüksek bir makamda bulunan bir kişi için sıklıkla vurgulanan dikkat çekici bir özelliktir. Ancak bu, yine İncil'de anlatılan Moses'in Mısır saraylarındaki tasviriyle mükemmel bir şekilde örtüşmektedir. Yine de, Senenmut'un kraliçeye yakınlığı, aralarında bir ilişki olduğu yönündeki söylentilere yol açtı. Bununla ilgili Deir el-Bahari'de gizli bir taş yüzeyde, eski bir işçi tarafından bırakılmış müstehcen bir duvar yazısı bulunmaktadır. Bununla birlikte, Hatshepsutt ve Senenmut arasında "romantik bir bağ" olduğu yönündeki teoriler, Peter Dorman'ın 1988 tarihli "Senenmut Anıtları: Tarihsel Metodolojideki Sorunlar" adlı çalışmasında büyük ölçüde çürütülmüştür.

Kraliyet Mimarı

Senenmut'a atfedilen en büyük başarılardan biri, Deir el-Bahari'deki Hatshepsu'un görkemli cenaze kompleksinin inşasını denetleyen kraliyet mimarı rolüdür. Bir uçurumun kenarına inşa edilen bu kompleks, mimari oranları ve mükemmelliğiyle bilinen antik dünyanın gerçek harikalarından biri olmaya devam ediyor. "Kutsalların Kutsalı" adlı bir iç mabedin etrafında merkezlenmiş, büyük, sütunlu bir avlu kompleksinden oluşuyor. Bu tür mimari bağlantılar, İncil'deki Moses örneğinde de yer alır. Moses, elbette çadırın inşasını ve çölde bir dağın yamacına inşa edilen başka bir "sütunlu" kompleksi denetlemiştir (Çıkış 24:4). Hatta İncil'de Moses ve İbrani işçilerle ilgili anlatılanlar bile bu bağlam ışığında ilgi çekicidir (Çıkış 2:11-14). Moses, İbraniler ve Mısırlıların bulunduğu bu şantiyede ne yapıyordu; esas olarak Mısırlı işçilerin üzerinde yönetici ve yargıç olarak idari bir görevde mi çalışıyordu? Bu olay Deir el-Bahari gibi bir yerde gerçekleşmiş olabilir mi?

Hatshepsut'un cenaze kompleksinin inşasına ek olarak, Mısır yönetiminin herhangi bir üst düzey üyesi gibi Senenmut da kendi saygın ikiz mezar kompleksini inşa ettirdi (Mezar 71 ve Mezar 353). Bu mezarlar, Mısır'da keşfedilen en eski yıldız haritası olan ayrıntılı bir yıldız haritası tavanı gibi birçok büyüleyici ve benzersiz özellik içeriyor. Bu durum Senenmut'un aynı zamanda bir gökbilimci olduğu yönünde spekülasyonlara yol açtı. Profesör Tyldesley şöyle anlatıyor:

Mezar 353'teki benzersiz astronomik tavan ve Mezar 71'de bulunan çeşitli metin ve ostrakalar (mezarın planlarından çeşitli hesaplamalara ve Sinhue Hikayesi'ne kadar uzanan) kesinlikle Senenmut'un resmi görevlerinin çok ötesine uzanan geniş bir ilgi alanına sahip, kültürlü ve çok yönlü bir adam olduğunu gösteriyor. Ancak Senenmut mezarına asla gömülmedi. Hatta mezarları bile tamamlanmamış, zamanından önce kapatılmıştı. 353 numaralı mezardaki süslü oda, kazılmış talaş ve işçi aletleriyle doluyken terk edilip mühürlenmişti ve kuvarsit lahit 71 numaralı mezarın koridorlarında tamamlanmadan bırakılmıştı" (Hatshepsut: Kraliçeden Firavuna). *Senenmut'un, her ne sebeple olursa olsun, iz bırakmadan tamamen ortadan kaybolduğu anlaşılıyor.*

Praorah, Moses'i çağırıyor. Gustave Dore

Ani Kaybolma

Joyce Tyldesley şöyle anlatıyor:

Senenmut'un ani ortadan kaybolması, Mısırbilimcileri onlarca yıldır meşgul eden bir konudur. Sağlam arkeolojik ve yazılı kanıtların eksikliği, Senenmut araştırmacılarının canlı hayal güçlerinin serbestçe dolaşmasına olanak tanımış ve bu da hararetle savunulan çeşitli çözümlerin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bunlardan bazıları kurgusal bir cinayet-gizem planına itibar kazandırabilir. Bir cinayet-gizem planı belki de amaçlanandan daha yerinde sözler. Çünkü bu, elbette Moses'in Mısır'dan aniden kaybolmasının tüm dayanağıydı.

Hatshepsut/III. Thutmose birlikteliğinin18-19. yıllarından sonra Senenmut'a dair tarihli bir referansımız yok. Sina'da, 11. yıla ait bir dikilitaşta Prenses Neferure ile birlikte gösterilmiştir ve adını içeren son tarihli belge, 16. yıla ait bir ostrakon üzerindeki resmi olmayan bir askerlik hizmeti kaydıdır (Hatshepsut: Kraliçeden Firavuna). Hatshepsut/III. Thutmose birlikteliğinin başlangıcını MÖ 1504 civarına yerleştiren uzun kronoloji, Senenmut ile ilgili bu belgenin MÖ 1486 civarına, yani İncil'deki Moses'in 40. yılına denk geldiğini ortaya koymaktadır. (Petrovich ve Crasto gibi diğer kronolojik varyantları uyguladığımızda, birkaç yıl öncesine denk gelir.)

Roberts bu eşzamanlılığa dikkat çekiyor:

MÖ. 1486-1485 yılları civarında Senenmut Mısır sahnesinden tamamen siliniyor. Bu arada, matematiksel hesaplamaları takip ederseniz, Moses MÖ 1526'da doğmuş olsaydı, MÖ 1486'da 40 yaşına girmiş olurdu; aynı yıl, Mısırlı ustabaşıyı öldürüp Mısır'dan kaçtığı söylenir. Hayatının kronolojisi mükemmel bir uyum içinde ve Mısır kayıtlarında hakkında hiçbir şey söylenmeden gitmesi, gerçekte kim olduğunun bir göstergesi olabilir.

Ancak nereye gittiğine dair bir ipucu, edebiyat kütüphanesinden elde edilebilir. Daha önce de belirtildiği gibi, 12. Hanedan dönemine ait Mısır edebi destanı "Sinhue'nin Hikâyesi" mezarında bulunmuştur. Bu klasik eser, kahraman Sinhue'nin, Firavun I. Amenemhet'in suikastının ardından firavunun gazabından kurtulmak için Mısır'dan Levant'a kaçışını anlatır. Sinhue'nin Bedevilerle yaşar ve bir kabile reisinin kızıyla evlenir.

Mısırbilimci Prof. James Hoffmeier, birkaç temel farklılığa rağmen, aynı özelliklerin Çıkış kitabındaki Moses hikaesinde de bulunduğunu" belirtiyor. Sinuhe ve Moses hikayelerindeki ana unsurlar arasındaki bu çarpıcı benzerlikler, şaşırtıcı bir şekilde, İncil bilginlerinin dikkatini çekmemiştir (İsrail Mısır'da: Çıkış Geleneğinin Gerçekliğine Dair Kanıtlar).

İnsan merak ediyor: Acaba bu destanı bilen Senenmut, Mısırlı bir işçinin öldürülmesinin ardından Mısır'dan kaçışında bu hikayeyi bir model olarak kullanmış olabilir mi?

Damnatio Memoriae

Senenmut'un ortadan kaybolması hikayenin sonu değil. Ayrılışının ardından, birçok anıt ve yazıtı kasıtlı olarak silindi (damnatio memoriae: hafızanın lanetlenmesi). Hatshepsut'un anıtlarının da aynı akibete uğraması ilginçtir. Senenmut'un ölümünden sonra anıları bir dizi saldırıyla karşı karşıya kaldı. Senenmut'un hayatındaki pek çok şey gibi, adının yazılı olduğu yazıtlara yapılan saldırıların nedeni de şimdilik bir sır olarak kalıyor (Hatshepsut: Kraliçeden Firavuna).

Mısırbilimci Prof. Alan Schulman 1969 yılında şöyle anlattı:

İki mezarının görünüşe göre tamamen tahrip edildiğini, adının ve portrelerinin kötü niyetli ve kindar bir şekilde silindiğini; ilk mezarında (no. 71) bulunan muhteşem kuvarsit lahitin parçalara ayrıldığını, birinin amansız nefretinin kurbanı olduğunu" yazmış ve sorumlu olarak III. Thutmose'yi göstermiştir (Senmut'un İddia Edilen Düşüşüne İlişkin Bazı Açıklamalar).

Roberts, Senenmut ve Hatshepsut'un anılarının tahribinden III. Thutmose'nin sorumlu olduğuna dair daha önceki teoriler konusunda farklı düşünüyor:

Bazı bilgiler, III. Thutmose'nin onun hiçbir heykelini tahripl etmediğini veya kaldırmadığını belirtiyor. Bu, III. Thutmose'nin emriyle yapılmadı. Kaldırılmalarını emreden oğlu II. Amenhotep idi. Ve daha da ilginci, Hatshepsut'un heykelleri ile birlikte Senenmut'un tüm heykellerini de kaldırmış olmasıdır. Olayların, Moses ve Firavun'un kızı hakkındaki İncil'deki anlatımı yeniden canlandırması, bu tahribin nedenini açıklar. Ancak *bu damnatio memoriae tam olarak tamamlanmamıştır. Senenmut'un heykel ve yazıtlarından birkaçı günümüze ulaşmıştır. Bunların arasında "Tufandan gelen ve kendisine Nil'i bile kontrol edebilecek bir güç verilen kişi hizmetkar Senmut'tur." diye tuhaf bir açıklama da vardır.*

Kendi fikrinizi oluşturmanız gerekecek. Şahsen başlangıçta şüpheciydim. "Gerçek olamayacak kadar iyi" ve ayrıntılarda parçalanacak bir hikaye gibi görünüyordu. Yine de bazı bilinmeyenler olsa da, tarihi ne kadar çok araştırırsam o kadar inandırıcı hale geliyor.

Scott Roberts'ın kendisi de bir şüphesini dile getirmişti:

Dr. Alin'in profesörlüğündeki ilahiyat fakültesi günlerimde, Moses'in Hatshepsut tarafından büyütüldüğü teorisini ortaya atmıştım. Yaklaşık 30 yıl önce, bu iyi doktor bana çok dikkatli olmamı tavsiye etti; çünkü gerçeklere uysa da, hikaye fazlasıyla romantik bir hale bürünmüştü. Sonuç olarak o da Moses'in haremdeki bir kadın tarafından değil, tahtın varisi tarafından yetiştirilmiş olduğunu düşünüyordu.

Sonuç olarak, Senenmut hakkındaki kararımız ne olursa olsun, bu onun İncil'deki Moses kimliğine dair nihai sonuç değildir. Asıl çıkarım, MÖ 16. yüzyıl sonu ile 15. yüzyıl başında Mısır'ının siyasi ve dini açıdan genel resminin, Moses'in bir Firavun'un kızı tarafından "Mısır Prensi" olarak yetiştirilmesi dahil İncil'deki anlatıma uygun olmasıdır.

Profesör Tyldesley'nin sözleriyle:

Hatshepsut, hükümdarlığı ilerledikçe yavaş yavaş yeni danışmanlar atamaya başladı; bunların çoğu Senenmut gibi nispeten mütevazı bir aileden geliyordu." Acaba bu yönetimdeki bir diğer kişi de İncil'deki Moses olabilir miydi? Kesinlikle mümkün. Ancak nihayetinde alçakgönüllülere ve yabancılara karşı bu iyilikseverlik, III. Thutmose ve II. Amenhotep'in katı yönetimi altında ortadan kalktı. Amenhotep bu tür kişileri tamamen ortadan kaldırdı ve yabancılara karşı uyarılarda bulundu.

Eski Mısır'da Moses'e dair hiçbir kanıt yok mu? Bu sorunun cevabı bazılarının iddia ettiği kadar basit veya anlaşılır değildir. Gerçek şu ki, bu büyüleyici ve çok yönlü bir soru ve Mısır tarihi ile İncil metni arasında gerçekten dikkat çekici benzerlikler ortaya koyuyor.

Kenar Çubuğu 1: Kısa veya Uzun Kronoloji

Çıkış firavunu ve Moses ile ilgili bölümlerde tarihsel olayların bu şekilde sıralanması Mısır tarihinin uzun kronolojisini takip eder. Bu durum, bazen popüler kısa kronolojiyi izleyen bazı Mısırbilimciler ve meraklılar tarafından eleştirilir. Kısa kronoloji Yeni Krallık Dönemi hükümdarları zincirini fiilen birkaç on yıl sonrasına yerleştirir. Örneğin, kısa kronoloji şemasında MÖ 1446 civarında bir Çıkış, onu III. Thutmose'nin yükselen saltanatının ortasına yerleştirir. Bu da şu soruyu akla getirir: Bu erken dönem Çıkış taslağının tamamı, uzun kronolojinin kısa kronolojiye göre doğruluğuna bağlı olarak ayakta mı kalır yoksa düşer mi?

Zorunlu değil. İlginçtir ki, Torah'ın MÖ ikinci yüzyıla ait Yunanca çevirisinde (Septuagint - LXX) bulunan 1. Krallar 6:1'in bir uyarlamasında Mısır'dan Çıkış'tan Solomon Tapınağı'nın inşasına 440 yıl geçtiği belirtilmektedir. İncil'de bulunan Geleneksel Metin'de (MT) 480 yılı yerine LXX'de neden 440 yıl olduğu daima tartışılmıştır. Bir olasılık, daha önce İncil metninde rakamlar ile belirtilen bu sayıların daha sonra tam kelimelere dönüştürülmüş olmasıdır. Bu durumda MT veya LXX çevirisinde yazıcının hata yapmış olması olasıdır.

Bununla birlikte, bu alternatif 440 yıllık dönem, Mısır'dan Çıkış'ı kısa kronoloji şemasında II. Amenhotep'in saltanatının sonlarına yakın bir tarihe yerleştirir; bu da anlatılan diğer olayları aynı firavunlarla etkili bir şekilde sıralar.

Antik Mısır tarihindeki bu olaylar zincirinin Joseph'i tanımayan firavun Kamose'den Canaan'ın fethinin firavunu Akhenaten'e kadar İncil'deki olaylar zincirine uymaktan başka bir şey olamayacak kadar mükemmel olduğunu iddia ediyorum. Ve yine, uzun kronolojinin, MT'nin 480 yıllık dönemiyle birlikte doğru şema olduğunu iddia ediyorum. Ancak Mısır kronolojisinin bu özel yorumuna itiraz edebilecek olanlar, düşük kronoloji ile LXX'in 440 yılı arasında aynı sonuçlara varabilirler.

Kenar Çubuğu 2: İncil'deki Firavun'un Kızı Bitiah mı?

1. Tarihler 4:18'de olan soyağacında, Firavun'un kızı Bitiah olarak anılan ve Mered adlı bir İsrailliyle evlenen bir prensese rastlıyoruz. Bu tuhaf evlilik sonunda onun gebe kaldığı oğullar da listelenmiş. Bu kişiyi Mısır tarihindeki bir prenses ile özdeşleştirmek mümkün müdür?

Bu özel soyağacının kesin kronolojik konumunu belirlemek zordur. Yine de, Yahudi geleneği bunu Mısır'dan Çıkış'tan hemen önceki döneme bağlar. Mısır ile bağlantısı ve görünen isimler göz önüne alındığında bu mantıklıdır. 17. ayette, Çıkış döneminden iyi bilinen ve yaygın olarak Mısır kökenli olduğuna inanılan Miriam'dan bahsedilir. Mered ismi "isyan" anlamına gelir ve bu çalkantılı dönemi de ifade eder. Bu pasajın erken dönem niteliğini daha da doğrulayan bir diğer şey de, Bitiah'ın oğullarının daha sonra Vaat Edilmiş Topraklar'daki İsrail şehirleri haline gelecek olan yerlere (Sokoh, Gedor ve Zanoah) isimlerini verecek olan kişilerin babaları olmasıdır. Bu faktörler mantıksal olarak bizi, MÖ 16. yüzyılın sonları ile 15. yüzyıl arasında, bu Çıkış ortamında bir yerlerde bir Mısır prensesi Bithiah'ı aramaya yönlendirir. Bithiah'ın çok benzer bir isme sahip olan ve daha sonra Mısır kayıtlarında kaybolan Hatshepsut'un kız kardeşiyle büyük bir uyumu var.

Yukarıda anlatıldığı gibi Hatshepsut, firavun I. Thutmose ve eşi Ahmose'nin tam kraliyet soyuna sahip kızıydı. Ve Nefrubity adında tam kraliyet soyuna sahip bir de kız kardeşi vardı. Hatshepsut'un Deir el-Bahari cenaze kompleksindeki detaylı kabartmalar arasında annesi Ahmose, babası I. Thutmose ve kız kardeşi Nefrubity'nin genç bir kız olarak tasvir edildiği bir resim bulunmaktadır. Bu resim ve beraberindeki hiyeroglif

metin, Nefrubity hakkında bilinen tek şeydir. Nefrubity'nin bundan sonraki kayıtlardan tamamen kaybolur; tipik bir varsayım, genç yaşta öldüğüdür.

İlginç ismi Nefrubity, iki kısımdan oluşuyor: Nefru ve Bity. Nefru "güzellik" veya "güzel" anlamına gelen yaygın bir isimdir. Ablası Hatshepsut'un kızının adı Neferure'ydi (Tanrı Re'nin güzelliği). Babası I. Thutmose'nin küçük karısının adı da Mutnofret (Tanrıça Mut güzeldir) anlamına gelir. Sıralamanın en uç noktasında, MÖ 14. yüzyılın ünlü Kraliçesi Nefertiti (Tanrı Aten'in güzellikleri) bulunur. Bity ise "arı" olarak tercüme edilebilir; ayrıca, bu hiyeroglif Aşağı Mısır'ı (İsraillilerin çoğunlukla yaşadığı yeri (Goshen bölgesini) temsil eder. Karşılaştırma yapmak gerekirse, İbranice Bithiah ismi doğru olarak Bitya diye telaffuz edilir. Öyleyse Nefrubity, yani güzel Bity, İncil'deki prensesimiz Bithiah (Bitya) ile uyumlu bir isim olabilir mi? Adı, tarihi, zaten dikkat çekici olan Hatshepsut ile bağlantısı ve hatta Mısır kayıtlarından kaybolması, İncil'deki anlatıma oldukça uygun olurdu.

Hatshepsut ve kızı Neferure

II. Amenhotep, Mısır'dan Çıkış Firavunu mu? - Kısa Mısır Kronolojisi

"Çıkış Firavunu Kimdi?" başlıklı tartışmada, MÖ 15. yüzyıl firavunu II. Amenhotep'in Çıkış'ın firavunu olduğu iddia edildi. Bu iddia, 1. Krallar 6:1, Yargıçlar 11:26 ayetlerinin birebir okunmasına, 1. Tarihler 6'daki soyağaçlarına, erken dönem Mısır tarihçileri Manetho ve Chaeremon'un Çıkış firavununun Amenophis (Amenhotep) olarak adlandırıldığına dair tanıklığına ve söz konusu döneme ilişkin bir dizi tarihsel ipucuna dayanıyordu. Bu "Erken Çıkış" görüşü olarak bilinir. Ramses dönemine denk gelen MÖ 13. yüzyılı tercih eden popüler "Geç Çıkış" görüşünden farklıdır.

Bu araştırmada II. Amenhotep'in MÖ 1453-1426 yılları arasında hüküm sürdüğünü gösteren, Mısır'ın uzun kronolojisi olarak bilinen bir yöntem kullandı. Bu, II. Amenhotep'in Mısır'dan Çıkış'ın firavunu olduğunu savunanlar arasında nispeten popüler bir tarihleme şemasıdır. Ancak uzun Mısır kronolojisi, Mısırbilimciler arasında popüler olan Yeni Krallık Dönemi firavunlarını birkaç on yıl geriye götüren kısa kronolojidir. Bu özel tarihleme şeması, özellikle son birkaç on yılda genel olarak öne çıkmıştır. Bu nedenle, geç tarihli Mısır'dan Çıkış'ı savunanların erken tarihli Amenhotep II'yi savunanlara karşı bir eleştiri noktasıdır. Sözde yerleşik bir kısa kronoloji zemininde, II. Amenhotep, erken Mısır'dan Çıkış'ın firavunu olamaz. Kısa kronolojide saltanatı II. Amenhotep'in saltanatı MÖ 1427-1401 yıllarına denk gelir; bu da MÖ 1446'da gerçekleşen erken tarihli bir Çıkış'tan yalnızca yirmi yıl sonra başlar.

"Kısa kronoloji, II. Amenhotep'in Mısır'dan Çıkış firavunu olduğu teorisine ölümcül bir darbe vurur mu?" Bu soruyu "Hayır, o kadar da değil." diye cevaplayacağım!

1 Kings 6:1: MT - LXX

MÖ 1446 Çıkış tarihi, Solomon Mabedi'nin inşasına ilişkin kronolojik bir dayanaktan türetilmiştir. 1. Krallar 6:1, bu inşa projesinin Çıkış'tan itibaren 480. yılda başladığını belirtir. Bu tapınağın inşa tarihi, farklı bilim insanları tarafından tamamen farklı araçlar ve kaynaklar kullanarak oldukça dikkat çekici bir şekilde MÖ 967 olarak belirlenmiştir. Bu tarih konusunda neredeyse bir fikir birliği vardır (çeşitli şemalar yalnızca bir veya iki yıl kadar farklılık gösterir). 479 yıl geriye saydığımızda (inşanın 480. yılda gerçekleştiği tarihten bu yana), Çıkış için MÖ 1446 yılına ulaşırız.

Bu zaman diliminin ve bunu destekleyen Kutsal Kitap'taki diğer kutsal metinlerin, geç tarihli Çıkış görüşüyle tamamen çeliştiğini unutmayın; geç tarihli görüşü savunanların bu pasajları reddetmeleri için bir dizi açıklamaları vardır!

Kısa Mısır kronolojisi sisteminde, MÖ 1446 tarihi, Mısır'dan Çıkış'ı II. Amenhotep'in saltanatından çok öncesine, tartışmasız Mısır'ın en büyük firavunu olan III. Thutmose'nin yükselen saltanatının tam ortasına yerleştirir. (II. Amenhotep'in babası olan III. Thutmose bizim şemamızda, zulmün baş firavunu olarak tanımlanmaktadır.)

1. Krallar 6:1'deki 480 yıl, Mısır'dan Çıkış tarihini belirlemede önemli bir bilgi parçasıdır, ancak bu ayetin belirgin bir metinsel varyantı da vardır. Bu, MÖ ikinci yüzyılda Yunancaya çevrilen İbranice İncil'in bir bölümünde, Yunanca Septuagint'te (LXX) korunmuştur. Bu ayet "İsrailoğullarının Mısır'dan çıkışından itibaren dört yüz kırkıncı yılda tapınak inşa edilmeye başlandı (LXX'in Brenton çevirisi)." diye anlatır. Bu, İbranice İncil'in Geleneksel Metin'de (MT) bulunan dört yüz sekseninci yılın aksine 440 yılı belirtir.

LXX'i izleyerek tapınağın inşa tarihinden 440 yıl önceye gidersek, Mısır'dan Çıkış tarihi MÖ 1406 olarak ortaya çıkar. Bu, Mısır'ın kısa kronolojik şemasıyla bir araya getirildiğinde, II. Amenhotep'in saltanatına, daha spesifik olarak, saltanatının sonlarına denk gelir. Bu durum, "Çıkış'ın Firavunu Kimdi?" başlıklı bölümde vurgulanan diğer paralelliklerle de örtüşür. Örneğin Canaan'ın fethinin, Amarna mektuplarında anlatıldığı gibi, III. Amenhotep'in saltanatının (MÖ 1391-1353) yirmi beşinci yılında (MÖ 1366) başlaması ve Akhenaten'in saltanatına (MÖ 1353-1336) kadar devam etmesi gibi.

Şu soru sorulabilir: Bu 440 yıllık süre, yargıç Jephthah'ın İsrailoğullarının ülkeye girişinden kendi dönemine kadar geçen genel zaman dilimi olarak verdiği yaklaşık üç yüz yıl (Hakimler 11:26) ile çelişir mi? Kesinlikle hayır. Jephthah olayı genellikle MÖ 1100 civarına denk gelir; bu da Canaan'a girişin 300 yıl önce, yaklaşık MÖ 1400'de gerçekleştiği anlamına gelir. Ancak burada da sonuç aynıdır.

Jephthah'ın Üç Yüz Yılı: Erken Çıkışın Kanıtları

Jephthah'ın Ammonlularla etkileşimi MÖ 1090 yılına daha yakın bir zamana tarihlenebilir. Durum ne olursa olsun, 1406 yılındaki bir fetih, ortalama 300 yıllık ifadesini toplamdan biraz daha az (belki on veya yirmi yıl) olarak gösterir. Tersine, MÖ 1366 yılındaki bir fetih ise, 300 yıllık toplamdan biraz daha fazla (belki birkaç on yıl) olarak gösterir. Her koşulda, Jephthah'ın tarihlemesinde bir miktar esneklik vardır (Saul'un saltanat süresi ve Samuel'in yargıçlık süresi hakkındaki tartışmalara dayanarak), ancak genel olarak 300 yıllık süre her iki şemaya da uygundur.

MT'nin 480 yıllık döneminin uzun kronoloji şemasıyla birlikte doğru olduğu düşüncesindeyim. Dahası, eski Mısır tarihindeki olaylar zincirinin "Çıkış'ın Firavunu Kimdi?" bölümünde vurgulandığı gibi Joseph'i tanımayan firavun Kamose'den, İncil'deki firavunun kızı Hatshepsut'a, III. Thutmose döneminde Moses'in kaçışına, Çıkış firavunu II. Amenhotep'e ve Canaan'ın fethi sırasında firavun olan III. Amenhotep ve Akhenaten'e kadar İncil'deki olaylar zincirine mükemmel uymaktadır. Mısır kronolojisinin bu yorumuna itiraz edenler, kısa kronoloji ve LXX'in 440 yılıyla da aynı sonuçlara varabilirler.

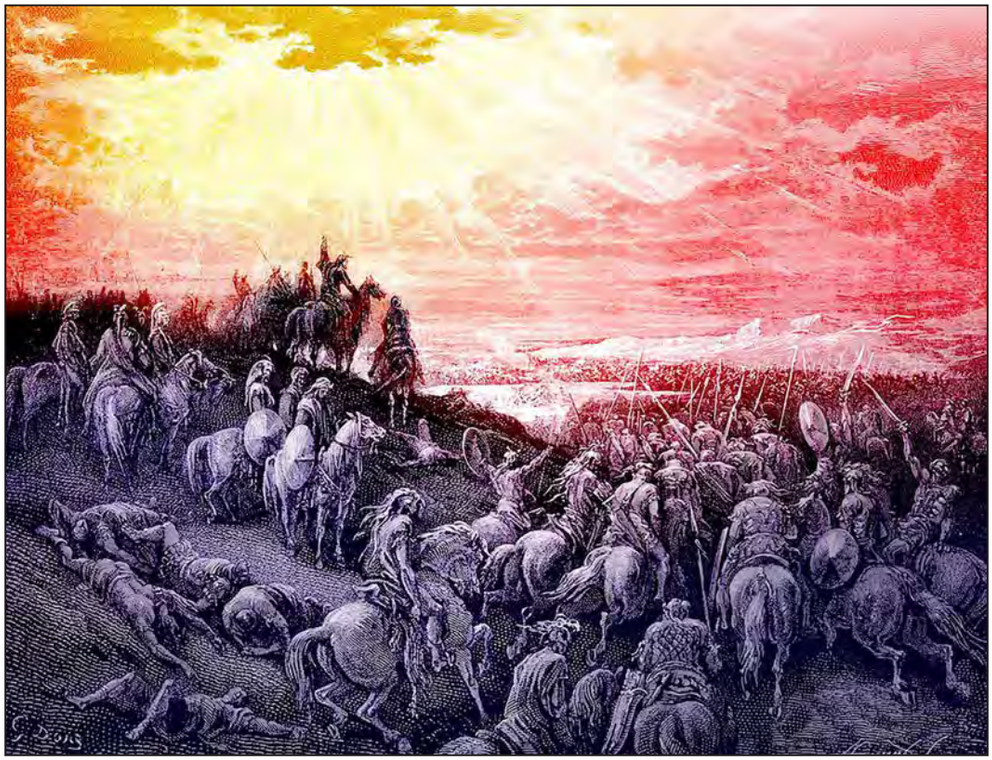

Joshua,Vadedilmiş Topraklar yolunda, dağlık bölgenin beş kralına karşı savaşıyor. Gustave Dore

MUHAMMED'İN DİNİ

3. Bölüm

1
Allah

Muhammed ibn Abd Allah, MS. 609 yılından itibaren yeri-göğü ve tüm canlıları yaratan bir Tanrı'nın kendisini elçi olarak görevlendirdiğini bildirdi ve insanlığı İslam dinine davet etti. Muhammed'in babasının adıyla andığımız Allah da on yedi numaralı İsra Suresi'nde inanılması gereken tek Yaratıcı'nın kendisi olduğunu ilan etti:

İsra Suresi (22-39) Ayetler

Allah ile birlikte bir ilah daha tanıma! Sonra kınanmış ve kendi başına terkedilmiş olarak kalırsın. Rab'in kesin olarak emrediyor ki O'ndan başkasına ibadet etme. Ana-babaya iyilik et, onlardan biri veya her ikisi senin yanında yaşlılık çağına ulaşırsa sakın onlara bıkkınlık gösterme ve onları azarlama. İkisine de tatlı sözler ile hitap et. İkisine de merhamet ile döşenerek kanat ger ve "Rab'im! ikisine de merhamet buyur, beni küçükken terbiye edip yetiştirdikleri gibi!" de.

Urizen, Acımasız ve de zalim Yaratıcı. William Blake

Rab'iniz içinizde olanları daha iyi bilir; eğer siz iyi kimseler iseniz, şüphesiz ki O, çok tevbe edenleri bağışlayıcıdır. Akrabaya hakkını ver; yoksula, yolda kalmış olana da. Bununla beraber saçıp savurma! Çünkü saçıp savuranlar Şeytan'ın kardeşleridirler; Şeytan ise Rab'ine karşı çok nankördür. Rab'inden umduğun bir rahmeti aramak için sözü geçen kimselerden yüz çevirmek mecburiyetinde kalırsan, o vakit de onlara

yumuşak bir söz söyle! Cimrilik etme, hem de israftan kaçın ki, pişman olup açıkta kalmayasın. Çünkü Rab'in dilediğine rızkı bol verir, dilediğine kısar; zira O kullarından haberdardır, her şeyi görendir.

Bir de züğürtlük korkusuyla çocuklarınızı öldürmeyin! Onlara da rızkı Biz veririz, size de. Onları öldürmek elbette büyük bir cinayettir. Zinaya da yaklaşmayın; çünkü o pek çirkindir ve kötü bir yoldur. Allah'ın haram kıldığı canı, haklı bir sebep olmadıkça, öldürmeyin; kim haksız yere öldürülürse, velisine hakkını arama hususunda tam bir yetki vermişizdir. O da öldürmede aşırı gitmesin; çünkü o, yardıma eriştirilmiştir. Yetimin malına da yaklaşmayın. Ancak rüşdüne erişinceye kadar en güzel şekilde yaklaşma başka; verdiğiniz sözü yerine getirin; çünkü verilen sözde muhakkak bir sorumluluk vardır. Ölçtüğünüz vakit tam ve doğru terazi ile tartın; bu hem hayırlı, hem de sonuç bakımından daha güzeldir. Bir de hiç bilmediğin bir şeyin ardınca gitme; çünkü kulak, göz, gönül; bunların her biri ondan sorumludur. Yeryüzünde azametle yürüme; çünkü sen ne yeri yutabilirsin, ne de boyca dağlara yetişebilirsin. Bütün bunların yasaklanmış olanı, Rab'in katında tiksinilmiş bulunuyor. İşte bunlar Rab'inin sana vahyettiği hikmetlerdendir. Sakın Allah ile beraber başka bir ilah uydurma ki, sonra kınanmış ve kovulmuş bir halde Cehennem'e atılırsın.

Tanrı evreni yarattı. William Blake

Allah daha sonra gönderdiği ayetlerde başka Yaratıcılar olduğunu da söyledi:

Saffat Suresi 125. Ayet

Yaratıcıların en güzelini, sizin ve geçmiş atalarınızın Rab'i olan Allah'ı bırakarak bir put olan Bal'e mi tapıyorsunuz?

Saffat Suresi 125. Ayet'in Arapçası ve Türkçesi aynen yukarda görüldüğü gibi. Önce bu meale imza atan Diyanet İşleri, daha sonra belki de bu çevirinin Allah'ın hoşuna gitmeyeceği düşüncesiyle ve kendisini yetkili kabul ederek Saffat Suresi 125. Ayet'in tercümesini şöyle değiştirdi:

Bal'e mi tapınırsınız, (Allahtan başka yaratan olmayan yaratılanları) en güzel (bir biçimde) yaratan!

Diyanet İşleri'nin daha sonra birkaç defa değiştirdiği bu tercümenin ne anlama geldiği anlaşılmıyor, ancak Allah'ın "Ben yaratıcıların en güzeliyim." sözlerini "Allah'tan başka yaratıcı yoktur." haline getirmeye çalıştıkları ortada.

Muminun Suresi 14. Ayet

Sonra spermden bir kan pıhtısı yaptık kan pıhtısını da bir parça et haline soktuk, derken etten kemikler yarattık ve kemiklere et giydirdik, sonra da onu yepyeni bir yaratık olarak meydana getirdik. Öyleyse yaratanların en iyisi, en güzeli olan Allah ne yücedir.

Tanrı Adam'ı yaratıyor. William Blake

"Siz ne derseniz deyin başka Yaratıcılar da var, fakat içlerinden en iyisi ve en güzeli benim." diyen Allah, yirmi üç numaralı Muminun Suresi'nde Diyanet'e cevap vermiş ve peygamberini de tekzip etmiş. Ancak daha sonra, yüz on ikinci İhlas Suresi'nde Allah'ın tekrar fikir değiştirdiğine şahit oluyoruz:

İhlas Suresi (1-4) Ayetler

Ey Resulum de ki "Allah birdir eşi ve ortağı yoktur. Her şey ve herkes ona muhtaçtır, O bir şeye muhtaç değildir. O doğurmadı ve doğurulmadı. Hiçbir şey O'na denk ve benzer değildir."

Allah, İbrahimi dinlerde Tanrı'nın emirlerini peygamberlere ulaştıran Cebrail (Gabriel) adındaki iyilik meleğini ve kötülüklerin kaynağı olan Şeytan'ı (Satan) da daha iyi tanımamızı sağlayan ayetler göndermişti:

Bakara Suresi 97. Ayet

Ey Muhammed de ki "Cebrail'e kim düşman olabilir? Kendinden öncekileri onaylayan, doğru yolu gösteren ve inananlar için müjdeci olan bu Kuran'ı senin kalbine o, Allah'ın izni ile indirmiştir."

Ve Tanrı Eve'yi yarattı. William Blake

Şura Suresi 51. Ayet

Allah bir insanla ancak vahiy yoluyla veya perde arkasından konuşur. Yahut bir elçi gönderip izniyle ona dilediğini vahyeder. O yücedir, hakimdir.

Şuara Suresi (192-194) Ayetler

Ve hiç şüphe yok ki Kuran, alemlerin Rab'i tarafından indirilmiştir. Onu sana Güvenilir Ruh (Cebrail) indirdi. Senin kalbine ki, ey Muhammed! Onunla uyaran kimselerden biri olasın.

Dört numaralı Nisa Suresi'nde Şeytan'ın söz vererek kandırdığını bildiren Allah, on beş numaralı Hicr Suresi'nde Şeytan ile pazarlık yaparak insanlara kötülük yapmasına izin veriyor:

Şeytan Eve'yi kandırıyor. William Blake

Nisa Suresi 120. Ayet

Şeytan söz verir ve ümitlendirir, oysa Şeytan'ın onlara söz vermesi aldatmacadan başka birşey değildir.

Hicr Suresi 32-46 Ayetler

Allah Ey İblis, sana ne oldu da secde edenlere katılmaktan çekindin?" dedi. İblis "Ben kuru bir çamurdan, şekillendirdiğin kara balçıktan yarattığın bir insana secde edecek değilim." diye cevap verdi. Allah "Öyle ise oradan çık! Artık kovuldun. Ve bil ki, hesap gününe kadar lanetim peşini bırakmayacak." buyurdu. İblis

"Rab'im, onların tekrar dirilecekleri güne dek mühlet ver, yaşat beni." dedi. Allah "Şüphesiz sen, mühlet verilenlerdensin. Kıyamet gününe kadar." diye onay verdi. İblis "Rab'im, beni rahmetinden mahrum ettiğin gibi, bende onları kötülük ile donatacak, onları isyan ettirecek ve hepsini rahmetinden mahrum edeceğim. Ancak içlerinden gösterişten uzak, katıksız bir samimiyetle sana kulluk edenler müstesna." dedi. Allah "İşte bana ulaşan dosdoğru yol budur. Şüphesiz kullarım üzerinde senin bir hakimiyetin yoktur. Azgınlardan sana uyanlar dışında. Muhakkak ki o azgınlara vaad edilen yer Cehennem'dir. Cehennemin yedi kapısı vardır. O kapıların her birinden girecek suçlular ayrılmış, belirlenmiştir. Şüphesiz Allah'a karşı gelmekten sakınanlar, Cennet'te ve pınarlar başında olacaklardır. Onlara esenlik ve güven içinde oraya davet edilirler." buyurdu.

Tanrı Adam'ı yargılıyor. William Blake

Allah, yirmi dört numaralı Nur ve yirmi beş numaralı Furkan Surelerinde, daha önce kendisinin Şeytan'a arka çıktığını göz ardı ederek Müslümanları Şeytan'a karşı uyarıyor:

Nur Suresi 21. Ayet

Ey iman edenler! Şeytanın adımlarına uymayın. Kim Şeytan'ın adımlarına uyarsa, bilsin ki o hayasızlığı ve kötülüğü emreder. Allah'ın size lütfu ve merhameti olmasaydı, içinizden hiçbiriniz asla temize çıkamazdı. Fakat Allah dilediği kimseyi tertemiz kılar. Allah, hakkıyla işitendir, hakkıyla bilendir.

Furkan Suresi 55. Ayet

Onlar, Allah'ı bırakıp, kendilerine ne faydası ne de zararı dokunan şeylere kulluk ederler. Kafir, Rab'ine karşı Şeytan'a arka çıkandır.

Allah, otuz sekiz numaralı Sad Suresi'nde Şeytan ile yaptığı pazarlığı yeniden duyuruyor!

Sad Suresi (75-80) Ayetler

Allah "Ey iblis! İki elimle yarattığıma secde etmekten seni men eden nedir? Böbürlendin mi, yoksa yücelerden misin?" dedi. İblis "Ben ondan daha hayırlıyım. Beni ateşten yarattın, onu ise çamurdan yarattın." diye cevap verdi. Allah "Öyle ise çık Cennet'ten, çünkü sen kovuldun." dedi. Ve "Ceza gününe kadar lanetim senin üzerindedir!" buyurdu. İblis "Ey Rab'im! Öyle ise bana insanların diriltilecekleri güne kadar mühlet ver." dedi. Allah "O halde sen Kıyamet Günü'ne kadar mühlet verilenlerdensin." buyurdu.

Muhammed, Hicret'ten yedi ay sonra, fakir Allah'ın kendisini koruyamayacağını söyleyerek Mekke kervanlarına baskınlar düzenleyip ganimetlere el koymak istemişti. Mal-mülk dahil, çocuk kölelerin ve kocalarının kafası kesilerek ele geçirilen kadınların satışından elde edilen bu ganimetlerin kendisine ve Peygamberine teslim edilmesini isteyen Allah gönderdiği ayetler ile Müslümanları uyardı:

Enfal Suresi 1. Ayet

Ey Muhammed! Sana ganimetler hakkında soruyorlar. De ki "Ganimetler, Allah'a ve Resulüne aittir. O halde, eğer müminler iseniz Allah'a karşı gelmekten sakının, aranızı düzeltin, Allah ve Resulüne itaat edin."

Sekiz numaralı Enfal Suresi'nin hemen arkasından gelen dokuz numaralı Tevbe Suresi'nde Muhammed'i para karşılığı günah çıkartmakla görevlendirerek bu ihtiyacını iyice açığa vurdu:

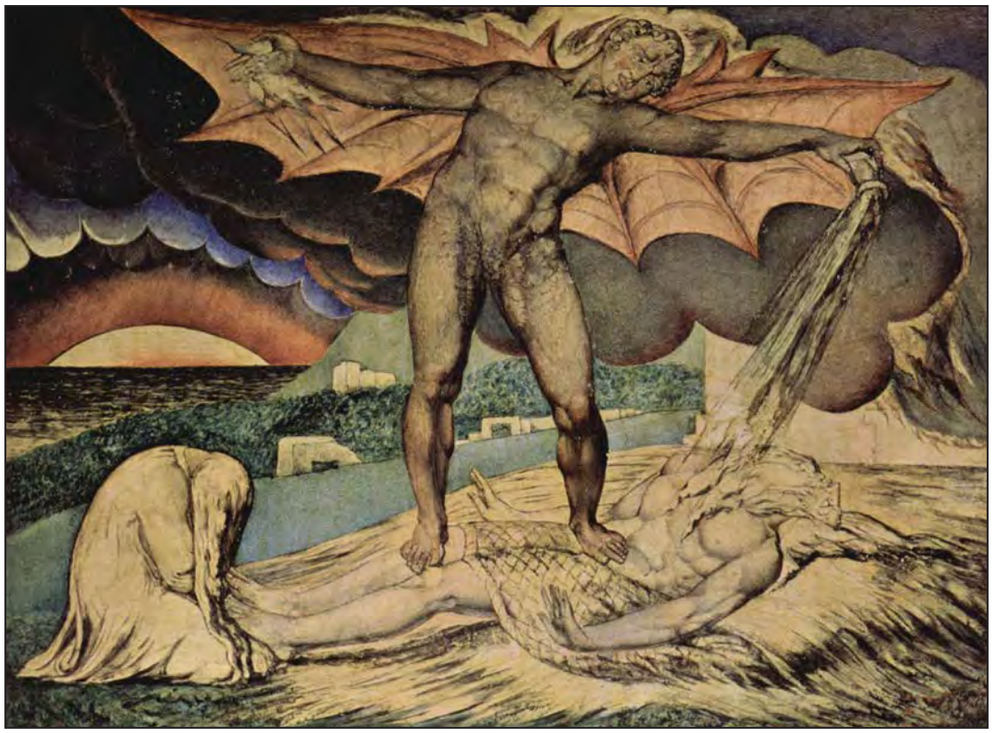

Şeytan'ın laneti. William Blake

Tevbe Suresi 103. Ayet

Onların mallarından sadaka al; bununla onları günahlardan temizler, arıtıp yüceltirsin. Ve onlar için dua et. Çünkü senin duan onlar için sükunettir. Allah işitendir, bilendir.

İndirilen ayetlerdeki çelişkiyi gören insanlar, Muhammed'e "Bunlar senin uydurduğun emirler." deyince, Allah yeni ayetler gönderdiğinde eskisinin hükümsüz kalacağını bildirip, her şeye kadir olduğunu yineledi:

Bakara Suresi 106. Ayet

Biz, daha hayırlısını veya bir benzerini getirinceye kadar hiç bir ayeti yürürlükten kaldırmaz veya unuttur-mayız. Bilmez misin ki Allah, gerçekten her şeye kadirdir.

Nahl Suresi 24. Ayet

Onlara "Rab'iniz ne indirdi?" diye sorulursa "Eski zaman masalları!" derler.

Nahl Suresi 101. Ayet

Bir ayeti başka bir ayetle değiştirdiğimize "Sen sadece uyduruyorsun." derler. Hayır, öyle değildir, Allah ne indirdiğini gayet iyi bilir ama onların çoğu bunu bilmezler.

Tanrı ve Şeytan. William Blake

Kalem Suresi 15. Ayet

Ayetlerimiz kendisine okunduğu zaman "Bunlar eski zaman masalları!" derler.

Furkan Suresi 5. Ayet

Yine dediler ki "Bunlar, sabah-akşam okunması için kendisinin yazdırtmış olduğu, eskilerin masallarıdır."

Müddessir Suresi (24-25) Ayetler

Dedi ki "Bu, sadece nakledilen bir sihirdir! Bu ancak bir insanın sözü olabilir."

Mutaffifin Suresi 13. Ayet

Onlara ayetlerimiz okunduğu zaman "Geçmişin masallarıdır!" derler.

Allah iki numaralı Bakara ve üç numaralı Ali İmran Suresi'nde Abraham'ın ilk Müslüman olduğunu ve Mekke'ye gelip Kabe'yi inşa ettiğini söylüyor. İlk Müslüman'ın Abraham olduğu İslam fıkıhı alimleri tarafından da kabul görmüştür.

Ölüm öncesi. William Blake

Bakara Suresi 127. Ayet

Hani İbrahim, İsmail ile birlikte Kabe'nin temellerini yükseltiyor ve "Ey Rab'imiz! Bizden kabul buyur! Şüphesiz sen hakkıyla işitensin, hakkıyla bilensin" diyorlardı.

Ali İmran Suresi 67. Ayet

İbrahim ne Yahudi ne de Hristiyandı; fakat o, Allah'ın tek olduğuna inanan dosdoğru bir Müslümandı, müşriklerden de değildi.

Ali İmran Suresi (96-97) Ayetler

Şüphesiz, insanlar için kurulan ilk ibadet evi, elbette Mekke'de, alemlere rahmet ve hidayet kaynağı olarak kurulan Kabe'dir. Onda apaçık deliller, Makam-ı İbrahim vardır. Oraya kim girerse, güven içinde olur. Yolculuğuna gücü yetenlerin Hac etmesi, Allah'ın insanlar üzerinde bir hakkıdır. Kim inkar ederse, şüphesiz Allah kimseye muhtaç değildir, her şey O'na muhtaçtır.

Allah, altı numaralı Enam Suresi'nde Muhammed'in Müslümanların ilki olduğunu söylüyor ve yedi numaralı Araf Suresi'nde de Moses'in Müslümanlığıdan bahsediyor. Sonra yirmi iki numaralı Hac suresinde tekrar İbrahim'e dönmüş ve daha önceki ayetleri geçersiz kılmış!

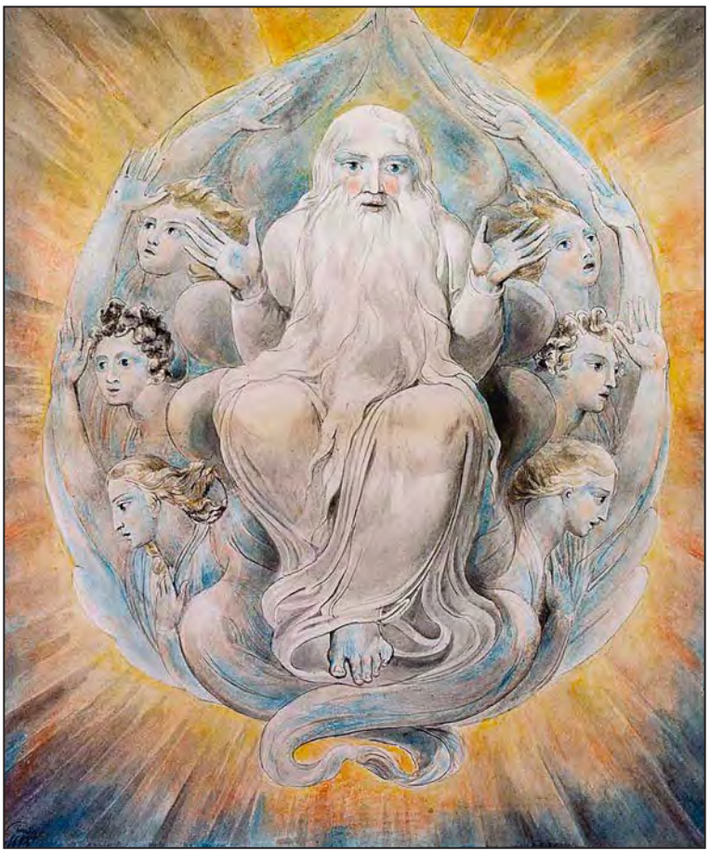

Tanrı nimet veriyor. William Blake

Enam Suresi 163. Ayet

De ki "O'nun ortağı yoktur. Bana böyle emredildi ve ben Müslümanların ilkiyim."

Araf Suresi 143. Ayet

Musa, tayin ettiğimiz vakitte gelip Rab'i onunla konuşunca "Rab'im! Bana Kendini göster, Sana bakayım." dedi. Allah "Sen Beni göremezsin ama dağa bak, o yerinde kalırsa sen de beni göreceksin!" buyurdu. Rab'i dağa görününce, dağ yerle bir oldu ve Musa da baygın düştü. Ayılınca "Ne sınırsız bir yücelik var sende, pişmanlık içinde sana sığınıyorum ve bundan böyle inanların ilki olacağım!" dedi.

Hac Suresi (26-28) Ayetler

Hani biz İbrahim'e, Kabe'nin yerini "Bana hiçbir şeyi ortak koşma; evimi, tavaf edenler, saygı ile eğilip secdeye kapananlar için temiz tut." diye belirlemiştik. "Ve insanlar arasında Hac'ı ilan et. Gerek yaya olarak gerekse nice uzak yoldan gelen zayıf develer üzerinde binmiş olarak gelsinler. Gelsinler ki, kendilerine ait birtakım menfaatlere şahit olsunlar ve Allah'ın kendilerine rızık olarak verdiği kurbanlık hayvanları kurban ederken O'nun adını ansınlar. Artık onlardan siz de yiyin, yoksula fakire de yedirin."

Cennet. William Blake

Allah, iki numaralı Bakara, dört numaralı Nisa ve beş numaralı Maide Surelerinde Peygamberleri olarak kabul ettiği Abraham, Moses ve Jesus'un müritlerinin de Cennet'e gidebileceklerini vurguluyor. Aslında bütün bu dinlerinin mensuplarını Müslüman saydığını da unutmamak gerekir.

Bakara Suresi 62. Ayet

Şüphesiz inananlar, Yahudiler, Hristiyanlar ve Sabilerden Allah'a ve Ahiret Günü'ne inanıp iyi işler yapanlara mükafat vardır; onlara korku yoktur ve onlar üzülmeyeceklerdir.

Nisa Suresi (159-160) Ayetler

Kitap ehlinden hiçbir kimse yoktur ki, ölmeden önce İsa'ya iman etmiş olmasın. Kıyamet Günü'nde o, onlara şahitlik edecektir.

Maide Suresi 69. Ayet

Muhakkak ki inananlar, Yahudiler, Sabiler ve Hristiyanlardan Allah'a ve Ahiret Günü'ne iman ederek güzel amel işleyenler için bir korku yoktur, onlar üzülmeyeceklerdir.

Cennet ve Cehennem. William Blake

Muhammed Yathrib'e (Medine) göç ettiği zaman fakir bölge halkı ve çevredeki üç Yahudi kabilesi ile Allah adına Medine Anlaşması'nı yapmıştı. Şüphesiz anlaşma yaptığı kabilelere karşı düşmanca bir tavır takınması da söz konusu değildi. Yukardaki ayetler işte bu sırada indirilmiş olmalı. Müslümanların Hicret'ten sadece yedi ay sonra Medine Anlaşması'nı ve Arap yarımadasında savaşın yasaklandığı Kutsal Haram aylarını ihlal ederek çevreye baskınlar düzenlemeye başladıklarını biliyoruz. Üç numaralı Ali İmran ve yine beş numaralı Maide Surelerinden aldığım aşağıdaki ayetler yaşanacak olanların habercisi olmalı ve yukardaki ayetleri hükümsüz kıldıkları da söylenebilir:

Ali İmran Suresi 85. Ayet

Kim İslam'dan başka bir dine yönelirse, dini kabul edilmeyecek ve o kişi ahirette de kaybedenlerden olacaktır.

Maide Suresi 51. Ayet

Ey iman edenler! Yahudileri ve Hristiyanları dost edinmeyin. Onlar birbirlerinin dostudurlar. Sizden kim onları dost edinirse, o da onlardan olur. Şüphesiz Allah, zalim kavme doğru yolu göstermez.

Şeytan, Yaratıcı'nın tahtının önünde. William Blake

Maide Suresi 82. Ayet

İman edenlere karşı düşmanlık edenlerin başında Yahudiler ve Allah'a ortak koşanlar gelir. Ve yine iman edenlere sevgi bakımından en yakın olanlar da da Hristiyanlardır. Çünkü onların içlerinde keşişler ve rahipler vardır. Ve onlar büyüklük taslamazlar.

Bakara Suresi'nin bir ayetinde peygamberlerinin bazılarının derecesini yükselttiğini söyleyen Allah, aynı surenin daha sonraki bir ayetinde hepsinin birbirine denk olduğunu söyleyerek daha önceki ayeti geçersiz saymış. Allah'ın geçersiz saydığı birçok ayetin Kuran'da yer almasına gelince, bunu izah etmek olası değil.

Bakara Suresi 253. Ayet

Peygamberlerin bir kısmı diğerlerinden üstündür. Allah onlardan bir kısmı ile konuşmuş, bazılarını da derece derece yükseltmiştir. Meryem oğlu İsa'ya açık mucizeler verdik ve onu Cebrail ile destekledik. Allah dilese o Peygamberlerden sonra gelen milletler kendilerine açık deliller sunulduktan sonra birbirleri ile savaşmazlardı. Ancak onlar ihtilafa düştüler ve içlerinden kimi iman, kimi de inkar etti. Yine de isteseydik savaşmazlardı. Allah dilediğini yapar.

Son yargılama ve Şeytan'ın düşüşü. William Blake

Bakara Suresi 285. Ayet

Peygamber, Rab'in kendisine indirdiğine inandı; müminler de buna inandılar. Tümü Allah'a, meleklerine, kitaplarına ve Peygamberlerine iman ettiler. Biz Peygamberlerinden hiçbirini diğerlerinden ayırmayız. Onlar "İşittik ve itaat ettik. Bizi bağışla ey Rab'imiz, zira bütün yolculuklar sana varır." derler.

Allah iki numaralı Bakara Suresi'nde "Sizle savaşanlar ile savaşın, kafirleri öldürün; yeryüzünde sadece Allah'ın dini kalıncaya kadar savaşmaya devam edin." emrini veriyor. Sonra beş numaralı Maide Suresi'nde, İsrailoğulları'na "Kim cinayet işlememiş bir kişiyi öldürürse tüm insanları öldürmüş gibi olur." diyerek eski hükmünü geçersiz kılıyor. Altı numaralı Enam Suresi'nde "Allah'ın öldürülmesini haram kıldığı bir cana dokunmayın." diyor. Dokuz numaralı Tevbe, on yedi numaralı İsra ve yetmiş iki numaralı Furkan Suresi'nde suçsuz bir insanın öldürülmemesi gerektiğini vurguluyor. Sonra gelen ayetlerin ayni konudaki eski hükümleri geçersiz kıldığını da biliyoruz. O halde kendisine inanan ve Müslüman diye tanımladığı Yahudilerin, Peygamber'i tarafından en ağır şekilde cezalandırılıp, toplu halde öldürülmelerini nasıl açıklayabiliriz!

Son yargılama. William Blake

Bakara Suresi (190-194) Ayetler

Sizinle savaşanlar ile Allah yolunda savaşın fakat saldırgan olmayın. Onları, bulduğunuz yerde öldürün ve sizi çıkardıkları yerden siz de onları çıkarın. Fitne, öldürmekten beterdir. Onlar Mescid-i Haram çevresinde

sizinle savaşmadıkça siz de onlarla savaşmayın. Sizinle savaşırlarsa siz de onlarla savaşın. Kafirlerin cezası işte böyledir. Onlar savaştan ve küfürden vazgeçerlerse, Allah çok bağışlayan ve çok merhamet edendir. Yeryüzünde fitne kalmayıncaya ve ortada sadece Allah'ın dini kalıncaya kadar onlarla savaşın. Onlar vazgeçerlerse, artık zulüm yapanlardan başkasına karşı düşmanlık yapılmaz. Kutsal aylar karşılıklıdır. Ateşkese uymak da karşılıklıdır. Size saldırırlarsa onlara aynen saldırın. Allah'ı dinleyin ve bilin ki Allah iman edenlerin yanındadır.

Maide Suresi 32. Ayet

İşte bu yüzden İsrailoğulları'na "Kim, cinayet işlememiş veya bozgunculuk yapmamış bir kişiyi öldürürse tüm insanları öldürmüş gibidir. Kim o canı yaşatırsa, bütün insanları yaşatmış gibi olur." diye yazdım. Elçilerimiz onlara apaçık deliller ile geldiler. Buna rağmen onların çoğu yeryüzünde azgınlık yapıyorlar.

Enam Suresi 151. Ayet

Ey Muhammed! De ki gelin size Allah'ın gerçekten neyi yasakladığını size anlatayım. O'na hiçbir şeyi ortak koşmayın, anne babaya iyilik edin, yoksulluk korkusuyla çocuklarınızı öldürmeyin, açık veya gizli bir kötülüğe yanaşmayın ve Allah'ın öldürülmesini haram kıldığı bir cana haksız yere kıymayın. Aklınızı kullanmanız için, Allah size bu uyarıyı yaptı!

Tevbe Suresi (1-5) Ayetler

Allah ve Peygamberinden anlaşma yaptığınız müşriklere bir uyarıdır. Bu topraklarda dört ay daha dolaşın ve bilin ki Allah'ı aciz bırakamayacaksınız ve Allah kafirleri rezil edecektir. Büyük Hac gününde insanlara duyurulur ki Allah ve Peygamber'i, Allah'a ortak koşanlardan uzaktırlar. Tevbe ederseniz bu sizin için daha hayırlıdır. Yüz çevirirseniz bilin ki siz Allah'ı aciz bırakamayacaksınız. Kafirleri elem verici bir azap bekliyor. Ancak kendileriyle anlaşma yaptığınız müşriklerden size karşı kusur işlemeyenler ve düşmanlarınıza yardım etmeyenler müstesnadır. Onlarla olan anlaşmanızı belirlenmiş süreye kadar devam ettirin. Allah haksızlıktan uzak duranları sever. Kutsal aylardan sonra müşrikleri bulduğunuz yerde öldürün, onları yakalayıp hapsedin ve bütün gözetleme yerlerinde onları bekleyin. Tevbe eder, namazı kılar ve zekatı verirlerse artık onları serbest bırakabilirsiniz. Allah bağışlayıcıdır, rahmet edicidir.

İsra Suresi 33. Ayet

Haklı bir neden olmadıkça Allah'ın kutsadığı bir cana kıymayın. Kim mazlum olarak öldürülürse onun velisine yetki verdik; ancak o da karşılığını vermekte yetkiyi aşmasın. Şüphe yok ki o yardıma mazhar olmuştur.

Furkan Suresi 68. Ayet

Onlar ki Allah'a eş tuttukları bir Tanrı'ya yakarmazlar. Allah'ın haram kıldığı canı haksız yere öldürmez ve zina etmezler. Kim bunları yaparsa cezayı bulur.

2
Muhammed

Abd Allah ibn Abd al-Muttalib ile Aminah bint Wahb'ın oğlu olan Muhammed, Fil yılı diye adlandırılan 570 yılında Mekke'de doğdu. 595 yılında Khadija bint Khuwaylid ile evlenen Muhammed 609 yılından itibaren Allah tarafından Peygamber olarak görevlendirildi ve insanları İslam dinine davet etmeye başladı.

Mekke'de büyük bir baskı altında kalan Müslüman ailelerden bir kısmını Abyssinia'ya (Ethiopia) gönderen Muhammed, 622 yılında Abu Bakr ve yüzden fazla takipçisi ile birlikte Mekke'nin yaklaşık 400 km kuzeyinde olan Yathrib'e göç etti. Yerli halk (Ansar) ile Mekke'den gelenleri (Muhacirun) kaynaştırdı ve çok fakir olan yoldaşları için destek istedi. Medine çevresinde yaşayan üç zengin Yahudi kabilesi ile Medine Anlaşması'nı imzalayarak herkes için adil bir düzen sağlamayı da vadetti.

Müslümanlar, Peygamber ve takipçilerinin Mekke halkı tarafından, yeni bir dine inandıkları için zulüm gördüklerini söylerler. Yathrib'e yerleştikten sonra, Peygamber ve soylu arkadaşlarının hayatlarını kazanmak için ne yaptıkları da bu hesaba dahil edilmelidir. Bu sorunun cevabını Tabari, Hadis kitapları ve o yıllarda yaşamış en ünlü İslam tarihçilerinin eserlerinde en açık şekilde anlatılıyor. Hicret'ten yaklaşık yedi ay sonra önce Mekke kervanlarına saldıran Müslümanlar, daha sonra anlaşma yapıkları Medine Yahudilerine şiddetle saldırdılar; öldürdüler, yağmaladılar ve yaşama hakları dahil her şeylerini ellerinden aldılar. Onlar Tanrı'ya inanan insanlardı. Onlar Müslümanlardı!

Din sorunu! S. Foster Damon

Ali İmran Suresi (45-52) Ayetler

Hani melekler demişti ki "Ey Meryem! Allah seni kendi tarafından bir kelime ile müjdeliyor ki, onun adı Meryem oğlu İsa Mesih'tir. Dünyada da, ahirette de itibarlı ve Allah'a çok yakın olanlardandır. O, beşikte de yetişkin çağında da insanlarla konuşacak, salihlerden olacaktır.". Meryem "Ey Rab'im! Bana bir beşer dokunmamışken benim nasıl çocuğum olur?" diye sordu. Allah "Öyle ama, Allah dilediğini yaratır. O, bir şeyin olmasını dilediğinde ona sadece ol der ve istediği hemen oluverir" dedi. Ve Allah ona kitabı, hikmeti, Tevrat ve İncil'i öğretecek. Allah onu İsrailoğulları'na bir Peygamber olarak gönderecek ve o da onlara "Şüphesiz ben size Rab'inizden bir mucize getirdim. Ben çamurdan kuş şeklinde bir şey yapar, ona üflerim. O da Allah'ın izniyle hemen kuş oluverir. Körü ve alacalıyı iyileştiririm ve Allah'ın izniyle ölüleri diriltirim. Evlerinizde ne yiyip ne biriktireceğinizi size haber veririm. Şayet müminler iseniz bunda sizin için elbette bir ibret vardır. Benden önce gelen Tevrat'ı doğrulayıcı olarak ve size haram kılınan bazı şeyleri helal kılmak için gönderildim ve Rab'iniz tarafından size bir mucize de getirdim. Artık Allah'a karşı gelmekten sakının ve bana itaat edin. Şüphesiz Allah, benim de Rab'im, sizin de Rab'inizdir. Öyleyse O'na ibadet edin. İşte bu, doğru yoldur." diyecek. İsa, onların inkarlarını sezince "Allah yolunda yardımcılarım kim?" diye sordu. Havariler de "Allah yolundaki yardımcıların biziz. Allah'a iman ettik. Şahit ol, biz Müslümanlarız" dediler.

Daha önce gönderdiği Peygamberlerin de aslında Müslümanlığı yaydıklarını ısrarla vurgulayan Allah, dört numaralı Nisa Suresi'nde hoşgörülü olmayı ve sonra dokuz numaralı Tevbe Suresi'nde aman dileyenleri bağışlamayı emrediyor. Gönderdiği her surenin sonuna "Allah her şeye kaimdir, bağışlayıcıdır." notunu düştüğünü de biliyoruz. Bu sureler de, Medine Anlaşması gibi hükümsüz kılınmış olmalı.

Nisa Suresi 93. Ayet

Kim bir mümini kasten öldürürse, cezası, içinde ebedi olarak kalacağı Cehennem'dir. Allah ona lanet etmiş ve onun için büyük bir azab hazırlamıştır.

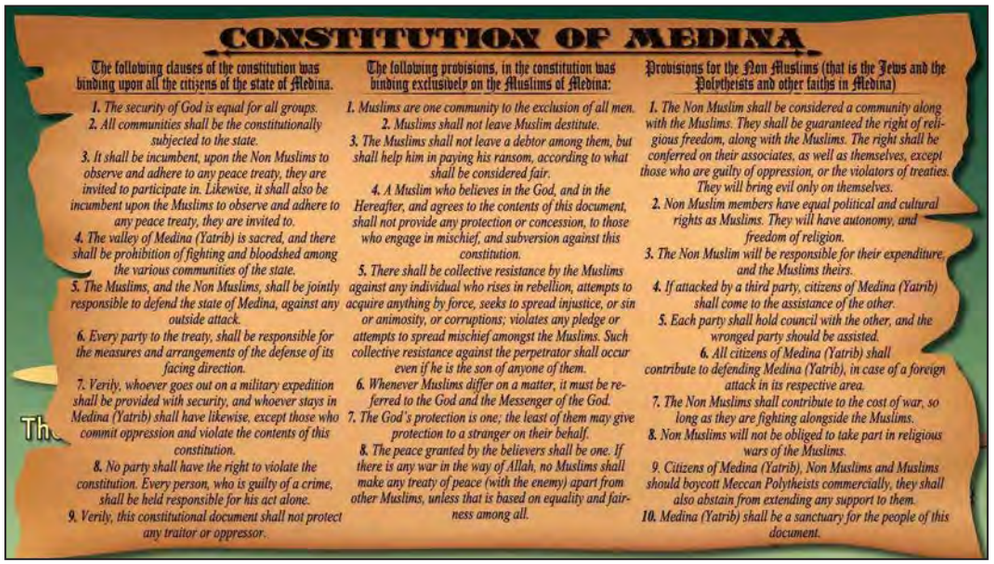

CONSTITUTION OF MEDINA

The following clauses of the constitution was binding upon all the citizens of the state of Medina.

1. The security of God is equal for all groups.
2. All communities shall be the constitutionally subjected to the state.
3. It shall be incumbent, upon the Non Muslims to observe and adhere to any peace treaty, they are invited to participate in. Likewise, it shall also be incumbent upon the Muslims to observe and adhere to any peace treaty, they are invited to.
4. The valley of Medina (Yatrib) is sacred, and there shall be prohibition of fighting and bloodshed among the various communities of the state.
5. The Muslims, and the Non Muslims, shall be jointly responsible to defend the state of Medina, against any outside attack.
6. Every party to the treaty, shall be responsible for the measures and arrangements of the defense of its facing direction.
7. Verily, whoever goes out on a military expedition shall be provided with security, and whoever stays in Medina (Yatrib) shall have likewise, except those who commit oppression and violate the contents of this constitution.
8. No party shall have the right to violate the constitution. Every person, who is guilty of a crime, shall be held responsible for his act alone.
9. Verily, this constitutional document shall not protect any traitor or oppressor.

The following provisions, in the constitution was binding exclusively on the Muslims of Medina:

1. Muslims are one community to the exclusion of all men.
2. Muslims shall not leave Muslim destitute.
3. The Muslims shall not leave a debtor among them, but shall help him in paying his ransom, according to what shall be considered fair.
4. A Muslim who believes in the God, and in the Hereafter, and agrees to the contents of this document, shall not provide any protection or concession, to those who engage in mischief, and subversion against this constitution.
5. There shall be collective resistance by the Muslims against any individual who rises in rebellion, attempts to acquire anything by force, seeks to spread injustice, or sin or animosity, or corruptions; violates any pledge or attempts to spread mischief amongst the Muslims. Such collective resistance against the perpetrator shall occur even if he is the son of anyone of them.
6. Whenever Muslims differ on a matter, it must be referred to the God and the Messenger of the God.
7. The God's protection is one; the least of them may give protection to a stranger on their behalf.
8. The peace granted by the believers shall be one. If there is any war in the way of Allah, no Muslims shall make any treaty of peace (with the enemy) apart from other Muslims, unless that is based on equality and fairness among all.

Provisions for the Non Muslims (that is the Jews and the Polytheists and other faiths in Medina)

1. The Non Muslim shall be considered a community along with the Muslims. They shall be guaranteed the right of religious freedom, along with the Muslims. The right shall be conferred on their associates, as well as themselves, except those who are guilty of oppression, or the violators of treaties. They will bring evil only on themselves.
2. Non Muslim members have equal political and cultural rights as Muslims. They will have autonomy, and freedom of religion.
3. The Non Muslim will be responsible for their expenditure, and the Muslims theirs.
4. If attacked by a third party, citizens of Medina (Yatrib) shall come to the assistance of the other.
5. Each party shall hold council with the other, and the wronged party should be assisted.
6. All citizens of Medina (Yatrib) shall contribute to defending Medina (Yatrib), in case of a foreign attack in its respective area.
7. The Non Muslims shall contribute to the cost of war, so long as they are fighting alongside the Muslims.
8. Non Muslims will not be obliged to take part in religious wars of the Muslims.
9. Citizens of Medina (Yatrib), Non Muslims and Muslims should boycott Meccan Polytheists commercially, they shall also abstain from extending any support to them.
10. Medina (Yatrib) shall be a sanctuary for the people of this document.

Medine Anlaşması

Tevbe Suresi 6. Ayet

Allah'a ortak koşanlardan biri senden sığınma talebinde bulunursa, Allah'ın kelamını işitebilmesi için ona sığınma hakkı tanı. Sonra da onu güven içinde olacağı yere ulaştır. Bu, onların bilmeyen bir kavim olmaları sebebiyledir.

Kuran, Tabari Tarihi, Ibn Ishaq'ın Sirah Rasul Allah kitabı ve Sahih Buhari'nin Hadis kitabı Kutub al-Sittah bu sırada yaşananların sebebini çok iyi anlatıyor:

Ibn Ishak, The Life of Muhammed, sayfa 113

Ben bir tüccar olduğumda, hac esnasında Mekke'ye geldim. Orada bir adamın Kaaba'ya karşı durarak namaz kıldığını gördüm. Bu benim için yeni birşeydi "Dinleri nedir?" diye sordum. Abbas "Bu, Tanrı'ın kendisini haberci olarak gönderdiğini iddia eden Muhammed'dir. Kendisini takip edenlere Khosrow (Pers Kralı) ve Sezar'ın hazinelerini vadediyor." dedi.

Ibn Ishak, sayfa 454 - Tabari, cilt 7 sayfa 16

Banu Amr ibn Auf kabilesinden Muttalib ibn Qushayr "Muhammed, bize Khosrow ve Sezar'ın hazinelerini yememiz gerektiğini söyledi!

Din ve psikoloji. William Blake

Sahih al-Bukhari, Book 52 Hadith 267

Abu Huraira'dan rivayetle - Peygamber "Khosrow mahvolacak, onun tebasından kimse kalmayacak ve ondan sonra Sezar'ın hazinelerini de Allah'ın izniyle harcayacaksın; savaş bir aldatmadır." dedi.

Bu seferler Medineli Müslümanların büyük bir zenginliğe kavuşmasını sağladı ve etraflarındaki putperestleri cezbetti. Bunun sonucu olarak özellikle Mekkeli putperestler İslam'a inandıkları için değil, ganimetlerden pay almak gayesiyle Müslümanlığı kabul ettiler. Muawiya ve babası Abu Sufyan da bu zümreden olanlardandı.

Allah, Daima Peygamberinin İsteklerini Yerine Getirdi

Hadisler ve İslam'ın kuruluş yıllarının hemen ardından yaşamış olan ünlü İslam bilginleri, Peygamber'in Müslüman halkın tepkilerine karşı daima kendisine vahiy olan bir ayet ile karşılık verdiğini anlatıyor:

* **Ganimetlerin Paylaşımı**

Enfal Suresi 1. Ayet'inde ganimetlerin kendisine ve Peygamber'ine ait olduğunu söyleyen Allah, 624 yılı Mart ayında yapılan Badr Savaşı sonunda bu hususta anlaşmazlık çıkması üzerine, eskisini hükümsüz kılan bir ayet gönderdi ve sorunu çözümledi:

Din ve cefa. William Blake

Enfal Suresi 41. Ayet

Allah'a ve iki ordunun karşılaştığı gün, furkan günü (hak ve batılın ayrıldığı gün) kulumuza indirdiklerimize inandıysanız, ganimet olarak bir şey aldığınız zaman artık onun beşte birinin muhakkak ki Allah'ın ve Resul'ün ve yakınlarının ve yetimlerin ve miskinlerin ve yolculukta olanların olduğunu biliniz. Ve Allah her şeye kadirdir.

*** Aisha bint Abu Bakr ile Evliliği**

Muhammed, Aisha ile 6 yaşında evlilik anlaşması yaptı ve 9 yaşında nikahlandı.

Merhamet et Urizen dediler ve kaçtılar. William Blake

Sahih al-Bukhari Hadith 3894

Aisha'den rivayetle - Altı yaşında bir kızken Peygamber ile evlilik sözleşmem yazıldı. Sonra biz Medine'ye al-Harith ibn al-Khazraj'in evine geldik. Bu sırada hastalandığım için dökülen saçlarım daha sonra yerine geldi. Bir gün arkadaşlarım ile salıncakta oynarken annem Umm Ruman beni çağırdı ve eliyle yakalayıp kapının önünde durmamı istedi. Nefesim kesilmişti fakat sonra normale döndüm ve biraz su ile yüzümü ovuşturan annem beni içeri aldı. Evde Ansari kadınları vardı, beni görünce "Allah seni korusun, dileklerin yerine gelsin ve şansın açık olsun!" dediler ve annemden beni teslim alıp evlilik için hazırladılar. Hiç beklenmeyen Allah'ın Elçisi öğleden sonra geldi ve bizi al-ele tutuşturan annem tarafından kendisine teslim edildim. O zaman dokuz yaşında bir kızdım.

Müminler tarafından hoş karşılanmayan bu evliliğe karşı Allah, Peygamber'ini kutsamakta gecikmedi:

Ahzap Suresi 21. Ayet

Andolsun ki, Allah'ı çok ananlar ve ahiret gününde Allah'a kavuşmak isteyenler için, Allah'ın Elçisi güzel bir örnektir.

Aisha bir vahada kurulan kampta unutulmuş ve bir bedevi tarafından bulunup bir hafta alıkonmuştu. Çıkan dedikodulara karşı Allah gönderdiği vahiyler ile Peygamber'ine destek verdi:

Nur Suresi (11-15) Ayetler

O İftirayı çıkaranlar, içinizden küçük bir gruptur. Siz o iftirayı kendi hakkınızda fena bir şey sanmayın, bilakis o sizin için hayırlıdır. O iftiracılara gelince, onlardan her birinin, kazandığı günah nisbetinde cezası vardır. Bu yaygaranın elebaşılığını yapan şahsa ise cezanın en büyüğü vardır. Siz ey müminler, bu dedikoduyu daha işitir işitmez, mümin erkekler ve mümin kadınlar olarak birbiriniz hakkında iyi zan besleyip "Haşa, bu besbelli bir iftiradan başka bir şey değildir!" demeniz gerekmez miydi? O iftiracılar dört şahit getirselerdi ya! Şahitlerini getirmediklerine göre, onlar Allah katında (Allah'ın hükmüne göre) yalancıların ta kendileri olarak tescil edileceklerdir. Hem dünyada hem de Ahiret'te, Allah'ın lütuf ve merhameti sizinle olmasaydı, daldığınız bu yaygaradan dolayı mutlaka başınıza müthiş bir ceza gelirdi. O sırada siz o iftirayı dilden dile birbirinize aktarıyor, işin aslına dair hiç bilginiz olmayan sözleri ağızlarınızda geveleyip duruyordunuz ve bunu basit, önemsiz bir şey sanıyordunuz. Halbuki o, Allah'ın nazarında pek büyük bir vebaldi!

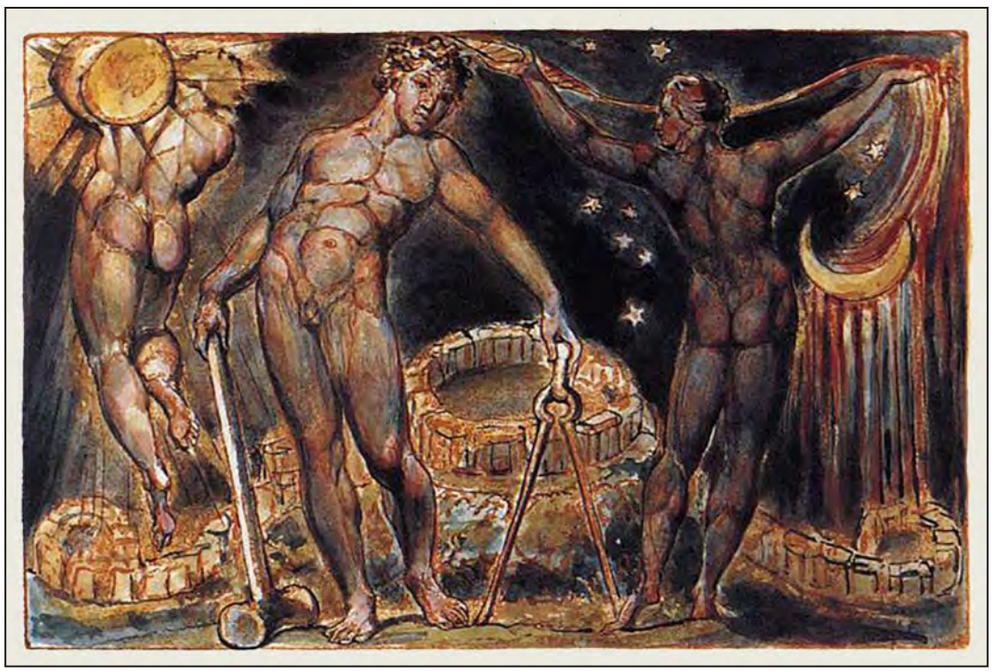

Peygamber halka karşı. William Blake

*** Zaynab bint Jahsh ile Evliliği**

MS. 590 yılında doğan Zaynab bint Jahsh'ın annesi Umama bint Abd al-Muttalib, Quraysh kabilesi Banu Hashim klanının bir üyesi ve Muhammed'in babasının kardeşi; babası Jahsh ibn Riyab da Banu Umayya

klanının koruması altında Mekke'ye yerleşmiş olan Banu Asad ibn Khuzaymah kabilesi mensubuydu. İlk kocasının 622 yılında ölmesi üzerine Muhammed ile Hicret eden kardeşi Abd-Allah ibn Jahsh'ın peşinden Medine'ye gelen ve Müslüman olan Zaynab 625 yılında Muhammed'in evlatlığı Zayd ibn Harithah ile ikinci evliliğini yaptı. Kalb kabilesi mensubu olan Zayd, küçük yaşta esir tüccarları tarafından kaçırıldıktan sonra Khadija bint Khuwaylid'in yeğeni tarafından satın alınmış ve düğün hediyesi olarak verildiği Muhammed tarafından azat edilerek evlat edinilmişti. Zaynab bint Jahsh'a Zayd ile evlenmesi için teklif götüren kişi de Muhammed'di. Ancak "Ben Quraysh'ın bir duluyum." diyen Zaynab ve kardeşi Abd-Allah, Zayd'in statüsünü uygun bulmadıkları için bu teklifi kabul etmediler.

Bunun üzerine Muhammed onlara şu ayetleri okudu:

Ahzap Suresi (33-36) Ayetler

Evlerinizde ağırbaşlılıkla oturun; Cahiliye devrinde olduğu gibi açılıp saçılmayın, namazı dosdoğru kılın, zekat verin, Allah'a ve elçisine itaat edin. Ey Ahl al-Bayt, Allah sizden her türlü pisliği gidermek ve sizi tertemiz yapmak istiyor. Evlerinizde okunmakta olan Allah'ın ayetlerini ve hikmeti hatırlayın. Hiç şüphe yok Allah lütufkar ve herşeyden haberdardır. Allah ve elçisi bir işte hüküm verdiklerinde, inanmış bir erkekle inanmış bir kadının işlerini kendi isteklerine göre belirleme hakları yoktur. Allah'a ve elçisine isyan eden apaçık bir sapıklığa düşmüştür.

Paranoyak Yaratıcı. William Blake

Muhammed'in bu evlilikte niçin ısrarcı olduğu bilinmiyor. Ünlü İslam alimleri Peygamber'in Allah'ın gözünde, insanların statüsünden ziyade kişiliğinin önemli olduğunu göstermek, ayrıca evlat edinilen kişinin meşruiyetini ve eşit muamele görme hakkını tesis etmek istediğini ileri sürdüler.

Böylece Muhammed'in istediği oldu ve Zaynab ile Zayd ibn Muhammed evlendiler. Ancak statü farkı ve geçimsizlik sebebiyle Zayd'den boşanan Zaynab kısa bir süre bekledikten sonra 27 Mart 627 tarihinde Muhammed ile evlendi. Bunun üzerine "Ibn Muhammed" künyesini taşımaktan vazgeçen Zayd de babasının "Ibn Harithah" künyesini geri aldı. On bir hadis nakleden Zaynab bint Jahsh 641 yılında vefat etti ve cenaze namazı Umar ibn Khattab tarafından kıldırıldı.

Vahiy Meleği. William Blake

Muhammed, Zaynab ile evliliğine karşı oluşan tepkilere şu ayetler ile cevap verdi:

Ahzap Suresi (4-5) Ayetler

Allah, bir adamın göğüs boşluğu içinde iki kalp yerleştirmediği gibi "sen benim annem gibisin" diyerek boşamak istediğiniz eşlerinizi annelerinizin yerine koymadı, evlatlıklarınızı da öz oğullarınız olarak tanımadı. Bunlar sizin ağızlarınıza geliveren sözlerden ibarettir. Allah ise gerçeği söyler ve doğru yola eriştirir. Evlatlık aldıklarınızı babalarına nispet ederek çağırın. Bu, Allah katında daha doğru ve adildir. Mabalarını bilmiyorsanız, onlar sizin din kardeşleriniz ve dostlarınızdır. Hata ile yaptığınız bir işte size hiçbir günah yoktur; fakat kasten yaptığınız şeylerde size günah vardır. Allah çok bağışlayandır, çok merhamet edendir.

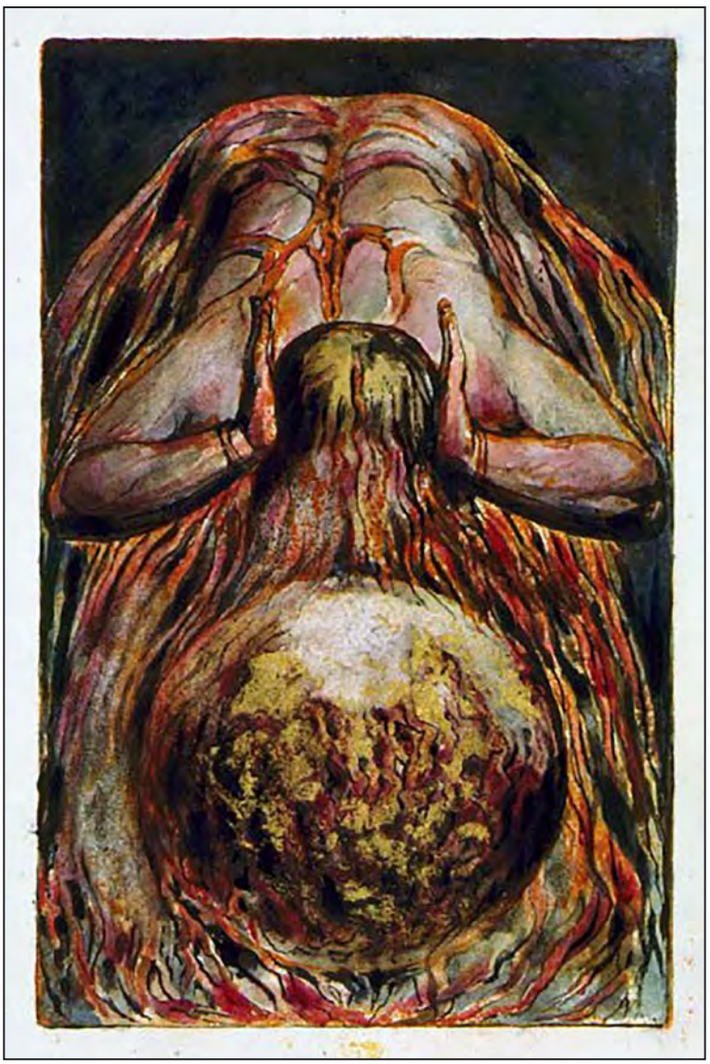

Aklı. düşünceyi ve özgürlüğü sınırlayan din. William Blake

Ahzap Suresi (37-40) Ayetler

Hem Allah'ın nimetine, hem senin iyiliğine erişmiş olan kimseye "Allah'tan kork da eşini yanında tut." diyordun. Bunu söylerken insanlardan korkuyor ve Allah'ın daha sonra açığa çıkaracağı birşeyi gönlünde gizliyordun. Oysa asıl Allah'tan korkman gerekirdi. Biz, Zayd ilişkisini kestikten sonra, evlatlıklarının

boşadığı hanımlar ile evlenmenin müminler için bir günah olmadığı belli olsun diye onu sana nikahladık. Böylece Allah'ın emri yerine gelmiş oldu. Allah'ın kendisine farz kıldığı bir hususu yerine getirmekte peygamberin hiçbir vebali yoktur. Geçmiş peygamberler için de durum böyleydi ve Allah'ın emri mutlaka yerine gelecek bir kaderdir. O peygamberler ki Allah'ın gönderdiği emirleri duyururlar, Allah'tan korkarlar ve O'ndan başka kimseden korkmazlar. Hesap görücü olarak Allah herkese yeter. Muhammed sizin erkeklerinizden hiçbirinin babası değildir. Fakat Allah'ın Resulü ve Peygamberlerin sonuncusudur. Allah her şeyi hakkıyla bilendir.

Saygın Hristiyan tarihçiler ve din adamları yazdıkları kitaplarda bu ayetlerin Allah'ın değil Muhammed'in arzularını yansıttığı şeklinde eleştiriler yaptılar:

Thomas Patrick Hughes *(1838-1911) - Technical and Theological Terms of the Muhammedan Religion*
Edward Sell *(1839-1932) - The Historical Development of the Quran*
William St. Clair Tisdall *(1859-1928) - The Original Sources of the Quran / The Religion of the Crescent*
William Muir *(1819-1905) - The Life of Mahomet*

Eziyet eden Yaratıcı. William Blake

Bir çok tartışmaya yol açan bu evlilik geçmişin ve günümüzün İslam tarihçileri tarafından şöyle açıklandı:

Muhammed ibn Jarir al-Tabari *(839-923) İranlı tarihçi - Ortaya çıkan geçimsizlik sonucu Zaynab yatak odasının kapısını Zayd'e kapattı ve iki yıldan az bir süre içinde boşandılar.*

William Montgomery Watt *(1909-2006) İskoçyalı tarihçi - Gizemli ve iddialı bir kadın olan Zaynab, Zayd'in kendisi için uygun bir koca olmadığının farkındaydı. Belki de yüksek saygınlığı olan Muhammed ile evlenmek istiyordu veya bir başkası ile evlenmeyi arzu ediyordu fakat bu kişinin ailesinin İslam Peygamberi tarafından kabul görmeyeceğini düşünüyordu.*

Zalim Yaratıcı Urizen. William Blake

Abu al-Qasim Mahmud ibn Umar al-Zamakhshari *(1074-1143) Fars asıllı tefsir, kelam ve fıkıh üstadı filozof - Zaynab ile Zayd durumlarını merak eden Muhammed'in evlerine yaptığı bir ziyaret sonrası boşandılar. Zayd'in uzakta olduğu bir gün evine gelen Muhammed, Zaynab ile konuştu ve evliliğini sürdürmesini istedi. Sevinen Zaynab'in olayı aktardığı Zayd de babalığı Muhammed ile buluşmaya gitti. Zayd'e "Karın ile ilişkini devam ettir." diyen Muhammed gerçekten bunu istiyordu. Ancak, içinde farklı arzular vardı ve Zaynab'e aşık olmuştu. Zayd ile boşanmasından kısa süre sonra evine gelen Muhammed'i, hazırlanamadığı için peçesiz bir şekilde karşılayan Zaynab "Herhangi bir şahit veya bizden bir veli olmadan soruyorum, bu*

halimi beğendin mi?" diye sordu. Muhammed de "Allah şahit ve Cebrail mütevellidir!" karşılığını verdi. Bu talebin bir sonucu olarak Zaynab diğer eşlerine oranla daha yüksek bir konumda olmak üzere Muhammed ile evlendi.

Sigismund Wilhelm Koelle *(1820-1932) Alman dil bilgini - Muhammed Zaynab ile evlendi ancak İslam öncesi görenekler çerçevesinde bir kişinin oğlunun eski karısı ile evlenmesi onaylanmadı. (Mohammed and Mohammedanism)*

Edward Sell *(1839-1932) İngiliz Rahip - Arap toplumu bu evliliği derin bir yanlış olarak nitelendirdi. (The Historical Development of the Quran)*

David Samuel Margoliouth *(1858-1940) İngiliz orientalist - Evlatlık ile gerçek bir oğul arasında fark yoktur ve boşanmış olsa bile baba oğlunun eski karısı ile evlenemez, bu ensest bir ilişkidir. (Mohammed and the Rise of Islam)*

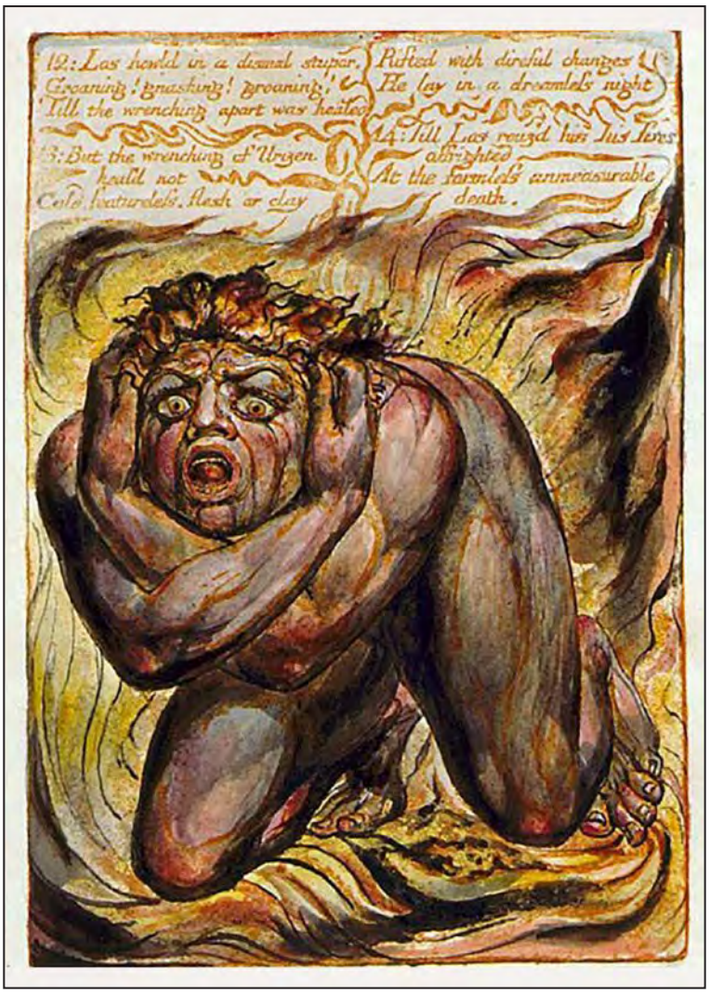

Urizen'in deliliği. William Blake

Ahzap Suresi'ndeki sıralama dikkat çekici. 21. Ayet Muhammed'in Aisha ile ilgili evliliğinin ardından gelmiş. Daha sonra Zaynab bint Jahsh'ı evlatlığı Zayd ibn Harithah ile evlendirmek isteyen Muhammed, Ahzap Suresi (33-35) Ayetleri masaya koyuyor. 36. Ayet'de Zaynab'ın boşanmasına ve Muhammed ile evlenmesine kendisisin karar verdiğini bildiriyor. Muhammed'in iddet süresini beklemeden Zaynab'ı nikahına alması üzerine gelen ayetler ise Ahzap Suresi 37. Ayet'den başlıyor. Allah, Ahzap Suresi (4-5) Ayetlerinde, Peygamber'ine arka çıkmak için "Bir çocuğu evlat almış olsanız da babası kabul edilmezsiniz, bu çocuk ismini biliyorsanız öz babasının adıyla anılır; bilmiyorsanız sizin evladınız değil bir arkadaşınız olur." emrini veriyor. Daha sonra bu hususta eskisini hükümsüz kılan yeni bir ayet gelmediğine göre İslam'da verilmiş hüküm böyle. Allah tarafından gönderildiği söylenen ve günümüzde "kriminal" olarak nitelendiren bazı emirler dışında vicdanları yaralayan bir çok hükümden birisi de bu. Bu iki ayetin, Muhammed'in Arap yarımadasında geleneksel olarak kabul görmeyen, evlatlığının karısı ile evlenmesine onay vermek için indirildiğini biliyoruz. O halde sıralamada niçin öne alınmışlar. Normal olarak Zaynab'ın Zayd ile evliliği üzerine indirilen ayetlerden sonra, Ahzap Suresi 36. Ayet'in ardına eklenmeleri gerekmez miydi? Bildiğiniz gibi Kuran ayetleri Muhammed'in ölümünden sonra derlenmiş. Bu hata ya o tarihte yapılmış ya da daha sonra. Bana kalırsa Muhammed'in evlatlıklar üzerine olan kararını, Zaynab ile evlenmeden önce vermiş olduğu izlenimini vermek veya kafa karıştırmak için yapılmış bilinçli bir düzenleme!

Sevgi ve ahlakı yok eden yaratıcı Urizen. William Blake

*** İddet Süresi**

Muhammed Zaynab bint Jash ile nikahlanırken sadece "Baba, evlatlığının boşadığı kadın ile evlenemez!" kuralını göz ardı etmekle kalmıyor. İslam öncesi ve sonrasında, boşanan bir kadının tekrar evlenebilmesi için gerekli iddet süresini de ihlal ediyor. Oysa iki numaralı Bakara Suresi de bu hususu belgeliyor:

Bakara Suresi 228. Ayet

Boşanan kadınlar üç adet süresi boyunca evlenemezler. Allah'a ve Ahiret Günü'ne inanıyorlarsa Allah'ın rahimlerinde yarattığı çocuğu saklamaları helal değildir. Allah, mutlak güç, hüküm ve hikmet sahibidir.

Allah, Peygamber'ine arka çıkmak için Muhammed'in Zaynab ile evliliğinin hemen ardından yeni bir ayet gönderip Bakara Suresi'ndeki ilgili ayeti de hükümsüz kılmış:

Urizen ve zorbalığın dini. William Blake

Ahzab Suresi 49. Ayet

Ey inananlar! Mümin kadınlar ile nikahlanıp, temasta bulunmadan boşanırsanız, artık onların iddet süresini beklemeleri için gerek yoktur. Onlara dünyalıklarını verin ve güzel bir şekilde serbest bırakın.

Muhammed'in bu evliliğinin İslam aleminde derin bir şok yarattığını biliyoruz. İnsanların tutumu onu uykusuz bırakacak kadar sarsmış olmalı. Bu sarsıntının sonucu gelen ayetler bütün ahlaki değerleri temelinden sarsacak nitelikte:

Ahzap Suresi (50-51) Ayetler

Ey Peygamber, biz sana geçimlerini sağladığın eşlerini ve Allah'ın sana ganimet olarak verdiği savaş esirlerinden malik olduğun cariyeleri, seninle birlikte hicret eden amcanın kızlarını, halanın kızlarını, dayının kızlarını ve teyzenin kızlarını helal kıldık. Bir de, kendisini peygambere hibe eden ve peygamberin kendisini almak istediği mümin bir kadını da, yalnızca sana has olmak üzere ve senin için helal kıldık. Biz onlara eşleri ve ellerinin altında bulunan cariyeleri hakkında kendilerine neleri farz kıldığımızı biliyoruz. Bu sana bir zorluk olmaması içindir. Allah çok bağışlayan, çok merhamet edendir. Onlardan dilediğini geriye bırakır, dilediğini de yanına alırsın. Boşadığın hanımlardan arzu ettiğini tekrar yanına almanda, senin üzerine bir günah yoktur. Böyle yapman onların mutlu olmalarına, üzülmemelerine ve hepsinin, senin verdiklerine razı olmalarına daha uygundur. Allah, kalplerinizde olanı bilir. Allah hakkıyla bilendir, halimdir.

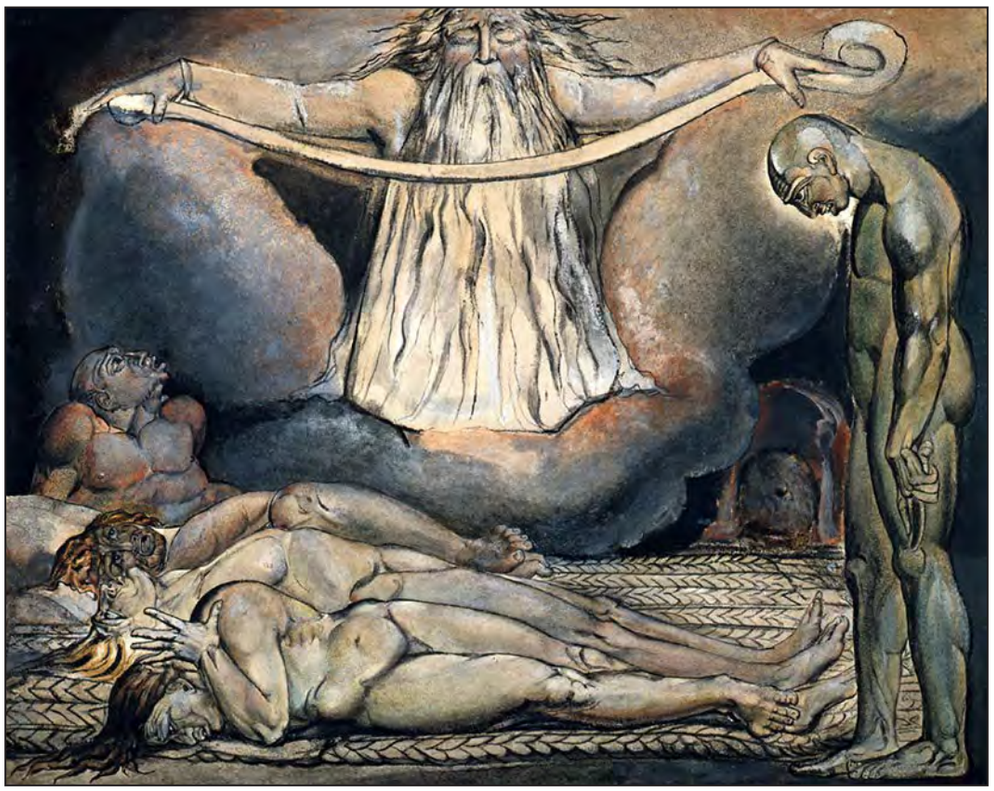

Zalim Yaratıcı Urizen ve ölüler evi. William Blake

Bu ayeti Tanrı ile bağdaştıramazsınız. Nitekim Peygamber de bu ayetlerin büyük bir infial yaratacağını görmüş olmalı ki, yeni gelen bir ayet ile insanları rahatlatıyor:

Ahzab Suresi 52. Ayet

Bundan sonra, güzellikleri hoşuna gitse bile başka kadınlarla evlenmek, eşlerini boşayıp başka eşler almak sana helal değildir. Ancak sahip olduğun cariyeler başka. Şüphesiz Allah, her şeyi gözetleyendir.

Görüldüğü gibi Allah bu ayette, muhtemeldir ki bir gün önce göndermiş olduğu ayetleri hükümsüz kılıyor ve halka "Evet Muhammed isterse hepinizin anasını, karısını, bacısını eş olarak alabilir; ancak ben onu sınırlandırdım." diyor. Zaynab bint Jash, Muhammed'in yedinci evliliği. Buna rağmen, Peygamber'in altı evlilik daha yaptığını ve bunların içinde cariye olmayanların da yer aldığını biliyoruz.

Allah, altmış beş numaralı Talak Suresi'nde yeni bir düzenleme yapmış ve bu hususta gönderdiği birçok ayeti hükümsüz kılmış. Gönderilen ayetler Peygamber'inin dokuz yaşındaki Aisha ile olan evliliğine onay verdiğini dile getirirken iddet süresini de tekrar üç aya çıkartıyor.

Din, Cennet ve psikoloji. William Blake

Talak Suresi (1-4) Ayetler

Ey Peygamber! Kadınları boşayacağınız zaman iddetlerini dikkate alın. Rab'iniz olan Allah'tan sakının ve apaçık bir hayasızlık yapmaları hali dışında onları evlerinden çıkarmayın, onlar da çıkmasınlar. Bunlar, Allah'ın sınırlarıdır. Allah'ın sınırlarını kim aşarsa, şüphesiz kendine yazık etmiş olur. Olur ki, Allah bunun ardından yeni bir kapı açar. İddet sürelerini doldurduklarında onları iyilikle tutun ya da iyilikle ayrılın. İçinizden adalet sahibi iki kişiyi de şahit tutun ve şahitliği Allah için doğru olarak yerine getirin. İşte bu Allah'a ve Ahiret Günü'ne inananlara verilen öğüttür. Allah kendisinden korkanlara bir çıkış yolu ihsan eder. Ve ona beklemediği yerden rızık verir. Allah kendisine güvenenler için bütün kapıları açar. Şüphesiz Allah, emrini yerine getirendir. Allah her şey için bir ölçü koymuştur. Kadınlarınızdan adetten kesilmiş olanlarla, henüz adet görmeyenler hususunda tereddüt ederseniz, onların bekleme süresi üç aydır. Hamile olanların bekleme süresi ise doğum yapmalarıyla sona erer. Allah kendisine karşı gelmekten sakınanların işlerini kolaylaştırır.

İddet süresi boyunca başkası ile evlenemeyen kadın daha sonra kocasına geri dönebilir. Aksi halde boşanma kesinleşmiş olur. Görüldüğü gibi, üç ay olan bu süre hamilelerde doğuma kadar devam ediyor. Bu ayetlerde-gözden kaçırılmaması gereken en önemli husus, çocuk yaştaki kızların evliliği üzerine. Kızlarda cinsel ilişki için belirlenen büluğ yaşı dokuz (Muhammed'in Aisha'yı nikahına aldığı yaş) olarak belirlense de adet görmeyen küçük kızların evlilik yapmaları hususunda bir sakınca yok. Yukardaki ayetler aynen böyle söylüyor.

Zihin Cennet ve Cehennemi yarattı. William Blake

Allah, Bakara Suresi 106. Ayet'te "Herhangi bir konuda yeni bir ayet gönderirsem eskisi hükümsüz olur" buyuruyor. Buna rağmen hükümsüz kıldığı ayetler de Kuran'da yer alıyor. Bunun ne kadar büyük bir karmaşaya sebep olduğunu söylemeye dahi gerek yok. Diyanet İşleri, Peygamber ile ilgili uygunsuz hadisleri silme peşinde koşacağına, Kuran'daki hükümsüz ayetleri yok etse çok daha işi bir iş yapmış olur. Peygamber'e yakıştırılamayan hadislerin sayısının % 90 olduğu söyleniyor. Hükümsüz ayetlerin çıkarılması durumunda Kuran da en az bu ölçüde sadeleştirilir düşüncesindeyim. Ayrıca sormak gerekir ki "Ayetler üzerine karar veren kim? İnsanlar mı, yoksa Allah mı? Şayet yetkili olan Allah'sa, O'nun hükümsüz kıldığının muhafaza edilmesinin sebebi nedir?"

*** Savaşın Sürdürülmesi**

630 yılı Ekim ayında Muhammed, tüm Müslümanlara ve müttefiklerine Bizans üzerine yapacağı sefere katılmaları için çağrı yapmıştı. Ancak özellikle çöl Arapları çeşitli mazeretler göstererek sefere katılmaktan kaçındılar. Muhammed çeşitli tedbirler alıp hediyeler göndererek çoğunu ikna etmeyi başardı. Al-Jadd ibn Qays'ın Tabouk Savaşı'na katılmamak için bir mazeret göstermesinden sonra cihada katılmak istemeyenlere karşı bir ayet ortaya çıktı:

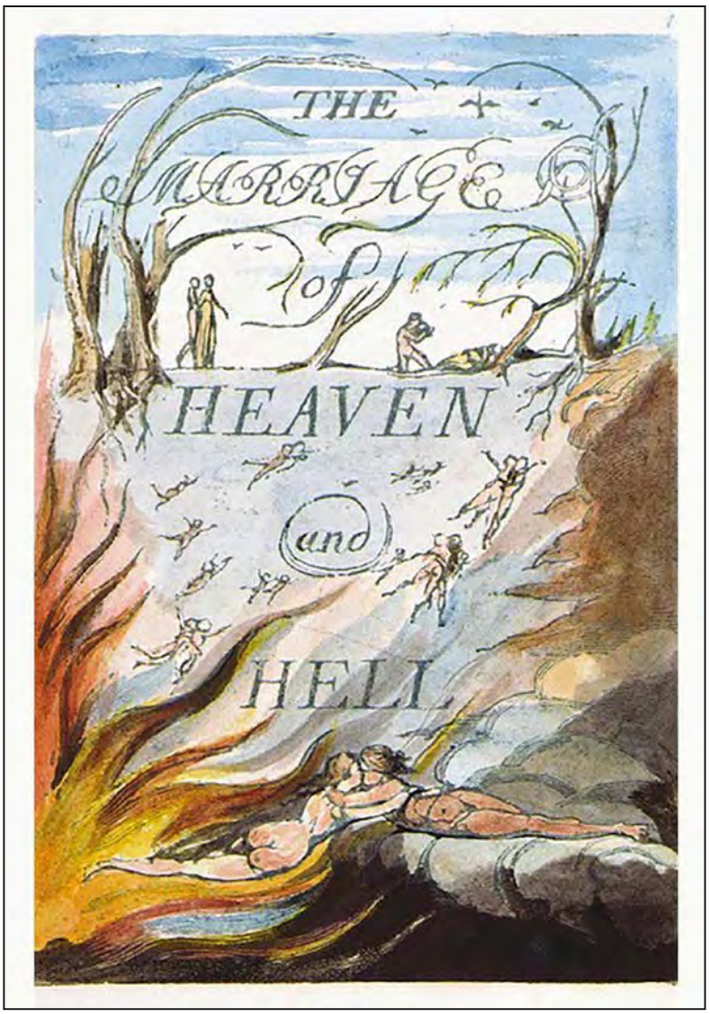

Cennet ve Cehennem. William Blake

Tevbe Suresi 29. Ayet

Kendilerine kitap verilenlerden Allah'a ve ahiret gününe iman etmeyen, Allah'ın ve elçisinin haram kıldığını haram saymayan ve hak din İslam'ı kabul etmeyen kimselerle, boyun eğip cizye vermek için yalvaracakları zamana kadar savaşın.

Ibn Kathir, Tabouk seferi öncesi mazeret gösterenleri açığa vuran başka ayetlerin ortaya çıktığını da bildirir:

Tevbe Suresi 49. Ayet

İçlerinden "Bana izin ver, beni fitneden uzak tut." diyenler de vardır. Bilesiniz ki onlar onlar fitnenin içine düşmüşlerdir. Şüphesiz Cehennem kafirleri kuşatacaktır.

Son yargılama. William Blake

Tevbe Suresi 81. Ayet

Allah'ın Elçisi'ne muhalefet etmek için sefere çıkmayıp geri kalanlar sevindiler; mallarıyla, canlarıyla Allah yolunda cihad etmeyi hor gördüler. "Bu sıcakta sefere çıkmayın." dediler. Onlara "Cehennem ateşi daha sıcaktır!" de. Keşke anlasalardı!

Cehennem'in kapısı. William Blake

Müslüman bilgin Saifur Rahman al Mubarakpuri şöyle anlatıyor:

Allah'a ya da Kıyamet Günü'nü inanmayanlarla savaşın, Allah ve Havari'si tarafından yasaklananlara ve Kutsal Kitap'ın yazdığı doğruluğun dinini kabul etmeyenlere engel olun. İnsanlar size cizye vermeyi kabul edinceye kadar savaşı bırakmayın. Bu namuslu ayetler paganlar mağlup edildikten sonra ortaya çıkmıştır. Allah'ın bölgesine çok sayıda insanla girilmiş ve Arap yarımadası Müslümanların kontrolünde güvenceye alınmıştır. Allah havarisine Kutsal Kitap'ın taraftarlarıyla birlikte savaşmasını emretmiş, Hicret'in 9. yılında Müslümanlar savaşa çağrılmış; Yahudiler, Hristiyanlar, Bizanslılar ve Romalılar üzerine yapılacak seferler ile fethedilecek hedefler belirlenmiştir. Havari yaptığı çağrılar ile 30.000 kişilik bir ordu toplamıştır. Medine'nin soyluları ve bazı Araplar aşırı sıcak ve kuraklığı mazeret göstererek geride beklerken Havari ordusuyla Tabouk'a kadar ilerledi ve oradaki su kaynaklarının yanında 20 gün kamp yaptı.

Muhammed bölgedeki diğer kabilelere de bazı mektuplar gönderdi. Muir'e göre al-Waqidi bu mektuplardan bazılarının içeriğinin kopyasını yapmıştır. Müslüman bilgin Saifur Rahman al Mubarakpuri, Yahna ibn Rawbah'ın Muhammed'e gelip cizyeyi ödediğini anlatır. Muhammed kendisi ile anlaşma yapan her kabileye koruma garantisi ve dini özgürlük vadeden mektuplar verdi. Yerel kabilelerin Muhammed'e biat ederek koruma vergisi olan cizyeyi ödemek üzere anlaşmalar yapması, Ghassani Arapları'nın da Müslümanlığı kabul etmesi sonucu Arap yarımadasında siyasi bir birlik oluşmaya başladı. Medine'ye döndükten sonra Muhammed'in bazı refakatçileri çevrede Müslümanları tehdit eden düşman kalmadığı düşüncesiyle savaşmaya sebep olmadığına inandılar ve silahlarını satmaya başladılar. Ancak Muhammed her zaman savaşmaya gerek duyulacağını ileri sürdü ve bir Kuran ayetinden bahsederek onları azarladı:

Muhammed Suresi 4. Ayet

İnkar edenlerle ölümüne savaşın ve esir aldıklarınızı daha sonra karşılıksız veya fidye alarak bırakın. Allah dileseydi onlardan başka türlü de öç alabilirdi, fakat sizi birbirinizle sınıyor ve kendi yolunda ölenlerin yaptıklarını boşa çıkarmayacaktır.

Zalim Yaratıcı'ya karşı çıkan Orc. William Blake

Ibn Kathir bu olaydan ve ayetten bahseder:

Salamah ibn Nufayl'dan rivayetle Jubayr ibn Nufayr'ın İmam Ahmad'e aktardığına göre Mujahid, Allah'ın Havarisi'ne gitti ve "Atımın gitmesine izin verdim, silahımı da attım çünkü savaş sona erdi." dedi. Muhammed "Asıl savaş şimdi başladı. Her zaman ümmetimden diğerlerine göre baskın bir grup olacaktır. Allah bazı insanların kalplerini doğruluktan saptıracak ve onlara karşı savaşanlara da savaş ganimeti bahşedecektir. Ta ki onların sonuncusu al-Masih ad-Dajjal'a karşı savaşana dek." karşılığını verdi. Mujahid "Maryam'in oğlu Isa dönene kadar." diye devam etti.

*** Mubahala Olayı**

Dünyanın dört bir yanındaki devlet başkanlarını yazdığı mektuplar ile İslam'a davet eden Muhammed, Hicaz'ın Yemen sınırındaki Najran'da bulunan Roma kilisesinin piskoposu Abu al-Harith ibn Alqama'ya da bir elçi göndermişti. Arap yarımadasında yaşayan yegane Hristiyan kavim olan Najranlı Nasraniler, Muhammed'in "İslam'a katılmadıkları taktirde cizye vermek zorunda olduklarını" bildiren mektubunu aldıktan sonra 70 kişilik bir heyet ile görüşmek için Medine'ye gittiler. Muhammed "Isa'nın Allah'ın oğlu olduğunu" söyleyen ve kendisinden peygamberliği hususunda delil isteyen Nasranilere "İslam'ın alametleri vardır. Ben sizi bu tevhit dinine, bir ve tek Allah'a tapmaya ve O'nun emirlerine teslim olmaya davet ediyorum." cevabını verdi ve Kuran'dan birkaç ayet okudu:

Bakara Suresi 87. Ayet

Andolsun ki Musa'ya Kitab'ı verdik. Sonra ardarda peygamberler gönderdik. Meryem'in oğlu İsa'ya deliller verdik ve onu, Ruh al-Qudus ile destekledik. Siz hoşunuza gitmeyen bir emir getiren peygamberlere daima kafa tuttunuz. Kimine yalancı dediniz, kimini öldürdünüz.

Bakara Suresi 136. Ayet

Deyin ki "Biz Allah'a, bize indirilen Kuran'a, İbrahim, İsmail, İshaq, Yakub ve Yakuboğullarına indirilene, Musa ve İsa'ya verilen Tevrat ve İncil ile diğer peygamberlere Rab tarafından en gönderilene iman ettik. Onlardan hiçbirini diğerinden ayırt etmeyiz ve biz ona teslim olmuş kimseleriz."

Ankebud suresi 46. Ayet

Zulmedenler dışında kitap ehliyle en güzel tarzda tartışın ve deyin ki: "Bize indirilene de size indirilene de inandık. Rab'imiz ve Rab'iniz birdir, biz de O'na teslim olanlarız.

Köle pazarı. Otto Pilny

Harem. Jaroslav Cermak

Harem. Frederick Arthur Bridgman

3
Kuran

1850 yılında bulunan Sümer tabletlerinin 1870 yılında çözümlenmesi üzerine Hristiyan ve Yahudi dünyasını şoke eden bu öykünün Torah ve Bible'de yer alması bizim için önemli olmayabilir. Ancak Adam ve Eve'nin öyküsünü Kuran'da okumak İslam'ın temel ilkeleri ile bağdaşmıyor.

Görüldüğü gibi Torah ve Bible'de MÖ. 4.000 yıllarında yaşamış olduğu söylenen Adam ve Eve'nin (Adem ve Havva) ilk insanlar olduğu kesinlikle bir hayal ürünü. Abraham, Sümer tabletlerinden aldığı bu öyküyü kendine uygulamış. Adam ve Eve Abraham'ın ataları da olabilirler, fakat ilk insanlar olmadıklarını biliyoruz. O halde kendimize şu soruyu sormalıyız:

İnsan oğlunun Adam'dan türediğini anlatan ve kesinlikle doğru olmadığını bildiğimiz bu öykünün Torah'ta, Bible'de ve Tanrı tarafından gönderilmiş olduğu söylenen Kuran'da yer almasının sebebi nedir?

Bakara Suresi (30-31) Ayetler

Bir zamanlar Rab'in meleklere: "Ben yeryüzünde bir halife yaratacağım" demişti. Melekler "Orada bozgunculuk yapacak ve kan dökecek birisini mi yaratacaksın? Oysa biz seni överek tesbih ediyor ve seni takdis ediyoruz" dediler. Rab'in "Ben sizin bilmediklerinizi bilirim." dedi. Sonra Adem'e isimlerin hepsini öğretti ve onları meleklere gösterip "Haydi davanızda sadıksanız bana şunları isimleriyle haber verin." dedi.

Kuran dersi. John Frederick Lewis

Bakara Suresi (34-35) Ayetler

Ve o zaman meleklere "Adem'e secde edin!" dedik. Hemen secde ettiler. Yalnız İblis dayattı, kibrine yediremedi ve inkarcılardan oldu. Dedik ki "Ey Adem, sen ve eşin cennette oturun, ikiniz de ondan dilediğiniz yerde bol bol yeyin, fakat şu ağaca yaklaşmayın, yoksa zalimlerden olursunuz."

Ali İmran Suresi (33-34) Ayetler

Gerçekten Allah, Adem'i, Nuh'u, İbrahim soyunu ve İmran soyunu alemler üzerine seçkin kıldı. Bir zürriyet olarak birbirinden gelmişlerdir. Allah her şeyi işitendir, bilendir.

Ali İmran Suresi (59-61) Ayetler

De ki İsa da Adem gibi yaratılmıştır. Allah sonsuz gücüyle anne ve babası olmaksızın topraktan oluşturmuş ve ol demesiyle ona hayat vermiştir. Rab'in buyurduğu olur, kuşkuya düşenlerden olma. Sana gelen ilimden sonra artık her kim seninle tartışmaya kalkarsa de ki "Gelin oğullarımızı ve oğullarınızı, kadınlarımızı ve kadınlarınızı çağıralım bizler de onlara katılalım. Sonra canu gönülden dua edip, içimizden kim yalan söylüyorsa Allah'ın lanetinin yalancıların üzerine olmasını dileyelim.

Kuran dersi almak için toplanan çocuklar. Tony Binder

Maide Suresi 27. Ayet

Onlara Adem'in iki oğluyla ilgili haberi hakkıyla oku. Hani her ikisi birer kurban sunmuşlardı, birinden kabul edilmiş, diğerinden kabul edilmemişti. Kurbanı kabul edilmeyen, ötekine "Seni öldüreceğim" demişti. Diğeri ise şöyle demişti "Allah, yalnız kendisinden korkanlardan kabul eder."

Araf Suresi (11-12) Ayetler

Sizi yarattık, sonra size biçim verdik, sonra da meleklere "Adem'e secde edin" dedik. Hepsi secde ettiler, yalnız İblis, secde edenlerden olmadı. Allah dedi ki "Sana emrettiğim zaman, seni secde etmekten alıkoyan nedir?" İblis "Ben, ondan hayırlıyım; beni ateşten, onu çamurdan yarattın." cevabını verdi.

Araf Suresi 19. Ayet

Sonra Allah, Adem'e hitab etti "Ey Adem! Sen ve eşin Cennet'te durun, dilediğiniz yerden yeyin; fakat şu ağaca yaklaşmayın, yoksa zalimlerden olursunuz."

Hafiz Kuran'ı inceliyor. John Frederick Lewis

Taha Suresi 117. Ayet

Biz Adem'e şöyle demiştik "Ey Adem! Şüphesiz İblis sana ve eşine düşmandır. Sakın sizi cennetten çıkarmasın, sonra bedbaht olursun."

Taha Suresi (120-121) Ayetler

Nihayet Şeytan onu aldattı. Şöyle dedi "Ey Adem! Sana sonsuzluk ağacını ve çökmesi olmayan bir saltanatı göstereyim mi?" Bunun üzerine ikisi de o ağaçtan yediler. Hemen ayıp yerleri kendilerine açılıp görünüverdi. Ve üzerlerine Cennet yaprağından örtüp yamamaya başladılar. Adem Rab'inin emrinden çıktı da şaşırdı.

Yine Torah ve Bible'de bahsi geçen Tufan olayının da Gilgamesh Destanı'ndan alındığını biliyoruz. İnsan eliyle yazılmış Torah ve Bible bize asla gerçek olmadığını bildiğimiz bu öyküleri sunabilir, fakat Allah tarafından gönderildiğine inandığımız Kuran'ın bu öykülere yer vermiş olmasını kabul edemeyiz. Ya Allah'ın kendisini ilk defa insanlığa tanıtan Abraham'ın bu öykülerini çok beğendiği için gerçek olmasa da bize sunduğunu ya da Muhammed'in bu öyküleri Torah'tan alıp Kuran'a kaydettiğini kabul etmek zorundayız.

Allah'ın Sümer Yazıtları'nda ve Torah'ta olduğu gibi aynı kelimeler ile insanı balçıktan yarattığını anlatması dışında, ilk insanlara ve Peygamberlere ait öyküler, ayrıca Sümerler'in "ME" tabletleri de Kuran'da yer alıyor:

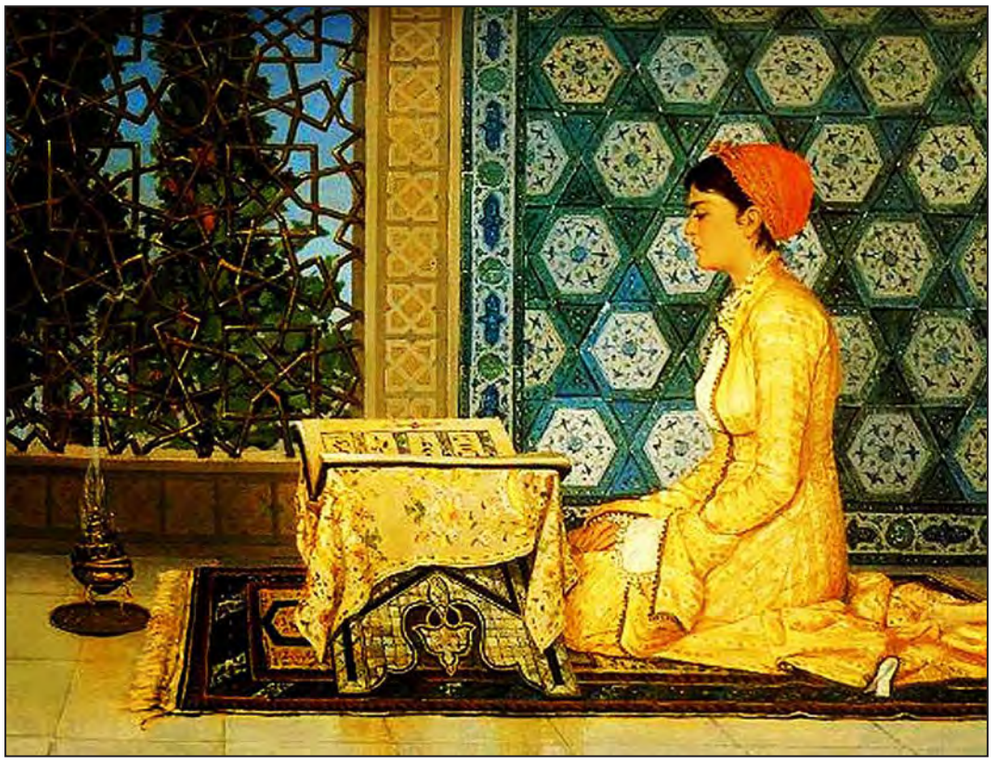

Kuran okuyan kadın. Osman Hamdi Bey

Muminun Suresi (12-13) Ayetler

Ve andolsun ki biz, insanı balçıktan yarattık. Sonra onu sperm damlası halinde sağlam bir yere (ana rahmine) yerleştirdik.

Hicr Suresi (4-5) Ayetler

Biz, kendisi için takdir edilmiş bir kitap olmaksızın hiç bir ülkeyi yıkıma uğratmadık. Hiçbir toplum ecelinin önüne geçemez ve ondan geri de kalamaz.

İsra Suresi 13. Ayet

Her insanın yaptığı işleri boynuna astık, kıyamet günü apaçık yazılmış bir kitap olarak önüne koyacağız, herkes yaptıklarını o kitapta yazılmış olarak bulacak.

Büruç Suresi (21-22) Ayetler

O yüce ve şerefli Kuran'dır. Aslı her türlü müdahaleye karşı koruma altındadır ve batıldan uzaktır.

Kadr Suresi 1. Ayet

Şüphesiz biz Kuran'ı Kadir gecesinde indirdik.

Zikr. Eugene Baugnies

Kuran'ın Yazılışı

Hadis kitapları şöyle anlatıyor:

Tabouk seferi sonunda Arabistan tamamen fethedilmişti ve artık savaşmaya gerek kalmadığını düşünen Müslümanlardan silahlarını ve atlarını satanlar oldu. Allah'a inananlar için savaşlar sona ermeliydi. Ganimetlerden elde ettiği beşte bir pay ile çok büyük bir zenginliğe kavuşmuş olmasına rağmen Muhammed Müslümanların bu düşüncesini tepkiyle karşıladı ve bu hususta Allah'ın desteğini almakta gecikmedi. Peygamber birkaç kişi ile otururken gelen ayet sorunu çözüme kavuşturdu.

Nisa Suresi 95. Ayet *(önceki hali)*

Müminlerden, oturanlar ile malları ve canlarıyle Allah yolunda cihad edenler bir olmaz. Allah, malları ve canları ile cihad edenleri, derece bakımından oturanlardan üstün kıldı. Gerçi Allah hepsine de güzellik (cennet) vadetmiştir; ama mücahidleri, oturanlardan çok büyük bir ecirle üstün kılmıştır.

Sahih al-Bukhari sonra olanları Hadis kitabı Kutub al-Sittah'a şöyle kaydetmiş:

Sahih al-Bukhari volume 6, book 60, Number 118

Al-Bara'nın rivayetine göre, Peygamber bu ayeti katibine yazdırırken yanlarına gelen Abd-Allah ibn Umm-Maktum durumu öğrendi ve "Ya Muhammed ben de Allah yolunda savaşa katılmak isterdim. Ama gözlerim görmüyor, bu durumda benim halim ne olacak?" diye sordu. Yeni bir ayet inmedi, fakat Muhammed katibinden Allah'ın emirlerine dört kelime ilave etmesini isteyerek sorunu çözümledi:

Nisa Suresi 95. Ayet *(sonraki hali)*

Müminlerden - özür sahibi olanlar dışında - oturanlar ile malları ve canlarıyle Allah yolunda cihad edenler bir olmaz. Allah, malları ve canları ile cihad edenleri, derece bakımından oturanlardan üstün kıldı. Gerçi Allah hepsine de güzellik (Cennet) vadetmiştir; ama mücahidleri, oturanlardan çok büyük bir ecirle üstün kılmıştır.

Kuran okuyan adam. Ernst Rudolphe

Dua. Frederick Arthur Bridgman

Çölde namaz kılan Müslümanlar. William James Müller

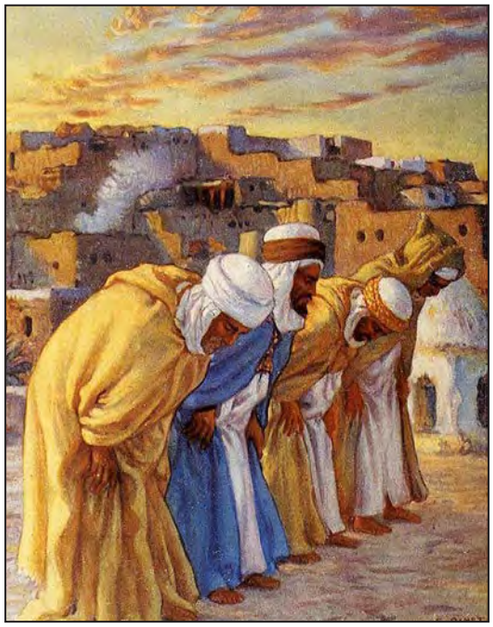

Namaz. Nasreddine Dinet

Kuran okuyan Bedevi. Nasreddine Dinet

Çölde namaz. Nasreddine Dinet

TANRI NASIL GELDİ

4. Bölüm

1
İnsanın Evrimi

Genetik araştırmalar, elde edilen fosillere bağlı olarak insanın da üyesi olduğu türün evrim sürecinin yaklaşık 60 milyon yıl önce başladığını ortaya koymaktadır. Hominidae ailesi veya büyük insansı maymunlar 20 milyon yıl önce bu aileden ayrılmıştır. Orangutanlar da yaklaşık 14 milyon yıl önce Hominidae ailesinden ayrılmıştır. Goril ve şempanzelerin de 6 milyon yıl önce ayrıldığı düşünülmektedir. Homo cinsi veya insan ailesi, bundan 2.4 veya 2.3 milyon yıl önce Afrika'da evrilmiştir. Bu anlamda insanın yakın dönem evrimi, insan ve şempanzelerin ortak ataları olan biyolojik türlerin birbirinden ayrılmasından sonra başlamıştır. Bu iki türden insanın ortaya çıktığı grup ve nesli tükenen tüm soyları Hominini olarak adlandırılırlar.

Afrika, Asya ve Avrupa'nın farklı bölgelerinde giderek artan sayıda iyi korunmuş fosillerin bulunuşu, insan evrimi hakkındaki bulguları artırmıştır. Hominini türleri şu şekilde belirlenmiştir: insandan önce insana yakın türleri içeren ve "ön insan" denilen Australopithecine, ilk insanlar olarak tanımlanan Homo Habilis ve Homo Rudolfensis, "erken insanlar" olarak daha sonra ortaya çıkan Homo Sapiens dışındaki türler ve günümüz insanı olarak tanımlanan Homo Sapiens.

Sahelanthropus

İnsan Türüne Giden Hominini Neslinin Evrimleşme Süreci

* Sahelanthropus, 7 milyon yıl önce evrimleşti.
* Orrorin, 6 milyon yıl önce evrimleşti.
* Ardipithecus, 4.4 milyon yıl önce evrimleşti.
* Kenyanthropus, 3.5 milyon yıl önce evrimleşti.
* Australopithecus, 5.5 milyon yıl önce evrimleşti ve 1.7 milyon yıl önce soyu tükendi.

* Paranthropus, 2.7 milyon yıl önce evrimleşti ve 1.7 milyon yıl önce soyu tükendi.
* Homo Habilis (yetenekli insan türü) 2.1 milyon yıl önce evrimleşti.
* Homo Gautengensis, 2 milyon yıl önce evrimleşti.
* Homo Rudolfensis, 1.9 milyon yıl önce evrimleşti.
* Homo Ergaster, 1.9 milyon yıl önce evrimleşti.
* Homo Erectus (ilk insan) 1.9 milyon yıl önce evrimleşti ve 400.000 yıl önce yok oldu.
* Homo Georgicus, 1.8 milyon yıl önce evrimleşti.
* Homo Cepranensis, 450.000 yıl önce evrimleşti.
* Homo Antecessor, 1.2 milyon yıl önce evrimleşti.
* Homo heidelbergensis, 600.000 yıl önce evrimleşti.
* Homo Neanderthalensis, 350.000 yıl önce evrimleşti ve 30.000 yıl önce yok oldu.
* Homo Rhodesiensis, 300.000 yıl önce evrimleşti.
* Homo Floresiensis, 94.000 yıl önce evrimleşen ve 12.000 yıl önce soyu tükenen Hobbit.
* Homo Sapiens, 200.000 yıl önce evrimleşti.
* Homo Sapiens Idaltu, 160.000 yıl önce evrimleşti.
* Homo Sapiens (günümüz insanı) 50.000 yıl önce Denisovan, Altay bölgesinde evrimleşti ve 40.000 yıl önce yok oldu.

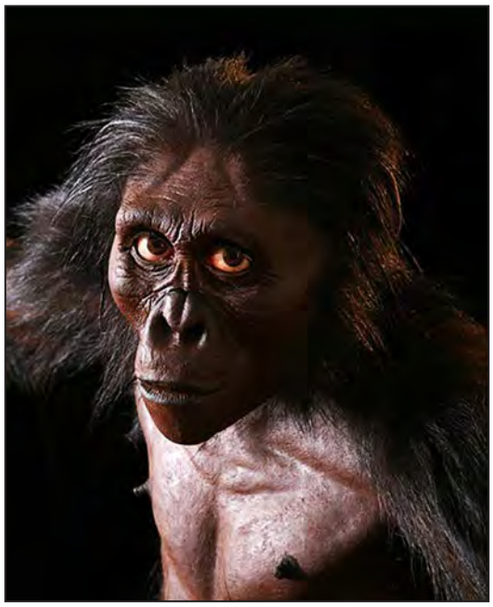

Orrorin

Paranthropus

İnsansıların Kökenine Dair Bulgular

Fosiller aracılığıyla türler tek tek birbirlerinden ayırt edilebildiği gibi var oldukları da bu fosiller temelinde belgelenip kanıtlanabilmektedir. Buna karşın belirli bir türün bireylerinin fiziksel özelliklerinin onları daha genç ve erken bir döneme atacak kadar evrimleşip farklılaştığı zaman noktası fosiller temelinde sadece kaba bir şekilde tahmin edilebilir. Bunun nedeni, bir önceki türün ilk özellikleri ile bir sonraki türün yeni kazanılmış özellikleri arasında keskin olmayan, tam aksine çok yumuşak ve akıcı geçişlerin bulunmasıdır. Birbirini takip eden iki tür arasında keskin bir çizgi çizmek zor olduğu gibi çoğu zaman fosil bulgulardaki eksiklikler ve aralıklar yüzünden de neredeyse imkansızdır.

İnsandan Önce Ne Vardı

Primatların evrimsel tarihi günümüzden 65 milyon yıl öncesine kadar takip edilebilir. Bilinen en eski primat benzeri memeliler olan Plesiadapis türü, Kuzey Amerika'dan gelmekle beraber Paleosen ve Eosen devrinde elverişli tropikal iklim şartlarında Afrika ve Avrasya'ya kadar yayıldı.

İnsansıların Evrimsel Gelişimi

Günümüzden 23 ile 16 milyon yıl öncesine yayılan insansıların üst ailesi olan Hominoidea türünün beşiği erken Miyosen döneminin Doğu Afrikasıdır. Hominoidea üst ailesinin erken Miyosen dönemdeki ilk formları "arkaik" veya "kök Hominoidea" olarak tanımlanır. Bu ilk formların birbirleriyle olan akrabalık ilişkileri ve onların daha sonra ortaya çıkan türleri arasındaki akrabalıkları, yetersiz sayıda fosil örneği bulunmadığı için tartışmalıdır. Miyosen döneminin bilinen ilk insansıları, büyük insansı maymunların yürümeye elverişli fiziksel özelliklerini göstermemektedir. Görünüşe göre, Miyosen dönemi insansıları artan oranlarda ormanlardan açık alanlara çıkarak daha sonra günümüzden yaklaşık 5 milyon yıl önce Pliyosen devri insansılarını (Hominoidea) oluşturmuşlardır.

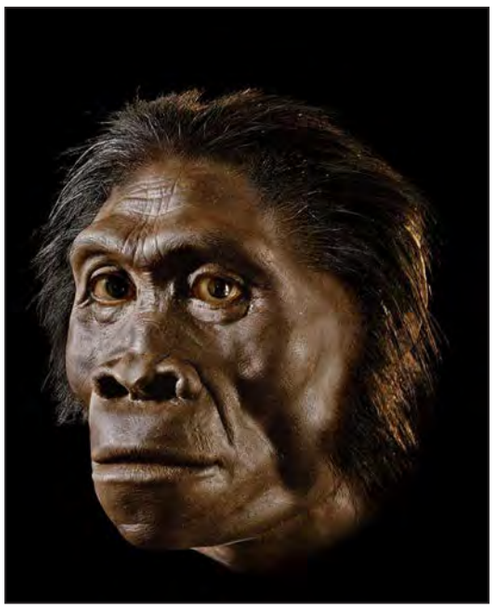

Homo Habilis

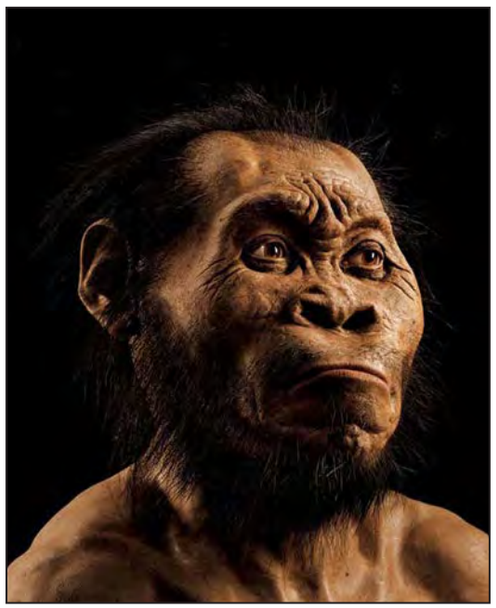

Homo Rudolfensis

Afrika'daki Gelişim

Kuzey ve Doğu Afrika da 13 ile 7 milyon yıl öncesine ait fosil kalıntılara pek rastlanılmamaktadır. Bu bölgelerde fosil buluntulara pek sık rastlanılmaması, insansı maymunların Asya'da geliştiği ve daha sonra Afrika'ya geri göç ettikleri varsayımına yol açtmıştı. Aslına bakılırsa fosil oluşumu için iklimin çok nemli oluşu gibi elverişsiz şartlar Afrika'da az sayıda fosil bulunmuş olmasının temel nedenlerinden biridir. Ancak 2007 yılında Kenya'da ilk kez tanımlanan 10 milyon yıllık bir fosile rastlanması Afrika'da da Orta ve Geç Miyosen dönemlerinde çok sayıda insansı türlerin yaşamış olduğunu ortaya çıkarmıştır. Yaklaşık 8 ile 6 milyon yıl önce, Afrika'da Geç Miyosen döneminde goril ve şempanze soy çizgileri Hominini soy çizgisinden ayrılmaya başlamıştır.

İlk Homo Türlerinin Ortaya Çıkışı

Yaklaşık 3 ile 2 milyon yıl önce Australopithecus'un bir türünde, özellikle alet kullanımına dair bulgulara rastlanıldığı için fosil kalıntıları Homo cinsine dahil edilen insan soyunun ilk temsilcileri kabul edildi. Homo cinsinin günümüzde hayatta kalan tek türü Homo Sapiens olup nesli tükenmiş olan Homo türlerinden bazıları insanın atası, bazıları ise atasal soydan ayrılan kuzenleri olarak görülmektedir. Bu gruplardan hangilerinin ayrı bir tür, hangilerinin ise alt tür olarak sayılması gerektiğine dair henüz tam olarak bir görüş birliği sağlanamamıştır. Bunun nedeni fosil sayısının az oluşu veya Homo türlerini sınıflandırılmasına dair yaklaşımlar arasında küçük farklılıklar olmasından kaynaklanmaktadır.

İlk Homo türlerinin bir Australopithecus türünden evriminin, zaman içinde nem seviyesinde farklılıklar görülen Doğu Afrika'da son bir kez daha kurak iklime girildiği bir dönemde gerçekleşmiş olması dikkat çekicidir. Bu durum günümüzden 2,8 milyon yıl öncesi ile 1,6 milyon yıl öncesine dayanan tortulardaki toz çökeltileri yanında antilop gibi boynuzlugillere ait çok sayıda hayvan fosillerinin bulunmuş olmasıyla belgelenmiş olup Homo Erectus'un ortaya çıkması da aynı döneme rastlamaktadır. Bunun yanında arkeolojik ve paleontolojik bulgulara dayanarak, ilk insanların beslenme alışkanlıkları ve bu beslenme alışkanlıklarının insanın fiziksel evrimi ve davranış farklılıkları üzerinde oynadığı rolün incelenmesiyle ilk Homo türleri arasındaki farklılıkların açıklanabilmesi bir ölçüde mümkün olmuştur.

Homo Ergaster

Homo Habilis ve Homo Rudolfensis

Homo türünün en eski iki temsilcisi Homo Habilis ve bugün Kenya'da Turkana Gölü olarak bilinen eski adıyla Rudolf Gölü'nün ismini taşıyan Homo Rudolfensis'tir. Günümüzden 2,1 ile 1,5 milyon yıl önce yaşamış olan Homo Habilis Güney ve Doğu Afrika'da Pliyosen ve Pleistosen dönemlerinde Australopithecine'lerden ayrılarak evrilmiştir. Homo Rudolfensis ise günümüzden 1,9 ile 1,6 milyon yıl önce Kenya'da Turkana Gölü çevresinde yaşamıştı. Bu iki türün birbirleriyle olan akrabalık ilişkisi ile kendinden önce ve kendinden sonra gelen Hominini türleriyle olan akrabalıkları tartışmalıdır. Australopithecus'a olan

anatomik yakınlıkları sebebiyle, Bernard Wood 1999 yılında onların Australopithecus Rudolfensis ve Australopithecus Habilis olarak tekrar adlandırılması önerisinde bulunmuştur. Buna rağmen her iki türün anatomik özellikleri onları genel anlamda daha eski olan Australopithecus türlerinden ayırmak için tanımlanır.

Bu anlamda Homo Habilis ile Homo Rudolfensis'in yüzleri Australopithecus'ta olduğundan daha basit yapılı olmakla beraber Homo Habilis'in gözleri örneğin Homo Erectus gibi daha sonra gelen diğer Homo türlerine kıyasla birbirinden daha uzak bir mesafede yer almaktadır. Buna karşın alın kemiğinde bir uçtan diğer uca doğru kesintisiz bir şekilde uzanan kaş çıkıntısı Homo Erectus'ta olduğundan daha az belirgindir. Homo Habilis ve Homo Rudolfensis'in kafatasları Australopithecus ile Paranthropus'ta olduğu gibi göz çukurlarının hemen arkasından başlayarak daralıp küçülmezler ve bu yüzden daha çok beyin hacimleri vardır. Her iki türün de alt ve üst çeneleri Australopithecus'tan daha küçük olup bu nedenle çiğneme kaslarının kafatasıyla birleştiği üst çene bölgesi daha az belirgindir. Homo Rudolfensis'in üst bacak kemiği ile ayak yapısı insanlara, Homo Habilis'inkiler ise Australopithecus'a benzemektedir.

Homo Erectus

Homo Gautengensis

İlk defa 1977 yılında Güney Afrika'da Johannesburg yakınlarındaki Sterkfontein mağarasında bulunan bu fosil kalıntıları 2010 yılında Dr. Darren Curnoe tarafından incelendi ve birisinin 1.9 ile 1.8 milyon; diğerinin ise 1.8 ile 1.5 milyon yıl öncesine ait oldukları saptandı. İnceleme sonucu Homo Gautengensis'in dişlerinin daha büyük olduğu beyninin ise Homo Erectus, Homo Sapiens, hatta Homo Habilis'ten dahi daha küçük olduğu da ortaya çıktı. Homo Gautengensis'in boyu 91 cm olup ağırlığı ise 50 kg kadardı. İki ayak üzerinde yürümesine rağmen avcılardan korunmak, uyumak veya beslenmek için ağaçlara da çıkıyordu.

Homo Ergaster ve Homo Erectus

Günümüzden yaklaşık 1.9 milyon yıl önce Homo Ergaster ortaya çıktı. 1,5 ile 1 milyon yıl önce, erken Pleistosen dönemde Homo Ergaster'in Afrika, Asya ve Avrupa'daki bazı toplulukları büyük bir beyine sahipti

ve daha gelişmiş taş aletler kullanıyorlardı. Bu ve diğer farklılıklar Homo Ergaster'i diğerlerinden ayrı ve yeni bir tür olarak sınıflandırmak için birçok paleoantropolog tarafından yeterli görünmektedir. Buna rağmen Homo Ergaster'in ayrı bir tür olarak değerlendirmesi tartışılmakta olup bazı araştırmacılar Homo Ergaster fosillerini Homo Erectus türünün ilk örneklerinden biri olarak değerlendirirler. Bu anlamda Homo Ergaster'in erken dönemlerde 1,8 ile 1,2 milyon yıl önce, Homo Erectus'tan ayrı bir tür olarak ayrılmaya veya Homo Erectus Ergaster olarak bir alt türe dönüşmeye başladığı düşünülmektedir.

Homo Erectus ise günümüzden 1.8 milyon ile 70.000 yıl önce Afrika'da, Hindistan, Çin ve Java gibi çeşitli bölgelerde yaşamış olup ilk fosil kalıntısı 1891 yılında Eugene Dubois tarafından Java adasında bulunmuştu. Afrika'dan ilk çıkan, Ön Asya üzerinden Doğu Asya'ya ve Avrupa'ya yayılan ilk Homo türü olan Homo Erectus, kafatasının alt kısmında bulunan boyun deliği Foramen Magnum'un farklı bir şekilde yerleşmesi ve dizlerinin kilitli bir şekilde evrilmesi sebebiyle iki ayak üzerinde dik yürüyen ilk Homo türüydü. Homo Erectus'un ateş yaktığı ve kullandığı görüşü ağırlık kazanmıştır. En iyi bilinen Homo Erectus örneği Pekin Adamı olup diğer örnekleri Asya'da (özellikle Endonezya'da), Afrika ve Avrupa'da bulunmuştur. Bazı paleoantropologlar Asyalı olmayan Homo Erectus grupları için Homo Ergaster terimini kullanırlar veya Asya'da bulunan ama Homo Erectus'tan az farkla ayrılan fosiller için bu terimi kullanmayı tercih ederler. Ağırlıklı olarak Sumatra'da bulunan Homo Erectus topluluğunun yaklaşık 75.000 yıl önce Toba felaketi ile yok olduğu düşünülmektedir.

Homo Heidelbergensis

Homo Georgicus

Homo cinsinin Afrika kıtası dışındaki ilk kanıtları Gürcistan'da bulunan ve daha önce Homo Georgicus olarak adlandırılan Dmanisi fosil kalıntılarıdır. Dmanisi kazı alanında bulunan ve yaklaşık 1,8 milyon yıl öncesine ait olan yüzden fazla sayıdaki bu taş aletler insanın Asya'daki ön ataları ve buradaki yerleşimleri hakkında en eski ve belgelenmiş örneklerdir. Bunun yanında Dmanisi'de bugüne kadar üç kafatası, büyük ölçüde aşınmış azı dişleri, bir de alt çene olmak üzere yirminin üzerinde insan kalıntısı bulunmuştur. Bu bulgulara göre 150 cm boyundaki Dmanisi insanları, Afrikalı çağdaşlarına göre daha küçük ve narin yapılı

olup beyin hacimleri de 0,6 - 0,8 litre arasındaydı. Bu bulgular Homo Erectus'un en az 1,8 milyon yıl önce Afrika'dan çıktığını ve dünyaya yayıldığını gösteriyor. Homo Georgicus olarak adlandırılan bu kalıntıların Homo soy ağacı içindeki yeri son yapılan araştırmalarla belirlenmemiş olup Dmanisi'de bulunan bu fosiller Homo Erectus olarak tanımlanmıştır. Bulunan Homo Erectus Georgicus fosilleri erkek bireylerin belirgin bir şekilde kadın bireylerden çok daha uzun boylu olduğu için seksüel dimorfizm göstermektedirler. Dmanisi'de bulunan bu kalıntılar ayrı bir Homo türü olarak değil, aksine Homo Habilis'in Homo Erectus'a dönüşmesinin hemen ardından, 1,8 milyon yıl önce gerçekleşen bir ara form aşaması olarak değerlendirilmektedir.

Homo Antecessor ve Homo Cepranensis

İspanya'da bulunan ve 1,2 milyon yıl öncesine ait olduğu tahmin edilen Homo Antecessor fosillerinin ayrı bir Homo türü mü yoksa Homo Erectus'un bir alt türü mü olduğu açıklık kazanmamıştır. Homo Antecessor, Homo Ergaster ile Homo Heidelbergensis arasında bir ara geçiş formu olabileceği gibi Richard Klein gibi bazı araştırmacılara göre Homo Ergaster'den farklılaşarak ayrılan ayrı bir tür de olabilir. İtalya'da 1994 yılında Roma yakınlarında Frosinone ilinde bulunan ve yaklaşık 350.000 ile 500.000 yıl öncesi bir döneme ait olduğu saptanan Homo Cepranensis'e ait kafatası kemiği kalıntısı da Homo Erectus ile Homo Heidelbergensis arasında ara geçiş özellikleri göstermektedir.

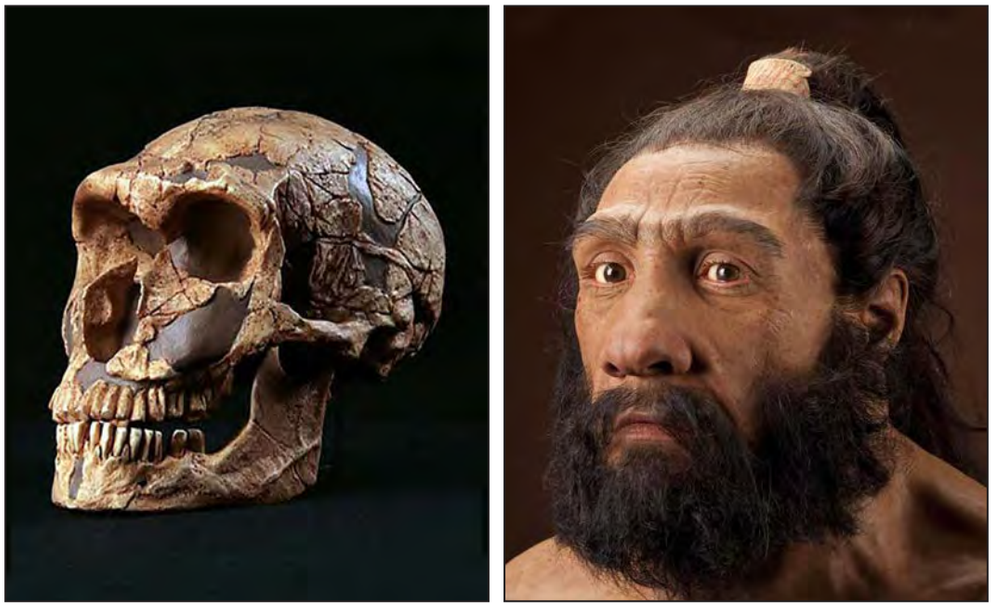

Homo Neanderthalensis

Homo Heidelbergensis

Günümüzden yaklaşık 800.000 yıl önce Homo Erectus'tan daha büyük bir beyine sahip olan Homo Heidelbergensis evrildi. Homo Heidelbergensis'e ait en iyi korunmuş fosil kalıntıları 600.000 ile 400.000 yılları öncesine aittir. Güney Afrika'da ve Avrupa kıtasında yaşayan Heidelbergensis insanına ait taş aletler, Paleolitik Çağ'da Homo Sapiens ve Homo Erectus'un el baltaları ve yongalardan hazırladıkları kesici alet standartlarına çok benzemektedir. Homo Heidelbergensis ortalama olarak 180 cm boyunda ve 100 kg ağırlığındaydı. İspanya Atapuerca'da bulunan Homo Heildenbergensis fosilleri onların ölülerini gömen ilk Homo türü olduğunu göstermektedir. Bazı araştırmacılara göre, Homo Heidelbergensis türü, torunları olan Homo

Neanderthalensis insanları gibi ilkel bir dil geliştirmiştir. Homo Heidelbergensis'in ayrı bir tür olarak mı, yoksa Homo Erectus'un bir alt türü olarak mı sınıflandırılması gerektiği tartışmalıdır. Afrika'da kalan Homo Erectus toplumundan günümüzün modern insanı Homo Sapiens evrilirken Avrupa'da Homo Heidelbergensis'den veya alt tür olarak kabul edecek olursak Homo Erectus Heidelbergensis'ten Homo Neanderthalensis insanı evrilmiştir.

Homo Rhodesiensis ve Gawis Kafatası

300.000 ile 125.000 yıl öncesine tarihlendirilen Homo Rhodesiensis veya Rodezyalı Adam, en güncel araştırmalara göre Homo Heidelbergensis grubu içine dahil edilmekle beraber daha önce Arkaik Homo Sapiens veya Homo Sapiens Rhodesiensis olarak da sınıflanırılmıştır. Şubat 2006 tarihinde Etiyopya'nın Orta Afar bölgesinde Gawis yakınlarında bulunan ve bu nedenle Gawis kafatası olarak adlandırılan bir fosil, Homo Erectus ile Homo Sapiens arasında ara özellikler göstermekte olup bu fosilin birçok evrimsel çıkmaz gibi geride bir soy bırakmadığı da düşünülmektedir. 500.000 ile 250.000 yıl öncesine ait bu kalıntılardaki Gawis adamının yüz özelliklerinden, onun bir ara form ya da dişi bir "Bodo insanı" olduğu düşünülmektedir.

Homo Floresiensis

Homo Neanderthalensis ve Denisova

Homo Neanderthalensis alternatif olarak Homo Sapiens Neanderthalensis olarak da isimlendirilmektedir ve günümüzden 400.000 ile 30.000 yıl önce Avrupa ve Asya'da yaşamıştır. Mitokondriyal DNA dizilemesinden elde edilen kanıtlar Homo Neanderthalensis ve Homo Sapiens arasında önemli veya dikkate değer bir gen akışı olduğunu göstermediği için bu iki tür 600.000 yıl önce ortak bir ataya sahip olan iki ayrı tür olarak değerlendirilmektedir. Ancak, 2010 yılında Neanderthal insanı için yapılan genom dizilemesi, 45.000 ile 80.000 yıl önce (modern insanın Afrika'dan çıkıp göç ettiği ama henüz Avrupa, Asya veya diğer bölgelere

yayılmamış olduğu dönem) modern insan ile gen alışverişinde bulunduklarını göstermiştir. Afrika kıtası dışındaki tüm modern insanlar %1 ile %4 arasında Neanderthal geni taşımaktadır ve bu sonuç 1 milyon yıl ile tarihlendiren güncel araştırmalarla da uyumludur. Muhtemelen Homo Sapiens ile olan rekabet Neanderthal insanının yok olmasında önemli bir rol oynamıştır. Homo Sapiens ve Neanderthal insanı 10.000 yıl boyunca Avrupa'da bir arada varlığını sürdürmüş olabilir. Daha yeni tarihli bir araştırma ise Neanderthal insanının modern insanlar kadar fazla genetik çeşitliliğe sahip olmadığını, bu nedenle 50 bin yıl önce yok olma tehlikesi yaşadığını ve yeni koloniler kurarak 10 bin yıl daha hayatta kaldığını ortaya koyuyor. Bu da Neanderthal türünün modern insanın Avrupa'ya ulaşmasından önce yok olmaya başladıklarını göstermektedir.

Neanderthal insanının yanı sıra günümüzden 40.000 yıl önce Orta Asya'da Altay Dağları'nda yaşamış, onların akrabası olan ve Denisova insanı olarak bilinen yeni bir insansı tür ortaya çıktı. Bu insanlara ait bir azı dişi ile birer el ve ayak parmak kemikleri bulunmuş olup bu kalıntılar bilimsel olarak incelenerek tanımlanmıştır. Bu kalıntılardan elde edilen Mitokondriyal DNA ile Nükleit DNA analizlerinin sonucu, Denisova insanının Hominini grubu içinde en çok Neanderthal insanı ile yakın akraba olduğu ortaya çıkmıştır. Elde edilen veriler, en az 250.000 yıl süren bağımsız bir öz geçmişe sahip olan bu türü yeni bir insansı tür olarak tanımlamak için yeterlidir. Yine bu araştırmalar bazı Melanezya yerlilerinin Denisova insanı ile %6 ortak genlere sahip olduğunu ve Güneydoğu Asya'da sınırlı bir gen alışverişi olduğunu da göstermektedir.

Homo Sapiens, Neanderthal insanı ve Denisova insanı yaklaşık 40.000 yıl önce Altay Dağları'nda yaşıyordu. Aynı zaman diliminde, Endonezya'da Flores adasında saptanan ve cüce insan diye bilinen Homo Floresiensis türünün yaşadığı da biliniyor. Ayrıca Java Adası'nda 70.000 yıl öncesine ait Homo Erectus kalıntılarının bulunduğunu da hesaba katarak, Homo cinsine ait bu insan türlerinin belirli bir zaman dilimi içinde Güney Doğu Asya'dan Avrasya'ya yayıldıkları söylenebilir

.

Homo Sapiens

Homo Floresiensis

Popüler ismiyle "hobit" olarak tanınan Homo Floresiensis'in Endonezya'nın Flores Adası'nda bulunan kalıntıları bugün Homo Erectus'un daha sonra ada cüceleşmesi yoluyla küçülmüş olan bir formu olarak da yorumlanmaktadır. Bu türün temsilcileri 100.000 ile 12.000 yıl öncesine kadar Endonezya'nın Flores adasında yaşıyorlardı. Homo Floresiensis modern insanla ortak olmayan ama modern insandan türeyen özelliklere sahip Homo türünün yeni bir örneği olarak sahip olduğu küçük boyutu ve yaşı ile de ilgi çekmektedir. Başka bir deyimle, Homo Floresiensis modern insanla ortak bir ataya sahip olmakla birlikte modern insanın soy çizgisinden ayrılarak bağımsız olarak evrildi. Homo Floresiensis'e dair bulunan başlıca kalıntı 30 yaşındaki bir kadına ait iskelet fosilidir. 2003 yılında bulunan fosil 18.000 yıl öncesi ile tarihlendirilmektedir. Flores adasında yaşamış olan kadının boyu 100 cm uzunluğunda, beyin hacmi ise 380 cm^3 olup bu değer şempanze beyninden veya ortalama bir Homo Sapiens beyninden 1400 cm^3 daha küçüktür. Bununla birlikte Homo Floresiensis'in ayrı ve bağımsız bir tür olup olmadığı güncel olarak tartışılmaktadır.

Bazı araştırmacılar Homo Floresiensis'in cücelik sendromuna sahip bir modern Homo Sapiens olduğu görüşündedir. Bu hipotez, Flores adasında yaşayan bazı modern insanların pigme kökenli olaları sebebiyle kısmen desteklenmiştir. Bu durum patolojik cücelik ile birleştiğinde cüce-benzeri bir insan oluşturmuş olabilir. Bu hipotezi başlıca destekleyen diğer bir bulgu da Homo Floresiensis ile birlikte sadece Homo Sapiens ile bağdaşlaştırılabilecek aletlerin bulunmuş olmasıdır. Ancak patolojik cüceliğe dair bu hipotez Homo Floresiens'in, hasta veya değil modern insana benzemeyen ama Homo cinsinin daha eski üyelerine benzeyen ilksel özelliklerini açıklamakta yetersiz kalmaktadır. Kafatası özelliklerinin dışında el bileğindeki kemiklerin formu, dirsekle bilek arasında kalan kolun ön kısmı, omuz kemikleri, bunun yanında diz ve ayak kemiklerinin şekli bu hipotezin açıklamakta yeterli olmadığı özelliklerdir.

Australopithecine

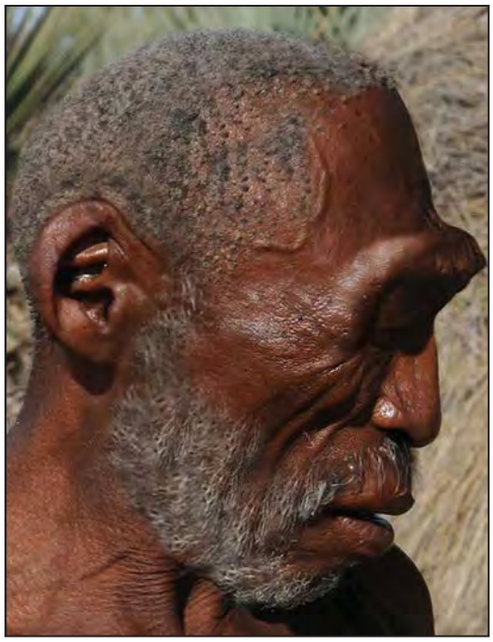

Homo Ergaster

Homo Sapiens

Homo Sapiens Latince'de "bilge" anlamına gelir. Jebel Irhoud (Morocco) tarafından bulunan fosil muhtemel 315.000 yıl önce evrildiğini göstermektedir. Homo Erectus'tan Homo Sapiens'e doğru geçiş ile birlikte insanın beyin hacminde ve taş alet teknolojisinin gelişiminde büyük bir patlama yaşanmıştır. Şimdiye kadar elde edilen kanıtlar Homo Erectus'un Afrika'dan çıkarak diğer bölgelere göç ettiğini göstermektedir. Afrika içinde ve Afrika kıtası dışında sonradan meydana gelen ikinci bir göç dalgası ile daha önce yayılmış olan Homo Erectus'un yerine yenileri gelmiş ve bu türün gerilemesine neden olmuştur.

İnsan türünün tarih öncesi göçleri ve sahip olduğu ilk kökenler genel olarak "tek orijin" veya "Afrika'dan çıkış" teorileri ile ele alınmakta ve ifade edilmektedir. Bunun yanında güncel bulgular insan evriminde aynı zamanda "çoklu bölge" modellerine de imkan tanımakta ve sonradan göç eden Homo Sapiens nüfusunun diğer yerel Homo türleriyle karışmış olmasını mümkün kılmaktadır.

Güncel araştırmalar Homo Sapiens'in genetik olarak oldukça homojen bir yapıya sahip olduğunu, bunun yanında bireylerin sahip olduğu DNA'ların diğer canlı türlerinde olduğundan daha çok birbirlerine daha çok benzediğini göstermektedir. Belirgin genetik özellikler, ilk olarak az sayıda kişilerden oluşan insan gruplarının başka koşullara sahip olan yeni bir çevreye göç etmesi sonucu ortaya çıkmıştır. Çevreye uyum sağlama sonucu ortaya çıkan bu özellikler Homo Sapiens genomunun çok küçük bir parçasıdır. Bu çeşitli özellikler arasında deri rengi, burun yapısı veya şekli gibi yüzeysel dış özelliklerin yanında deniz seviyesinden daha yüksek olan rakımlarda daha verimli nefes alabilme yeteneği gibi ilk bakışta gözle görünemeyen iç özellikleri de barındırır.

İlk insanlara ait kafatasları

Afrika'dan Çıkış

Chris Stringer ve Peter Andrews tarafından geliştirilen Afrika'dan çıkış modeline göre 200.000 yıl önce Afrika'da evrilen Homo Sapiens 70.000 ile 50.000 yıl önce göç etmeye başladı ve sonunda Avrupa ve Asya'daki diğer Homo türleriyle yer değiştirdi. Afrika'dan çıkış modeli kadın mitokondriyal DNA ile erkek Y kromozomunun kullanıldığı araştırmalar tarafından desteklenir. Mitokondriyal DNA'nın 133 farklı çeşitinin kullanılarak inşa edildiği jenealojik soy ağaçlarının analizlerinden sonra araştırmacılar, günümüzde yaşayan tüm insanların Afrikalı bir kadın atadan türemiş olduğu sonucuna varmıştır. Bunun yanında Afrika'dan çıkış modeli, insanlardaki mitokondriyal genetik çeşitliliğin Afrika nüfusu içinde en yüksek oranda olduğu bulgusu ile desteklenmektedir.

Afrika'dan tek bir çıkışla mı yoksa birden çok çıkışla mı göç edildiği konusunda farklı teoriler vardır. Afrika'dan birden çok çıkışla göç edilme ve dağılma modeli son yıllarda genetik, dilsel ve arkeolojik kanıtlar ile desteklenmiş olan "Güney yayılım" kuramını içerir. Bu teoriye göre modern insan 70.000 yıl önce Afrika Boynuzu'ndan başlayarak Asya kıtasının güney kıyıları boyunca yol alıp yayılmaya başlamıştır. Bu grup, Doğu Akdeniz kıyılarına kıyasla çok daha erken bir dönemde, ilk olarak Güneydoğu Asya ve Okyanusya bölgelerine yayılmış olup tarih öncesi bu ilk yerleşimler bu bölgelerdeki erken dönem insanlarına ait bulgular ile desteklenmektedir.

İkinci bir göç dalgası ise Sina Yarımadası üzerinden Asya'ya doğru olmuş ve insan kitlelerinin geniş Avrasya topraklarına yoğun şekilde yerleşmesiyle sonuçlanmıştır. Bu ikinci grup daha gelişmiş aletlere ve teknolojiye sahip olup ilk gruba kıyasla kıyısal besin kaynaklarından ve deniz ürünlerinden de daha az bağımlı idi. İlk grubun dağılımlarına dair birçok kanıt, her buzul çağı sonunda yükselen deniz seviyesi nedeniyle tahrip olmuştur. Çoklu göçler ile dağılım modeli, Avrasya, Güneydoğu Asya ve Okyanusya nüfusunun hepsinin aynı mitokondriyal DNA soylarından geldiğini gösteren, bu yüzden Afrika'dan tek bir göç olduğunu ve bu göçün Afrika dışında yaşayan tüm insan nüfusunu ortaya çıkardığını kanıtlayan çalışmalar ile çelişmektedir.

Sarah Tishkoff'un başkanlığında Afrika'daki genetik çeşitliliğe dair yapılan geniş çaplı bir çalışma, San halkının Afrika genelinde farklı etnik grup arasında en büyük genetik çeşitliliğe sahip olduğunu ve bu halkın 14 farklı ata ile ilişkili nüfus kümelerinden birisi olduğunu göstermiştir. Bu araştırma aynı zamanda modern insanın kökeninin Namibya ve Angola kıyı sınırı civarında olduğuna işaret etmektedir.

Bazı antropolog ve arkeologlar tarafından da öne sürülen Toba felaketi kuramına göre 70.000-75.000 yıl önce Endonezya'nın Sumatra adasındaki büyük çapta bir volkan patlaması o dönemde yaşayan insanların çoğunun ölümüne ve günümüz insanlarının mirasına etki edecek genetik bir dar boğaza neden olmuştur.

2
Tanrı Nasıl Geldi

Musevi, Hristiyan ve İslam dinlerinin kutsal kitaplarında insan ırkının Cennet'ten kovulan Adam ve Eve'den (Adem ve Havva) türediği anlatılır. Beş kitaptan oluşan Torah'ın (Tevrat) ilk bölümünde (Genesis) anlatılan bu öykü Hristiyanlar ve Müslümanlar tarafından da kabul görmüştür. Bu öyküyü Torah'ta bahsi geçen kişilerin doğum ve yaşamları ile ilgili bilgilere sadık kalarak ve yaklaşık MÖ. 2.000 yıllarında yaşayan Abraham'dan geriye doğru kurgularsanız, Tanrı tarafından Cennet'ten kovulan Adam'ın MÖ. 4.000 yıllarında Dünya'ya ayak bastığı gerçeğiyle karşılaşırsınız!

Torah, Bible (İncil) ve Kuran insanoğlunun soyunun Adam'dan türediğini söylüyor. Abraham, Adam'ın soyundan gelmiş olabilir, fakat insanlığın Adam'ın soyundan gelmiş olması söz konusu olamaz. MÖ. 2.000 yılında insanların kolayca inanabileceği insanoğlunun Adam'dan türediğini anlatan ve kesinlikle doğru olmadığını bildiğimiz bu öykünün Torah, Bible ve Tanrı tarafından gönderilmiş olduğu söylenen Kuran'da yer almasının sebebi nedir?"

Torah'a göre, Adam'ın Cennet'ten kovulmasından Abraham'a kadar geçen süre yaklaşık 2.000 yıldır. Java Adası'nda bulunan Homo Erectus fosilleri ise 1.8 milyon yıl öncesine ait. O halde kendimize sormalıyız "Bilime mi yoksa dine mi inanalım?"

Cennet. Mahmoud Farshchian

Ahriman. Mahmoud Farshchian

Torah, Kuran ve Hammurabi Kanunları

MÖ. 626 yılında Mezopotamya'da kurulan ve MÖ. 539 yılına kadar devam eden Yeni Babil İmparatorluğu'nun ikinci kralı II. Nebuchadnezzar MÖ. 605-562 yılları arasında hüküm sürdü.

II. Nebuchadnezzar Filistin'i alınca oradaki Yahudi bilginlerini Babil'e götürdü. Sümer bilginlerinin aktardıkları bilgilerden faydalanan Yahudiler, Babil'den döndükten sonra "Eski Ahit" adı altında Torah'ı yazmaya başladılar. Rab'i edebiyatında "Torah" sözcüğü beş kitabı da ifade eder. Sözlü Torah, kuşaktan kuşağa aktarılan öykülerden oluşmaktadır. Torah'daki öğretilerin bazılarının Sina Dağı'nda, bazıların da tapınakta Tanrı tarafından Musa'ya iletildiği rivayet edilir. Tüm bu öğretiler Musa tarafından yazılmış ve Musa tarafından sonuçlandırılmıştır.

Old Testament (Kehanet) ve New Testament diye iki bölüme ayrılan Hristiyanların kutsal kitabı Bible, ilk bölümünde Torah'ın beş kitabında yer alan öyküleri anlatır. Torah'ta yer alan bu öykülerin ana kaynağı Abraham'dır. Torah'da yer alan ve Tanrı tarafından gönderildiği söylenen emir ve uygulamalara dikkat edecek olursanız Hammurabi'nin kanunlarından alıntılar yapıldığını kolayca anlayabilirsiniz. Yüzyıllar boyu aktarılan bu bilgiler sonunda Musa tarafından Tanrı'nın emirleri olarak dile getirilmiştir. Allah'ın, çoğu bu gün kanunlar nezdinde suç olarak kabul edilen emirleri dışında, Kuran'da anlatılan tarihi bilgilerin hemen hepsinin kaynağı da şüphesiz Torah olmalıdır. Özellikle Şeriat kanunlarına da dikkat edecek olursanız karşınızda Hammurabi'yi bulursunuz.

Abraham'ın zor deneyi. Mahmoud Farshchian

Yapılan araştırmalar gösteriyor ki MÖ. 10.000 yıllarında Dünya üzerinde 1.000.000 insan vardı. Mezopotamya'da Sümer uygarlığının MÖ. 5.500 yıllarında başladığı da biliniyor. Sümerler Gök Tanrısı Enlil, Su ve Toprak Tanrısı Enki başta olmak üzere Ay, Güneş, Aşk ve Savaş Tanrılarına tapıyorlardı. Sonra Assyria (Asur) halkı Gök Tanrısı Ashur'a, Babylon (Babil) ve Mısır halkı da Marduk'a inandılar. Sümer yazıtlarına göre MÖ. 2063-1888 yılları arasında Mezopotamya'da yaşayan Abraham 86 yaşındayken Ishmael ve 100 yaşındayken Isaac adında iki çocuk sahibi oldu. Yıllar sonra gördüğü bir rüyayı Yaratıcı'nın, oğlu İsaac'ı kurban etmesini istediği şeklinde yorumlayan Abraham bu emri yerine getirmek üzereyken Tanrı bir melek eşliğinde bir koç göndererek onu ödüllendirdi. Yeri, göğü ve Alem'i yaratan tek Tanrı kavramı işte böyle

ortaya çıktı. Saffat Suresi'nde Abraham'ın putperest kavmiyle ve kendini ilah sayan Nemrut ile yaptığı çetin mücadele de anlatılmaktadır:

Saffat Suresi (91-99) Ayetler

Derken bir kurnazlıkla onların ilahlarına vardı da "Buyursanıza, yemez misiniz?" dedi. Cevap vermediklerini görünce de "Neyiniz var da konuşmuyorsunuz?" diye sordu. Nihayet bir yolunu bulup onlara kuvvetli bir darbe indirdi. Bunun üzerine birbirlerine girerek ona yürüdüler. İbrahim dedi ki "Siz kendi yonttuğunuz şeylere mi tapıyorsunuz? Halbuki sizi de yaptıklarınızı da Allah yaratmıştır." Onlar "Haydi onun için bir yer yapalım ve onu ateşe atalım." dediler. Böylece ona bir tuzak kurmak istediler. Biz de kendilerini başarısız kıldık.

Tanrı'ya yakarış. Mahmoud Farshchian

Enigma. Mahmoud Farshchian

Kök Tengri ve Allah

Orta Asya'daki atalarımız yeri, göğü ve tüm canlıları Kök Tengri'nin (Gök Tanrı) yarattığına inanıyordu. İngilizce'de God, Fransızca'da Dieu, Arapça'da Muhammed'in babasının ismiyle Allah diye anılan Yaratıcı Uygurlar, Göktürkler ve Oğuzlar için Kök Tengri'ydi. Kök Tengri sonsuz adalet sahibiydi, dürüsttü, insanları öldürmeyi emretmiyordu, işkenceyi ve tecavüzü onaylamıyordu, köleliği kabul etmiyordu. Kadına ve çocuğa el kaldırmayın, aman dileyene saldırmayın diyordu. Hatta iki Türk'ün bir düşmana veya bir atlının yayaya saldırmasını bile kabul etmiyordu. Sonra Allah ile tanıştık; köleliği teşvik eden, masumların kanı pahasına elde edilen ganimetten pay isteyen, yarattığını söylediği insanların katledilmesini emreden, bu gün "Ben bağışlayıcıyım." diyen, ertesi gün "Aman dileseler de öldürmeye devam edin!" diyen, sonra "Yahudi ve Hristiyanlar da Müslümandır, onların Peygamberlerini de ben yolladım." diyen, ardından "Yahudileri, Müslümanlığı kabul edinceye kadar katledin." diyen, sözün kısası "Bir konuda yeni ayet gönderirsem, eskisi hükümsüzdür." diyerek bir gün önce söylediğini bir gün sonra inkar eden...

Muhammed Suresi 35. Ayet

Sakın zaaf göstermeyin. üstün olduğunuz halde barışa çağırmayın.

Allah "Ben yaratıcıların en iyisi ve en güzeliyim." diyor ve bütün bu emirlerini uygulayan Peygamberini örnek bir insan olarak gösteriyor:

Ahzap Suresi 21. Ayet

And olsun ki, Allah'ın Resulu sizin için, Allah'a ve ahiret gününe kavuşmayı umanlar ve Allah'ı çok zikredenler için güzel bir örnektir.

Tanrı Kavramı

Dini anlayışımıza göre Tanrı hata yapmaz, her şeye kadirdir, olacakları bilir ve yönetir. Tanrı asla yanılmaz, yanılamaz; yanlış yaptım, eksik düşündüm veya hata yaptım diyemez. Tanrı kötülüğü desteklemez, insanları davranışlarında serbest bırakmış olsa dahi onları kötülüğe yönlendiren emirler vermez. Katliama, köleliğe, insanların pazarda satılmasına asla onay vermez; Şeytan ile pazarlık yapmaz. Bütün bu üstün vasıflarını sıraladıktan sonra her şeye kadir olan Yaratıcı'nın kimliği hakkında karar vermek sorun olmaktan çıkıyor.

Tanrı Yolunda Yürümek

Tanrı'ya inanıyor muyuz? Neye dayanarak inanıyoruz? Tanrı'nın varlığı ile ilgili hiç bir delil olmadığını hepimiz biliyoruz. Ancak bize manevi bir güç verdiği için inanmak istiyoruz. Sümerlerden itibaren büyük yalanlar ile bize tanıtılan Tanrı'ya inanmak istiyor ve Tanrı'ya inanmamayı da bir günah olarak kabul ediyor olabilirsiniz. O halde size Tanrı olarak sunulanın "Kötülüğün Temsilcisi" olmadığına kesin olarak emin olmalısınız. Bir sahte Tanrı'ya inanmak putperest olmaktan daha büyük bir günahtır ve Muhammed'in ölümünden sonra ortaya çıkan akımlarda bu zikredilmiştir. Aynen şöyle "Bir kişi kendi ictihadı ile haram olan bir şeyi helal kabul ediyorsa cahil olmak bir mazeret sayılabilir. Kişi delil getirmeden hatasından ötürü azap çekmekten korkarsa kafir olur!" İşte bu yüzden Tanrı'yı bilmeyen birinin puta tapması affedilebilir, fakat Yaratıcı'da olması gereken bütün vasıflara sahip olmayan sahte Tanrı'ya tapan kafir olur.

Yaratılışın beşinci günü. Mahmoud Farshchian

Joseph. Mahmoud Farshchian

Jacob ve Joseph. Mahmoud Farshchian

Peygamber. Mahmoud Farshchian

Cennet Bahçesi. Mahmoud Farshchian

KAYNAKÇA

İlmiye Çığ, Muazzez	Kuran, İncil ve Tevrat'ın Sümer'deki Kökeni
Kafesoğlu, İbrahim	Gök Tanrı Dini
Ögel, Bahaeddin	İslamiyetten Önce Türk Kültür Tarihi
Schmidt , P. W.	Eski Türklerin Dini
Sitchin, Zecharia	The Lost Book of Enki (Sümer Yazıtları)
Tekin, Talat	Orhon Yazıtları

Britannica
Kuran
Hadisler
The Talk Origin Archive
Armstrong, Institute Of Biblical Archaelogy
Torah
Bible
Wikimedia

Melih Özdil'in Türkçe briç kitapları

1 Sanzatu Açışı ve Gelişmeler
Sanzatu Oyunları
Briç Milenyum
Koz Oyunları
Türk Brici

Melih Özdil'in İngilizce briç kitapları

Ozdil Bridge Series 1: Competitive Bidding
Ozdil Bridge Series 2: 1NT, 2NT & Weak 2Major Openings
Playing NT Contracts

Melih Özdil'in tarih kitapları

Yakın Tarihimizin Gerçekleri
Sarıkamış
İslam Devleti
Bağdad'ın Teslimi
Kırkpınar